

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Jana Mayerová

System péče o rodiny ohrožené sociálním vyloučením

Olomouc 2012

vedoucí práce: Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně, pod odborným vedením Mgr. Dagmar Pitnerové, Ph.D. a uvedla jsem všechny použité zdroje.

V Ostravě dne 31.3.2012

.....
Jana Mayerová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Mgr. Dagmar Pitnerové, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, poskytování rad a materiálových podkladů k práci i za její věnovaný čas. Dále bych chtěla poděkovat všem kolegům za spolupráci při výzkumném šetření.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Mayerová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Systém péče o rodiny ohrožené sociálním vyloučením
Název v angličtině:	Care system of families threatened by social separation
Anotace práce:	<p>Diplomová práce je zaměřená na zmapování systému péče o rodiny ohrožené sociálním vyloučením. Úvod teoretické části je věnován definováním rodiny, jejími funkcemi a typy. Další část se zabývá příčinami sociálního vyloučení, možnostmi poradenství, určeného pro rodiny s dětmi a legislativním vymezením. Poté je popsán průběh poradenství pro rodiny s dětmi a možnosti spolupráce s ostatními institucemi. Předposlední kapitola teoretické části se zabývá systémem sociálních služeb v Moravskoslezském kraji a s jejich členěním na služby sociální péče, služby sociální prevence a sociální poradenství. Na závěr teoretické části je popsána sociální práce s rodinami v hmotné nouzi na úřadech obcí do 31. 12. 2011 a od 1. 1. 2012 po legislativních změnách.</p> <p>Hlavním cílem empirické části diplomové práce je vyhodnotit systém sociální práce na pověřených obecních úřadech a úřadech obcí s rozšířenou působností v Moravskoslezském kraji. Potřebné údaje jsou získány z vyplněných dotazníků sociálními pracovníky. Výsledky jsou zpracovány do tabulek a grafů. Na dotazník navazují případové práce, vypracované po předchozím studiu spisové dokumentace sociálních pracovníků na oddělení pomoci v hmotné nouzi pro rodiny s dětmi Úřadu městského obvodu Ostrava-Jih. Pro doplnění celkového pohledu na sociální práci na odděleních pomoci v hmotné nouzi slouží vyhotovená statistická analýza o počtu evidovaných rodin v hmotné nouzi a o množství provedených sociálních šetření sociálními pracovníky na oddělení pomoci v hmotné nouzi pro rodiny s dětmi Úřadu městského obvodu Ostrava-Jih.</p>
Klíčová slova:	rodina, funkce rodiny, typologie rodiny, sociální vyloučení, legislativa, základní a odborné poradenství, sociální práce, sociální služby, komunitní plánování sociálních služeb, hmotná nouze

Anotace v angličtině:	<p>The diploma thesis is focused on mapping the system of care for families at risk of social exclusion. Introduction of the theoretical part is devoted to defining the family, its functions and types. Another part deals with the causes of social exclusion, access to counselling, for families with children and legislative definition. Then, the process of counselling for families with children and opportunities for cooperation with other institutions is described. The penultimate chapter of the theoretical part deals with the system of social services in the Moravian-Silesian Region and their dividing into social services, social services and social prevention counselling. To conclude the theoretical part, the social work with families in material poverty under conditions of municipal offices to December 31st 2011, and then after legislative changes from January 1st 2012 is described.</p> <p>The main objective of the empirical part of the diploma thesis is to evaluate the system of social work offices at authorized municipal authorities of municipalities with extended powers in the Moravian-Silesian Region. The necessary data are obtained from questionnaires completed by social workers. Results are presented in tables and graphs. The questionnaire is followed by the case studies prepared based on previous study of the case file of social workers in the department for assistance in material distress for families with children in the Office of the Ostrava-South. To complement the overall view of social work at the departments for assistance in material poverty, the statistical analysis of the number of registered families in material distress and the amount of conducted social surveys by social workers in the department for assistance in material poverty for families with children in the Office of the Ostrava-South were realized.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Family, functions of the family, typology of family, social exclusion, legislation, basic and expert counselling, social work, social services, community planning, material poverty
Přílohy vázané v práci:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů 2. Příspěvkové organizace sociálních služeb, určené pro rizikové rodiny, děti a mládež, zřizované Moravskoslezským krajem 3. Organizační struktury Odboru sociálně právní ochrany dětí a Odboru sociální péče na Úřadu městského obvodu Ostrava-Jih 4. Dotazník 5. Vyhodnocení otázek dotazníku.
Rozsah práce:	117
Jazyk práce:	český

OBSAH

ÚVOD	7
1 VYMEZENÍ ODBORNÉ TERMINOLOGIE.....	9
2 RODINA.....	13
2.1 Definice rodiny	13
2.2 Typologie rodiny	15
2.3 Funkce rodiny	18
3 SYSTÉM PÉČE O RODINY OHROŽENÉ SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM.....	22
3.1 Příčiny sociálního vyloučení	22
3.2 Základní a odborné poradenství	25
3.3 Legislativa	27
3.4 Etapy sociální práce.....	30
3.5 Spolupráce s ostatními organizacemi	32
4 SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO RODINY S DĚTMI V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI... 38	
4.1 Komunitní plánování sociálních služeb v Moravskoslezském kraji	40
4.2 Systém sociálních služeb pro rizikové a ohrožené rodiny, děti a mládež v Moravskoslezském kraji.....	42
4.3 Sociální práce s rodinami ohroženými sociálním vyloučením z důvodu stavu hmotné nouze na pověřených obecních úřadech a úřadech obcí s rozšířenou působností do 31.12.2011	52
4.4 Změny v organizaci sociální práce od 1.1.2012	56
5 VÝZKUM.....	59
5.1 Stanovení cílů a výzkumných předpokladů.....	59
5.2 Organizace a metodologie	61
5.3 Cílové skupiny výzkumného šetření	63
5.4 Vlastní výzkum.....	64
5.5 Výzkumné závěry	107
ZÁVĚR.....	110
Seznam zkratk	112
Seznam použitých zdrojů	113
Seznam tabulek	
Seznam obrázků	
Seznam grafů	
Seznam příloh	

ÚVOD

Ve své diplomové práci jsem se rozhodla věnovat tématu systém péče o rodiny ohrožené sociálním vyloučením z toho důvodu, že je mi velice blízké z pracovního hlediska. Od roku 1992 jsem zaměstnaná na odboru sociální péče Úřadu městského obvodu Ostrava – Jih. V letech 1992 až 2001 jsem zastávala pracovní funkci dávkové pracovníce na oddělení péče o rodinu a děti, v období let 2002 až 2006 jsem měla na starost agendu příspěvku při péči o osobu blízkou pro rodiče pečující o dlouhodobě těžce zdravotně postižené děti. Součástí této pracovní činnosti byly návštěvy rodin v jejich přirozeném prostředí, tj. v domácnosti. V letech 2007 až 2011 jsem působila jako sociální pracovníce na oddělení pomoci v hmotné nouzi rodinám s dětmi. Od ledna letošního roku, kdy došlo k legislativním změnám v rámci sociální reformy jsem pracovníčně zařazena jako specializovaná sociální pracovníce na oddělení sociální pomoci osobám v hmotné nouzi a sociální prevence Odboru sociální péče. Sociální práce s rodinami mne uspokojuje a problémy rodin jsou pro mne zajímavým tématem. Sociální vyloučení považuji za závažný problém současné společnosti, zejména pro rodiny může mít značné důsledky.

Hlavním cílem diplomové práce je představit celkový systém péče o rodiny ohrožené sociálním vyloučením a zmapovat sociální služby v Moravskoslezském kraji. Cílem výzkumného šetření je vyhodnotit systém sociální práce s rodinami na odděleních pomoci v hmotné nouzi pověřených obecních úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností. Naplnění hlavního cíle umožní dílčí cíle:

- Charakterizovat příčiny sociálního vyloučení rodin.
- Zmapovat formy pomoci rodinám ohroženým sociálním vyloučením.
- Zpracovat přehled sociálních služeb pro rodiny s dětmi v Moravskoslezském kraji.
- Zachytit sociální práci s rodinami v hmotné nouzi na pověřených obecních úřadech a úřadech obcí s rozšířenou působností do 31.12.2011 a od 1.1.2012 po legislativních změnách.
- Vyhodnotit zaměření sociální práce s rodinami na odděleních pomoci v hmotné nouzi pověřených obecních úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností v Moravskoslezském kraji.

- Prostřednictvím případových studií seznámit s fázemi sociální práce s rodinami v hmotné nouzi.
- Analyzovat vývoj dávek a provedených šetření v domácnostech rodin na oddělení pomoci v hmotné nouzi pro rodiny s dětmi Úřadu městského obvodu Ostrava – Jih v průběhu let 2007 až 2011.

V úvodní kapitole se věnuji rodině, jejími funkcemi a typologií. V další kapitole jsem se zaměřila na příčiny sociálního vyloučení, soustředila jsem se na charakteristiku základního a odborného poradenství, vymezení legislativy, upravující postavení rodiny v České republice, seznámila jsem s etapami sociální práce a možnostmi spolupráce s ostatními organizacemi. Čtvrtá kapitola je orientována na sociální služby v Moravskoslezském kraji, komunitní plánování sociálních služeb a na sociální práci s rodinami v hmotné nouzi na pověřených obecních úřadech a úřadech obcí s rozšířenou působností.

V empirické části jsem vypracovala přehled sociálních služeb pro rodiny s dětmi v Moravskoslezském kraji. Vlastní výzkum je zaměřený na vyhodnocení sociální práce s rodinami na odděleních pomoci v hmotné nouzi pověřených obecních úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností v Moravskoslezském kraji. Zvolila jsem kvantitativní metodu dotazníkového šetření a statistické analýzy a kvalitativní metodu případových studií. U dotazníkové metody se soustřeďuji na vyhodnocení sociální práce s rodinami v hmotné nouzi z pohledu sociálních pracovníků na odděleních pomoci v hmotné nouzi a na jejich názory na změny v rámci sociální reformy. Jako oporu k dotazníkovému šetření jsem zvolila případové studie, ve kterých je popsána sociální práce s rodinami, jež se ocitly v hmotné nouzi. K dokreslení systému sociální práce s rodinami v hmotné nouzi slouží statistická analýza, která je zaměřená na zobrazení vývoje dávek pomoci v hmotné nouzi, určených rodinám s dětmi a provedených sociálních šetření v domácnostech rodin. Pro vypracování případových studií a statistické analýzy jsem použila spisy a statistické materiály z oddělení pomoci v hmotné nouzi rodinám s dětmi Odboru sociálně právní ochrany dětí na Úřadu městského obvodu Ostrava – Jih.

Z našich autorů se zvolené tématice věnuje např. MATĚJČEK, Zdeněk KOVAŘÍK, Jiří, KELLER, Jan, BECHYŇOVÁ Věra a KONVIČKOVÁ Marta. Ze zahraničních autorů např. ROGGE Jan-Uwe a LEWITAS Ruth.

1 VYMEZENÍ ODBORNÉ TERMINOLOGIE

Rodina je tradičním prostředím pro utváření a reprodukci sociálních vztahů, působí jako zprostředkující článek mezi společenskými a individuálními zájmy.¹

Sociální vyloučení je nedostatečná účast jednotlivce, skupiny, nebo místního společenství na životě společnosti. Může být také chápáno jako nedostatečný přístup ke společenským institucím, které zajišťují vzdělání, zdraví, ochranu a základní blahobyť.²

Chudoba znamená nedostatečnou úroveň příjmů, jehož měřítkem je dohodnutý standard minimálních potřeb zahrnující statky a služby zajišťující důstojné přežití. Vedle příjmu zahrnuje i dostupnost veřejných služeb a stav výživy.³

Nezaměstnanost je situace, kdy se člověk ocitá bez práce v důsledku nedostatku pracovních příležitostí.⁴

Marginalizace je proces vytlačení na okraj společnosti určité skupiny nebo kultury, která je jen částečně přizpůsobená dominantní kultuře.⁵

Sociální poradenství znamená poskytování informací při prosazování práv a zájmů jednotlivců, skupiny nebo komunity, výchovně vzdělávací a aktivizační služby poskytované osobám v nepříznivé životní situaci.⁶

Legislativa je proces přijímání a vydávání zákonů.

Probační a mediální služba je státní orgán podléhající Ministerstvu spravedlnosti ČR, který spolupracuje s ostatními orgány činnými v trestním řízení. při řešení trestních případů zohledňuje zájmy oběti trestného činu, zájmy obviněného i zájmy společnosti.⁷

¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ. *České rodinné právo*. 3., přepracované a doplněné vydání. Brno: Doplněk, 2006, s. 8. ISBN 80-7239-192-5.

² MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003, s. 217. ISBN 80-7178-549-0.

³ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003, s. 81. ISBN 80-7178-549-0.

⁴ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, s. 357. ISBN 80-7178-303-X.

⁵ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, s. 542. ISBN 80-7178-303-X.

⁶ PAULÍK, Karel. Psychologické poradenství a psychoterapie v sociální práci. In: *Psychologické poradenství v sociální práci*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2002. s. 26 - 46. ISBN 80-7042-615-2.

⁷ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003, s. 165. ISBN 80-7178-549-0.

Hmotná nouze je takový stav nouze, kdy příjem posuzované osoby nedosahuje částek životního minima, zabezpečení jeho základních životních potřeb je tak vážně ohroženo.⁸

Životní minimum je minimální hranice peněžních příjmů nezbytná k zabezpečení výživy a ostatních základních osobních potřeb.⁹

Existenční minimum je minimální hranicí příjmů, která je považována za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni přežití.¹⁰

Sociální služba je činnost, která zajišťuje pomoc a podporu osobám za účelem jejich sociálního začlenění anebo prevence sociálního vyloučení.¹¹

Sociální práce je společenskovední disciplína i oblast praktické činnosti, cílem je odhalování, zmírňování a řešení sociálních problémů.¹²

Interakce představuje styk mezi lidmi, během něhož se navzájem ovlivňují a působí na sebe.

Intervence je předem promyšlený zásah, v sociální práci zaměřený na zmírnění tíživé sociální situace jedince.¹³

Etika sociální práce zahrnuje mravní zásady, které by měl sociální pracovník dodržovat.

Metody sociální práce jsou specifické postupy sociálních pracovníků vázané na cílový subjekt a vztahový kontext.¹⁴

⁸ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003, s. 75. ISBN 80-7178-549-0.

⁹ ČESKO. Zákon č. 110 ze dne 14. března 2006 o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1300-1304. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>.

¹⁰ ČESKO. Zákon č. 110 ze dne 14. března 2006 o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1300-1304. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>.

¹¹ ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1257-1289. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>.

¹² MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003, s. 213. ISBN 80-7178-549-0.

¹³ ŘEZNIČEK, Ivo. *Metody sociální práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. s. 77. ISBN 80-85850-00-1.

¹⁴ MATOUŠEK, Oldřich a kolektiv. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. s. 13. ISBN 80-7178-548-2.

Postpenitenciální poradna zajišťuje péči osobám propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody.¹⁵

Resocializační poradna zajišťuje poradenství směřující k opětovnému začlenění do společnosti osobám propuštěným z dlouhodobé ústavní, vězeňské či nemocniční péče.¹⁶

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů tvořící územní celek, který je tvořený hranicí obce.¹⁷

Pověřený obecní úřad je orgánem obce, který vykonává státní správu v přenesené působnosti pro více obcí v rozsahu stanoveném zvláštním zákonem.¹⁸

Úřad obce s rozšířenou působností vykonává státní správu pro více obcí, ve všech případech jsou to statutární města a určené městské části Prahy.¹⁹

Právnícká osoba je sdružení fyzických nebo právníckých osob, účelové sdružení majetku, jednotka územní samosprávy anebo jiné subjekty.²⁰

Fyzická osoba je způsobilá mít práva a povinnosti a tato způsobilost vzniká narozením. Způsobilost v plném rozsahu vzniká zletilostí.²¹

Kraj je územním společenstvím občanů, které má právo na samosprávu, tuto vykonává v souvislosti s potřebami kraje, zároveň je i veřejnoprávní korporací.²²

¹⁵ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, s. 402. ISBN 80-7178-549-0.

¹⁶ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, s. 507. ISBN 80-7178-549-0.

¹⁷ ČESKO. Zákon č. 128 ze dne 12 dubna 2000 o obcích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 38, s. 1737-1764. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3426>.

¹⁸ ČESKO. Zákon č. 128 ze dne 12 dubna 2000 o obcích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 38, s. 1737-1764. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3426>.

¹⁹ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003, s. 130. ISBN 80-7178-549-0.

²⁰ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 28. února 1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1964, částka 19, s. 201-248. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1257>.

²¹ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 28. února 1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1964, částka 19, s. 201-248. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1257>.

²² ČESKO. Zákon č. 129 ze dne 12. dubna 2000, o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 38, s. 1765-1782. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3426>.

Komunitní plánování je postup, který je zaměřený na zmapování místních potřeb sociálních služeb a následně je porovnán s dostupnými místními zdroji.²³

Nestátní nezisková organizace není zřízená státem a svou činnost nevykonává za účelem zisku.

Občanskou společností je sektor společenského života vytvářený spontánním jednáním občanů, případně sdružených do zájmových skupin.²⁴

Obecně prospěšná společnost je právnickou osobou, jejímž účelem je provádění obecně prospěšné činnosti.²⁵

Cílová skupina sociální služby poukazuje na to, komu je služba sociální péče určena.

Kompenzační pomůcky jsou pomůcky pomoci nichž se člověk lépe vyrovná s nepříznivým zdravotním stavem a umožní mu začlenění do života společnosti.

Sociální šetření je umožněno provádět zaměstnancům příslušné státní organizace a je prováděno formou návštěvy rodiny v místě bydliště za účelem zjištění, v jakých podmínkách bydlí.²⁶

Sociální anamnéza znamená zjištění všech osobních, rodinných a sociálních poměrů klienta.²⁷

Depistáž v sociální práci je cílené vyhledávání osob a rodin ohrožených sociálním vyloučením sociálními pracovníky za účelem poskytnutí poradenství a pomoci.

²³ MATOUŠEK, Oldřich a kolektiv. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007, s. 113. ISBN 978-80-7367-310-9.

²⁴ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003, s. 129. ISBN 80-7178-549-0.

²⁵ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003, s. 131. ISBN 80-7178-549-0.

²⁶ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, s. 236. ISBN 80-7178-549-0.

²⁷ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, s. 41. ISBN 80-7178-549-0.

2 RODINA

Rodinu nelze přesně charakterizovat, neboť v každé společnosti a v různém časovém období je jí přisuzován jiný význam. Rodina je také zkoumána z různých pohledů, každý z nich přináší pro svou charakteristiku a vymezení místa osobitý přínos. Obecně je rodina považována za základní společenskou jednotku, která má v každé společnosti nezastupitelnou roli.

2.1 Definice rodiny

DUNOVSKÝ popisuje rodinu jako přirozenou primární malou sociální skupinu, která má rozhodující vliv na utváření bezprostředních vztahů jedince a společnosti. Představuje biosociální systém a zajišťuje základní funkce jako jsou: biologicko-reprodukční, ekonomicko-zabezpečovací, emocionální (či kulturně-psychologickou) a socializačně-výchovnou.²⁸

V **orientační rodině**, do které jsme se narodili, získává dítě první sociální zkušenosti, učí se posoudit, co je dobré a zlé, dítě má možnost získat pocit základní důvěry. Rodina se tak stává zjednodušeným modelem světa, v němž získává dítě první zkušenosti a ověřuje si reakci světa na své chování. Rodiče tímto fungují jako modely, které má dítě možnost napodobit, popř. se s nimi identifikovat. Dítě si takto osvojí celou řadu pozitivních i negativních vlastností a způsobů chování. Zkušenosti získané v orientační rodině se přenášejí i do rodiny, kterou člověk vytváří jako dospělý, tj. do **rodiny prokreační**. Dospělý člověk má tendenci opakovat totéž, co dělali jeho rodiče, čímž se dopouští stejných chyb.²⁹

PLAŇAVA charakterizuje rodinu z hlediska jejího fungování jako strukturovaný systém, jehož smyslem a účelem je utvářet bezpečné a stabilní prostředí, které je vymezené zřetelnou, avšak prostupnou hranicí vůči okolnímu světu. Svůj prostor si rodina utváří, rozšiřuje a v průběhu času mění. Jestliže se má tento prostor stát domovem je potřeba utvářet a udržovat specifické psychologické prostředí, ve kterém je kladné emoční ladění, vzájemná blízkost a podpora. Takovéto pojetí rodiny umožňuje charakterizovat rodinu pomocí čtyř komponent: **struktury rodiny**, tj. uspořádání členů rodiny, jejich charakteristiky, vzájemné

²⁸ DUNOVSKÝ, Jiří. *Dítě a poruchy rodiny*. Praha: Avicenum, 1986, s. 9.

²⁹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 1999, s. 317 – 318. ISBN 80-7178-214-9.

vazby a pozice, včetně rozdělení kompetencí, **intimity**, tj. citové a emoční kvality, pocitů a vědomí vzájemné blízkosti, **osobní autonomie**, to jest nakolik a jak je každý v rodině respektován jako jedinečná bytost, **hodnot a postojů**, tj. životní a hodnotové orientace rodiny, kam směřuje úsilí rodiny v dané etapě jejího vývoje. Autor upozorňuje na to, že rodina i manželství jsou živým organismem, který se musí v průběhu času vyrovnávat s řadou změn uvnitř i vně rodiny. v důsledku toho může docházet k pozměnění struktury rodiny, přetvářejí se vztahy mezi intimitou a osobní autonomií a mohou se změnit i hodnotové orientace.³⁰

SOBOTKOVÁ rovněž vnímá rodinu jako systém, a to následovně: „*Systém je soubor částí a vztahů mezi nimi. Každý rodinný systém se skládá z několika subsystémů, z nichž nejpodstatnější je manželský (partnerský) subsystém, subsystém rodič-dítě a sourozenecký subsystém. Manželský subsystém je základní, hraje ústřední roli ve všech vývojových fázích životního cyklu rodiny. Není pochyb o tom, že celkový úspěch jakékoliv rodiny závisí do značné míry na schopnosti ženy a muže vypracovat si dobře fungující vztah*“.³¹

MATĚJČEK popisuje rodinu jako **mikrosystém**, který je zapojený do širšího společenského systému –**mezosystému**, k němuž náleží širší příbuzenstvo, přátelé a všichni ostatní, kdo jsou s rodinou ve styku. Rodinu mohou obohacovat, chránit ji, ale i zatěžovat. Rodina je však zapojená i do vztahů které představují instituce, jako škola, zaměstnavatel nebo služby. Jedná se o **exosystém**, zahrnující širší sociální vztahy. Spolu s ním je rodina obklopena **makrosystémem**, jenž tvoří ještě širší a již neosobní okruh společenských institucí. Současný stav těchto institucí charakterizuje danou společnost ve srovnání s jinými společnostmi. V rodinném systému dochází k různým změnám, které mohou být kontinuální anebo diskontinuální. **Kontinuální** změny jsou dány vývojem rodiny, neboť jiná je rodina s kojencem a jiná s dítětem, které se již osamostatnilo. **Diskontinuální** jsou náhlé změny a jejich nositeli bývají různé události v rodině, například narození dítěte či rozvod rodičů. Pokud se jedná o kritické události, může dojít k narušení rodiny. Narušený rodinný systém má však schopnost se stabilizovat a obnovit svou funkci.³²

SATIROVÁ používá termín zdravá rodina, kdy v takovéto rodině její členové spolu o svých citech svobodně mluví. Dokáží hovořit mezi sebou o všem, o radostech, bolestech,

³⁰ PLAŇAVA, Ivo. *Manželství a rodiny*. Praha: Doplněk, 2000, s. 73 – 76. ISBN 80-7239-039-2.

³¹ SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 2. přepracované vydání. Praha: Portál, 2007, s. 24, 27. ISBN 978-80-7367-250-8.

³² MATĚJČEK, Zdeněk. *Výbor z díla*. Praha: Karolinum, 2005, s. 359 – 361. ISBN 80-246-1056-6.

obavách, zlosti i o úspěších. Ve zdravé rodině vidí rodiče svůj úkol především v tom, aby se jejich děti naučily být vpravdě lidskými v každé situaci.³³

Důležitým úkolem rodiny je realizovat svou funkčnost vůči dítěti, neboť jak zdůrazňuje HELUS: „Těžko lze najít prostředí, které by tak jako ona odpovídalo potřebám dětí a dospívajících a vytvářelo tak účinné výchozí podmínky pro rozvoj jejich osobnosti, včetně jejich vzdělávací činnosti“.³⁴

Rodinu tedy můžeme považovat za neustále měnící se systém, který je v průběhu času konfrontován s pozitivními či negativními změnami. Přes řadu problémů, kterým musí čelit, si bez existence rodiny nedokážeme náš život představit.

2.2 Typologie rodiny

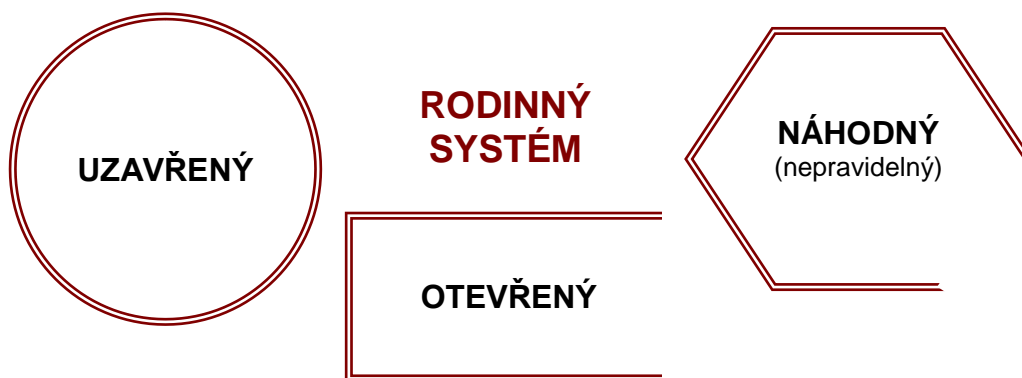
Rodinná typologie definuje, jak rodinný systém funguje a jak se členové rodiny navzájem k sobě chovají.

Podle SOBOTKOVÉ typologie rodin slouží k utřídění velmi nepřehledné a proměnlivé oblasti, jakou představují rodiny. Za jednotlivými typy rodin bychom měli mít na mysli jejich neopakovatelnost a unikátnost. Mezi jednotlivými vyhraněnými typy rodin předpokládá existenci nevyhraněných a smíšených typů. To znamená, že většinu rodin nelze zařadit k tzv. čistým typům. Autorka poukazuje na klasickou práci Kantora a Lehra, kde jsou rozlišeny tři základní typy. Jedná se o **uzavřený rodinný systém**, který je typický pevnými strukturami, **otevřený rodinný systém**, ve kterém řád a změna vyplývají z interakce relativně pevných, ale vyvíjejících se rodinných struktur a **náhodný, nepravidelný rodinný systém**, kde všechny struktury jsou nestabilní.³⁵

³³ SATIROVÁ, Virginia. *Kniha o rodině*. Praha: Práh, 2006, s. 24. ISBN 80-7252-150-0.

³⁴ HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007, s. 149. ISBN 978-80-247-1168-3.

³⁵ SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 2. přepracované vydání. Praha: Portál, 2007, s. 52 – 53. ISBN 978-80-7367-250-8.

Obrázek č. 1 Schéma rodinného systému

Typologie rodin, na kterou upozorňuje MATOUŠEK je konstruována pro potřeby sociálních pracovníků, neboť se opírá o znaky fungování rodiny, jež sociální pracovníci obvykle zjišťují. Jedná se o klasifikaci, kterou podali Voilandová s Bellem. Prvním typem jsou **perfekcionistické rodiny**, kdy v těchto rodinách jeden nebo oba dospělí nadměrně zdůrazňují žádoucí způsoby chování, překročení norem je doprovázeno vysokou úzkostí. Tyto rodiny jsou vysoce konformní s většinovou společností a pokud se vyskytnou obtíže, mají takovou povahu, že do jejich řešení nejsou vtahovány orgány pečující o práva dětí či policie a soudy (s výjimkou rozvodů). Ke druhému typu náleží **nepřiměřené rodiny**, ve kterých jeden nebo oba dospělí spoléhají při řešení problémů, jež ostatní rodiny zvládají samostatně, na vnější pomoc. V těchto rodinách je oslabena schopnost předvídat, co se v budoucnu stane, někdy nedokáží vyhodnotit i to, co se děje již nyní. Potíže jsou zejména při obstarávání peněz, hospodaření s nimi a při výchově dětí. **Egocentrickými rodinami** jsou nazývány rodiny s jedním dospělým (nejčastěji otcem) nebo oběma dospělými pohlcenými svou společenskou kariérou. Členové rodiny k sobě mají většinou instrumentální vztahy, jednotlivci mají hodnotu jen tehdy, když uspokojují potřeby někoho jiného nebo dobře rodinu reprezentují navenek. Manželský nesoulad bývá v těchto rodinách častý, vyskytuje se i utajované násilí. Děti mnohdy zanedbávají školní docházku a mívají jiné predeliktivní projevy, vyskytují se i psychiatrické obtíže. Posledním typem jsou **asociální rodiny**, které se vyznačují nedostatkem hodnotového a sociálního napojení na běžnou společnost. Uspokojování svých potřeb řeší bez ohledu na platné právní normy. Svazek mezi dospělými vznikl z náhlého popudu, narození dětí nebývá plánované, vyskytuje se jejich zanedbávání a zneužívání. Projevy agresivity jsou časté i mezi dospělými. Dospělí nechodí do práce, protože pro ně nepředstavuje nic cenného, časté je zneužívání návykových látek, zejména alkoholu. Uvedené

typy jsou odvozeny od dominantní charakteristiky přednosti domácnosti nebo obou dospělých, kteří svým vlivem působí na fungování celé rodiny.³⁶

HELUS předkládá zajímavou typologii rodin podle výchovného stylu rodičů, která je uspořádána do devíti typů. O **nezralou rodinu** se jedná tehdy, když rodiče jsou nezkušení na to, aby mohli být ve všech žádoucích aspektech spolehlivými rodiči. V **přetížené rodině** se přetíženost doléhající na matku nebo otce promítá do způsobu soužití a snižuje funkčnost vzhledem k dítěti. Rodiče v **ambiciózní rodině** jsou nadměrně pohlcováni potřebami, které se vážou k jejich vlastnímu uplatnění na úkor rozvoje osobnosti dítěte. V **perfekcionistické rodině** rodiče staví své dítě do situací nátlaku podávat vysoké výkony, vykazovat perfektní výsledky či být vždy lepší než druzí. Uvnitř **autoritářské rodiny** jsou vztahy k dítěti omezeny na ustavičné přikazování a zakazování, aniž je přihlíženo k potřebě dítěte samostatně se rozhodovat a nést zodpovědnost. **Rozmazlující rodina** je typická tendencí rodičů vždy dítěti vyhovět, dát mu za pravdu, postupovat, jak ono samo žádá. O takové rodině, ve které rodiče nejsou schopni vytyčovat před dítětem jasné výchovné cíle, hovoříme jako o **rodině nadměrně liberální a improvizující**. V **odkládající rodině** mají rodiče tendenci dítě někomu svěřovat, kdykoliv je to možné. Posledním typem, který autor popisuje je **disociovaná rodina**. U těchto rodin bývají vážně narušené důležité vztahy, jejichž rozvinutost a spolehlivost je předpokladem psychologické funkčnosti rodinného prostředí.³⁷

Kromě uvedených typologií nalezneme v odborné literatuře celou škálu dalších, záleží na tom, který vědní obor se jimi zabývá. V oblasti sociální práce s rodinami se výše uvedené typologie jeví jako přínosné pro identifikaci problému rodiny.

³⁶ MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003, s. 194 - 195 ISBN 80-7178-548-2.

³⁷ HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007, s. 153 – 163. ISBN 978-80-247-1168-3.

2.3 Funkce rodiny

V průběhu vývoje rodiny se její funkce neustále mění, a to především v souvislosti se změnami společenských podmínek.

MLČÁK výstižně formuluje základní funkce rodiny, které zůstávají neměnné: „*Rodina v průběhu historie lidstva zajišťuje své členy materiálně, zabezpečuje internalizaci a generační transfer lidských zkušeností a hodnot, populační reprodukci i uspokojování sexuálních potřeb manželů. pro své členy představuje instituci ochrany a intimity, oázu bezpečí a citového zázemí, vůči společnosti plní funkci ekonomickou, výchovnou, biologickou a emocionální*“.³⁸

Biologická funkce je označována jako sexuální funkce a jedná se o sexuální aktivity pro reprodukci anebo pro radost. V posledních letech není na rodinu pohlíženo jako na strukturu, která slouží k zachování lidského rodu a k zajištění zdravého vývoje dítěte. Rodina je v současnosti vnímána jako sociální struktura, ve které je nejdůležitější naplňování potřeb jejich členů, tj. dětí i dospělých. **Ekonomická funkce** rodiny se dnes projevuje především v chudých částech světa. Rodina se necítí ohrožená sociálními nejistotami, nesměruje tolik do budoucnosti. Podstatnou funkcí je **výchovná a socializační funkce** rodiny, která je obtížně nahraditelná. Pro zdravý vývoj dítěte je potřebné žít v každodenním společenství s oběma rodiči. Rodiče předávají v průběhu společných aktivit ničím nezastupitelný model chování obou pohlaví. **Emocionální funkce** je rovněž pro rodinu významná, neboť potřeba zázemí, podpory, pomoci, sdílení společných zájmů a důvěrnosti je nutná pro všechny jejich členy.³⁹

MLČÁK se zabývá modelem Dunovského, který přihlíží ke složení rodiny, její stabilitě, k sociálně-ekonomickému statusu rodiny, k osobnosti rodičů a ke stavu ve vývoji dětí, stanoví čtyři základní úrovně stability rodinného soužití. **Funkční rodina** zajišťuje optimální tělesný i duševní vývoj dítěte. **Problémová rodina** vykazuje poruchy bazálních funkcí, které však neohrožují její existenci ani zdravý vývoj dítěte. **Dysfunkční rodina** je charakteristická vážnějšími poruchami některých, popř. všech funkcí, které poškozují rodinu jako celek a narušují vývoj dítěte. v **afunkční rodině** pak již výskyt poruch rodinných funkcí závažným

³⁸ MLČÁK, Zdeněk. *Vybrané Kapitoly z psychologie manželství a rodiny*. Ostrava: Repronis, 1996, s. 63. ISBN 80-7042-452-4.

³⁹ GILLEROVÁ, Ilona, Vladimír KEBZA, Milan RYMEŠ a kolektiv. *Psychologické aspekty změn v České společnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 109 – 111. ISBN 978-80-247-2798.

způsobem znemožňuje vývoj dítěte a dochází k hrubému narušení existence a smyslu rodinného soužití.⁴⁰

Obrázek č. 2 Schéma úrovně stability rodinného soužití

Funkční rodina je také nazývána jako **zdravá rodina**, ve které jsou zabezpečovány veškeré potřeby dítěte. Na prvním místě je to **potřeba stimulace**. Dítě potřebuje dostatečné množství kvalitních a proměnlivých podnětů, bez nich by byl život prázdný. Druhou potřebou je **potřeba stálosti a smysluplného světa**. Dítě se potřebuje naučit podněty zpracovat a pochopit tak, aby se z nich staly zkušenosti. Jde tedy o základní podmínky učení. Na třetím místě je nutné uvést **potřebu emocionálních a sociálních vztahů**, zejména k matce a dalším blízkým. Nejbezpečněji se cítíme, máme-li kolem sebe někoho, kdo nás má rád, kdo k nám patří, na koho můžeme spoléhat. Za čtvrté je tu **potřeba společenské hodnoty a společenského uplatnění**. Je důležitou podmínkou pro uvědomění si vlastního já a osvojení společenských rolí i hodnotových cílů. Důležitá pro rozvoj dítěte je **potřeba otevřené budoucnosti**. Její spokojení podněcuje a dává naději do budoucnosti.⁴¹

Příčinou nedostatečně uspokojených potřeb dítěte jsou především narušené vztahy mezi rodiči a dítětem. DUNOVSKÝ rozlišuje tři poruchy rodiny ve vztahu k dítěti. Prvním typem je **nemožnost rodičů starat se o dítě**, kdy důvody lze spatřovat jednak v přírodních podmínkách (různé katastrofy), jednak ve fungování celé společnosti (války, epidemie, nezaměstnanost). Dalšími důvody mohou být poruchy fungování rodinného systému (velký počet dětí), anebo samotní jedinci. Nejtěžší situace pro rodinu je úmrtí rodiče či invalidita. Druhým typem poruchy je, že **rodiče se nedovedou starat o dítě**. Jedná se o případy, kdy rodiče nejsou schopni zabezpečit alespoň přiměřený vývoj svého dítěte,

⁴⁰ MLČÁK, Zdeněk. *Vybrané Kapitoly z psychologie manželství a rodiny*. Ostrava: Repronis, 1996, s. 64. ISBN 80-7042-452-4.

⁴¹ MATĚJČEK, Zdeněk. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992, s. 115 – 116. ISBN 80-04-25236-2.

protože se nedokážou vyrovnat se zvláštními situacemi (handicapované dítě, rozvod, jejich manželství). Lze zde zařadit i případy, kdy rodiče nejsou schopni přijmout základní společenské normy. Třetím typem poruchy je situace, kdy **rodiče se nechtějí starat o dítě**. Příčinou je zde porucha osobnosti rodičů samých, ať pro jejich maladaptaci, disharmonický vývoj a nejrůznější typy psychopatií, jež jim zabraňují (ovšem při jejich plné právní odpovědnosti) plnit náležitě všechny rodičovské role a úkoly, jež jsou od nich společností a dětmi očekávány. Problém bezprostředně souvisí s vyžíváním osobnosti rodičů a jejich narušeným vlastním socializačním procesem. Tím se nezájem rodičů o děti dostává do širších společenských souvislostí a generačních vztahů.⁴²

HELUS se zamýšlí nad nejdůležitějšími sociálně psychologickými funkcemi rodiny, jejichž realizace má zásadní význam pro zdravý vývoj dítěte, pro jeho úspěšnou socializaci. Rodina především uspokojuje základní primární potřeby dítěte v raných stádiích jeho života, dále pak potřebu domova, mít svého člověka (svou matku, svého otce) a identifikovat se s ním. Rodina taktéž skýtá dítěti již od nejútlejšího věku prostor pro jeho aktivní projev, činnou seberealizaci, součinnost s druhými a pozvolna uvádí dítě do vztahu k zařízení domácnosti. Rodina skýtá dítěti bezprostředně působící vzory a příklady, dítě se tak učí vidět v druhém člověku osobnost a samo touží být osobností. Důležitou funkcí rodiny je upevňování a rozvíjení vědomí povinnosti, zodpovědnosti, ohleduplnosti a úcty v dítěti. Prostřednictvím rodičů, prarodičů, starších sourozenců, příbuzných a přátel navozuje rodina dítěti představu o širším okolí, o společnosti a světě. Dítě si tak ujasňuje svět problémů a pokušení, kterým je třeba čelit. Rodina je dětem a dospělým prostředím, kde se mohou svěřit, očekávat moudré vyslechnutí, radu a pomoc, je útočištěm v situacích životní bezradnosti. Obavy a nejistoty se tak díky chápajícímu zázemí lépe překonávají.⁴³

Bez pocitu blízkosti a opory se dítě cítí opuštěné, špatně navazuje k lidem vztahy, jež jsou podmínkou pro vytvoření důvěry a pocitu vlastní hodnoty. Výchova, která opomíjí touhu dítěte po emocionální a sociální orientaci pak způsobuje problémy dítěte s neschopností chovat se k ostatním přiměřeně. Takovému dítěti obvykle chybí osobní vzory, které by mu předávaly hranice a pravidla morálního jednání.⁴⁴

⁴² DUNOVSKÝ, Jiří. *Dítě a poruchy rodiny*. Praha: Avicenum, 1986, s. 16 – 20.

⁴³ HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007, s. 149 – 151. ISBN 978-80-247-1168-3.

⁴⁴ ROGGE, Jan-Uwe. *Výchova dětí krok za krokem*. Praha: Portál, 2007, s. 139. ISBN 978-80-7367-249-2.

Pro optimální vývoj dětí je důležité vyrůstat ve funkční rodině. Pokud rodiče ohrožují jejich zdravý vývoj, pak je nutné hledat řešení, která povedou k vytvoření či obnovení rodinného prostředí, jež odpovídá jejich potřebám.

SHRNUTÍ

Rodina představuje přirozenou primární malou sociální skupinu, která má rozhodující vliv na utváření bezprostředních vztahů jedince a společnosti. Je rovněž chápána jako biosociální skupina, jejíž příslušníci jsou navzájem spojeni svazky manželství, krve nebo adopce a obvykle žijí ve společné domácnosti. Z hlediska fungování je rodina strukturovaný systém, který se skládá z několika subsystémů. Typologie rodin slouží k utřídění velmi nepřehledné a proměnlivé oblasti, jakou rodiny představují. Funkce rodiny se neustále mění a to především v souvislosti se změnami společenských podmínek, její základní funkce však zůstávají neměnné.

3 SYSTÉM PÉČE O RODINY OHROŽENÉ SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM

Sociální vyloučení má mnoho podob, velmi často bývá spojováno se slovem chudoba.

MAREŠ charakterizuje sociální vyloučení jako: „*proces vydělování jedinců i sociálních kolektivit ze společnosti, který je zbavuje práv a povinností, která jsou s členstvím v ní spojena.*“⁴⁵

Výstižnější je užší definice sociálně vyloučených podle Burchardta, kterou MAREŠ využívá ve své práci: Jedná se o jedince, kteří z důvodů, jež jsou mimo jejich kontrolu, nemohou participovat na normálních aktivitách občanů dané společnosti, na něž aspirují. Sociální vyloučení s sebou přináší jednak proces marginalizace jedinců, tj. proces jejich společenské a prostorové izolace a na druhé straně taktéž riziko pro společnost. To spočívá v neschopnosti vyloučených efektivně se podílet na ekonomickém, politickém, kulturním a sociálním životě společnosti. Důsledkem je pak odcizení se sociálně vyloučených hodnotám a institucím dané společnosti.⁴⁶

3.1 Příčiny sociálního vyloučení

Příčinou sociálního vyloučení se stávají vlivy, které členíme na vnější a vnitřní.

Vnější příčiny sociálního vyloučení jsou takové jevy, které nemohou vyloučené osoby ovlivnit svým jednáním. Jsou dány širšími společenskými podmínkami a takovými jevy, které jsou mimo kontrolu a dosah vyloučených. Patří zde především trh práce a jeho charakter, bytová politika státu a místní samosprávy, sociální politika státu, praxe místních samospráv ve vztahu k sociální oblasti či diskriminace některých jedinců. **Vnitřní příčiny sociálního vyloučení** jsou důsledkem jednání konkrétních lidí, jichž se sociální vyloučení týká. Ti mohou svým jednáním vlastní situaci přímo způsobovat či ji posilovat. I když jde o příčiny individuální, jsou většinou důsledkem příčin vnějších. Jde například o ztrátu pracovních návyků při dlouhodobé nezaměstnanosti, neschopnost hospodařit s finančními prostředky

⁴⁵ MAREŠ, Petr. *Faktory sociálního vyloučení*. Brno: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2006, s.7. ISBN 80-87007-15-8.

⁴⁶ MAREŠ, Petr. *Faktory sociálního vyloučení*. Brno: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2006, s. 7 - 8. ISBN 80-87007-15-8.

a plnit si své finanční závazky, apatie a nízká motivace řešit své problémy apod. Způsoby vytěšňování osob či skupin na okraj společnosti se projevují v různých oblastech života sociálně vyloučených, jedná se o tzv. mechanismy sociálního vyloučení. Může se jednat o prostorové vyloučení, ekonomické vyloučení, kulturní vyloučení, sociální vyloučení v užším smyslu či symbolické vyloučení. **Prostorové vyloučení** je nejzřetelnějším projevem sociální exkluze. Sociálně vyloučené osoby obvykle žijí v lokalitách, které jsou nazývány jako objekty pro nepřizpůsobivé občany. Tyto objekty se vyznačují nízkou kvalitou bydlení a lidé se v nich ocitají většinou nedobrovolně. **Ekonomické vyloučení** se projevuje uzavřením přístupu na primární i sekundární trh práce. Na tuto situaci se lidé adaptují orientací na sféru černé ekonomiky, černého trhu práce a závislosti na sociálních dávkách. **Kulturním vyloučením** je míněný omezený přístup ke vzdělání a znalostem, které jsou v dané společnosti uznávány a ceněny. Příčinou může být jednak přemísťování problémových dětí do speciálních škol anebo nízké vzdělání rodičů, kteří své děti nedostatečně motivují ke vzdělanosti a úspěšnosti. K **sociálnímu vyloučení** v užším smyslu dochází v důsledku toho, že společenské styky vyloučených lidí se omezují na kontakty s lidmi, kteří se nacházejí ve stejném postavení jako oni. V případě **symbolického vyloučení** se sociální vyloučení odehrává v rovině charakteristik, které jsou vyloučeným osobám přisuzovány většinovou populací. Může se taktéž jednat o stigmatizaci na základě sociálního statusu jedince či etnicity.⁴⁷

Chudoba a sociální vyloučení bývají spojovány s marginalizovanými skupinami, jako jsou nezaměstnaní, bezdomovci či zdravotně znevýhodněné osoby a s jejich nedostatečným finančním zabezpečením. Logicky by byla řešením podpora politiky nezaměstnanosti. V současné době se však setkáváme s chudobou i mezi zaměstnanými, což ostře kontrastuje s přesvědčením, že udržení zaměstnanosti je zaručeným řešením problému chudoby. Existují však rodiny, jejichž příjem je sice dostačující, avšak v důsledku špatného hospodaření tyto rodiny nemají dostatek finančních prostředků na uspokojení základních potřeb. Rodiny se v této situaci ocitly v důsledku enormního zadlužení. Častým jevem současnosti je totiž nakupování v hypermarketech prostřednictvím kreditních karet anebo nákupu na splátky u různých nebankovních institucí.⁴⁸

⁴⁷ BROŽ, Miroslav, Petra KINTLOVÁ, a Ladislav TOUŠEK. *Kdo drží Černého Petra*. Praha: Člověk v tísni – společnost při České televizi, 2007, s. 8 – 13. ISBN 978-86961-27-9.

⁴⁸ JANIGOVÁ, Emilia a Irena KAMANOVA. Finančné poradenstvo a chudoba. In: *Akční pole sociální práce IV. Odlišnost v sociální práci: Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Sborník příspěvků z vědecké konference s mezinárodní účastí*. Brno: Paido, 2010, s. 73 - 76. ISBN 978-80-7315-211-6.

Nezaměstnanost, hmotná nouze a nízké příjmy nemusí nevyhnutelně vést k chudobě a sociálnímu vyloučení, ačkoliv s těmito faktory nejvíce souvisí. Stejný příjem ve stejném čase může znamenat různé standardy, a to díky rozdílným potřebám a zejména zdrojům, jako jsou úspory či majetek. Nedostatečný příjem může tedy v mnoha případech vytvářet pouze riziko sociálního vyloučení.⁴⁹

Je-li sociální vyloučení nežádoucím stavem, pak tento lze překonat změnou sociálního postavení těch, kteří tuto komunitu tvoří. Takovou změnu lze provést jen na základě poznání jejich individuálních osudů a problémů.⁵⁰

Rodiny s nezaopatřenými dětmi dlouhodobě náleží k cílovým skupinám, které jsou nejvíce ohrožené sociálním vyloučením. Toto postavení je dáno tím, že rodina je vystavená mnohým znevýhodněním a překážkám, se kterými se musí vyrovnat. Největší zátěží se jeví skloubit osobní péči o dítě s ekonomickým zabezpečením rodiny.

⁴⁹ GEJDOŠOVÁ, Zuzana a Angela.ALMAŠIOVÁ. Pomoc v hmotnej nudzi ako ekvivalent riešenia chudoby v SR. In: *Akční pole sociální práce IV. Odlišnost v sociální práci: Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Sborník příspěvků z vědecké konference s mezinárodní účastí.* Brno: Paido. 2010, s. 105 - 111. ISBN 978-80-7315-211-6.

⁵⁰ FRIŠTENSKÁ, Hana. Romské komunity v ČR – sociální vyloučení? In: *Sborník přednášek ze XIV. konference Společnosti sociálních pracovníků České republiky.* Praha: MPSV. 2004, s. 85 - 100. ISBN 80-86552-92-6.

3.2 Základní a odborné poradenství

Poradenství určené rodinám ohroženým sociálním vyloučením je poskytováno dle situace rodiny formou základního či odborného sociálního poradenství.

Součástí **základního poradenství** je poskytování potřebných informací, které přispívají k řešení jejich nepříznivé životní situace. **Odborné sociální poradenství** je poskytováno již se zaměřením na jednotlivé okruhy problémů. Zahrnuje zejména zprostředkování kontaktu se společenským okolím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv a zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.⁵¹

Sociální poradenství je považováno za součást sociální politiky státu. Jedná se o komplex formálních a neformálních postupů zaměřených na řešení a zmírňování sociálních problémů, představuje pomoc potřebným a sestává se z mnoha rozdílných přístupů, dosti specializovaných podle sociálních kategorií nebo podle typů sociálních problémů.⁵²

Častým problémem současných rodin je neschopnost zvládat efektivní hospodaření s finančními prostředky. Tento problém pramení ze snahy mnohých rodin udržet si určitý standard, který je však v rozporu s jejich možnostmi.

Součástí sociálního poradenství se pak stává **finanční poradenství**, do kterého můžeme zahrnout činnosti související s hospodařením domácnosti, tj. sestavování a vedení rodinného rozpočtu či pomoc při řešení zadluženosti. Cílem tohoto poradenství je rodinu naučit hospodařit, zbavit dluhů a zamezit vzniku dalších, vytvořit optimální podmínky pro sociální vazby mezi členy rodiny a zaangažovat všechny členy rodiny na připravovaných změnách.⁵³

Členění problematik, kterými se poradenství určené pro rodiny s dětmi zabývá je mnoho. Poradenský pracovník v oblasti péče o rodiny s dětmi musí být informován o všech poradenských, sociálních a specializovaných službách a o jejich možnostech. Základním úkolem všech subjektů, které se zabývají sociálním poradenstvím je vytvořit psychosociální

⁵¹ ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1257-1289. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>.

⁵² MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994, s. 128. ISBN 80-901424-9-4.

⁵³ JANIGOVÁ, Emilia a Irena KAMANOVÁ. Finančné poradenstvo a chudoba. In: *Akční pole sociální práce IV. Odlišnost v sociální práci: Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Sborník příspěvků z vědecké konference s mezinárodní účastí*. Brno: Paido. 2010, s.73 - 76. ISBN 978-80-7315-211-6.

síť, která je zaměřená na pomoc a podporu rodině jako celku, tj. zda je využitelná pro všechny členy rodinného systému. v rámci poradenského systému pro děti a mládež se rovněž vychází ze Zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.⁵⁴

Uvedený zákon vymezuje působnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí, kdy těmito orgány jsou obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady, krajské úřady, ministerstvo práce sociálních věcí a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu. Protože především obecní úřady obcí s rozšířenou působností a obecní úřady mají možnost bezprostředně sledovat **ochranu práv dítěte** a včas činit potřebná opatření, ukládá jim zákon nejvíce povinností v ochraně dětí. Poskytují mimo jiné rodičům výchovnou a poradenskou péči, která umožňuje rodinám předcházet překážkám bránícím ve vytváření harmonických vztahů v rodinách, případně tyto překážky odstraňovat.⁵⁵

Sociální poradenství pro rodiny s dětmi má mnoho podob, a tímto jsou kladeny nároky na odborné znalosti sociálních pracovníků s využitím jejich zkušeností. Součástí profesionálního poradenství je pomáhat při řešení problémů s pochopením a empatií.

GABURA a PRUŽINSKÁ chápou v širším smyslu poradenství jako metodu vzdělávání, výchovy, redukce emocionálního napětí a pomoci člověku při řešení problémů a při hledání nových přiměřenějších forem života. Klient by neměl být pasivní osobností, která jen plní příkazy a pokyny poradce. Měl by se pokusit lépe poznat sám sebe a samostatně vyhledávat cesty vedoucí ke změnám.⁵⁶

⁵⁴ VAŠUTOVÁ, Maria. Dítě v poradenském systému. In: *Psychologické poradenství v sociální práci*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2002. s. 110 - 133. ISBN 80-7042-615-2.

⁵⁵ NOVOTNÁ, Věra a Vladimír FEJT. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009, s. 91, 99. ISBN 978-80-86723-77-8.

⁵⁶ GABURA, Ján a Jana PRUŽINSKÁ. *Poradenský proces*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995, s. 13. ISBN 80-85850-10-9.

3.3 Legislativa

Základními právními předpisy, které upravují povinnost státu vytvářet příznivé životní podmínky pro optimální vývoj rodiny s dětmi jsou Listina základních práv a svobod, mezinárodní smlouva Úmluva o právech dítěte a Ústava České republiky. Důležitý je článek 4 **Ústavy ČR**, podle něhož základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci, dále pak článek 10, který stanoví, že vyhlášené mezinárodní smlouvy, které ratifikoval parlament ČR jsou součástí právního řádu České republiky. Stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. **Listina základních práv a svobod** upravuje v šesti hlavách základní lidská práva jak obecně, tak i konkrétně reaguje na zvláštní situace. Článek 32 je věnovaný rodině a dětem. Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona, taktéž těhotné ženy. Dětem narozeným mimo manželství jsou zaručeny stejná práva jako dětem narozeným v manželství. Děti mají právo na rodičovskou výchovu a péče o děti je právem rodičů. Práva rodičů mohou být omezena jen na základě zákona a rozhodnutí soudu. Povinnost společnosti zabezpečit dítěti zvláštní péči je státy uznávána od počátku dvacátého století. Tato myšlenka se objevuje v Ženevské deklaraci práv dítěte z roku 1924, Deklaraci práv dítěte z roku 1959, tak i v **Úmluvě o právech dítěte**, která byla přijata v listopadu 1989 Valným shromážděním OSN. Preambule Úmluvy o právech dítěte připomíná, že rodina jako základní jednotka společnosti musí mít nárok na potřebnou ochranu a takovou pomoc, aby mohla plnit svou úlohu ve společnosti. Dítě musí vyrůstat v rodinném prostředí, v atmosféře lásky a porozumění a pro svou tělesnou i duševní nezralost potřebuje péči a právní ochranu před narozením i po něm.⁵⁷

Úmluva o právech dítěte, která se stala součástí právního pořádku České republiky, rozlišuje práva dětí na čtyři základní skupiny. Jedná se o ochranná práva, práva směřující k zabezpečení blaha dítěte, práva, které směřují k osvobození dítěte a dávají jim stejná práva jako dospělým a práva dítěte ve vztahu k jeho rodičům, jde zejména o jejich seburčení a samostatnost v rozhodování. Hlavní zásady a koncepci rodinně právních vztahů v České republice obsahuje **Zákon o rodině, který byl přijat v roce 1963**.⁵⁸

⁵⁷ KRAUSOVÁ, Lucie a Věra NOVOTNÁ. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: ASPI, 2006, s. 13 - 14. ISBN 80-7357-214-1.

⁵⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana a Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ. *České rodinné právo*. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 2006, s. 29. ISBN 80-7239-192-5.

Tento zákon definuje manželství a vztahy mezi manžely, podmínky rozvodu manželství, vztahy mezi rodiči a dětmi, zákonné zastoupení a opatrovnictví, určení rodičovství, formy náhradní výchovy dětí, vzájemné vyživovací povinnosti rodičů a dětí, vyživovací vztahy mezi manžely i mezi ostatními příbuznými⁵⁹

Občanský zákoník č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů náleží k pramenům rodinně právních vztahů. Protože Zákon o rodině postrádá tzv. obecnou část, je v těchto vztazích potřeba využívat ustanovení občanského zákoníku týkající se způsobilosti k právům a povinnostem, způsobilosti k právním úkonům a ustanovení o právních úkonech. Občanský zákoník rovněž upravuje majetkové vztahy mezi manžely a naopak právní úprava obsažená v zákoně o rodině je základem pro občanskoprávní rozhodování ve věcech dědického práva. Soudní řízení ve věcech rodinně právních upravuje občanský soudní řád.⁶⁰

Ochrana práv a zájmů dítěte státem je upravená v **Zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí**, ve znění pozdějších předpisů, do kterého byla převzata úprava pěstounské péče, čímž došlo ke zrušení Zákona č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči. Předním hlediskem sociálně právní ochrany dětí je zájem a blaho dítěte. Je však nezbytné v souladu s Úmluvou o právech dítěte brát ohled na práva a povinnosti rodičů nebo jiných osob za děti odpovědných. Sociálně-právní ochrana dětí náleží podle právního řádu České republiky všem dětem mladším 18 let věku bez rozdílu a je zaměřená na ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu oprávněných zájmů dítěte a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny.⁶¹

Výkon ústavní a ochranné výchovy je upraven v **Zákoně č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů**. Zařízeními zajišťující ústavní nebo ochrannou výchovu jsou diagnostické ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy. Školským zařízením, které zajišťuje preventivně výchovnou péči je středisko výchovné péče. Účelem těchto zařízení je zajišťovat nezletilé osobě náhradní výchovnou péči v zájmu jeho zdravého vývoje, řádné

⁵⁹ ČESKO. Zákon č. 94 ze dne 13. prosince 1963 o rodině, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1963, částka 53, s. 340-350. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1232>.

⁶⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana a Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ. *České rodinné právo*. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 2006, s. 32, 33. ISBN 80-7239-192-5.

⁶¹ NOVOTNÁ, Věra a FEJT, Vladimír. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, s. 89, 90. ISBN 978-80-86723-77-8.

výchovy a vzdělávání. S dítětem musí být zacházeno v souladu s potřebami osoby jeho věku.⁶²

Ochranu zájmů rodiny s mladistvým obviněným nalezneme v **Zákoně č.257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů**. Probační a mediační služba věnuje zvláštní pozornost mladistvým obviněným, zejména ochraně jejich práv. Koordinuje terapeutické a sociální programy pro mladistvé.⁶³

Rodiny s dětmi jsou státem zabezpečovány i v případě nedostatečného příjmu. Podpora těchto rodin je garantována prostřednictvím Zákonů o státní sociální podpoře, o pomoci v hmotné nouzi a o životním a existenčním minimu. **Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů** člení tyto dávky na dávky poskytované v závislosti na výši příjmu, tj. příravek na dítě, příspěvek na bydlení a porodné, a ostatní dávky, u kterých se nezkoumá příjem. Jedná se o rodičovský příspěvek, dávky pěstounské péče a pohřebné. Dávky jsou určené především pro rodiny s dětmi.⁶⁴

Pomoc v hmotné nouzi řeší **Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů**. Pro účely posuzování stavu hmotné nouze se zjišťují příjmy a celkové majetkové a sociální poměry rodiny, která si žádá o tuto dávku, přičemž každý má nárok na základní sociální poradenství k řešení hmotné nouze i k jejímu předcházení. Zákon upravuje tři druhy dávek, a to příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc.⁶⁵

Okruh společně posuzovaných osob pro účely Zákona o pomoci v hmotné nouzi stanoví **Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů**. Kromě toho zákon stanoví životní minimum jako minimální hranici příjmů k zajištění výživy

⁶² ČESKO. Zákon č. 109 ze dne 5. února 2002 o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 48, s. 2978-2991. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3867>.

⁶³ ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 14. července 2000 o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1968 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 74, s. 3616-3621. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3462>.

⁶⁴ ČESKO. Zákon č. 117 ze dne 26. května 1995 o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 31, s. 1634-1653. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2842>.

⁶⁵ ČESKO. Zákon č. 111 ze dne 14. března 2006 o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1305-1328. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>.

a ostatních základních osobních potřeb. Existenční minimum pak představuje minimální hranici k zajištění výživy a základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Životní a existenční minimum neřeší nezbytné náklady na bydlení.⁶⁶

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, upravuje možnosti pomoci rodinám prostřednictvím sociálních služeb. Zákon upravuje podmínky pro poskytování pomoci osobám v nepříznivé životní situaci. Sociální službou je činnost zajišťující pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění anebo prevence sociálního vyloučení. Sociální služby zahrnují sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Zákon upravuje poskytování příspěvku na péči osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby. Účelem této dávky je zajištění potřebné pomoci závislé osobě. Zákon rovněž upravuje předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka.⁶⁷

3.4 Etapy sociální práce

Sociální práce je způsob práce sociálních institucí, které jsou zaměřené na pomoc jednotlivcům, skupinám nebo komunitám, jejímž cílem je jednak zajistit jejich optimální fungování, jednak odhalování a vysvětlování, které směřuje ke zmírňování a řešení sociálních problémů. Sociální pracovníci pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám dosáhnout způsobilosti k jejich sociálnímu uplatnění nebo ji získat zpět.⁶⁸

Mezi faktory, které ovlivňují sociální práci s **jednotlivcem** a jejich schopnost zvládat životní úkoly patří vlastnosti klienta, očekávání, které vůči klientovi uplatňují, subjekty v jeho sociálním prostředí, podpora těchto subjektů a taktéž interakce mezi očekáváním subjektů a schopnostmi klienta. Stejně faktory ovlivňují zvládnání životních situací i v případě rodiny, je třeba však vzít v úvahu vlastnosti jednotlivých členů rodiny i vlastnosti rodiny jako malé

⁶⁶ ČESKO. Zákon č. 110 ze dne 14. března 2006 o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1300-1304. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>.

⁶⁷ ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1257-1289. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>.

⁶⁸ KREJČÍŘOVÁ, Olga a Ivana TREZNEROVÁ. *Malý lexikon sociálních služeb*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 17, 20. ISBN 978-80-244-2754-6.

sociální skupiny. Je zřejmé, že schopnost zvládat očekávání okolí v jejím sociálním prostředí závisí taktéž i na interakcích celé rodiny.⁶⁹

Sociální práci s rodinou lze považovat rovněž za skupinovou. Mimo to představuje **skupina** celou škálu seskupení lidí, tedy nejen rodinu. Může se jednat o jednoduché organizace jako kluby, třídy anebo organizace institucionálního charakteru, jako jsou ústavy sociální péče či společenské organizace. Smyslem sociální práce se skupinou je psychosociální působení na skupinu lidí s nějakým společným znakem tak, aby se mohli bezproblémově rozvíjet. Při **skupinové práci** se její členové ovlivňují přímým vzájemným působením, přičemž si uvědomí, že nejsou osamoceni v hledání a nalézání cest, jimiž by své problémy vyřešili.⁷⁰

V **komunitní práci** jde o proces uvnitř komunity, to znamená, že sociální problémy mají být odstraněny prostředky komunity. Komunitní pracovník musí znát všechny charakteristiky dané komunity, které mohou omezovat osobní a sociální možnosti jednotlivce a musí být taktéž obeznámen s činností rozmanitých institucí a organizací, aby je mohl v rámci své činnosti zapojit do řešení problému. Komunitní práce je chápána jako proces vědomého sociálního působení, které je zaměřeno na propojení potřeb a zdrojů v komunitě, podporu skupinové solidarity, spolupráce a na podporu pozitivních změn v komunitě.⁷¹

Sociální práce s klientem probíhá v určitých etapách, které na sebe navazují a každá z nich má svůj význam a může ovlivnit výsledek práce.

Na **první kontakt s klientem**, je potřebné se dobře připravit, neboť na něm často záleží, jak se bude odvíjet vzájemná spolupráce. Důležité je taktéž prostředí, ve kterém se klient se sociálním pracovníkem setkávají. Sociální pracovník by měl první rozhovor navodit tak, aby se klient uvolnil. pro získání motivace klienta ke spolupráci je nutné, aby pracovník prokázal opravdový zájem o klienta a jeho problémy. Dalším úkolem sociálního pracovníka je poznání toho, co od něj klient očekává. Proto je nutné mu vysvětlit, jaké služby a pomoc mu mohou být nabídnuty. Prvotní kontakt by měl být ukončený písemným záznamem a uzavřením vzájemné dohody o další spolupráci, včetně cíle intervence a časového plánu

⁶⁹ ŠRAJER, Jindřich.a Libor MUSIL. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. Brno: Albert, 2008, s. 10 – 11. ISBN 978-80-7326-145-0.

⁷⁰ MÜHLPACHR, Pavel (ed.). *Sociální práce jako životní pomoc*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 11. ISBN 80-86633-62-4.

⁷¹ NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman, 2001, s. 131 – 132. ISBN 80-903070-0-0.

schůzek. Poté sociální pracovník prostřednictvím **diagnózy** vyhodnotí získané klíčové informace o klientovi tak, aby mohl jednat v zájmu nápravy. Základní metodou získávání těchto informací je rozhovor, nejobektivnější a nejucelenější představu o situaci získá sociální pracovník v přirozeném prostředí klienta. Pak již činnost sociálního pracovníka směřuje k **identifikaci problému** a k jeho řešení. Intervence musí mít jasný a **měřitelný cíl**, který je nutno průběžně sledovat. Je dobré připravit seznam **dílčích cílů**, které povedenou postupně k vyřešení problému. Úspěšné ukončení případu a zhodnocení intervence jsou finální fází sociální práce. Pro posouzení vhodnosti **ukončení pracovního vztahu** je nutné vycházet z toho, zda skutečně bylo dosaženo cílů intervence.⁷²

Sociální práce má velký společenský význam, protože má pomáhat lidem v různých nepříznivých životních situacích, které ovlivňují často i život jejich rodiny. Tento fakt s sebou nese vysoké nároky na kvalitu práce sociálního pracovníka. Důležité jsou nejen jeho znalosti zákonů, legislativy a metod sociální práce, ale také jeho lidské kvality a schopnosti navázat s klientem efektivní vztah. Taktéž etika je významnou součástí sociální práce, sociální pracovník by měl tudíž respektovat etické principy a umět je aplikovat do praxe.⁷³

3.5 Spolupráce s ostatními organizacemi

Jestliže došlo k naplnění cílů, které si sociální pracovník společně s klientem vytyčili a sociální práce byla ukončená, nemusí to vždy znamenat, že došlo k vyřešení problému v plném rozsahu. Některé problémy bývají natolik rozsáhlé, že je nutné do jejich řešení zapojit pracovníky více institucí či organizací. Proto je důležité již při prvním kontaktu sociálního pracovníka s klientem jej seznámit s jeho možnostmi a rozsahem pomoci.

Poradenská činnost by byla prakticky nemožná bez spolupráce s institucemi a zařízeními v příslušných resortech a s nestátními subjekty. Na úseku **Ministerstva práce a sociálních věcí** je zajištěno sociální poradenství a sociální práce na odděleních sociálně právní ochrany dětí v **obcích s rozšířenou působností**. Sociálně právní ochrana se zaměřuje především na pomoc rodičům při řešení problémů souvisejících s výchovou dítěte, na preventivní a poradenskou činnost, na ochranu dětí, zprostředkování osvojení, pěstounské

⁷² ŘEZNÍČEK, Ivo. *Metody sociální práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. s. 35 – 60. ISBN 80-85850-00-1.

⁷³ PITNEROVÁ, Dagmar. Sociální pracovník při hájení zájmů a práv dětí ohrožených sociálním vyloučením. In: *Akční pole sociální práce IV. Odlišnost v sociální práci: Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Sborník příspěvků z vědecké konference s mezinárodní účastí*. Brno: Paido. 2010, s. 119 – 125. ISBN 978-80-7315-211-6.

péče, ústavní a ochranné výchovy, na péči o děti vyžadující zvláštní pozornost, taktéž rozhoduje o výchovných opatřeních, neučinil-li tak soud. Preventivní a poradenská činnost se poskytuje i jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte. Jsou zřizovány centra včasné intervence, domovy pro osoby se zdravotním postižením, postpenitenciální poradny, manželské a předmanželské poradny, poradny pro osoby se zdravotním postižením či resocializační střediska pro drogově závislé.⁷⁴

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně zajišťuje ochranu práv a zájmů dítěte ve vztahu k cizině jako jeden z orgánů sociálně právní ochrany dětí. Plní řadu úkolů nejen v oblasti sociálně právní ochrany dětí, ale také na základě mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána.⁷⁵

Od 1.4.2011 nabyl účinnosti **Zákon č. 73/2011 Sb. o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů**. Tímto zákonem došlo ke zřízení Úřadu práce České republiky, který je správním úřadem s celostátní působností. V Úřadu práce působí krajské pobočky, jejichž součástí jsou kontaktní pracoviště.⁷⁶

Úřad práce plní úkoly týkající se zaměstnanosti, tj. v oblasti profesního poradenství, finančního zabezpečení nezaměstnaných, poradenství při zprostředkování vhodného zaměstnání, popř. zprostředkování rekvalifikace, dále pak v oblasti poskytování dávek státní sociální podpory. Od 1.1.2012 došlo k převedení veškerého dávkového systému na krajské pobočky Úřadu práce, jehož součástí je základní sociální poradenství.

Sociální pracovníci **pověřených obecních úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a újezdni úřady** pak vykonávají sociální práci v přenesené působnosti, která mimo jiné souvisí s pomocí při řešení situace osob v hmotné nouzi.⁷⁷

Významné místo mezi orgány sociálního zabezpečení zaujímá **Česká správa sociálního zabezpečení**, která mimo jiné rozhoduje o dávkách důchodového pojištění, anebo řídí a kontroluje činnost **okresních správ sociálního zabezpečení**, jež plní celou řadu úkolů.

⁷⁴ VAŠUTOVÁ, Marta. Dítě v poradenském systému. In: *Psychologické poradenství v sociální práci*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2002, s.110 – 133. ISBN 80-7042-615-2.

⁷⁵ NOVOTNÁ, Věra a Vladimír FEJT. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, s. 147. ISBN 978-80-86723-77-8.

⁷⁶ ČESKO. Zákon č. 73 ze dne 9. února 2011 o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 29, s. 778-798. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22866>.

⁷⁷ ČESKO. Zákon č. 111 ze dne 14. března 2006 o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1305-1328. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>.

Jedná se například o rozhodování o invaliditě při přechodu z pracovní neschopnosti, posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti, opatřování a předkládání podkladů pro rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení o dávkách důchodového pojištění, provádění výplat dávek nemocenského pojištění a mnoho dalších činností.⁷⁸

Na úseku **Ministerstva školství** je možno spolupracovat s mateřskými školami a především základními školami, kde působí výchovný poradce, školní psycholog a školní speciální pedagog. Významnou úlohu v ochraně dětí zastávají školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči. Mezi jejich zařízení patří diagnostické ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy. Speciální pedagogická centra vedou evidenci dětí a mladistvých s postižením a spolupracují přitom s lékaři a dalšími odbornými pracovníky. Pedagogicko psychologické poradny zajišťují odborné psychologické, speciálně pedagogické služby dětem a mládeži, jejich rodičům a učitelům na všech stupních škol. U předškolních dětí provádějí posuzování školní zralosti a poskytují poradenství v otázkách osobnostního, vzdělávacího a profesního růstu. Střediska výchovné péče jsou zaměřeny na pomoc dětem s rizikovými projevy chování a s negativními jevy v jejich sociálním vývoji.⁷⁹

Soudy, státní zastupitelství a úředníci Probační a mediální služby spolupracují s orgány sociálně právní ochrany dětí ve věcech řízení proti mladistvému anebo dítěti mladšímu 15 let. Soudy rovněž rozhodují ve věcech rodinně právních vztahů, které jsou zakotveny v Zákoně o rodině č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Jedná se zejména o úpravu rodičovské zodpovědnosti, stanovení vyživovací povinnosti, opatrovnictví, poručenství, určení otcovství, svěření dítěte do náhradní výchovy.⁸⁰

Soud může v případech, kdy je dítě a jeho výchova ohrožena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě, nebo pokud rodiče z jiných vážných důvodů nemohou péči o dítě zabezpečit, vydat rozhodnutí o svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, o předběžném opatření, pěstounské péči, ústavní výchově nebo ochranné výchově. Tato

⁷⁸ NOVOTNÁ, Věra a Vladimír FEJT. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, s. 195 – 196. ISBN 978-80-86723-77-8.

⁷⁹ VAŠUTOVÁ, Marta. Dítě v poradenském systému. In: *Psychologické poradenství v sociální práci*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2002, s.110 – 133. ISBN 80-7042-615-2.

⁸⁰ NOVOTNÁ, Věra a Vladimír FEJT. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, s. 59 -86, 131. ISBN 978-80-86723-77-8.

opatření mají být ukládána až tehdy, kdy preventivně výchovná a poradenská činnost s rodiči nevedla ke zlepšení situace dítěte.⁸¹

Na úseku **Ministerstva vnitra** plní důležitou úlohu **Policie České republiky** a to především ve věcech trestné činnosti dětí do 15 let a mládeže nebo páchané na dětech a mládeži. O zahájení trestního stíhání je policejní orgán povinen informovat zákonného zástupce dítěte nebo mladistvého a orgán sociálně právní ochrany dětí. Policie rovněž zahajuje trestní řízení ve věcech zanedbání povinné výživy.⁸²

Na úseku **Ministerstva zdravotnictví** působí nemocnice, kojenecké ústavy a dětské domovy pro děti do tří let, pedopsychiatrické ambulance, dětské rehabilitační stacionáře či sanatoria. i tato zařízení mohou být důležitá pro spolupráci.⁸³

Poskytovatelé sociálních služeb nabízejí prostřednictvím svých zařízení celou škálu služeb, které zajišťují jednak pomoc osobám za účelem jejich začlenění a jednak prevenci sociálního vyloučení. Poskytovateli jsou **územní samosprávné celky a jimi zřizované právnické osoby, další právnické osoby, fyzické osoby či ministerstvo a jím zřízené organizační složky státu**. Sociální služby lze poskytovat jen na základě oprávnění k poskytování sociálních služeb, a to formou registrace, o které rozhoduje příslušný krajský úřad. Patří zde například střediska rané péče, které poskytují službu zaměřenou na podporu vývoje dítěte do sedmi let, které je zdravotně postižené. Důležitou úlohu v předcházení sociálních rizik souvisejících se způsobem života dětí a mládeže plní nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. Pro rodiny s dítětem, u kterého je vývoj ohrožen v důsledku krizové sociální situace jsou určeny sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Azylové domy pro matky s dětmi poskytují na přechodnou dobu pomoc v případě ztráty bydlení.⁸⁴

Mezi spolupracující organizace, které se zabývají rodinami ohroženými sociálním vyloučením náleží **nadace a fondy**. Jedná se například o Nadaci naše dítě, která byla založená v roce 1993 za účelem pomoci dětem v krizi a obtížných životních situacích. Pomoc je

⁸¹ BECHYŇOVÁ, Věra a Marta KONVIČKOVÁ. *Sanace rodiny*. Praha: Portál, 2008, s. 46. ISBN 978-80-7367-392-5.

⁸² KAHOUN, Vilém a kolektiv. *Vybrané kapitoly k sociální práci: Sociální práce II*. Praha: Triton, 2007, s. 33. ISBN 978-80-7387-064-5.

⁸³ VAŠUTOVÁ, Marta. Dítě v poradenském systému. In: *Psychologické poradenství v sociální práci*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2002, s.110. ISBN 80-7042-615-2.

⁸⁴ ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1257-1289. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>.

poskytována především formou přímé finanční podpory, osvětové činnosti a prosazováním legislativních úprav, které jsou směřovány ve prospěch dítěte.⁸⁵

Posláním Nadace Terezy Maxové dětem je umožnit každému dítěti vyrůstat v rodině. Pomoc je zaměřená na prevenci nežádoucího odebrání dítěte z rodiny, podporu náhradního rodičovství a kompenzaci nedostatků ústavní výchovy.⁸⁶

Fond ohrožených dětí byl založený v roce 1990 na pomoc týraným, zanedbávaným, zneužívaným a jinak sociálně ohroženým dětem. Činnost je zaměřená na terénní sociální práci, sanaci rodin a vyhledávání náhradních rodin pro obtížně umístitelné děti. Fond provozuje krizovou linku pro matky, které tají těhotenství a porod, poskytuje poradenskou a hmotnou pomoc náhradním i potřebným vlastním rodinám a provozuje zařízení Klokánek, které zajišťuje rodinnou péči mimo ústavní zařízení.⁸⁷

Poradenská činnost musí splňovat **zásadu kompetentnosti**, která spočívá v respektování pravomocí, vyplývajících z poslání a charakteru instituce vykonávající sociální práci či poskytující poradenské služby. Problémy klienta se mohou dotýkat mnoha oblastí a jeho řešení by mělo mít charakter týmové práce. Skutečný poradce – profesionál je schopen definovat klientovi své možnosti pomoci a zároveň jej kontaktovat s dalšími odborníky, jejichž kompetence s daným problémem souvisejí.⁸⁸

SHRNUTÍ

Sociální vyloučení je proces vydělování jedinců ze života společnosti. Vnějšími příčinami sociálního vyloučení jsou jevy, které nemohou vyloučené osoby ovlivnit svým jednáním, vnitřní příčiny jsou důsledkem jednání konkrétního jedince, kterého se vyloučení týká. Chudoba a sociální vyloučení jsou spojovány s nezaměstnanými, bezdomovci a zdravotně znevýhodněnými osobami. v současné době se setkáváme s chudobou i mezi zaměstnanými a to v důsledku špatného hospodaření s finančními prostředky a zadlužení. Poradenství určené rodinám ohroženým sociálním vyloučením je poskytováno formou základního a odborného poradenství. Členění problematik, kterými se poradenství zabývá je

⁸⁵ O nadaci. *Naše dítě.cz* [online]. 2009-01-01 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.nasedite.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=177>

⁸⁶ Naše poslání. *Nadace Terezy Maxové dětem* [online]. 2010-05-01 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.terezamaxovadetem.cz/o-nadaci/nase-poslani/>

⁸⁷ Historie. *FOD* [online]. 2001-01-01 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.fod.cz/>

⁸⁸ NOVOSAD, Libor. *Základy speciálního poradenství*. Praha: Portál, 2000, s. 122 – 123. ISBN 80-7367-174-3.

mnoho, poradenský pracovník musí být informován o všech poradenských, sociálních a speciálních službách a jejich možnostech. Základními právními předpisy, které upravují povinnost státu vytvářet příznivé životní podmínky pro optimální vývoj rodiny jsou Listina základních práv a svobod, Úmluva o právech dítěte a Ústava ČR. Sociální práce je způsob práce sociálních institucí, které jsou zaměřené na pomoc jednotlivcům, skupinám nebo komunitám s cílem zajistit jejich optimální fungování. Sociální práce probíhá v určitých etapách, kterými jsou první kontakt s klientem, stanovení diagnózy, identifikace problému a jeho řešení. Intervence musí mít jasný a měřitelný cíl. Poradenská činnost by byla prakticky nemožná bez spolupráce s institucemi a organizacemi v příslušných resortech a s nestátními subjekty. Jedná se o především instituce na úseku Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva vnitra, důležitá je spolupráce se soudy, státním zastupitelstvím a Probační a mediační službou. Poskytovatelé sociálních služeb nabízejí prostřednictvím svých zařízení celou škálu služeb sociální péče, nadace a fondy se rovněž zabývají pomocí rodinám ohroženým sociálním vyloučením.

4 SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO RODINY S DĚTMI V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI

Moravskoslezský kraj leží na severovýchodě České republiky. Má rozlohu 5 427 km, čímž zaujímá 6,9 % území naší republiky. Z hlediska územních celků jiných států sdílí hranici se Slezkým a Opolským vojvodstvím v Polsku a se Žilinským krajem na Slovensku.⁸⁹

Území je geograficky sevřeno masivem Hrubého Jeseníku na západě a na východě se rozkládá masív Moravskoslezských Beskyd. Nejvyšším místem je Praděd s nadmořskou výškou 1.492 metrů, nejnižším bodem je výtok řeky Odry na hranici s Polskem v nadmořské výšce 195 metrů. Osou území je řeka Odra, polovinu území tvoří zemědělská půda, třetinu lesy. Kraj zůstává i přes nepříznivý ekonomický vývoj v posledních letech a probíhající proces restrukturalizace důležitých průmyslových podniků, jedním z hospodářsky nejdůležitějších regionů v České republice.⁹⁰

Moravskoslezský kraj je vymezený **šesti okresy**, a to Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava-město a je rozdělen na 22 správních obvodů, tj. obcí s rozšířenou působností, do kterých spadá celkem 299 obcí, z toho je 41 měst⁹¹.

⁸⁹ Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2010 - 2014. *Moravskoslezský kraj* [online]. 22.9.2010 [cit. 2011-11-16]. Dostupné z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/soc/sprss_2010-2014.pdf

⁹⁰ Moravskoslezský kraj. *Moravskoslezský kraj* [online]. 2004-06-09 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.moravskoslezsky.kraj.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=48925&lng=&menu=>

⁹¹ Charakteristika Moravskoslezského kraje. ČSÚ [online]. 2011-12-29 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/itisk/26003881AD>

Obrázek č. 3 Mapka okresů v Moravskoslezském kraji

K 30. 9. 2011 žilo v Moravskoslezském kraji 1. 240. 432 obyvatel z toho 606.927 mužů a 633.505 žen.⁹²

	Stav ke dni 30. září 2011		
	celkem	muži	ženy
Kraj celkem	1 240 432	606 927	633 505
V tom okresy			
Bruntál	97 018	47 820	49 198
Frýdek-Místek	212 461	104 407	108 054
Karviná	268 877	132 091	136 786
Nový Jičín	152 489	74 835	77 654
Opava	177 267	86 797	90 470
Ostrava-město	332 320	160 977	171 343

Tabulka č. 1 Počet obyvatel v Moravskoslezském kraji a jeho okresech na konci 3. čtvrtletí roku 2011⁹³

⁹² Počet obyvatel v Moravskoslezském kraji a jeho okresech v 1.-3. čtvrtletí 2011h. *Czso* [online]. 2012-01-12 [cit. 2012-02-26]. Dostupné z:

[http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/B20041BCEA/\\$File/80130211q3d01.pdf](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/B20041BCEA/$File/80130211q3d01.pdf)

⁹³ Počet obyvatel v Moravskoslezském kraji a jeho okresech v 1.-3. čtvrtletí 2011h. *Czso* [online]. 2012-01-12 [cit. 2012-02-26]. Dostupné z:

[http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/B20041BCEA/\\$File/80130211q3d01.pdf](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/B20041BCEA/$File/80130211q3d01.pdf)

4.1 Komunitní plánování sociálních služeb v Moravskoslezském kraji

Rodiny ohrožené sociálním vyloučením mají možnost využívat sociálního poradenství, služeb sociální péče a služeb sociální prevence prostřednictvím poskytovatelů sociálních služeb ve svém regionu.

Povinností kraje je vypracovat **střednědobý plán rozvoje sociálních služeb**, který je zároveň povinnou přílohou k souhrnné žádosti kraje o dotaci Ministerstva práce a sociálních věcí na podporu poskytování sociálních služeb. Plán rozvoje sociálních služeb je dle zákona o sociálních službách výsledkem procesu aktivního zjišťování potřeb osob ve stanoveném území a hledání způsobů jejich uspokojování s využitím dostupných zdrojů.⁹⁴

Plán rozvoje sociálních služeb nelze sestavit bez komunitního plánování sociálních služeb.

Zřizovatelé, poskytovatelé a uživatelé jsou subjekty tvořící základní komponenty při poskytování sociálních služeb. Zřizovatel je subjekt, který je za poskytování sociálních služeb zodpovědný. Zřizovateli mohou být orgány státní správy i orgány územně samosprávných celků, taktéž i nestátní neziskové organizace, které získávají na svou činnost dotace z veřejných rozpočtů. Poskytovatelé sociálních služeb vznikají jako právnické osoby. Můžeme se setkat těmito formami poskytovatelů: občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti a církevní právnické osoby. Uživatelem je subjekt, který využívá sociální služby. Uzavírá s poskytovatelem sociální služby smlouvu o poskytnutí sociální služby. Dochází tak k posílení postavení uživatele jako zákazníka. Vztah mezi poskytovatelem služeb a jejich příjemcem je tímto přehlednější.⁹⁵

Potřeby obyvatel Moravskoslezského kraje jsou mapovány na místní úrovni jednotlivými obcemi. Obce jsou v rámci procesu plánování sociálních služeb pro kraj nepostradatelné, neboť jsou schopny na základě znalosti daného prostředí nejlépe vyhodnotit, zda jsou dostupné zdroje nacházející se v okolí pro uspokojování identifikovaných potřeb

⁹⁴ Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2010 - 2014. *Moravskoslezský kraj* [online]. 22.9.2010 [cit. 2011-11-16]. Dostupné z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/soc/sprss_2010-2014.pdf

⁹⁵ KREJČÍŘOVÁ, Olga a Ivana TREZNEROVÁ. *Malý lexikon sociálních služeb*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 13 – 15. ISBN 978-80-244-2754-6.

dostatečné. Zmapované potřeby obyvatel kraje se pak následně promítají do krajského střednědobého plánu. **Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2010 – 2014** byl zpracován ve spolupráci s obcemi na území kraje, se zástupci poskytovatelů sociálních služeb a se zástupci osob, kterým jsou sociální služby poskytovány. Proces střednědobého plánování řídí **Pracovní skupina** pro vznik a realizaci střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji. Tato byla zřízená na základě usnesení rady kraje č. 84/3122, rada kraje zároveň stanovuje její strukturu a jmenuje a odvolává vedoucí.⁹⁶

Ve spolupráci se členy Pracovní skupiny pro plánování sociálních služeb obcí s pověřeným úřadem byl Moravskoslezským krajem vytvořen seznam cílových skupin, který slouží jako nezávazná metodická pomůcka. **Jedná se celkem o 14 cílových skupin:** osoby se zdravotním postižením, osoby s chronickým duševním onemocněním, osoby s demencí, osoby s poruchou autistického spektra, rizikové a ohrožené rodiny, děti a mládež, osoby seniorského věku, osoby, které se staly obětí trestného činu, domácího násilí a které jsou ohrožené násilným chováním jiné osoby, osoby bez přístřeší, osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody, osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách, osoby ohrožené závislostí, osoby v ohrožení zdraví či života, další cílové skupiny dle lokálních specifik (např. osoby s diabetem, roztroušenou sklerózou, onkologickým onemocněním apod.), a osoby se specifickými potřebami. U těchto cílových skupin by mělo v rámci procesu střednědobého plánování docházet k mapování potřeb primárně.⁹⁷

Komunitní plánování sociálních služeb je otevřený proces zjišťování potřeb a zdrojů a hledání řešení, která nejlépe odpovídají místním podmínkám a potřebám lidí nebo komunity. Základním principem je tedy to, že služby by se měly směřovat k lidem, kteří je nejvíce potřebují. Pokud jsou služby plánovány, je praktické identifikovat kategorie osob, které mají vyšší pravděpodobnost potřeby služeb. Na úrovni doručování služeb je však správnou jednotkou pro poskytnutí služby pouze jednotlivý občan a rodina, v níž žije.⁹⁸

⁹⁶ Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2010 - 2014. *Moravskoslezský kraj* [online]. 22.9.2010 [cit. 2011-11-16]. Dostupné z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/soc/sprss_2010-2014.pdf

⁹⁷ Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2010 - 2014. *Moravskoslezský kraj* [online]. 22.9.2010 [cit. 2011-11-16]. Dostupné z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/soc/sprss_2010-2014.pdf

⁹⁸ Bílá kniha v sociálních službách: Konzultační dokument. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2003-02-01 [cit. 2011-11-16]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/736/bila_kniha.pdf

Na území Moravskoslezského kraje sociální služby poskytuje stát, kraj i obec, a to prostřednictvím svých příspěvkových organizací, přičemž obec i samostatně, dále pak obecně prospěšné organizace, občanská sdružení, fyzické, právnické osoby podnikající a evidované právnické osoby.⁹⁹

4.2 Systém sociálních služeb pro rizikové a ohrožené rodiny, děti a mládež v Moravskoslezském kraji

Systém sociálních služeb plní důležitou úlohu v poskytování poradenství a pomoci rodinám ohroženým sociální vyloučení.

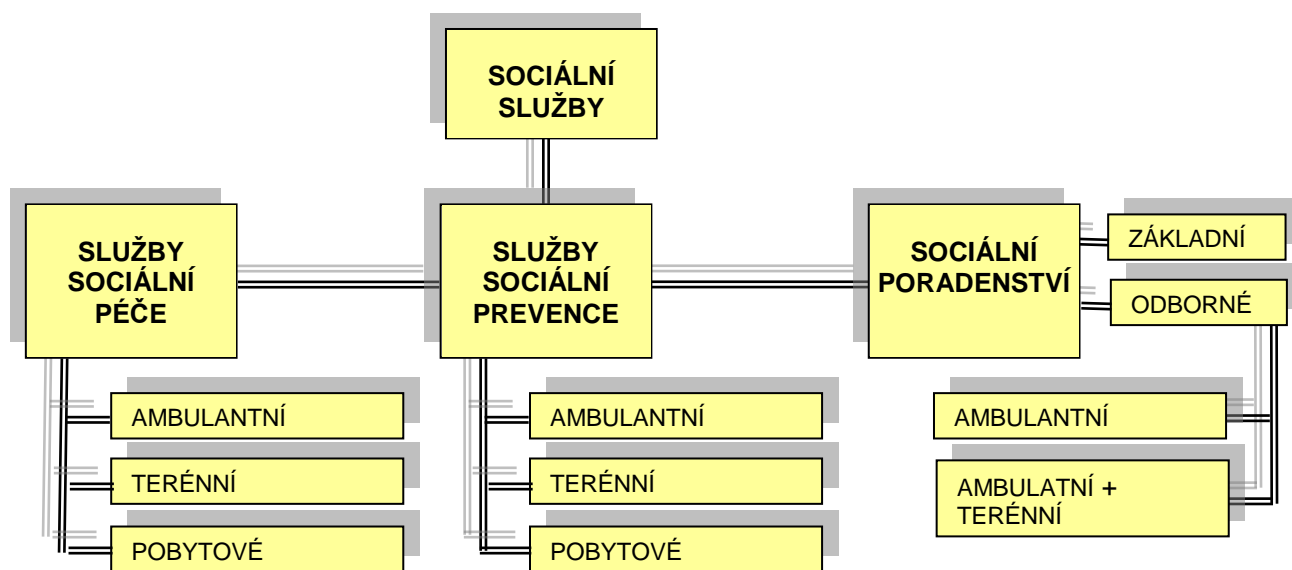
Cílová skupina je velmi různorodá, náleží do ní široký okruh uživatelů, kteří se potýkají se sociálními či sociálně-zdravotními problémy. S rodinou je nutné problém řešit komplexně, což znamená spolupracovat s rodinou jako celkem. Vzhledem k různorodým problémům může tato cílová skupina využívat širokou škálu sociálních služeb. Do cílové skupiny rizikových a ohrožených rodin spadají osoby ve věku 6 až 26 let, ohrožené společensky nežádoucími jevy (např. trestná činnost a jiné sociálně patologické jevy), osoby do 26 let, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy, dále pak rodina dítěte se zdravotním postižením ve věku do 7 let, nebo dítěte, jehož vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivého zdravotního stavu. V neposlední řadě zde spadají rodiny s dítětem, u kterého je ohrožený vývoj v důsledku dopadů dlouhodobě nepříznivé sociální situace, vyvolané následkem nízkých příjmů, nezaměstnanosti rodičů, z důvodu velkého počtu dětí v rodině, anebo se může jednat o neúplné rodiny. U těchto rodin jsou spatřovány rizikové faktory v nízké sociokulturní úrovni rodiny, v chybějících zdrojích podpory při řešení obtížných životních situací, v nezaměstnanosti rodičů a z toho vyplývajících finančních problémech a problémech s bydlením. Na tyto faktory pak navazují omezené sociální kontakty a výchovné či vztahové problémy rodičů a dětí.¹⁰⁰

Úkolem **služeb sociální péče** je zajistit osobám fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem přispět k jejich zapojení do běžného života společnosti, popřípadě zajistit jim důstojné

⁹⁹ Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2010 - 2014. *Moravskoslezský kraj* [online]. 22.9.2010 [cit. 2011-11-16]. Dostupné z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/soc/sprss_2010-2014.pdf

¹⁰⁰ Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2010 - 2014. *Moravskoslezský kraj* [online]. 22.9.2010 [cit. 2011-11-16]. Dostupné z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/soc/sprss_2010-2014.pdf

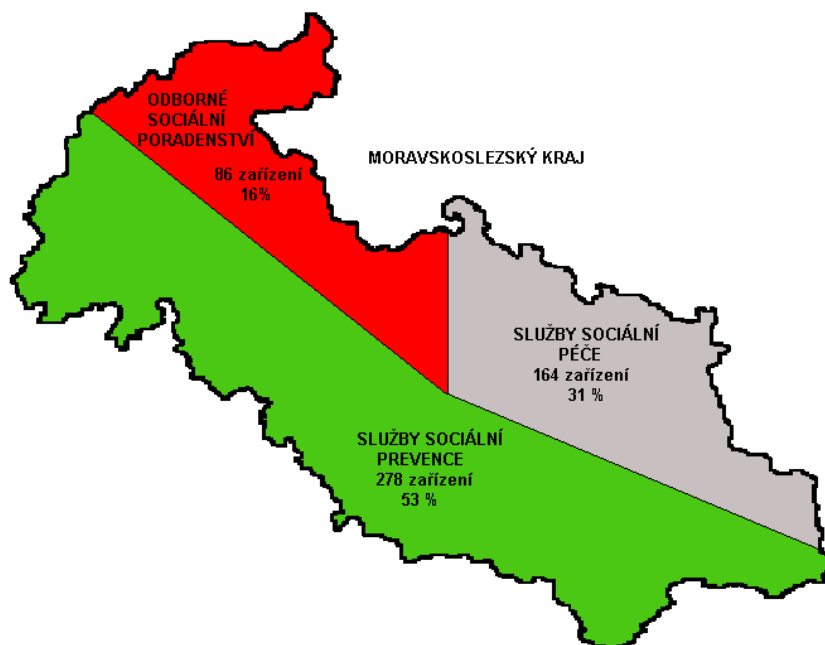
prostředí a zacházení. **Služby sociální prevence** umožňují zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou životní situaci, návyky a způsob jejich života vede ke konfliktu se společností. Cílem je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit tak společnost před nežádoucími společenskými jevy. **Základní sociální poradenství** je základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb a poskytovatelé jsou povinni vždy tuto činnost zajistit. **Odborné sociální poradenství** je zajišťováno v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí. Zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života vede ke konfliktu se společností a půjčování kompenzačních pomůcek. Sociální služby se poskytují jako **služby pobytové**, které jsou spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb, jako **služby ambulantní**, za kterými osoba dochází nebo je doprovázená do zařízení sociálních služeb a **terénní služby** jsou poskytované osobám v jejich přirozeném prostředí.¹⁰¹

Obrázek č. 4 Členění sociálních služeb dle Zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

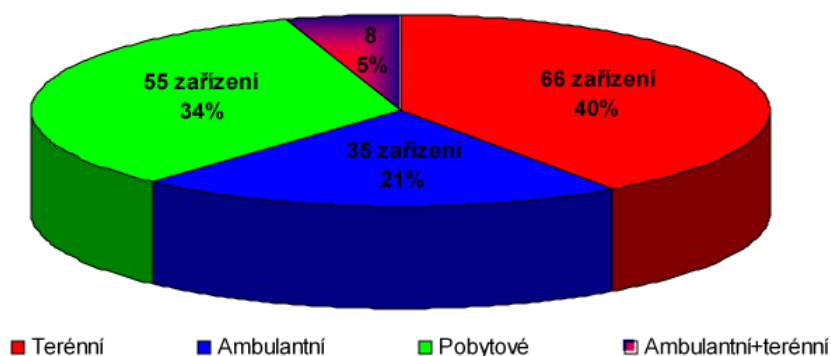
¹⁰¹ ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1257-1289. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>.

V Moravskoslezském kraji bylo k 27.12.2011 zaznamenáno celkem **528 zařízení**, poskytujících sociální služby, které jsou určeny pro **rizikové a ohrožené rodiny, děti a mládež**. Z toho 164 zařízení poskytuje služby sociální péče, 278 zařízení se věnuje službám sociální prevence a 86 zařízení je zaměřených na odborné sociální poradenství.¹⁰²

Obrázek č. 5 Sociální služby pro rodiny s dětmi v Moravskoslezském kraji

Služby sociální péče poskytuje celkem **164 zařízení**, z toho je 35 zařízení ambulantních, 66 zařízení terénních, 55 pobytových a 8 zařízení poskytuje služby ambulantně i terénně.

Graf č. 1 Zastoupení služeb sociální péče v Moravskoslezském kraji v členění na služby ambulantní, pobytové, terénní a kombinované.

¹⁰² Registr sociálních služeb. *Portál MPSV* [online]. 2010-01-06 [cit. 2011-12-27]. Dostupné z: <http://iregistr.mpsv.cz/>

Ambulantní služby zajišťují centra denních služeb (9 zařízení), denní stacionáře (25 zařízení) a odlehčovací služba (1 zařízení).

Jedná se o tyto poskytovatele: Čtyřlístek – centrum pro osoby se zdravotním postižením Ostrava, příspěvková organizace., Mikasa, občanská. společnost – volnočasové aktivity pro děti a mládež s kombinovaným postižením, Středisko pracovní rehabilitace, příspěvková organizace, Centrum sociálních služeb Poruba, příspěvková organizace, Prapos, občanská společnost, Centrum sociálních služeb Bohumín, příspěvková organizace, Galaxie pomoci, občanské sdružení, Statutární město Havířov - Santé – centrum ambulantních a pobytových sociálních služeb, Slezská diakonie, Sociální služby Karviná, příspěvková organizace, Sociální služby města Havířova, příspěvková organizace, Nestátní denní zařízení Duha, obecně prospěšná společnost, Marianum, příspěvková organizace, Dětská rehabilitace Hlučín, příspěvková organizace, Charita Opava, Spolkový dům Mariany Berlové, občanské sdružení, Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, občanská společnost - Místní organizace SPMP ČR Nový Jičín – denní stacionář Škola života, Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, občanská společnost - Klub Zvoneček, Středisko sociálních služeb města Kopřivnice, příspěvková organizace, Charita Frýdek – Místek, Sociální služby města Třince, příspěvková organizace, Centrum sociální pomoci Třinec, příspěvková organizace, Charita Jablunkov, Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v ČR, Občanská společnost - Škola života a Žirafa – Integrované centrum Frýdek – Místek, příspěvková organizace.

Terénní služby sociální péče jsou zabezpečovány prostřednictvím osobní asistence (22 zařízení), tísňové péče (1 zařízení), podpory samostatného bydlení (10 zařízení), pečovatelské služby (29 zařízení) a odlehčovací služby (4 zařízení).

Jedná se o tyto poskytovatele: Slezská diakonie, Centrum pro rodinu a sociální péči občanská společnost, Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje občanská společnost, Město Šenov, Město Vratimov, Parýsková Ariana, Statutární město Ostrava, Čtyřlístek – centrum pro osoby se zdravotním postižením, příspěvková organizace, Mens Sana občanská společnost, Centrum sociálních služeb Poruba, příspěvková organizace, Podané ruce, občanská společnost – Projekt OsA, Centrum sociálních služeb Bohumín, příspěvková organizace, Charita Český Těšín, Město Rychvald, Sociální služby Český Těšín, příspěvková organizace, Sociální služby Karviná, příspěvková organizace, Apropos, občanská

společnost, Charita Odry, Charita Ostrava, Martinková Vladimíra, Pečovatelská služba Hrabyně, příspěvková organizace, Fokus Opava, občanská společnost, Marianum, příspěvková organizace, Charita Hlučín, Domov pro seniory Krnov, příspěvková organizace, Město Bruntál, Sapago, příspěvková organizace, Diakonie ČCE, středisko v Rýmařově, Charita Frenštát pod Radhoštěm, Charita Odry, Charita Studénka, Město Nový Jičín, Pečovatelská služba Oasa Nový Jičín, obecně prospěšná společnost, Therápon 98, akciová společnost, Centrum sociální pomoci Třinec, příspěvková organizace, Charita Třinec, Charita Frýdek – Místek, a Sociální služby města Třince, příspěvková organizace.

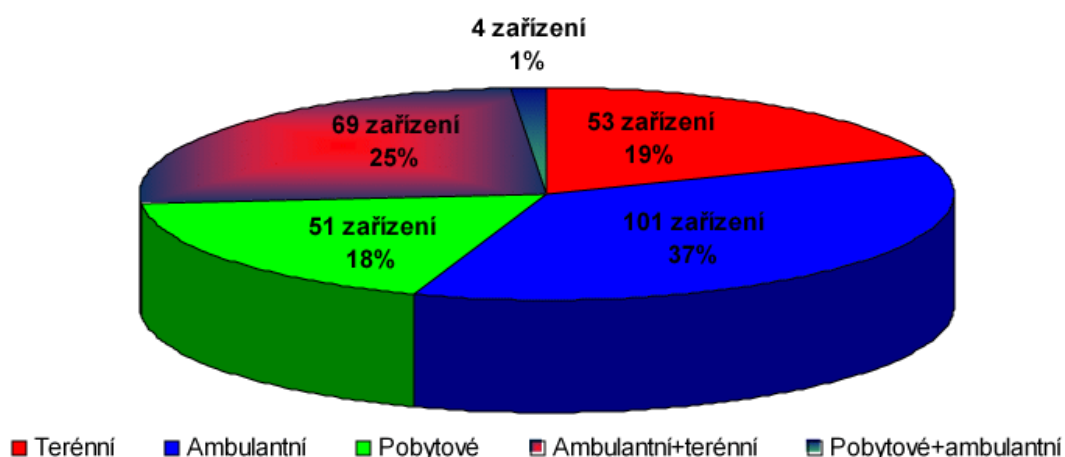
Pobytové služby sociální péče poskytují chráněná bydlení (22 zařízení), domovy pro osoby se zdravotním postižením (21 zařízení), týdenní stacionář (1 zařízení), domovy se zvláštním režimem (3 zařízení), a odlehčovací služby (8 zařízení).

Služby zajišťují tyto poskytovatelé: Čtyřlístek – centrum pro osoby se zdravotním postižením Ostrava, příspěvková organizace, Domov Slunovrat, Ostrava – Přívoz, příspěvková organizace, Centrum sociálních služeb Přívoz, příspěvková organizace, Centrum sociálních služeb Poruba, příspěvková organizace, Charita Ostrava, Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, občanská společnost - Okresní organizace SPMP ČR Ostrava, Statutární město Ostrava, Asociace Trigon, obecně prospěšná společnost, Charita sv. Alexandra, Slezská diakonie, Benjamín, příspěvková organizace, Domov Jistoty, příspěvková organizace, Statutární město Havířov - Santé – centrum ambulantních a pobytových služeb, Sociální služby Karviná, příspěvková organizace, Sociální služby města Havířova, příspěvková organizace, Ústav sociální péče pro tělesně postižené v Hrabyni, příspěvková organizace, Ekipa, občanské sdružení, Charita Opava, Marianum, příspěvková organizace, Občanské sdružení Integra Opava, Zámek Dolní Životice, příspěvková organizace, Fontána, příspěvková organizace, Sírius, příspěvková organizace, Harmonie, příspěvková organizace, Domov Pohoda, příspěvková organizace, Sagapo, příspěvková organizace, Náš svět, příspěvková organizace, Žirafa – Integrované centrum Frýdek – Místek, příspěvková organizace a Centrum zdravotních a sociálních služeb Frýdek-Místek, příspěvková organizace.

Ambulantně i terénně je poskytovaná průvodcovská a předčitatelská služba (2 zařízení), pečovatelská služba (5 zařízení) a odlehčovací služba (1 zařízení).

Jsou to tyto poskytovatelé: Centrum pro rodinu a sociální péči, občanská společnost, TyfloCentrum Ostrava, obecně prospěšná společnost, Obec Dolní Lutyně, Sociální služby města Havířova, příspěvková organizace, Město Frenštát pod Radhoštěm a Centrum pečovatelské služby Frýdek – Místek, příspěvková organizace.

Službám sociální prevence se v kraji věnuje celkem 278 zařízení, z toho je 101 zařízení ambulantních, 53 zařízení terénních, 51 zařízení pobytových, 69 zařízení poskytuje služby sociální prevence ambulantně i terénně a 4 zařízení jsou pobytová i ambulantní.

Graf č. 2 Zastoupení služeb sociální prevence v Moravskoslezském kraji v členění na služby ambulantní, pobytové, terénní a kombinované

Ambulantní péči tvoří sociální rehabilitace (10 zařízení), nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (35 zařízení), nízkoprahová denní centra (9 zařízení), služby následné péče (5 zařízení), sociálně terapeutické dílny (16 zařízení), sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením (4 zařízení), kontaktní centra (4 zařízení), sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (2 zařízení), krizová pomoc (2 zařízení) a noclehárny (15 zařízení).

Služby zajišťují: Armáda spásy v ČR, občanské sdružení, Centrom, občanská společnost, Diecézní charita ostravsko-opavská – Vesnička soužití, Občanské sdružení Vzájemné soužití, Pavučina, Občanské sdružení Den, pobočka Ostrava, Společně-Jekhetane, občanská společnost, Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, Klub Stonožka Ostrava, občanské sdružení, Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje, občanské sdružení, Renarkon, obecně prospěšná společnost, Charita Ostrava, Centrum sociálních služeb Poruba, příspěvková organizace, Čtyřlístek – centrum pro osoby se zdravotním postižením Ostrava, příspěvková organizace, Arka CZ, občanské sdružení,

Centrum pro rozvoj péče o duševní zdraví Moravskoslezského kraje, Modrý kříž v České republice, občanské sdružení, Anima Viva občanské sdružení, Asociace Trigon, Astrid obecně prospěšná společnost, Centrum sociálních služeb Bohumín, příspěvková organizace, Slezská diakonie, Galaxie Centrum pomoci, občanské sdružení, Tyflocentrum ČR, obecně prospěšná společnost, Občanské sdružení NET, Akademie J. A. Komenského, občanské sdružení, Bunkr, občanské sdružení, Charita Český Těšín, Klub mladých Filadelfia, občanské sdružení. ZIP, Zábava Informace Poradenství a pomoc, občanské sdružení, Charita Bohumín, Sociální služby města Havířova, občanské sdružení, Centrum psychologické pomoci, příspěvková organizace, Elim, křesťanská společnost pro evangelizaci a diakonii Opava, Eurotopia Opava, obecně prospěšná společnost, Charita Hlučín, Charita Opava, Ekipa, občanské sdružení, Krystal Help, občanské sdružení, Diakonie ČCE – středisko v Rýmařově, Harmonie, příspěvková. organizace, Sagapo, příspěvková organizace, Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, občanské sdružení, Okresní organizace SPMP ČR v Bruntále, Althala občanské sdružení, Eurotopia Opava, obecně prospěšná společnost, Charita Krnov, Město Frenštát pod Radhoštěm, Město Kopřivnice, Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, občanská společnost, Středisko sociálních služeb Kopřivnice, příspěvková. organizace, Náš svět příspěvková organizace, Diakonický institut, Bunkr, občanská společnost, Charita Frýdek – Místek a Statutární město Frýdek – Místek.

Terénní péči zajišťují telefonická krizová pomoc (3 zařízení), sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (10 zařízení), terénní programy (36 zařízení), kontaktní centra (1 zařízení), sociální rehabilitace (1 zařízení), raná péče (1 zařízení) a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (1 zařízení).

Služby poskytují: Městská nemocnice Ostrava, příspěvková. organizace, Arka CZ, občanské sdružení, Armáda spásy v ČR, občanské sdružení, Občanské sdružení Vzájemné soužití, Poradna pro občanství, občanská a lidská práva, občanské sdružení, Renarkon obecně prospěšná společnost, Sdružení sociálních asistentů Ostrava, občanské sdružení, Slezská diakonie, Společně-Jekhetane, občanské sdružení, Sociální služby města Havířova, občanské sdružení, Město Orlová, Občanské sdružení NET, Občanské sdružení Romodrom, Sociální služby Karviná, příspěvková organizace, Statutární město Karviná, příspěvková organizace, ZIP Zábava Informace Poradenství a pomoc, občanské sdružení, Centrum psychologické pomoci, příspěvková organizace, Elim, křesťanská společnost pro evangelizaci a diakonii Opava, občanské sdružení, Eurotopia Opava obecně prospěšná společnost, Dživipen, občanské sdružení, Open House, občanské sdružení, Salus obecně prospěšná společnost,

Město Frenštát pod Radhoštěm, Renarkon, obecně prospěšná společnost, Občanská společnost Filadelfie, Charita Frýdek – Místek, Bunkr, občanské sdružení, Labyrinth – Help Me, občanské sdružení, Statutární město Frýdek – Místek, Help-in, obecně prospěšná společnost, Krystal Help občanské sdružení, a Open House, občanské sdružení.

Pobytové služby sociální prevence zahrnují azylové domy (38 zařízení), domy na půl cesty (7 zařízení),sociální rehabilitace (3 zařízení), krizová centra (2 zařízení) a terapeutická komunita (1 zařízení).

Služby zajišťují tito poskytovatelé: Armáda spásy v ČR, občanské sdružení, centrum sociálních služeb Ostrava, obecně prospěšná společnost, Centrum sociálních služeb Poruba, příspěvková organizace, Diakonie ČCE – středisko v Ostravě, Charita Ostrava, Statutární město Ostrava, Občanské sdružení Nová šance, Slezská diakonie, Občanské sdružení Heřmánek, Charita Český Těšín, Sociální služby Karviná, příspěvková organizace, Elim, křesťanská společnost pro evangelizaci a diakonii Opava, občanská společnost., Fond ohrožených dětí, občanské sdružení, Služby Dobrého pastýře, Adra, občanské sdružení, Charita Studénka, Salus obecně prospěšná společnost, Středisko sociálních služeb města Kopřivnice, příspěvková organizace, Město Nový Jičín, Renarkon, obecně prospěšná společnost, Centrum sociální pomoci Třinec, příspěvková organizace a Bílý nosorožec, obecně prospěšná společnost.

Ambulantními i terénními službami jsou sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (23 zařízení), sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením (6 zařízení), nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (11 zařízení), sociální rehabilitace (16 zařízení), tlumočnické služby (2 zařízení), raná péče (5 zařízení), intervenční centra (2 zařízení), krizová pomoc (1 zařízení) a kontaktní centra (3 zařízení).

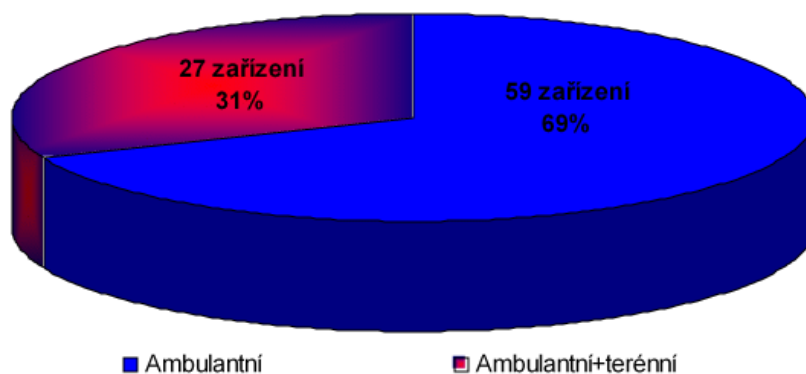
Poskytovateli těchto služeb jsou Charita Ostrava, Občanské sdružení Vzájemné soužití, Kafira občanské sdružení, Mens Sana občanské sdružení, Tyfloservis, obecně prospěšná. společnost, Centrum pro rodinu a sociální péči, občanské sdružení – projekt Výzva, Moravskoslezská unie neslyšících, občanské sdružení, Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR, občanské sdružení, Tyflocentrum Ostrava, obecně prospěšná společnost, Bílý kruh Bezpečí, občanské sdružení, Středisko rané péče SPRP Ostrava, občanské sdružení, Bílý nosorožec, obecně prospěšná společnost, Centrom, občanské sdružení, Centrum sociálních služeb Ostrava, obecně prospěšná společnost, Diecézní charita

ostravsko-opavská, Fond ohrožených dětí, občanské sdružení, Společně-Jekhetane, občanské sdružení, Svaz neslyšících a nedoslýchavých v ČR, občanské sdružení, Slezská diakonie, Sociální služby města Havířova, občanské sdružení, Sociální služby města Orlová, příspěvková organizace, Futra, občanské sdružení, Občanské sdružení AVE, Charita Český Těšín, Tyflocentrum ČR, obecně prospěšná společnost, Armáda spásy v ČR, občanské sdružení, Fokus Opava, občanské sdružení, Kafira, občanské sdružení, Krizové a kontaktní centrum „Pod slunečníkem“, „Máš čas?“, občanské sdružení, Občanské sdružení Filadelfie, Centrum psychologické pomoci, příspěvková organizace, Charita Frýdek – Místek, Athala občanské sdružení, Liga občanské sdružení a Open House, občanské sdružení.

Ambulantní i terénní službou sociální prevence je krizová pomoc (2 zařízení) a sociální rehabilitace (2 zařízení).

Poskytovatelé těchto služeb jsou Charita Ostrava, Krizové centrum Ostrava, občanské sdružení, Charita Opava a Slezská diakonie.

Odborné sociální poradenství poskytuje celkem **86 zařízení**, z toho je 59 zařízení ambulantních a 27 zařízení poskytuje odborné sociální poradenství formou ambulantní i terénní péče.

Graf č. 3 Zastoupení odborného sociálního poradenství v Moravskoslezském kraji v členění na služby ambulantní a kombinované

Ambulantní odborné sociální poradenství poskytují: Arka CZ, občasně sdružení, Bílý kruh bezpečí, občanské sdružení, Centrom, občanské sdružení, Centrum pro rodinu a sociální péči, občanské sdružení, Centrum psychologické pomoci, příspěvková organizace, Centrum sociálních služeb Ostrava, obecně prospěšná společnost, Charita Ostrava, Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, občanské sdružení, Občanské sdružení Anabell, Občanské sdružení Vzájemné soužití, Poradenské a informační centrum pro sluchově postižené, občanské sdružení, Prapos, občasně sdružení, Renarkon, obecně prospěšná společnost, Sdružení Faust, občanské sdružení, Slezská diakonie, Společně-Jekhetane, občanské sdružení, Modrý kříž v České republice občanské sdružení, Svaz tělesně postižených v ČR, občanské sdružení, krajská organizace, Charita Bohumín, Sociální služby města Havířova, občanské sdružení, Anima Viva občanské sdružení, Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje, občanské sdružení, Elim, křesťanská společnost pro evangelizaci a diakonii Opava, občanské sdružení, Charita Opava, Centrum nové naděje, občanské sdružení, Charita Frýdek – Místek, Občanské sdružení ONŽ – pomoc a poradenství pro ženy a dívky, Občanské. sdružení Ergon, Athaia, občanské sdružení, Help-in, obecně prospěšná společnost, Liga, občanská společnost, a Reintegra, občanské sdružení.

Ambulantně i terénně poradenství zajišťují poskytovatelé: Centrum pro rodinu a sociální péči, občanské sdružení, Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje, občanské sdružení, Diecézní charita ostravsko-opavská, Charita Ostrava, Charita sv. Alexandra, Kafira, občanská společnost, Mobilní hospic Ondrášek, obecně prospěšná společnost, Moravskoslezská unie neslyšících, občanské sdružení, Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR, občanské sdružení, Statutární město Ostrava, Tyflocentrum Ostrava, obecně prospěšná společnost, Sociální služby města Havířova, občanské sdružení, Eurotopia Opava, obecně prospěšná společnost, Kafira občanské sdružení, Společnost C-M-T, občanské sdružení a Centrum pečovatelské služby Frýdek – Místek, příspěvková organizace.

Poskytovatelé sociálních služeb obvykle zřizují několik zařízení, které mají své zastoupení jak ve službách sociální péče, tak i v sociální prevenci či v sociálním poradenství.

4.3 Sociální práce s rodinami ohroženými sociálním vyloučením z důvodu stavu hmotné nouze na pověřených obecních úřadech a úřadech obcí s rozšířenou působností do 31.12.2011

Sociální práce s rodinami na **pověřených obecních úřadech a úřadech obcí s rozšířenou působností** je zaměřená na výkon sociálně právní ochrany dětí, sociální práci s rodinami ohroženými sociálním vyloučením z důvodu stavu hmotné nouze zajišťovali do 31.12.2011 sociální pracovníci na odděleních pomoci v hmotné nouzi.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, určuje okruh dětí, na které se **sociálně právní ochrana dětí** vztahuje, nejedná se však o taxativní vymezení. Jsou to zejména děti, jejichž rodiče zemřeli a rodiče, kteří si neplní rodičovské povinnosti nebo zneužívají práva vyplývající z této povinnosti. Pozornost je zaměřená na děti, které jsou svěřeny do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, pokud tato osoba si neplní své povinnosti. Sociální práce je dále zaměřená na děti, které vedou zahálčivý nebo nemravný život, spáchaly trestný čin či opakovaně se dopouštějí přestupků nebo útěků od rodičů. Zvláštní pozornost je věnována dětem, na kterých byl spáchán trestný čin či jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte. Dítě i rodič či jiná osoba odpovědná za dítě mají právo požádat orgány sociálně právní ochrany dětí o pomoc při ochraně svých práv. Důležitým úkolem orgánů sociálně právní ochrany dětí je v případě potřeby působit na rodinu tak, aby byly vytvořeny podmínky, jež odvrátí nutnost odebrání dítěte z rodiny. Rodiče jsou povinni spolupracovat s orgány sociálně právní ochrany dětí při ochraně práv a zájmů dítěte.¹⁰³

Podle Zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi byly do 31.12.2011 **orgány pomoci v hmotné nouzi** pověřené obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, Ministerstvo práce a sociálních věcí a újezdní úřady. Pověřené obecní úřady rozhodují o přiznání příspěvku na živobytí, mimořádné okamžité pomoci a doplatku na bydlení a o jejich výši a provádí jejich výplatu, poskytují osobám informace vedoucí k řešení hmotné nouze nebo jejímu předcházení. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností rozhodují o přiznání a výši mimořádné okamžité pomoci osobám v hmotné nouzi, které

¹⁰³ BECHYŇOVÁ, Věra a Ivana KONVIČKOVÁ. *Sanace rodiny*. Praha: Portál, 2008, s. 46 -47. ISBN 978-80-7367-392-5.

v daném čase, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků nemohou úspěšně řešit svoji situaci a jsou ohrožené sociálním vyloučením.¹⁰⁴

S účinností od 1.1.2012 došlo k legislativním změnám, dávková agenda byla převedená na **Úřady práce** a výkonem sociální práce jsou pověřeny jak **Úřady práce**, tak **pověřené obecní úřady a úřady obcí s rozšířenou působností**. Rodiny s nízkými příjmy jsou ohrožené sociálním vyloučením z toho důvodu, že může dojít k ohrožení jejich základních funkcí, a to zejména ekonomicko-zabezpečovací funkce. Rodina postupně ztrácí schopnost z omezených finančních prostředků plně zabezpečovat úhradu veškerých výdajů, včetně úhrady nákladů spojených s bydlením. Sociální práce na odděleních pomoci v hmotné nouzi byla tedy do 31.12.2011 zaměřená na rodiny, ve kterých je některý z rodičů, popřípadě oba rodiče bez zaměstnání, na rodiny osamocených rodičů, popř. na rodiny, ve kterých je mladistvý po dokončení povinné školní docházky nezaměstnaný.

Ztráta zaměstnání je vždy spojená se změnou sociálního statusu, snížením životní úrovně, hrozí rovněž nebezpečí sociální izolace či selhání. Všechny tyto důsledky postihují i sociální okolí nezaměstnaného, tedy jeho rodinu. Ekonomická úroveň rodiny souvisí kromě aktuálního stavu nezaměstnanosti jejího člena také s dalšími faktory, a to s nashromážděným majetkem, zažitými stereotypy dělby práce v rodině, či se vzájemnou spoluprací v rámci širší rodiny. Pro rodinu nezaměstnaného znamená tato situace stres a zátěž, které mohou vést k vážné rodinné krizi, případně k rozpadu manželství. Je totiž nutné, aby členové rodiny nejen redukovali své materiální potřeby, ale je třeba se vyrovnat i se změnami v osobních vztazích uvnitř rodiny a přijmout nové role. To se týká zejména situace, kdy o zaměstnání přijde otec rodiny, který původně zastával dominantní úlohu v rodině. V tomto případě jeho roli převezme jiná osoba, čímž dojde k narušení zaběhaných stereotypů rodinného života. Osamocенý rodič je nucen zastávat v chodu domácnosti obě rodičovské role, což s sebou přináší omezení vlastního volného času a omezení sociálních kontaktů. Pro osamocенého rodiče představuje nezaměstnanost velké riziko, protože nevýhodná ekonomická situace rodiny omezuje možnosti dětí pro realizaci jejich duševního, kulturního a sportovního rozvoje. Častým problémem je nedobytnost výživného.¹⁰⁵

¹⁰⁴ ČESKO. Zákon č. 111 ze dne 14. března 2006 o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1305-1328. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>.

¹⁰⁵ MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ (eds.). *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005, s. 304-307, 44-47. ISBN 80-7367-002-X.

V rodinách s méně odpovědným životním stylem často dochází k situacím, že mladistvý po dokončení povinné školní docházky nemá zájem pokračovat v dalším vzdělávání, anebo do školy sice nastoupí, avšak studium nedokončí. Tito mladiství bývají nedostatečně motivováni svými rodiči. Jedná se zejména o rodiny, ve kterých je rodič dlouhodobě bez zaměstnání a dítě přebírá stejný vzorec chování. Příjmy uvedených rodin se pohybují pod hranicí životního minima a rodiny se stávaly žadateli o dávky pomoci v hmotné nouzi do 31.12.2011 na odděleních pomoci v hmotné nouzi a tím současně i subjekty sociální práce.

Přestože samotný zákon o pomoci v hmotné nouzi přímo **pojmem sociální práce** do **31.12.2011 neobsahoval**, z některých jeho ustanovení vyplynula nezbytnost využití postupů a metod, které sociální práce obsahuje. Současná i budoucí situace ve společnosti stále více vyžaduje individuální přístup k řešení obtížných životních situací osob ohrožených hmotnou nouzí. Vznikla tímto potřeba využít sociální práci s osobami, které již jsou, nebo budou ohroženy narůstající nezaměstnaností, zadlužením a neschopností zvládat úhradu nájemného. Sociální práci tedy nebylo možné zúžit jen na provádění sociálního šetření a na posuzování stavu hmotné nouze.¹⁰⁶

Zákon o pomoci v hmotné nouzi vstoupil v platnost s účinností od 1. 1. 2007, součástí sociální práce byl **aktivizační plán**, který byl vypracován s každou osobou, jež byla evidována v systému pomoci v hmotné nouzi déle, než šest měsíců. Obsahem aktivizačního plánu bylo stanovení postupu jednotlivých opatření a stanovení cílů, které by vedly k odstranění stavu hmotné nouze. S účinností od 1. 1. 2009 došlo ke zrušení §19 Zákona o pomoci v hmotné nouzi, který obsahoval právě povinnost občana v hmotné nouzi podrobit se sepisování tohoto plánu. Sociální práce však nabyla nových rozměrů, což zapříčinilo nutnost vypravovat Ministerstvem práce a sociálních věcí **metodický pokyn**, který zachycoval základní orientaci a postupy sociální práce s osobami ohroženými sociálním vyloučením z důvodu stavu hmotné nouze.

Dle metodického pokynu MPSV č. 5/2009 byla sociální práce rozčleněna na pět etap. V etapě sociální evidence šlo o časový úsek, v němž bylo rodinám poskytováno **základní sociální poradenství**, na něž v případě zjištění potřeby pomoci, navazovalo získání potřebných anamnestických údajů. Sociální pracovníci měli využívat v této etapě především formu řízeného rozhovoru, jehož otázky byly zaměřené na bližší charakteristiku obtížné

¹⁰⁶ Metodický pokyn č. 5/2009 k sociální práci v systému pomoci v hmotné nouzi. *Jihomoravský kraj* [online]. 2009-07-08 [cit. 2012-03-16]. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=113474&TypeID=7>

sociální situace rodiny. v průběhu rozhovoru se mohla vyskytnout potřeba i jiné pomoci, o možnosti jejího využití měl sociální pracovník rodinu upozornit. Součástí rozhovoru bylo vysvětlení postupu při uplatnění žádosti o dávku pomoci v hmotné nouzi. Druhou etapou bylo **shromažďování potřebných informací** pro vytvoření sociální anamnézy rodiny. K danému účelu sloužily jednak zákonem předepsané údaje na jednotných tiskopisech, a jednak návštěva v domácnosti rodiny. V rámci sociálního šetření docházelo nejenom k ověření údajů, které rodina uvedla, ale i k posouzení vztahů rodiny k širšímu sociálnímu okolí. Takto získané informace, nesloužily jen pro dávkové účely, ale hlavně pro sociální práci. Sociální šetření nebylo jen jednorázovou záležitostí, v jeho rámci byla posuzovaná účinnost doporučených opatření při řešení situace hmotné nouze. Návštěva sociálního pracovníka se uskutečňovala se souhlasem osoby v hmotné nouzi. **Etapa diagnostická** byla zaměřená na společné hledání příčin vzniku nepříznivé situace. Objektivní posouzení nebylo možné bez aktivní spolupráce osob se sociálním pracovníkem. Bylo rovněž nutné zdůrazňovat vlastní zodpovědnost osoby za průběh jejího života, vyzdvihnout její silné stránky a upozornit na ty slabé. Tato etapa se zakončila navržením řešení a plánem sociální terapie. Základem byla přijatelnost řešení pro klienta, aby byl aktivní při vytváření plánů postupů. V etapě **sociální terapie a výchovného působení** docházelo k praktické realizaci kroků, které byly na základě dohody přijaty. Přestože sociální pracovník byl ústřední pomáhající osobou, mohl využívat v této etapě i služeb dalších odborníků. Mnohdy plnil sociální pracovník i roli zprostředkovatele či doprovázejícího při vyřizování běžných záležitostí. Poslední etapa byla zaměřená na **ověřování výsledků**. Takto bylo možno korigovat původně zamýšlené postupy, bylo-li zřejmé že nejsou účinné, popřípadě se změnila situace, zvolila se jiná možnost řešení. Sociální pracovník si v průběh svého působení na klienta písemně zaznamenával. Takto zpracované záznamy mohly v dalším období napomoci sociálnímu pracovníkovi nalézt odpovídající postup pro pomoc jiným osobám, které se ocitnou v obdobné situaci.¹⁰⁷

Sociální práce s rodinami ohroženými sociálním vyloučením z důvodu stavu hmotné nouze našla své opodstatnění, neboť problémy rodiny se v současné situaci na trhu práce, zejména v Moravskoslezském kraji, prohlubují. Taktéž sociální pracovníci na odděleních pomoci v hmotné nouzi považovali svou práci za smysluplnou a pro rodiny přínosnou. Na celkové zhodnocení sociální práce v systému pomoci v hmotné nouzi je zaměřená výzkumná část diplomové práce. Rodiny, které jsou evidovány v systému pomoci v hmotné

¹⁰⁷ Metodický pokyn č. 5/2009 k sociální práci v systému pomoci v hmotné nouzi. *Jihomoravský kraj* [online]. 2009-07-08 [cit. 2012-03-16]. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=113474&TypeID=7>

nouzi se často potýkaly s neúměrnou zadlužeností, měly problémy s řádnou úhradou nájemného, mnohdy jim již hrozilo soudní vystěhování a bylo třeba jim pomoci s vyřešením bytové situace. Dalším problémem byla nízká informovanost rodin o možnostech využívání poradenství a pomoci různých poskytovatelů sociálních služeb, jejichž činnost je zaměřená právě na konkrétní problém rodiny.

4.4 Změny v organizaci sociální práce od 1.1.2012

Praxe potvrdila, že sociální práce na obecní úrovni zaměřená na osoby ohrožené sociálním vyloučením z důvodu nedostatečného příjmu je potřebná. Do roku 2007 nebyl pro sociální práci časový prostor, pracovníci byli plně vytížení dávkovou agendou. Zavedením zákona o pomoci v hmotné nouzi došlo ke zpřísnění podmínek pro výplatu dávek a v souvislosti s tím ke snížení počtu jejich příjemců. Pracovníkům se takto nabídl časový prostor pro sociální práci s osobami a rodinami v nepříznivé životní situaci. V reakci na legislativní změny od 1.1.2012 byl Ministerstvem práce a sociálních věcí vypracován podklad pro **podobu sociální práce na obecní a krajské úrovni** i pro výkon sociální práce na **Úřadu práce České republiky**.

Dokument **Vymezení sociální práce na obecní a krajské úrovni ve výkonu přenesené působnosti** obsahuje souhrn činností obcí v přenesené působnosti v oblasti aplikace **metod sociální práce** za účelem sociálního začlenění těchto osob a rodin, souhrn činností podle **cílových skupin** a jejich potřeb, způsob evidence a **vyhodnocování metod sociální práce** a dalších **intervencí cílených na klienty** a jsou zde uvedeny časové a věcné náročnosti aplikovaných metod sociální práce a dalších intervencí. Činnosti sociálních pracovníků jsou rozčleněny do **deseti cílových skupin**. Jedná se o osoby se zdravotním postižením nebo duševním onemocněním, osoby pečující o osoby závislé na péči jiné osoby, osoby s různým stupněm omezení způsobilosti k právním úkonům, osoby ohrožené sociálním vyloučením, osoby žijící rizikovým způsobem života, oběti agrese, trestné činnosti a domácího násilí, osoby, které ztratily přístřeší nebo se nacházejí v nejistém či neadekvátním bydlení, osoby nezaměstnané a s materiálními problémy, imigranty a rodiny s dětmi. Dokument rovněž popisuje metody práce s klientem, k přehledům těchto metod jsou přiřazeny jednotlivé činnosti sociální práce. Jedná se o **metody přímé práce s klientem**, které jsou rozčleněny na fázi vyhledávání, fázi posouzení životní situace, dále se jedná o **práce zaměřené na plánování a na změnu klienta**. K dalším metodám náleží **metody nepřímé**

práce s klientem, metody zaměřené na změnu sociálního prostředí klienta, metody komunitního plánování, metody spolupráce s dalšími organizacemi, a metody preventivní práce V dokumentu je uvedený vzor **Standardizovaného záznamu** sociálního pracovníka o klientovi. Pracovníkům ministerstva se podařilo do dokumentu zahrnout referenční hodnoty časové a věcné náročnosti aplikovaných metod sociální práce a dalších intervencí.¹⁰⁸

Stejní autoři vypracovali podklady pro **sociální práci na Úřadu práce**. v tomto dokumentu je **obecně vymezeno sociální šetření**, dále pak **sociální šetření pro dávky pomoci v hmotné nouzi** a pro **příspěvek na péči**. Obsahem dokumentu jsou také **povinnosti zaměstnanců orgánů pomoci v hmotné nouzi** a **povinnosti sociálních pracovníků Úřadů práce** v souvislosti s posuzováním stavu hmotné nouze příjemců příspěvku na živobytí a společně posuzovaných osob, které se nacházejí ve stavu hmotné nouze déle než tři kalendářní měsíce.¹⁰⁹

Od 1.1.2012 tedy není sociální práce na obecní úrovni zaměřená pouze na osoby a rodiny nacházející se ve stavu hmotné nouze. Tato má být uskutečňovaná u **různých cílových skupin občanů**, kteří se nacházejí v **jakékoliv nepříznivé životní situaci**. Důležitou součástí práce je **depistáž**, tj. cílené a záměrné vyhledávání klientů či rodin, které jsou ohrožené sociálním vyloučením. Sociální práce na obcích taktéž není limitována časově, tj. dobou, od kdy má být započatá sociální práce tak, jak je to určeno pro sociální pracovníky Úřadů práce. Vzhledem k tomu, že v průběhu sociální práce v letech 2007 až 2011 byla vytvořena široká základna jednotlivců a rodin, kteří uvítali poradenství a pomoc sociálních pracovníků na obecních úřadech, je v sociální práci na co navázat. Klienti si taktéž navykli docházet na úřad.

¹⁰⁸ CERMANOVÁ, Renata, Ivana GRUNEROVÁ, Radka JANEBOVÁ, Miloslava LUKEŠOVÁ, Libor MUSIL, Ivana ŠTASTNÁ, Marek TOPOLOVSKÝ, a Jan VRBICKÝ. *Vymezení sociální práce na obecní a krajské úrovni ve výkonu přenesené působnosti*. Praha: MPSV, 2011.

¹⁰⁹ CERMANOVÁ, Renata, Ivana GRUNEROVÁ, Radka JANEBOVÁ, Miloslava LUKEŠOVÁ, Libor MUSIL, Ivana ŠTASTNÁ, Marek TOPOLOVSKÝ a Jan VRBICKÝ. *Sociální pracovníci Úřadu práce ČR*. Praha: MPSV, 2011

SHRNUTÍ

Moravskoslezský kraj leží na severovýchodě ČR a je vymezený šesti okresy. Povinností kraje je vypracovat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb, který nelze sestavit bez komunitního plánování. Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb kraje na léta 2010 až 2014 byl zpracován ve spolupráci s obcemi kraje, se zástupci poskytovatelů sociálních služeb a se zástupci osob, kterým jsou sociální služby poskytovány. Ve spolupráci se členy Pracovní skupiny pro plánování sociálních služeb byl Moravskoslezským krajem vytvořen seznam čtrnácti cílových skupin. Rodina vzhledem k různorodým problémům může využívat celou škálu sociálních služeb. Sociální služby se poskytují jako pobytové, ambulantní a terénní. V Moravskoslezském kraji bylo k 27.12.2011 zaznamenáno v registru poskytovatelů sociálních služeb 528 zařízení, poskytujících sociální služby, které jsou určeny pro rizikové a ohrožené rodiny, děti a mládež. Sociální práce s rodinami na pověřených obecních úřadech a obcích s rozšířenou působností je zaměřená na výkon sociálně právní ochrany dětí, sociální práci s rodinami ohroženými sociálním vyloučením z důvodu stavu hmotné nouze zajišťovali do 31.12.2011 sociální pracovníci na odděleních pomoci v hmotné nouzi. Od 1.1.2012 byla dávková agenda převedená na Úřady práce a výkonem sociální práce jsou pověřeny jak Úřady práce, tak pověřené obecní úřady a úřady obcí s rozšířenou působností. Sociální práce s rodinami ohroženými sociálním vyloučením z důvodu stavu hmotné nouze našla v letech 2007 až 2011 své opodstatnění, v roce 2009 byl vydán metodický pokyn MPSV. V reakci na legislativní změny k 1.1.2012 MPSV vypracovalo podklad pro podobu sociální práce na obecní a krajské úrovni. Sociální práce již není zaměřená jen na osoby a rodiny nacházející se v hmotné nouzi, ale došlo k jejímu rozšíření na cílové skupiny občanů, kteří se nacházejí v nepříznivé životní situaci.

5 VÝZKUM

Rodiny ohrožené sociálním vyloučením z důvodu nedostatečného příjmu mají možnost požádat o dávky pomoci v hmotné nouzi. V letech 2007 až 2011 podle tehdy platných legislativních předpisů bylo součástí posouzení stavu hmotné nouze provedení sociálního šetření v bydlišti žadatelů. Nejednalo se však pouze o zjištění celkových majetkových a sociálních poměrů v rodině před podáním žádostí o dávky. Sociální práce byla zaměřená taktéž na zjištění příčin stavu hmotné nouze a na vyhledávání možností jejich řešení ve spolupráci s klientem. Sociální práce s rodinami v hmotné nouzi se teprve vyvíjí, má svůj počátek od 1. 1. 2007, tj. od účinnosti Zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Nový směr v jejím vývoji přinesla sociální reforma od 1. 1. 2012, kdy došlo převedení dávkové agendy z pověřených obecních úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností na krajské pobočky Úřadu práce.

5.1 Stanovení cílů a výzkumných předpokladů

Hlavním cílem výzkumného šetření je vyhodnotit systém sociální práce s rodinami na odděleních pomoci v hmotné nouzi pověřených obecních úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností v Moravskoslezském kraji. Pro jeho dosažení jsou použity dílčí cíle:

- Vyhodnotit zaměření sociální práce s rodinami na odděleních pomoci v hmotné nouzi pověřených obecních úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností v Moravskoslezském kraji.
- Prostřednictvím případových studií seznámit s fázemi sociální práce s rodinami v hmotné nouzi.
- Analyzovat vývoj dávek a provedených šetření v domácnostech rodin na oddělení pomoci v hmotné nouzi pro rodiny s dětmi Úřadu městského obvodu Ostrava – Jih v průběhu let 2007 až 2011.

Byly stanoveny následující výzkumné předpoklady:

Výzkumný předpoklad č. 1:

Předpokládáme, že u většiny respondentů jsou záznamy o sociální práci součástí dávkového spisu a neobsahují rodinnou anamnézu, stanovení diagnózy, cíle a kontrolu jeho plnění.

Výzkumný předpoklad č. 2:

Předpokládáme, že nejvíce respondentů nejčastěji řeší s rodinami problémy týkající se oblasti financí.

Výzkumný předpoklad č. 3

Předpokládáme, že většina respondentů bude hodnotit aktivitu klientů v oblasti vyhledávání pracovního uplatnění jako nedostatečnou.

Výzkumný předpoklad č. 4:

Předpokládáme, že nejvíce respondentů vidí příčinu nízké motivace klientů ke změně nepříznivé situace v návyku na dávkový systém.

Výzkumný předpoklad č. 5:

Předpokládáme, že většina respondentů uvede nejvyšší úspěšnost u klientů v oblasti sociálního poradenství, zaměřeného na dávkový systém.

Výzkumný předpoklad č. 6:

Předpokládáme, že většina respondentů zastává názor, že převedení agendy dávek pomoci v hmotné nouzi na krajské pobočky Úřad práce nepřinese potřebné změny.

5.2 Organizace a metodologie

K naplnění stanovených cílů a potvrzení výzkumných předpokladů byla použita kvantitativní metoda dotazníkového šetření. Pro dokreslení představy o sociální práci s rodinami v hmotné nouzi a potvrzení závěrů dotazníkového šetření slouží vypracované případové studie. Aby bylo dosaženo komplexního pohledu na sociální práci na odděleních pomoci v hmotné nouzi, byla sestavena statistická analýza, která zobrazuje vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi, určených rodinám s dětmi a množství provedených sociálních šetření v domácnostech rodin.

Kvalitativním výzkumem nedosahujeme výsledky pomocí statistických procedur. Může to být výzkum týkající se života lidí, jejich příběhů, chování nebo vzájemných vztahů. V kvalitativním výzkumu je důležitá dovednost odstoupit a kriticky analyzovat situaci, vyhnout se zkreslení a schopnost abstraktního myšlení.¹¹⁰

Naopak kvantitativní výzkum pracuje s číselnými údaji, které se dají matematicky zpracovat. Je zaměřený na rozsah, nebo frekvenci výskytu jevů, výsledky lze vyjádřit v procentech, nebo je možno použít další statistické metody. Dotazník je nejfrekventovanější metodou zjišťování údajů, pomocí něhož můžeme získat velké množství informací při značné úspoře času. Zadávání dotazníku se nazývá administrace, jeho jednotlivé prvky jsou otázky, někdy jsou označovány jako položka a respondentem je osoba, která vyplňuje dotazník.¹¹¹

Dotazníkové šetření je zaměřeno na vyhodnocení sociální práce s rodinami v hmotné nouzi z pohledu sociálních pracovníků na odděleních pomoci v hmotné nouzi pověřených obecních úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností v Moravskoslezském kraji. Dotazníkové šetření bylo realizováno v průběhu měsíců říjen až listopad 2011, tedy ještě před legislativními změnami, které nastaly od 1. 1. 2012. Dotazník obsahuje celkem 25 otázek a je členěn na čtyři části. Na otázku č. 13 a č. 15 měli respondenti možnost více odpovědí. Úvodní část je zaměřená na zjištění, jak je organizovaná sociální práce s rodinami v hmotné nouzi, druhá část se zabývá vyhodnocením, které problémy sociální pracovníci nejčastěji s rodinami v hmotné nouzi řeší, zda jsou klienti ve spolupráci se sociálním pracovníkem aktivní a dostatečně motivováni ke změně nepříznivé situace. Třetí část se zabývá názory

¹¹⁰ STRAUSS, Anselm a Juliet CORBINOVÁ. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Albert, 1999, s. 10,11. ISBN 80-85834-60-X.

¹¹¹ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, s. 31, 99. ISBN 80-85931-79-6.

sociálních pracovníků na změny v rámci sociální reformy od 1. 1. 2012 a poslední část slouží ke specifikaci respondentů. Při sestavování dotazníků se vycházelo z legislativní úpravy Zákona o pomoci v hmotné nouzi do 31. 12. 2011 a z nové právní úpravy od 1. 1. 2012. Výsledky dotazníkového šetření jsou doplněné komentářem a některé jsou zpracovány do přehledných tabulek nebo grafů.

Případové studie jsou orientovány na zdokumentování průběhu sociální práce s rodinami v hmotné nouzi. Jednotlivé případy slouží k potvrzení závěrů vyhodnoceného dotazníkového šetření a naplnění dílčího cíle výzkumu. Jedná se zejména o ty části dotazníku, které se zabývají problémy rodiny, jež jsou sociálními pracovníky řešeny a úspěšnosti v dosažení pozitivních změn v rodině. Případové studie jsou koncipovány tak, že je nejprve popsána výchozí situace v rodině v době podání žádostí o dávky pomoci v hmotné nouzi. Poté je stanovený problém rodiny, vytvořená rodinná anamnéza a následuje stanovení diagnózy. Součástí návrhu na zlepšení situace v rodině je stanovení cílů. Na závěr je popsána současná situace v rodině, která je zaměřená na změny, k nimž došlo v průběhu působení sociálního pracovníka na rodinu. Případová studie tak vhodně doplňuje dotazníkové šetření. Jednotlivé případy jsou vybrány ze spisové dokumentace sociálních pracovníků oddělení pomoci v hmotné nouzi rodinám s dětmi na Odboru sociálně právní ochrany dětí Úřadu městského obvodu Ostrava – Jih. Po prostudování jednotlivých spisů byly pro vypracování případových studií záměrně vybrány rodiny s problémy, které se nejčastěji vyskytovaly v rodinách ze spisových dokumentací.

Podkladem pro vypracování statistické analýzy jsou statistické materiály a evidence na oddělení pomoci v hmotné nouzi pro rodiny s dětmi Úřadu městského obvodu Ostrava – Jih. Specifikou tohoto úřadu bylo, že agendu dávek pomoci v hmotné nouzi zajišťovaly dva odbory. Odbor sociálně právní ochrany dětí a jeho oddělení pomoci v hmotné nouzi rodinám s dětmi se zabýval výplatami dávek pro rodiny s dětmi a sociální prací s těmito rodinami. Odbor sociální péče zajišťoval agendu dávek pomoci v hmotné nouzi, včetně sociální práce pro jednotlivce, anebo pro rodiny bez nezaopatřených dětí. Na ostatních úřadech Moravskoslezského kraje takto agenda nebyla rozdělená, to znamená, že tyto úřady nemají k dispozici samostatnou evidenci dávek a sociálního šetření pro rodiny s dětmi. Specifické organizační členění Úřadu městského obvodu Ostrava-Jih umožnilo provést analýzu vývoje dávek pomoci v hmotné nouzi a analýzu množství sociálních šetření pouze pro rodiny s dětmi.

5.3 Cílové skupiny výzkumného šetření

Pro dotazníkové šetření byli zvoleni za respondenty sociální pracovníci na odděleních pomoci v hmotné nouzi pověřených obecních úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností v Moravskoslezském kraji. Osloveni byli sociální pracovníci 22 úřadů obcí s rozšířenou působností. Jedná se o Městský úřad Bílovec, Městský úřad Bohumín, Městský úřad Bruntál, Městský úřad Český Těšín, Městský úřad Frenštát pod Radhoštěm, Magistrát města Frýdek–Místek, Městský úřad Frýdlant nad Ostravicí, Magistrát města Havířov, Městský úřad Hlučín, Městský úřad Jablunkov, Magistrát města Karviná, Městský úřad Kopřivnice, Městský úřad Kravaře, Městský úřad Krnov, Městský úřad Nový Jičín, Městský úřad Odry, Magistrát města Opavy, Magistrát města Ostravy, Městský úřad Orlová, Městský úřad Rýmařov, Městský úřad Třinec a Městský úřad Vítkov. Ve městě Ostrava byly předány dotazníky sociálním pracovníkům všech jeho 23. Úřadů městských obvodů, které jsou pověřenými obecními úřady. Jedná se o městské obvody: Hošťálkovice, Hrabová, Krásné Pole, Lhotka, Mariánské Hory a Hulváky, Martinov, Michálkovice, Moravská Ostrava a Přívoz, Nová Bělá, Nová Ves, Ostrava – Jih, Petřkovice, Plesná, Polanka nad Odrou, Poruba, Proskovice, Pustkovec, Radvanice a Bartovice, Slezská Ostrava, Stará Bělá, Svinov, Třebovice a Vítkovice. V Moravskoslezském kraji bylo zaměstnáno na úseku pomoci v hmotné nouzi celkem 212 pracovníků, kteří zastávali buď samostatnou funkci sociálního pracovníka pomoci v hmotné nouzi, anebo kumulovanou funkci dávkový specialista a sociální pracovník. Na některých malých úřadech zastával jeden pracovník funkce zároveň i na jiných úsecích.

Pro kvalitativní metodu případové studie byla použita spisová dokumentace na oddělení pomoci v hmotné nouzi rodinám s dětmi, Odboru sociálně právní ochrany dětí na Úřadu městského obvodu Ostrava–Jih. Po prostudování spisů, ve kterých si sociální pracovníci vedli dokumentaci o sociální práci s rodinami v hmotné nouzi, byly vypracovány čtyři případové studie. Záměrně byly vybrány rodiny s rozdílnými problémy, na jejichž řešení se sociální pracovníci angažovali. Případové studie tak konkretizují dotazníkové šetření a rozšiřují pohled na sociální práci.

Statistická analýza je zaměřená na počty rodin, které se nacházejí v hmotné nouzi a na množství provedených šetření v domácnostech rodin. Údaje jsou interpretovány po předchozím studiu statistických materiálů na oddělení pomoci v hmotné nouzi Odboru sociálně právní ochrany dětí Úřadu městského obvodu Ostrava–Jih. Statistická analýza je provedená za období let 2007 až 2011 a jsou v nich zaznamenány údaje za jednotlivé měsíce

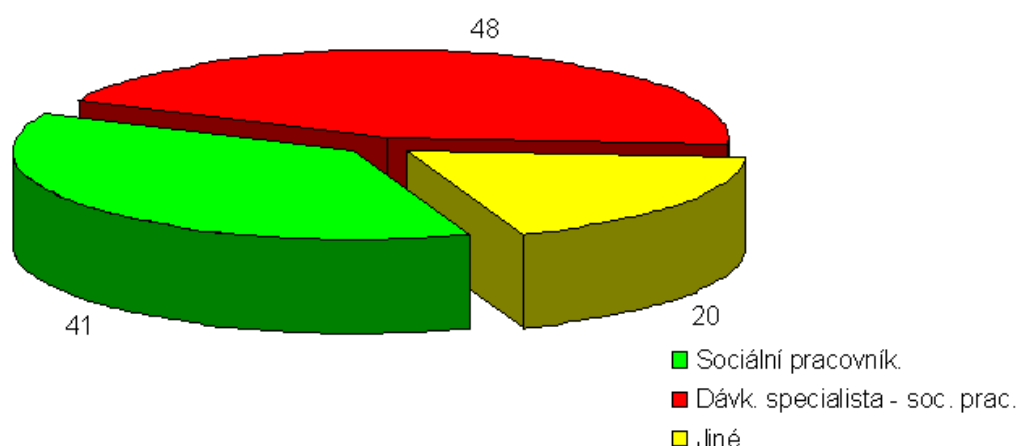
v daném roce. Statistická analýza dotvára celkový obraz o sociální práci na odděleních pomoci v hmotné nouzi.

5.4 Vlastní výzkum

Vlastní výzkum je rozdělen na tři části, kdy první tvoří výsledky dotazníkového šetření, druhou případové studie a třetí část obsahuje statistickou analýzu.

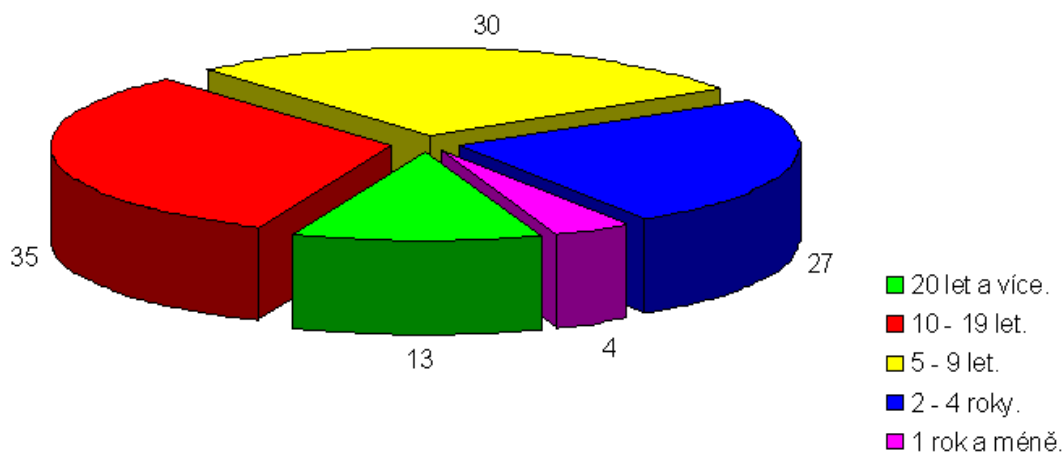
A. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Nejprve uvedeme údaje o respondentech, na které jsou orientovány otázky č. 22, 23, 24 a 25. Na otázku „Uved'te Vaše pracovní zařazení“, odpověděli respondenti následovně: 41 je pracovních zařazených jako sociální pracovník, což je 37,6 % a u 48 respondentů (44 %) má jejich pracovní funkce název dávkový specialista – sociální pracovník. 20 respondentů (18,4%) označilo, že jejich pracovní zařazení má jiný název. 12 respondentů z nich uvedlo, že se jedná se o pracovní místa referent pomoci v hmotné nouzi, 5 respondentů je zařazeno ve funkci pracovníka úseku sociálních a vnitřních věcí, 2 respondenti jsou pracovníci sociálního a bytového úseku a jeden je pracovních zařazený jako referent sociálního a organizačního odboru. Je zřejmé, že se jedná o úřady obcí s nízkým počtem obyvatel, pracovní funkce tímto byly takto kumulované.

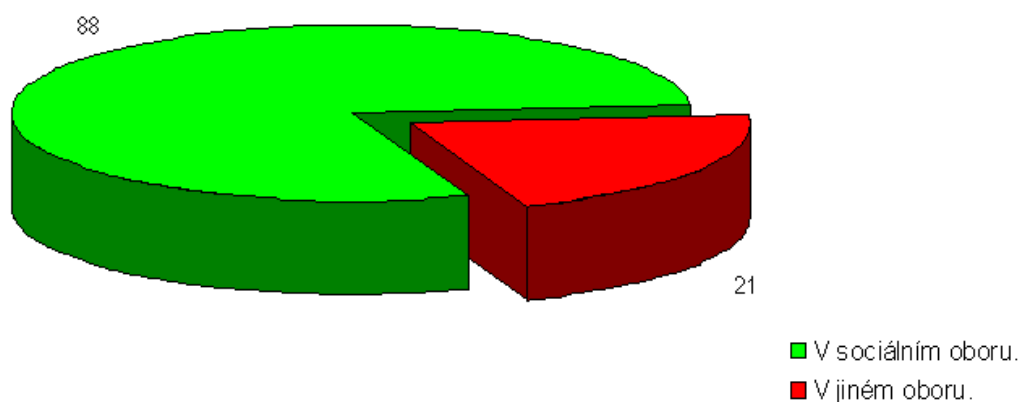
Graf č. 4 Pracovní zařazení respondentů

Z otázky č. 23 „*Jak dlouho v uvedeném pracovním zařazení působíte*“ vyplývá že svou pracovní pozici zastává nejvíce respondentů 10 až 19 let, což je 35 tazatelů (32, %). Lze předpokládat, respondenti pracovali na sociálních odborech ještě před vznikem zákona o pomoci v hmotné nouzi. Jen 4 respondenti (3,7 %) jsou pracovní zařazení 1 rok a méně.

Graf č. 5 Délka praxe

Otázka č. 24 je zaměřená na obor vzdělání respondentů. Ze získaných dat bylo zjištěno, že 88 respondentů (80,7 %) má vzdělání v sociálním oboru. Jen 21 tázaných (19,3 %) uvedlo, že mají vzdělání v jiném oboru, než sociálním, z toho 16 respondentů vyplnilo v dotazníku, že má vzdělání ekonomického zaměření, tři respondenti vystudovali speciální pedagogiku, a po jednom respondentu má vzdělání technického zaměření a ve státní správě

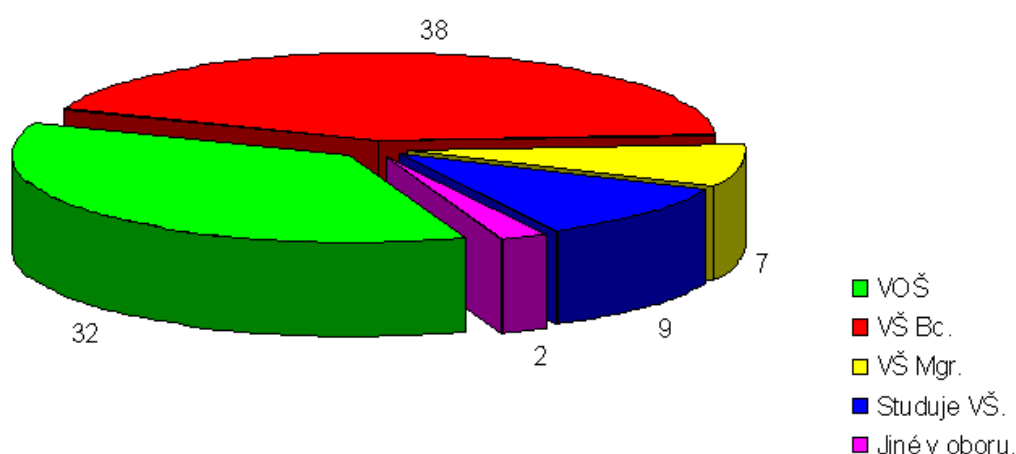
Graf č. 6 Obor vzdělání

Na otázku č. 25 „*Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání v sociálním oboru?*“ odpovídali pouze respondenti se vzděláním v sociálním oboru. Do tabulky však byli pro větší přehlednost zahrnuti i respondenti, kteří na otázku již neodpovídali, tj. 21 respondentů, jež mají jiné vzdělání, než v sociálním oboru.

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání v sociálním oboru?:	Absolutní četnost	Relativní četnost
Vyšší odborné	32	29,4 %
Vysokoškolské v bakalářském stupni	38	34,9 %
Vysokoškolské v magisterském stupni	7	6,4 %
Doplňuji si vzdělání na vysoké škole	9	8,2 %
Doplňuji si vzdělání na vyšší odborné škole	0	0 %
Jiné vzdělání v sociálním oboru	2	1,8 %
Vzdělání v jiném oboru, než sociálním	21	19,3 %

Tabulka č. 2 Nejvyšší dosažené vzdělání

Odpovědi vypovídají o tom, že většina respondentů má dokončené vzdělání. Jen 9 respondentů (8,3 %) si doplňuje vzdělání na vysoké škole a 2 tázání (1,8 %) mají středoškolské vzdělání v sociálním oboru. Nejvíce respondentů, tj. 38 (34,9 %) má vysokoškolské vzdělání v bakalářském stupni a 32 tázaných (29,4 %) má vyšší odborné vzdělání. Vysokoškolské vzdělání v magisterském stupni vyznačilo 7 respondentů (6,4 %) a nikdo si nedoplňuje vzdělání na vyšší odborné škole. Jiné vzdělání, než v sociální oboru má 21 respondentů (19,3 %), jak již bylo uvedeno v předchozí otázce.

Graf č. 7 Nejvyšší dosažené vzdělání

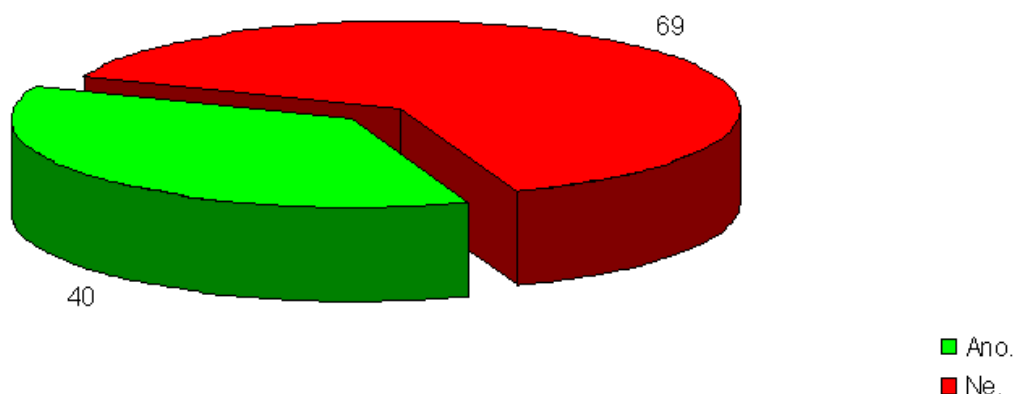
Pracovní předpoklad č. 1:

Předpokládáme, že u většiny respondentů jsou záznamy o sociální práci součástí dávkového spisu a neobsahují rodinnou anamnézu, stanovení diagnózy, cíle a kontrolu jeho plnění.

K pracovnímu předpokladu se vztahují otázky č. 5, 6, 7 a 8.

Otázka č. 5: *Vedete si spisovou dokumentaci rodiny v hmotné nouzi, do které zakládáte záznamy provedené sociální práci?*

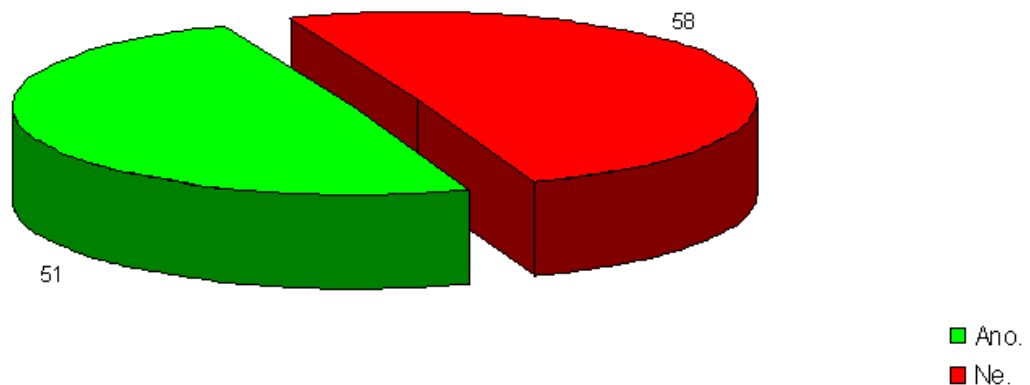
Na otázku odpovědělo 40 respondentů (36, %), že mají samostatné spisy pro sociální práci, kdežto 69 respondentů (63,3 %) uvedlo, že záznamy o sociální práci jsou součástí dávkového spisu. Lze předpokládat, že na úřadech s kumulovanou funkcí dávkový specialista – sociální pracovník byly záznamy o sociální práci součástí dávkového spisu.

Graf č. 8 Spisová dokumentace

Otázka č. 6: *Je součástí spisové dokumentace či záznamu osobní anamnéza, rodinná anamnéza a stanovení diagnózy?*

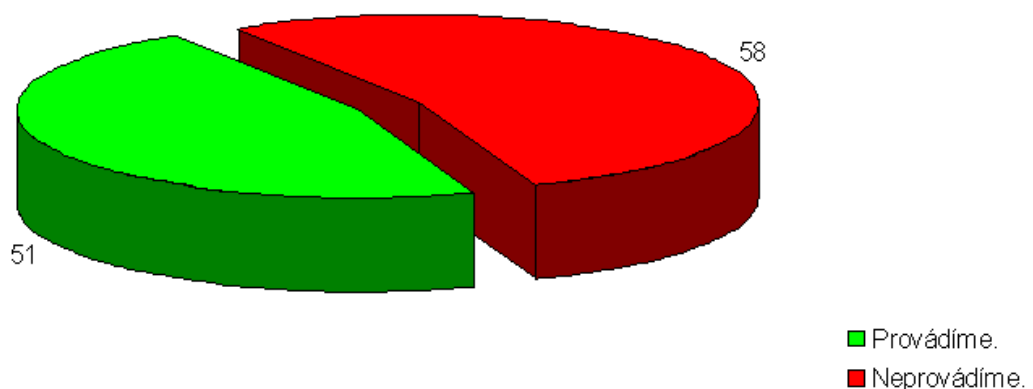
51 respondentů (46,8 %) odpovědělo že je součástí spisové dokumentace či záznamu osobní anamnéza, rodinná anamnéza a stanovení diagnózy, 58 tázaných (53,2 %) uvedlo, že tuto práci neprovádějí. Z údajů vyplývá, že sociální pracovníci v samostatné funkci uvedenou sociální práci vykonávali, a pracovníci s kumulovanou funkcí dávkový specialista – sociální pracovník na tuto práci neměli časový prostor.

Graf č. 9 Obsah spisové dokumentace

Otázka č. 7: *Je součástí Vaší práce s rodinou stanovení cíle, kterého chce klient dosáhnout?*

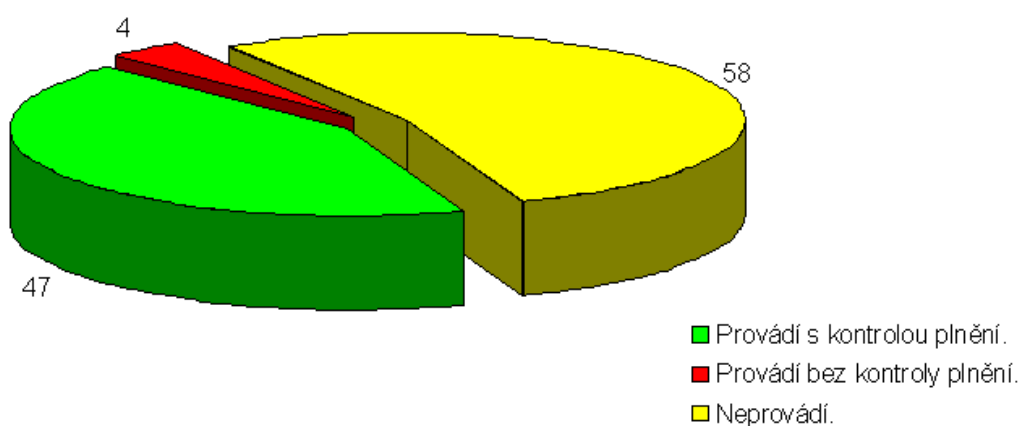
Na otázku odpovědělo 51 respondentů (46,8 %), že je součástí sociální práce s rodinou v hmotné nouzi stanovení cíle, kterého chce klient dosáhnout a 58 (53,2 %) uvedlo, že tuto práci neprovádí. Odpovědi jsou shodné s předchozí otázkou, což potvrzuje předpoklad, že respondentům, vykonávajícím kumulovanou funkci dávkový specialista – sociální pracovník vzhledem k náročnosti dávkové agendy na tuto práci nezbyvá čas.

Graf č. 10 Stanovení cíle

Otázka č. 8: *Pokud je stanovený cíl, kterého chce klient dosáhnout, provádíte kontrolu, zda cíle bylo dosaženo?*

Na otázku podle očekávání odpovědělo stejně jako v předchozí odpovědi 58 respondentů (53,2 %), že tuto sociální práci neprovádí a z těch respondentů, kteří takovou sociální práci provádí, se vyčlenili 4 (3,7 %), kteří uvedli, že sice stanoví cíle, kterých chce klient dosáhnout, avšak neprovádějí kontrolu jejich plnění. 47 respondentů (43,1 %) uvedlo, že provádí i kontrolu stanoveného cíle.

Graf č. 11 Kontrola dosažení cíle

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že 36,7 % respondentů zakládá spisovou dokumentaci pro sociální práci s rodinou a 63,3 % uvedlo, že zaznamenaná sociální práce s rodinou je součástí dávkového spisu. 53,2 % respondentů odpovědělo že je součástí spisové dokumentace osobní anamnéza, rodinná anamnéza a stanovení diagnózy a 46,8 %, že tuto práci neprovádějí. Obdobně respondenti odpovídali na otázku, zda součástí sociální práce je stanovení cíle a kontrola jeho plnění. **Výzkumný předpoklad č. 1 byl potvrzen**, u většiny respondentů jsou záznamy o sociální práci součástí dávkového spisu a neobsahují rodinnou anamnézu, stanovení diagnózy, cíle a kontrolu jeho plnění.

Výzkumný předpoklad č. 2:

Předpokládáme, že nejvíce respondentů nejčastěji řeší s rodinami problémy týkající se oblasti financí.

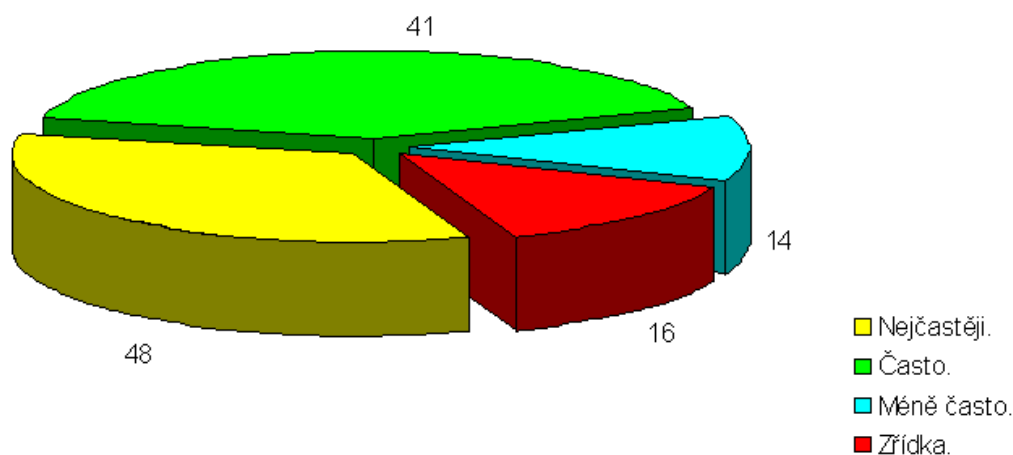
K pracovnímu předpokladu se vztahuje otázka č. 9. Otázka zahrnuje položky a až f, které jsou konkrétně zaměřené na daný problém. Položky a, b, e se týkají oblasti financí a položky c, d, f jiné oblasti problémů rodin.

Otázka č. 9: *Rodiny v hmotné nouzi se na Vás obracejí s problémy týkající se:*

a) Rodiny v hmotné nouzi se na Vás obracejí s problémy týkající se hospodaření s penězi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nejčastěji	48	44,0 %
Často	41	37,6 %
Méně často	14	12,8 %
Zřídka	16	14,6 %

Tabulka č. 3 Problém s hospodařením s penězi

Na otázku odpovědělo 48 respondentů (44 %), že se rodiny na ně nejčastěji obracejí s problémy týkající se hospodaření s penězi a 41 (37,6%) uvedlo, že často. Jen 14 respondentů (12,8 %) sdělilo, že méně často a 16 tazatelů (14,6 %) zřídka. Z odpovědí vyplývá, že rodiny se často potýkají s problémy ohledně efektivního hospodaření s penězi. Problém souvisí s nedostatečným příjmem rodin a mnohdy s neschopností finance účelně rozdělit.

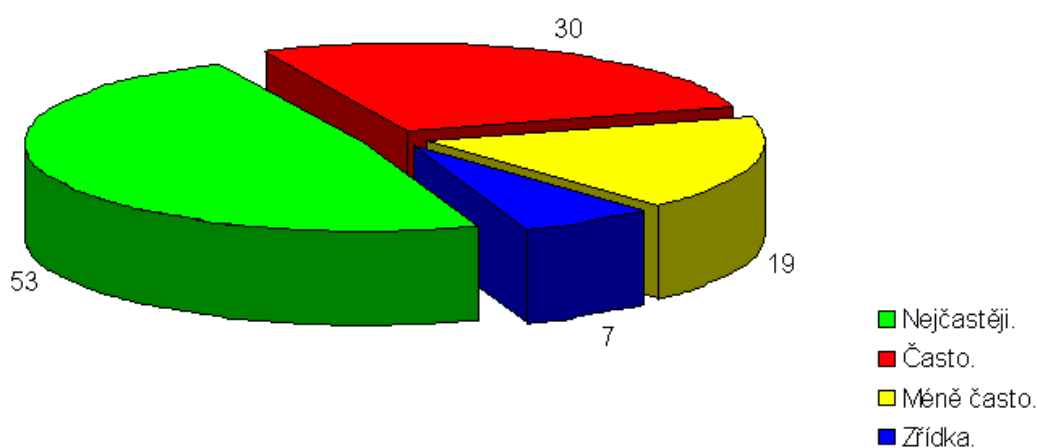

Graf č. 12 Problém hospodaření s penězi

b) Rodiny v hmotné nouzi se na Vás obracejí s problémy týkající se neschopnosti úhrady nájmu	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nejčastěji	53	48,5 %
Často	30	27,5 %
Méně často	19	17,4 %
Zřídka	7	6,4 %

Tabulka č. 4 Problém neschopnosti úhrady nájmu

53 respondentů (48,5 %) uvedlo, že rodiny se nejčastěji obracejí s problémy týkající se řádné úhrady nájmu a jen 7 dotazovaných (6,4 %) sděluje, že zřídka. 30 respondentů (27,5 %) pak považuje problém s hrazením nájemného za častý a 19 (17,4 %) za méně častý. Z odpovědí je zřejmé, že problém řádné úhrady nájmu je úzce spojený s finanční situací v rodině a s tím, že mnoho klientů není schopno si vymezit, které platby jsou prvořadé.

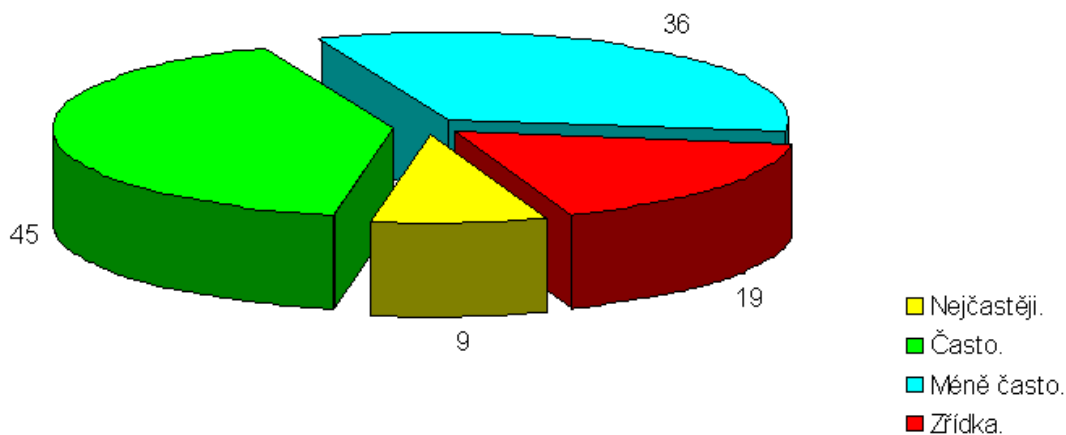

Graf č. 13 Problém neschopnosti úhrady nájmu

e) Rodiny v hmotné nouzi se na Vás obracejí s problémy týkající se neúměrné zadluženosti	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nejčastěji	9	8,3 %
Často	45	41,3 %
Méně často	36	33,0 %
Zřídka	19	17,4 %

Tabulka č. 5 Problém neúměrné zadluženosti

Jen 9 respondentů (8,3 %) si sice myslí, že se jedná o nejčastější problém, avšak 45 respondentů (41,3 %), je toho názoru, že rodiny se na něj často obracejí s problémem neúměrné zadluženosti. Za méně častý problém jej označuje 36 tázaných (33 %) a 19 respondentů (17,4 %) je toho názoru že za nimi docházejí rodiny s problémem neúměrné zadluženosti zřídka. Z odpovědí lze usoudit, že rodiny často řeší svou tíživou finanční situaci uzavíráním půjček, které poté nejsou schopny splácet. Mnoho rodin svou zadluženost sociálním pracovníkům nepřiznává, což odpovídá tomu, že jen 9 respondentů označilo problém za nejčastější.

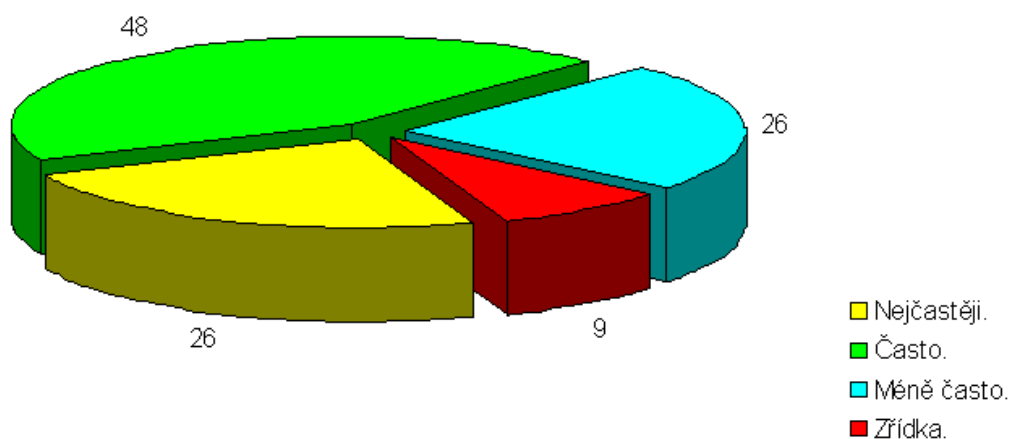

Graf č. 14 Problém neúměrné zadluženosti

c) Rodiny v hmotné nouzi se na Vás obrazejí s problémy týkající se pomoci při vyhledání podnájmu či ubytovny z důvodu vystěhování	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nejčastěji	26	23,9 %
Často	48	44,0 %
Méně často	26	23,9 %
Zřídka	9	8,2 %

Tabulka č. 6 Problém týkající se vyhledání podnájmu či ubytovny

Rodiny v hmotné nouzi se rovněž často obrazejí na sociální pracovníky s problémy týkající se pomoci při vyhledávání podnájmu či ubytovny z důvodu vystěhování, což uvedlo 48 respondentů (44 %), oproti 9 tázaných (8,2 %), kteří uvedli že tyto problémy mají zřídka. Že takové problémy mají rodiny nejčastěji a méně často, uvedlo shodně 26 respondentů (23,9 %). Problém týkající se pomoci při vyhledávání podnájmu či ubytovny je častým okruhem problémů rodin, klienti se mnohdy nezamýšlejí nad důsledky nehrzení nájmu.

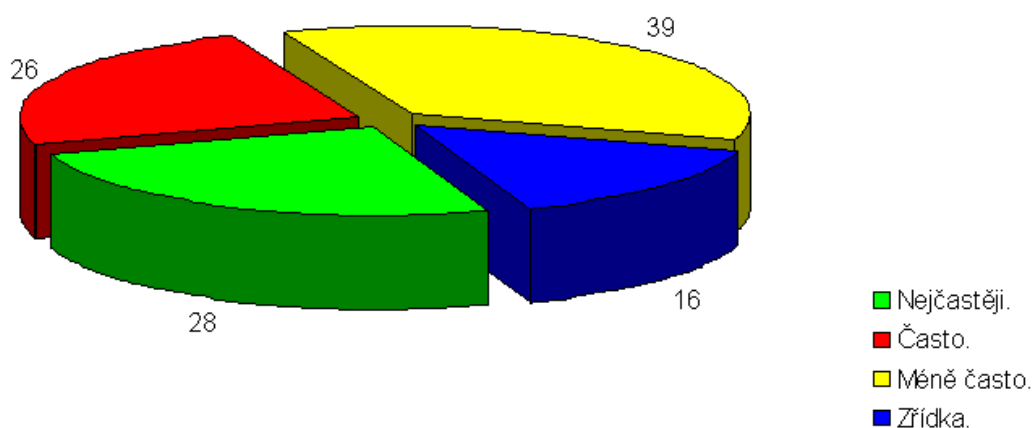

Graf č. 15 Problém týkající se vyhledání podnájmu či ubytovny

d) Rodiny v hmotné nouzi se na Vás obracejí s problémy týkající se nemožnosti nalézt vhodné pracovní uplatnění	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nejčastěji	28	25,7 %
Často	26	23,9 %
Méně často	39	35,8 %
Zřídka	16	14,6 %

Tabulka č. 7 Problém nemožnosti nalézt pracovní uplatnění

Odpovědi na otázku jsou celkem vyrovnané, převládá však názor, že s problémy týkající se nemožnosti nalézt vhodné pracovní uplatnění přicházejí rodiny méně často, na což odpovědělo takto 39 tázaných (35,8 %). 28 respondentů (25,7 %) uvedlo, že s tímto problémem docházejí nejčastěji, zatímco 16 dotázaných (14,6 %) si myslí, že zřídka a 26 respondentů (23,9 %) označilo problém za častý. Z odpovědí vyplývá, že klienti problém pracovního uplatnění nepovažují za naléhavý.

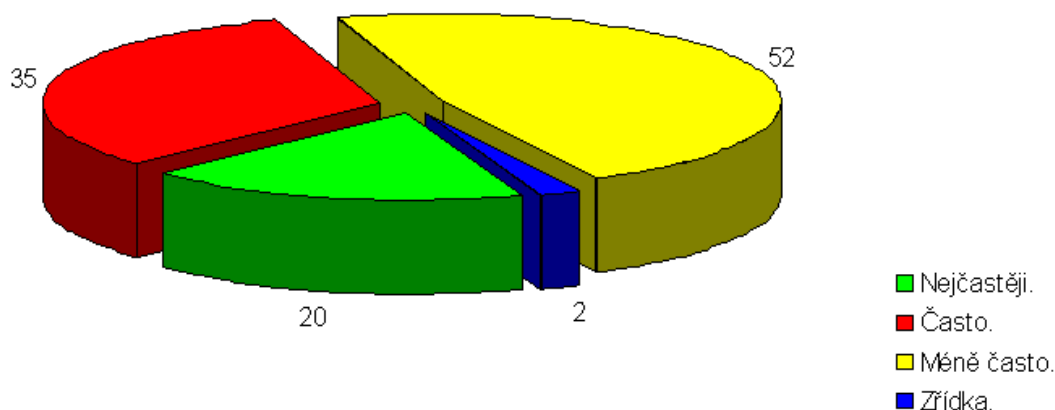

Graf č. 16 Problém nemožnosti nalézt pracovní uplatnění

f) Rodiny v hmotné nouzi se na Vás obracejí s problémy týkající možnosti využití dávky mimořádné okamžité pomoci	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nejčastěji	20	18,4 %
Často	52	47,7 %
Méně často	35	32,1 %
Zřídka	2	1,8 %

Tabulka č. 8 Problém využití dávky mimořádné okamžité pomoci

Zcela jednoznačně většina respondentů uvedla, že rodiny se často na ně obracejí s dotazy na využití dávky mimořádné okamžité pomoci, což uvedlo 52 respondentů (47,7 %). Naproti tomu 35 tázaných (32,1 %) si myslí, že se jedná o méně častý problém. 20 dotázaných (18,4%) považuje problém využití dávek mimořádné pomoci za častý a jen 2 (1,8%) respondenti si myslí, že se na ně rodiny s tímto problémem obracejí zřídka.

Graf č. 17 Problém využití dávky mimořádné okamžité pomoci

Nejvyšší zastoupení v odpovědích na otázku, s jakými problémy se **nejčastěji** rodiny na sociální pracovníky obracejí, má neschopnost řádné úhrady nájmu (53 respondentů), a neúčelné hospodaření s penězi (48 respondentů). Je tedy zřejmé, že rodiny v hmotné nouzi si nejvíce nedokáží poradit s jejich finanční situací. **Výzkumný předpoklad č. 2 byl potvrzen**, neboť nejvíce respondentů nejčastěji řeší s rodinami problémy týkající se oblasti financí.

Výzkumný předpoklad č. 3

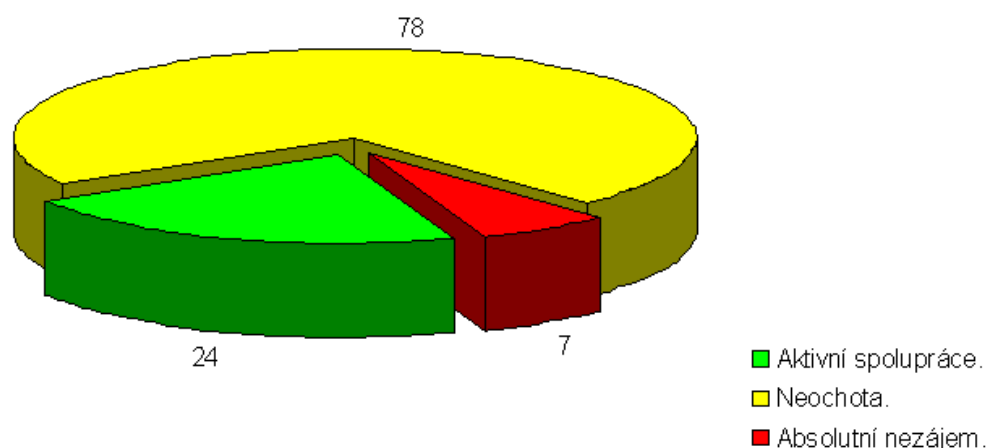
Předpokládáme, že většina respondentů bude hodnotit aktivitu klientů v oblasti vyhledávání pracovního uplatnění jako nedostatečnou.

Otázka č. 11: *Při řešení problému, týkajícího se vyhledávání vhodného zaměstnání se nejčastěji setkáváte:*

Při řešení problému, týkajícího se vyhledávání vhodného zaměstnání se nejčastěji setkáváte	Absolutní četnost	Relativní četnost
S aktivní spoluprací klienta.	24	22,0 %
Spíše s neochotou klienta spolupracovat.	78	71,6%
S absolutním nezájmem klienta.	7	6,4 %

Tabulka č. 9 Spolupráce při vyhledávání zaměstnání

Z odpovědí na otázku vyplynulo, že klienti jsou při pomoci ve vyhledávání vhodného zaměstnání ze strany sociálního pracovníka spíše neochotní spolupracovat. S touto odpovědí se ztotožnilo 78 respondentů (71,6%). 24 respondentů (22 %) označilo spolupráci za aktivní a 7 respondentů (6,4%) si myslí, že klienti nemají absolutní zájem spolupracovat při vyhledávání vhodného zaměstnání. Odpovědi naznačují, že klienti nejsou dostatečně motivováni k nástupu do zaměstnání. Odpovědi naznačují, že rodiny jsou spokojené se systémem poskytování dávek, zřejmě raději volí tuto variantu, než zaměstnání za nízkou mzdu.

Graf č. 18 Spolupráce při vyhledávání zaměstnání

Většina respondentů hodnotí aktivitu klientů v oblasti vyhledávání pracovního uplatnění jako nedostatečnou. **Výzkumný předpoklad č. 3 se potvrdil.**

Výzkumný předpoklad č. 4:

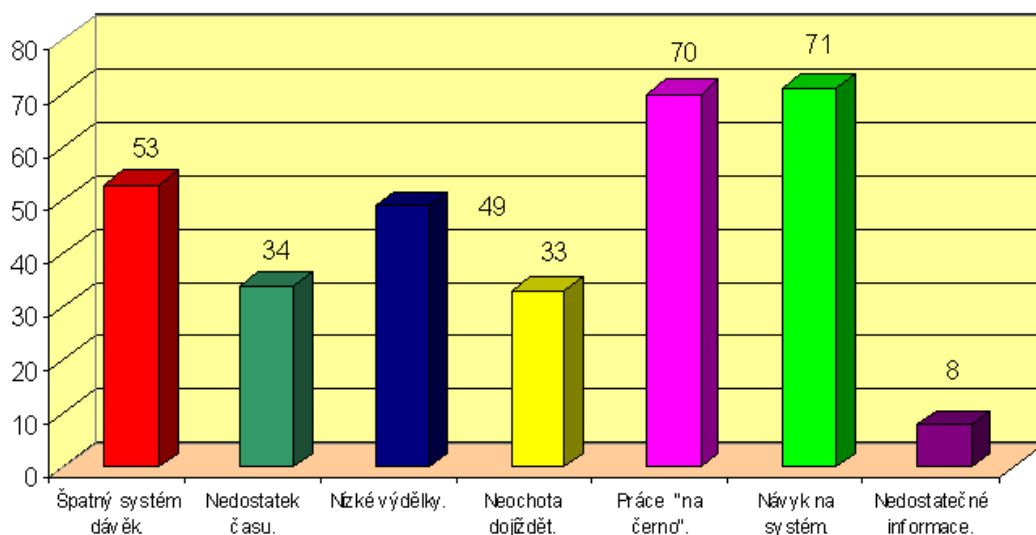
Předpokládáme, že nejvíce respondentů vidí příčinu nedostatečné motivace klientů ke změně nepříznivé situace v návyku na dávkový systém.

Otázka č. 13: *V čem spatřujete příčinu nedostatečné motivace ke změně finanční situace v rodině ?* Možnost vybrat více odpovědí.

V čem spatřujete příčinu nedostatečné motivace ke změně finanční situace v rodině (můžete vybrat více odpovědí):	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ve špatném nastavení systému poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi.	53	16,7 %
V nedostatku časového prostoru pro sociální práci s rodinou.	34	10,7 %
V neatraktivní nabídce zaměstnání s nízkým výdělkem.	49	15,4 %
V neochotě klientů dojíždět za lépe placenou prací.	33	10,4 %
V možnosti přivýdělků načerno.	70	22,0%
V návyku klientů na dávkový systém a neochotě cokoliv změnit.	71	22,3%
V nedostatečné informovanosti o možnostech, jak situaci změnit.	8	2,5%

Tabulka č. 10 Příčiny nedostatečné motivace

Na otázku měli respondenti možnost více odpovědí, kterých je celkem 318. Nejvíce sociální pracovníci spatřují příčinu nedostatečné motivace ke změně finanční situace v rodině v návyku na dávkový systém a neochotě cokoliv změnit. Takových odpovědí bylo zaznamenáno 71 (22,3%) ze všech odpovědí. V těsném závěsu 70 odpovědí (22 %) je odpověď, že nedostatečnou motivaci respondenti spatřují v možnosti přivýdělků načerno. Na třetím místě je odpověď, že příčinou je špatné nastavení systému dávek pomoci v hmotné nouzi. Jedná se o 53 odpovědí (16,7%). Další odpovědi v pořadí je názor, že příčinou je neatraktivní nabídka zaměstnání s nízkým výdělkem. Je jich 49 (15,4%). Předposlední v řadě je 34 odpovědí (10,7 %), že příčina je v nedostatku časového prostoru pro sociální práci s rodinou. Nejméně odpovědí je v počtu 8 (2,5 %), kdy příčina je spatřována v tom, že rodiny jsou nedostatečně informovány o možnostech, jak situaci změnit.

Graf č. 19 Příčiny nedostatečné motivace

Výzkumný předpoklad č. 4 se potvrdil, nejvíce respondentů vidí příčinu nedostatečné motivace klientů ke změně nepříznivé situace v návyku na dávkový systém.

Výzkumný předpoklad č. 5:

Předpokládáme, že nejvíce respondentů uvede nejvyšší úspěšnost u klientů v oblasti sociálního poradenství, zaměřeného na dávkový systém.

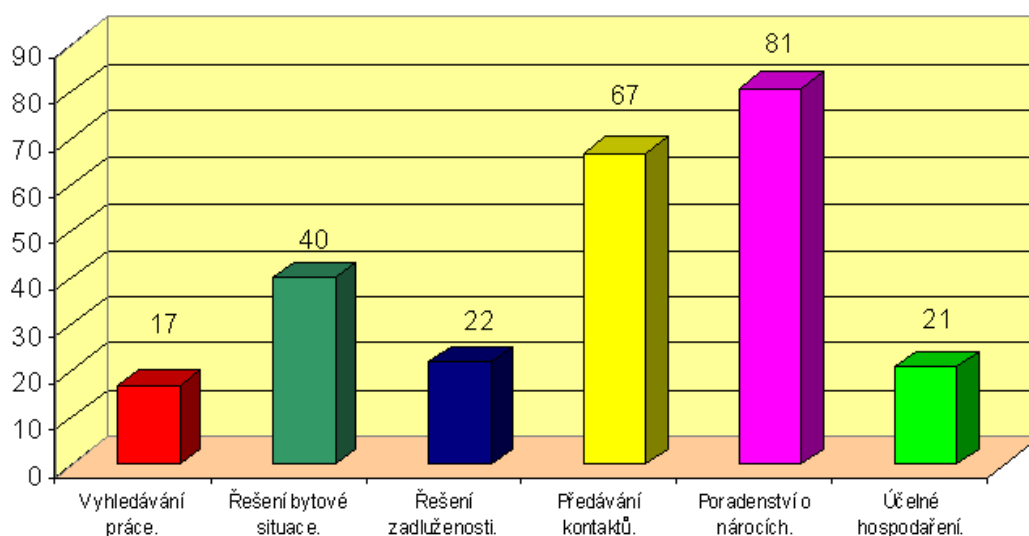
Otázka č. 15: *V jaké oblasti problémů je podle Vás nejvyšší úspěšnost Vaší sociální práce?*
Možnost vybrat více odpovědí.

V jaké oblasti problémů je podle Vás nejvyšší úspěšnost Vaší sociální práce? (Můžete vybrat více odpovědí).	Absolutní četnost	Relativní četnost
Při vyhledávání vhodného zaměstnání.	17	6,8 %
V pomoci při řešení bytové situace.	40	16,1 %
V poradenství při řešení zadluženosti.	22	8,9 %
V předávání kontaktů na různé organizace, které jsou kompetentní k řešení problémů.	67	27,0 %
V poradenství o nárocích na ostatní dávky v systému pomoci rodinám s dětmi.	81	32,7 %
V poradenství, jak účelně hospodařit s finančními prostředky.	21	8,5 %

Tabulka č. 11 Nejvyšší úspěšnost sociální práce

Na otázku měli respondenti možnost vybrat více odpovědí, celkem jich je 248. Respondenti uvedli nejvíce odpovědí v počtu 81 (32,7 %), že nejvyšší úspěšnost v jejich sociální práci byla v poradenství o nárocích na ostatní dávky v systému pomoci rodinám

s dětmi. Druhá nejčtenější odpověď je taková, že nejvyšší úspěšnost je v předávání kontaktů na různé organizace, které jsou kompetentní k řešení problému. Těchto odpovědí je 67 (27 %). Pak následuje odpověď v celkovém počtu 40 (16,1 %), že nejvyšší úspěšnost je viděná v pomoci při řešení bytové situace. Poté to je poradenství při řešení zadluženosti a poradenství, jak účelně hospodařit s finančními prostředky. V počtu odpovědí 22 (8,9 %) a 21 (8,5 %). Na posledním místě je úspěšnost při vyhledávání vhodného zaměstnání, zde je jen 17 odpovědí (6,8 %). Odpověď koresponduje s otázkou č. 11, kde většina respondentů zastává názor, že se setkávají spíše s neochotou klienta spolupracovat při vyhledávání vhodného zaměstnání.

Graf č. 20 Nejvyšší úspěšnost sociální práce

Nejvíce respondentů, uvedlo nejvyšší úspěšnost u klientů v oblasti sociálního poradenství, zaměřeného na dávkový systém, **výzkumný předpoklad č. 5 se potvrdil..**

Výzkumný předpoklad č. 6:

Předpokládáme, že většina respondentů zastává názor, že převedení agendy dávek pomoci v hmotné nouzi na krajské pobočky Úřadu práce nepřinese potřebné změny.

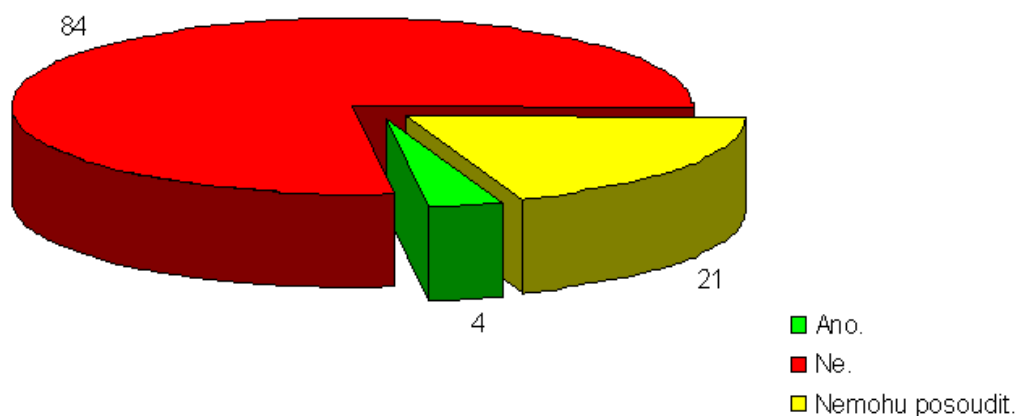
Výzkumnému předpokladu jsou věnovány otázky 17, 19, 20 a 21.

Otázka č. 17: *Myslíte si, že převedení agendy dávek pomoci v hmotné nouzi na krajské pobočky Úřadu práce přinese státu úspory?*

Myslíte si, že převedení agendy dávek pomoci v hmotné nouzi na krajské pobočky Úřadu práce přinese státu úspory?	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	4	3,7 %
Ne	84	77,1 %
Nemohu posoudit	21	19,2 %

Tabulka č. 12 Úspory při převedení dávkové agendy

Odpověď na otázku je jednoznačná, 84 respondentů (77,1 %) má názor, že převedení agendy dávek pomoci v hmotné nouzi nepřinese státu úspory. Jen 4 respondenti (3,7 %), uvedli, že převedení přinese úspory a 21 respondentů (19,2 %) odpovědělo, že nemohou situaci posoudit.

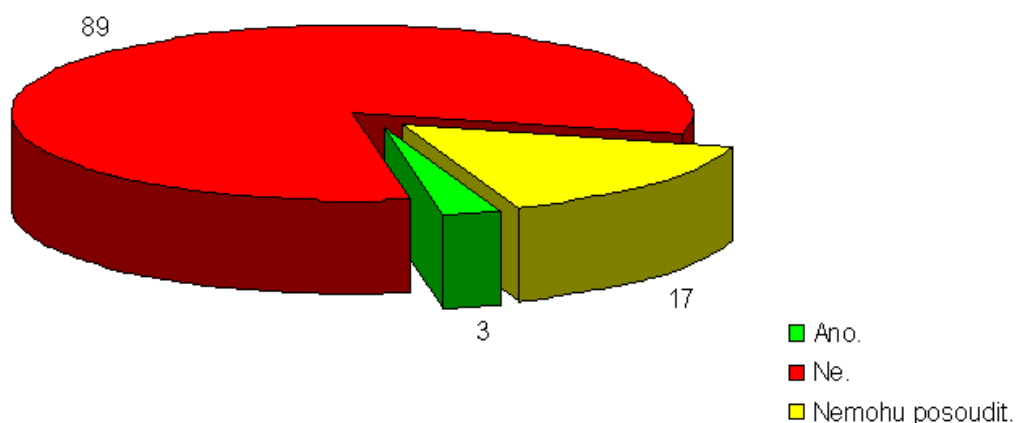
Graf č. 21 Úspory při převedení dávkové agendy

Otázka č. 19: *Myslíte si, že převodem agendy dávek pomoci v hmotné nouzi na krajské pobočky Úřadu práce dojde k posílení kontroly jejich zneužívání?*

Myslíte si, že převodem agendy dávek pomoci v hmotné nouzi na krajské pobočky Úřadu práce dojde k posílení kontroly jejich zneužívání?	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	3	2,8 %
Ne	89	81,6 %
Nemohu posoudit	17	15,6 %

Tabulka č.13 Posílení kontroly zneužívání dávek

Na otázku převažuje odpověď v počtu 89 (81,6 %), že převodem agendy dávek pomoci v hmotné nouzi nedojde k posílení kontroly jejich zneužívání. Jen 3 respondenti (2,8 %) odpověděli, že dojde k posílení kontroly, 17 respondentů (15,6 %), se k otázce nevyjádřilo.

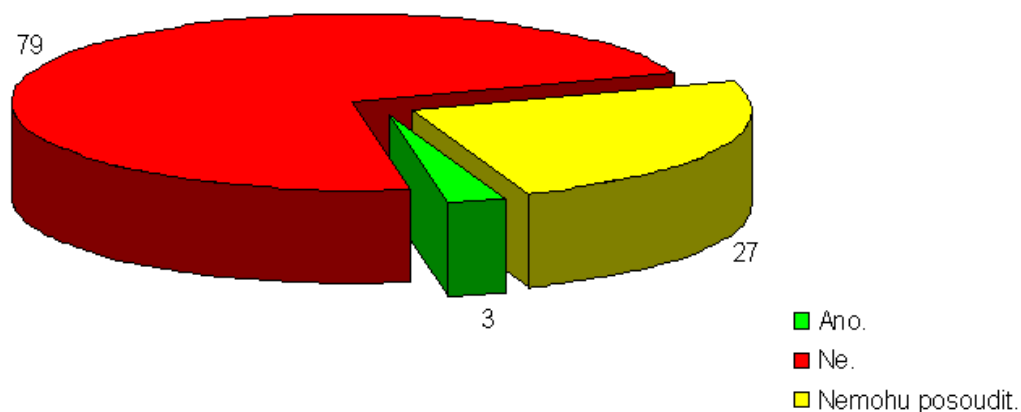
Graf č. 22 Posílení kontroly zneužívání dávek

Otázka č. 20: *Myslíte si, že omezení výplaty doplatku na bydlení na dobu 84 měsíců zvýší motivaci rodin ke změně jejich finanční situace?*

Myslíte si, že omezení výplaty doplatku na bydlení na dobu 84 měsíců zvýší motivaci rodin ke změně jejich finanční situace?	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	3	2,8 %
Ne	79	72,5 %
Nemohu posoudit	27	24,7 %

Tabulka č. 14 Zvýšení motivace po omezení výplaty doplatku na bydlení

Většina respondentů odpověděla, že si nemyslí, že by omezením výplaty dávky doplatek na bydlení došlo ke zvýšení motivace rodin ke změně jejich finanční situace. Takto smýšlí 79 respondentů (72,5 %) a 3 respondenti (2,8 %) si myslí že motivace bude zvýšená. 27 respondentů (24,7 %) otázku nemohlo posoudit.

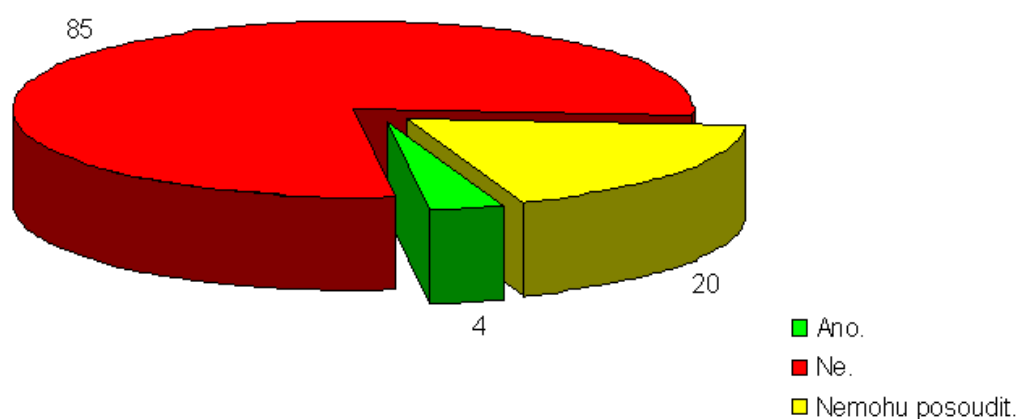
Graf č. 23 Zvýšení motivace po omezení výplaty doplatku na bydlení

Otázka č. 21: *Myslíte si, že zavedení karet sociálních systémů zabrání zneužívání dávek k jiným účelům, než ke kterým jsou určeny?*

Myslíte si, že zavedení karet sociálních systémů zabrání zneužívání dávek k jiným účelům, než ke kterým jsou určeny?	Absolutní četnost	Realitní četnost
Ano	4	3,7 %
Ne	85	78,0 %
Nemohu posoudit	20	18,3 %

Tabulka č. 15 Zabránění zneužívání dávek zavedením karet sociálních systémů

I zde drtivá většina respondentů odpověděla, že si nemyslí, že by zavedení karet sociálních systémů zabránilo zneužívání dávek k jiným účelům, než ke kterým jsou určeny. Takto bylo zaznamenáno 85 (78 %) odpovědí. Jen 4 respondenti (3,7 %) si myslí, že je možné, že karty zabrání jejich zneužívání a 20 respondentů (18,3 %) otázku neposoudilo.

Graf č. 24 Zabránění zneužívání dávek zavedením karet sociálních systémů

Z odpovědí na otázky vyplynulo že většina respondentů zastává názor, že převedení agendy dávek pomoci v hmotné nouzi na krajské pobočky Úřadu práce nepřinese potřebné změny.

Výzkumný předpoklad č. 6 se potvrdil.

B PŘÍPADOVÉ STUDIE

K doplnění závěrů z dotazníkového šetření jsou vypracovány případové studie, ve kterých jsou popsány problémy rodin v hmotné nouzi a průběh sociální práce s rodinou. Podkladem pro zaznamenání případových studií sloužily spisové dokumentace sociálních pracovníků oddělení pomoci v hmotné nouzi rodinám s dětmi na Odboru sociálně právní ochrany dětí Úřadu městského obvodu Ostrava – Jih. Případové studie jsou koncipovány tak, že nejprve je popsána výchozí situace rodiny, poté je formulován problém rodiny a vypracovaná rodinná anamnéza. Následuje stanovení diagnózy a návrhu opatření na zlepšení situace rodiny. Na závěr je popsána současná situace rodiny, která dokumentuje, zda došlo k vyřešení problému a ke změně v rodině. Vypracované případové studie umožňují naplnění dílčích cílů výzkumného šetření, které byly stanoveny. Použitá příjmení rodin jsou vymyšlená

Případová práce č. 1 – Rodina Pelikánová

Popis výchozí situace

Jednalo se o úplnou rodinu, ve které chod domácnosti zajišťovala především matka. Je obětavá, domácnost zvládala bez problémů, manžela a děti však do úsilí o zajištění potřeb rodiny neangažovala, měla tendenci se o vše postarat sama. Otec rodiny byl pasivní, neměl snahu pomoci s chodem domácnosti, většinu času trávil se svými kamarády mimo rodinu. U nejstaršího dítěte – syna se projevoval lehkovážný přístup k životu, nedostudoval, nejevil snahu nalézt si zaměstnání, z úřadu práce byl vyřazen pro maření součinnosti. Prostřední dítě, dcera sice studovala, avšak byla těhotná, předpokládalo se, že studium bude muset přerušit. Nejmladší dítě – dcera byla šikovná, snaživá, jako jediná se aktivně začleňovala do chodu domácnosti. Děti zřejmě nebyly vedeny ze strany rodičů k zodpovědnosti, měly dostatečnou volnost, nemusely dodržovat nějaký řád.

Stanovení problému

Rodina se ocitla v hmotné nouzi vzhledem k tomu, že matka byla propuštěná ze zaměstnání, byla se tímto zaevidovat na úřad práce jako uchazečka o zaměstnání. Otec rodiny je již dlouhodobě nezaměstnaný a rovněž vedený v evidenci uchazečů o zaměstnání, situace mu vyhovuje a to, že se rodina ocitla bez finančních prostředků jej nijak netrápí, neboť se vždy o vše postarala matka rodiny.

Při přebírání žádostí o dávky pomoci v hmotné nouzi bylo zjištěno, že rodina má dluhy na nájmu, matka rodiny to odůvodňovala tím, že když měli nějaké zvýšené výdaje, tak jim na úhradu nájemného nevyšly peníze. Uživít rodinu z jednoho platu a z dávek státní sociální podpory nebyla pro paní Pelikánovou jednoduchá záležitost. Ta považovala za prvořadě zajistit všechny potřeby rodiny, pak teprve následovala úhrada nákladů spojených s bydlením. Rodiče byli poučeni o tom, že by se měli dohodnout na realitní kanceláři, která spravuje jejich byt na splátkách dlužného nájemného, čímž by se vyloučila hrozba žaloby k soudnímu vystěhování.

Při provedené návštěvě v domácnosti rodiny byli pouze zastiženi oba rodiče. Dcery byly ve škole a syn někde venku. Rodina obývá byt velikosti 3+1, který je plně zařízený a udržován v čistotě a pořádku. Děti mají k dispozici jeden pokoj, ve kterém jsou válečky, skříň a psací stůl. Nadstandardní vybavení nebylo zjištěno. v průběhu hovoru s otcem rodiny vyšlo najevo, že má mimo manželství ještě jednu vyživovací povinnost vůči nezletilému dítěti, kterou si však neplní. Rodiče byli taktéž upozorněni na skutečnost, že syna nelze považovat za osobu v hmotné nouzi, neboť nepracuje a zároveň není vedený v evidenci uchazečů o zaměstnání.

Rodinná anamnéza vytvořená po podání žádosti o dávky pomoci v hmotné nouzi

Matka rodiny – má základní vzdělání, před evidencí na úřadu práce byla zaměstnaná jako uklízečka. Nyní si vyhledává práci ve stejném oboru, vzhledem k tomu, že je bez odborného vzdělání, bude se těžce uplatňovat na trhu práce. Dokáže se postarat o chod domácnosti na dobré úrovni, avšak není dostatečně důsledná ve výchově dětí, je zřejmé, že je nevedla ke smyslu pro zodpovědnost taktéž neusilovala o vedení dětí k plnění školních povinností.

Otec rodiny – má rovněž základní vzdělání, naposledy pracoval jako pomocný dělník na stavbách. Nyní má zdravotní omezení, tuto práci již nemůže vykonávat. Je zřejmé, že při jeho dlouhodobé evidenci na úřadu práce ztratil pracovní návyky, jeho zařazení do pracovního procesu je takřka nemožné. Tato situace mu vyhovuje, nejeví zájem na ni nic měnit. Pravidelně se stýká se stejným okruhem kamarádů, s nimiž tráví většinu času. O rodinu si příliš starostí nedělá, neboť se vždy postarala matka.

Syn –17 let, ukončil v 1. ročníku studium na učilišti, obor automechanik. Poté se byl zaevidovat na úřad práce, v současné době je vyřazený z evidence, neboť se nedostavil

ve stanovený termín a svou nepřítomnost nijak neomluvil. Jeho přístup k plnění povinností vůči rodině je obdobný jako u otce. Nemá zájem matce finančně vypomoci alespoň nějakou brigádou, stejně jako otec tráví většinu času se svými vrstevníky.

Dcera – 16 let, studuje na učilišti, obor kuchař – číšník, je v 6. měsíci těhotenství. Otec očekávaného dítěte je sice zletilý, ale je rovněž nezaopatřeným dítětem, neboť studuje. Dívka bude muset před porodem přerušit studium, její studijní výsledky jsou podprůměrné, o učení nemá nijaký zájem, je tedy dost možné, že studium nedokončí. Matce s domácností moc nepomůže, často je venku s kamarády. s otcem očekávaného dítěte se rozešla, otcovství však uzná.

Mladší dcera –14 let, navštěvuje 8. třídu na základní škole. Jedná se o jediného člena domácnosti, který má smysl pro odpovědnost. ve škole má sice průměrné výsledky, avšak má jasně stanovený cíl, že se chce stát prodavačkou. Je ochotná, matce je oporou v udržení chodu domácnosti, zastane spoustu práce i za své sourozence, avšak na úkor času, který by mohla věnovat učení.

Stanovení diagnózy

Rodina se ocitla v hmotné nouzi z toho důvodu, že matka byla propuštěná ze zaměstnání a otec rodiny nedostatečně projevuje snahu o zvýšení příjmu rodiny vlastním přičiněním. Syn je rovněž pasivní, nemá osvojeny základní pracovní návyky, záporným příkladem je pro něj jeho otec. Dalším negativním jevem je to, že se stýká se stejně založenými vrstevníky. Otec rodiny i syn jsou nedostatečně motivováni k aktivitě, neboť matka vždy vše zařídila a o vše se postarala. Starší dcera je těhotná, v brzké době bude muset přerušit studium. Její matku v souvislosti s tím čekají další starosti. Vzhledem k tomu, že porodí jako nezletilá, bude si muset podat k soudu návrh na svěření dítěte do své péče, neboť otec očekávaného dítěte o rodinu nejeví zájem. Poté bude muset nastoupit na rodičovskou dovolenou, což znamená, že již nemá význam vyhledávat vhodné zaměstnání. Mladší dcera navštěvuje základní školu, své povinnosti si zodpovědně plní. Rodina potřebuje vyřešit problém zadluženosti na nájemném, protože by byla ohrožená soudním vystěhováním. Otec rodiny se vystavuje nebezpečí trestního stíhání, neboť si řádně neplní soudem určenou vyživovací povinnost vůči nezletilému dítěti.

Návrh opatření na zlepšení situace

Rodině byly přiznány dávky pomoci v hmotné nouzi, tj. příspěvek na živobytí, který slouží na zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb rodiny a doplatek na bydlení, který slouží na úhradu nákladů spojených s bydlením. Syn však nemůže být považován za osobu v hmotné nouzi, neboť není v evidenci na úřadu práce a není nikde zaměstnán. Finanční situace rodiny se přesto zlepšila.

Paní Pelikánová sepíše s realitní agenturou, která spravuje byt dohodu o splátkách dlužného nájemného, bylo jí vystaveno potvrzení o tom, že rodina pobírá dávky pomoci v hmotné nouzi. Taktéž se jí poskytne poradenství ohledně podání návrhu na svěření očekávaného vnuka do její péče, na jehož základě si bude moci vyřídit dávky státní sociální podpory, tj. rodičovský příspěvek a přídavek na dítě. Matce se doporučí, aby část povinností v domácnosti, které zastává mladší dcera, převzali starší sourozenci. Otec rodiny se poučí o tom, že si má alespoň částečně plnit soudem stanovenou vyživovací povinnost a nabídne se mu spolupráce při vyhledávání vhodného pracovního místa. Syn se přihlásí do pracovní agentury, která by mu zprostředkovala alespoň brigádu po dobu svého vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání. Starší dcera bude nabádána k pomoci matce s chodem domácnosti a s péčí o dítě po jeho narození.

Současná situace

Rodina je nadále závislá na dávkách pomoci v hmotné nouzi, avšak některé stanovené cíle se podařily splnit. Starší dceři se narodil syn, kterého má soudně svěřeného do své péče matka rodiny. Otec dítěte otcovství uznal, bylo mu určeno soudem výživné, neboť již dostudoval, s rodinou se stále nestýká. Matka rodiny je na rodičovské dovolené, pobírá na vnuka rodičovský příspěvek a přídavek na dítě. Otcovi rodiny se nepodařilo nalézt pracovní uplatnění, má však u OSSZ Ostrava podanou žádost o posouzení zdravotního stavu pro invalidní důchod. Nadále se sice stýká se svými kamarády, avšak pomoc v péči o vnuka neodmítá. Vyživovací povinnost si začal částečně plnit, jak bylo dohodnuto. Syn je již zletilý, pro trestnou činnost se v současné době nachází ve výkonu trestu odnětí svobody. Starší dcera nenastoupila zpět na studium, je vedená v evidenci uchazečů o zaměstnání na úřadu práce. Matce s výchovou svého syna vypomáhá, taktéž převzala část povinností v souvislosti s chodem domácnosti. Má nového přítele, občas nepřijde na noc domů. Mladší dcera je v 9. třídě na základní škole, hlásí se do učebního oboru prodavačka, tak jak si to předsevzala.

Výsledky ve škole se údajně zlepšily. Agentura, která spravuje byt sepsala s otcem rodiny, jež je nájemcem bytu, dohodu o splátkách dlužné částky na nájmu.

S rodinou je nadále spolupracováno, v současné době je sociální práce směřována vůči starší dceři, bylo s ní dohodnuto, že si na úřadu práce domluví nástup na rekvalifikační kurz. Otcí bylo v průběhu sociální práce doporučeno vyřídít posouzení zdravotního stavu pro nárok na invalidní důchod. Zatím není rozhodnuto, pokud by vznikl nárok na invalidní důchod, finanční situace v rodině by se zlepšila. Rodina je pravidelně kontrolována, zda je prováděná úhrada splátek na nájemném.

Případová práce č. 2 – rodina Novotných

Popis výchozí situace

Jednalo se o rozvedenou matku s jedním dítětem, dcerou. Společně žily v rodinném domku v osobním vlastnictví matky. Dům však byl k bydlení vysloveně nevyhovující, neboť byl ve velmi špatném stavu, propadal se strop, zdi byly podmočené a v celém bytě se nacházela plíseň. Vytápěla se pouze jedna místnost, ve které se nacházela pec na tuhá paliva. Vzhledem k tomu, že došlo k ohrožení řádného vývoje dcery, byla tato rozsudkem soudu svěřená do ústavní péče. Matka si proti rozhodnutí podala odvolání a novým rozsudkem byla zrušená ústavní výchova dcery s podmínkou, že se společně nebudou zdržovat v uvedeném domě. Dle rozhodnutí soudu je nanejvýš zřejmé, že v prostředí, ve kterém matka doposud žije, nezletilá nemůže zůstat, neboť zde nejde jen o katastrofální situaci, pokud jde o hygienu v domácnosti, ale přímo o ohrožení zdraví a života nezletilé s ohledem na technický stav nemovitosti. Soud vycházel ze skutečnosti, že matka vyvinula ihned po vydání rozsudku o ústavní výchově snahu o okamžité řešení bytové situace a zapsala se do pořadníku v azylovém domě pro matky s dětmi. Následně prokázala, že byla ubytovaná v azylovém domě, kde byl předpoklad, že ze strany provozovatele domu bude nad matkou určitý dohled, pokud jde o udržování pořádku a hygieny.

Stanovení problému

Matka si požádala o dávky pomoci v hmotné nouzi z toho důvodu, že je nezaměstnaná, vedená v evidenci uchazečů o zaměstnání na úřadu práce, společně s dcerou jsou ubytovány v azylovém domě pro matky s dětmi. Otec od dcery zemřel, nárok na výplatu sirotčího důchodu však nevznikl, neboť neměl odpracovanou potřebnou dobu. Rodina byla v době

podání žádostí zcela bez příjmu, matka byla poučená o nutnosti podání žádostí o dávku státní sociální podpory, tj. přídavek na dítě. Vzhledem k nedostatečnému příjmu si matka podala žádost o dávku mimořádné okamžité pomoci za účelem úhrady nákladů spojených s ubytováním v daném měsíci, neboť dávka doplatek na bydlení se tehdy vyplácela měsíčně po uplynutí kalendářního měsíce, za který náležel.

Při prováděné návštěvě v azylovém domě bylo zjištěno, že matka má dluhy u zdravotní pojišťovny, dopravního podniku, za odvoz odpadu, za domovní daň a za ošetřovné v dětském domově. Matka si do azylového domu převezla pouze své osobní věci a nádobí, veškeré vybavení patřilo ubytovateli. V azylovém domě měla matka s dcerou k dispozici jeden pokoj, který byl přeplněný ošacením a různými kuchyňskými potřebami, bylo zde spousta neumytého nádobí. Pokoj působil chaoticky, se sociální pracovníci azylového domu se dohodlo, že dávka mimořádné okamžité pomoci a následně pak doplatek na bydlení budou zasílány přímo na účet azylového domu.

Rodinná anamnéza vytvořená po podání žádosti o dávky pomoci v hmotné nouzi

Matka rodiny – rozvedená, je vyučená prodavačka, avšak již dlouhodobě bez zaměstnání. Naposledy pracovala ještě před narozením dcery jako uklízečka a ve výrobě umělých květin. Působí velice zanedbaným dojmem, má zjevné problémy s dodržováním osobní hygieny, což je zřejmě jedním z důvodů její dlouhodobé nezaměstnanosti. Péče o dceru je však na dobré úrovni, její umístění do dětského domova nesla velice těžce. Ve výchově je však nedůsledná, co se týká hygienických návyků a plnění školních povinností.

Dcera – 14 let, je žákyní 7. třídy základní školy, jednou opakovala ročník. V nové škole musí dohánět učivo z některých předmětů, je však spokojená s matkou, v dětském domově se jí stýskalo. Po skončení povinné školní docházky by se chtěla vyučit prodavačkou. Nerada vstává ráno do školy, dlouho jí trvá, než se vybere, někdy přijde pozdě. Dcera nemá zažité základní stereotypy, které by měla dodržovat. V azylovém domě se jí líbí, ráda komunikuje s ostatními dětmi.

Stanovení diagnózy

Příčina stavu hmotné nouze rodiny je v tom, že matka je dlouhodobě nezaměstnaná, nedostatečně usiluje o získání vhodného zaměstnání, je zanedbaná, nezvládá více úkonů najednou, nedokáže si uspořádat průběh dne, má stále pocit, že na nic nestačí.

Sama přiznává, že si nedokáže představit, že by denně chodila do zaměstnání. Má rovněž potíže s vyřizováním běžných záležitostí, neví si rady se svými dluhy. Co se týká péče o dceru, ta je vcelku na dobré úrovni, hodně se jí věnuje, chodí společně ven a na různé výlety, jsou na sobě citově závislé. V oblasti hospodaření s penězi má rovněž matka problémy, což je způsobeno i zbytečným utrácením na výletech s dcerou. Paní Novotná bude muset vyřešit problémy s dluhy, je nutné aby si domluvila splátkový kalendář u institucí, kterým dluží, aby se dluhy nevyhouply do astronomických částek. Je třeba, aby si matka i dcera osvojily základní hygienické návyky a naučily se vedení domácnosti v čistotě. Špatné návyky, týkající se čistoty a pořádku zřejmě přetrvaly z doby, kdy bydlely v rozpadlém domku. Tam určitě neměly možnost se pravidelně umývat, natož mýt nádobí. Dcera by se měla naučit včas se vypravit do školy, do které nyní dojíždí městskou dopravou a věnovat se více učení, nežli výletů s matkou. Matka byla ještě jednou upozorněna na vyřízení přídavku na dítě.

Návrh na zlepšení situace:

Vzhledem k tomu, že rodina se ocitla zcela bez příjmu, byl matce přiznán příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a dávka mimořádné okamžité pomoci za účelem úhrady nákladů spojených s bydlením v daném měsíci. Tato částka byla zaslaná na účet azylového zařízení.

Matce se zadá úkol shromáždit podklady o všech dluzích, které budou přehledně urovnány do složek s poté se u institucí domluví na splátkách. Matka si také zkusí zorganizovat dopředu vždy následující den, to znamená určit si pořadí, co by měla dělat a kam půjde. Bude nabádána, že je nutné přihlídnout na dceru, aby včas odešla do školy a připravovala se do výuky. Se sociální pracovníci orgánu sociálně právní ochrany dětí se dohodne střídání v pravidelných kontrolách rodiny. Taktéž sociální pracovnice azylového domu na rodinu pravidelně dohlédne, zejména na úklid pokoje. Dokud si paní Novotná nedokáže uspořádat den a nezačne dbát o svůj vzhled a hygienu, pracovní uplatnění nemá význam vyhledávat. Rodině se doporučí neodcházet tak často na vycházky a výlety a raději se věnovat více úklidu a přípravě do školy. Matka si povede denní záznamy, za co utratila peníze.

Současná situace:

Finanční situace v rodině se příliš nezměnila, rodina je nadále závislá na dávkovém systému. Matka zvládla dohodnutí splátkového kalendáře u všech institucí, ve kterých je zadlužená, měsíčně splácí po 100,- Kč u každé z nich. Rodina tímto musí úsporně hospodařit s penězi, matka těžce nese, že nemohou s dcerou tak často na různé akce a výlety. Paní Novotná se naučila pravidelně si zaznamenávat útratu peněz. K posunu došlo v dodržování osobní hygieny, zejména u dcery která rovněž dohnala učivo ve škole, již nechodí pozdě. Matka si však stále nedokáže efektivně uspořádat den tak, aby vše stihla. Má potíže někde včas dojít, což by v případě nástupu do zaměstnání byl problém. Přesto jsou paní Novotné předávány kontakty na volná pracovní místa, avšak není úspěšná. Podařilo se jí alespoň uzavřít smlouvu o výkonu dobrovolnické služby u občanské společnosti S.T.O.P. Službu vykonává ve vesničce Vzájemné soužití. Není tam vázána pevnou dobou nástupu. Situace týkající se udržování pořádku v domácnosti je stále špatná, nepořádek je vidět i cítit, v pokoji je spousta nepotřebných věcí. Pravidelný dohled nad rodinou je nadále nutný. Rodině byla nabídnuta možnost bydlet ve startovacím bytě Charity Ostrava, čeká je tedy stěhování, rodinný dům nadále chátrá, neboť matka nemá prostředky na jeho úpravu.

Případová práce č. 3 – rodina Holubová

Popis výchozí situace

Úplná rodina, matka je romka, otec rodiny je o dvacet let starší, nežli ona. Společně pečují o dvě nezletilé děti, chlapce a dívku. Matka rodiny se stará o chod domácnosti, v péči o děti je obětavá. Chlapec je mladšího školního věku, má problémy s učením, rodiče však nedokáží synovi pomoci, sami mají problémy se znalostí gramatiky a s cizím jazykem si už vůbec nevědí rady. Matka je s dcerou na rodičovské dovolené. Otec rodiny paní Holubové pomáhá s chodem domácnosti, avšak na úkor vyhledávání pracovního uplatnění. Na jednání s úřady si s sebou bere malou dcerku, aby si matka od ní odpočinula, ve snaze o zlepšení finanční situace rodiny je však pasivní. Rodina nikdy nebydlela ve vlastním bytě, otec před uzavřením manželství vždy bydlel po ubytovnách a matka u svých rodičů.

Stanovení problému

Rodina si požádala o dávky pomoci v hmotné nouzi z toho důvodu, že otec rodiny je dlouhodobě bez zaměstnání a matce byl snížen rodičovský příspěvek. Při podání žádosti

o dávku matka uvedla, že je těhotná, bylo jí vysvětleno, že má možnost si nechat potvrdit formulář o zvýšených nákladech na dietní stravování v době těhotenství. Otec uvedl, že si nemůže nalézt pracovní uplatnění vzhledem k tomu, že je již starší ročník, avšak bez zaměstnání je téměř deset let. Před 20 lety byl ve výkonu trestu odnětí svobody, má tímto záznam v trestním rejstříku.

Oba rodiče věnují veškerý čas péči o děti a starosti o domácnost. Nejsou dostatečně motivováni změnit svou finanční situaci. Rodina bydlí dlouhodobě na ubytovně, ve které jsou náklady spojené s ubytováním neúměrně vysoké. Rodiče byli dotázáni, zda mají podanou žádost o byt, sdělili, že o tom neuvažovali. Byli tedy poučeni o této možnosti.

Rodina je ubytovaná ve dvoupokojové ubytovací buňce, v době šetření byli zastiženi oba rodiče s dcerkou. Buňka je vybavená vlastním nábytkem, domácnost je udržovaná v čistotě a pořádku. V jednom pokoji spí celá rodina, druhý je spojený s kuchyní. Rodiče si stěžovali na neúměrně vysoké náklady na bydlení, bylo jim opět doporučeno podat na obci žádost o byt.

Rodinná anamnéza vytvořená po podání žádosti o dávky pomoci v hmotné nouzi

Matka rodiny – má základní vzdělání, je v současné době na rodičovské dovolené. Je již v pátém měsíci těhotenství, po narození dítěte bude čerpat rodičovský příspěvek do čtyř let dítěte. Ještě nikdy nebyla zaměstnaná, po ukončení základní školy byla střídavě na rodičovské dovolené a v evidenci na úřadu práce. Péči o děti zvládá dobře, není však schopná synovi pomoci s domácími úkoly, nezná dobře gramatiku v českém jazyce.

Otec rodiny – má středoškolské vzdělání, vystudoval zemědělskou školu, kdy v tomto oboru naposledy pracoval ještě před rokem 1989. Má záznam v trestním rejstříku, což snižuje možnost výběru vhodného zaměstnání. Nemá vlastně ujasněno, v jakém oboru by chtěl pracovat, vyhovuje mu být doma a matce vypomáhat s péčí o děti a obstarávat nákupy. Neřeší možnost pomoci rodině finančně a zajistit vlastní bydlení.

Syn – 8 let, je žákem 2. třídy na základní škole. Přestože měl odklad povinné školní docházky, učivo příliš nezvládá, má problémy s českým jazykem i s cizím jazykem, rodiče mu nedokáží pomoci. Je z toho dosti nešťastný, je vidět, že je ctižádostivý, avšak nemá dostatek podnětů z rodiny.

Dcera – 3,5 roku, je to milé klidné dítě. Rodiče jí věnují dostatečnou péči, jsou však jednoduší, v pozdějším věku již nebude v jejich silách v plné míře zajistit její vývoj.

Stanovení diagnózy

Rodina je v hmotné nouzi z toho důvodu, že otec rodiny si dlouhodobě nedokáže nalézt pracovní uplatnění, ačkoliv má střední vzdělání. Svou pasivitu zakrývá tím, že je již staršího věku a zaměstnavatelé jej nechtějí. Dále pak je toho názoru, že musí matce pomoci s péčí o děti a domácnost, aby si matka mohla odpočinout. Na oboru rodičích je patrné, že jim postačí uspokojit základních potřeby rodiny a neusilují o zlepšení jejich životní úrovně, taktéž nemají ambice si nalézt vlastní bydlení, raději hradí vysoké částky za ubytování. Matka se dokáže postarat o děti i domácnost, čeká jí narození dalšího dítěte, přibudou tudíž další povinnosti. Syn má problémy s učením, nemá k dispozici někoho, kdo by mu doma vysvětlil učivo či pomohl s domácími úkoly. Rodiče nepovažují přípravu na výuku za důležitou.

Návrh opatření na zlepšení situace:

Rodina pobírá dávky pomoci v hmotné nouzi, a to jak příspěvek na živobytí, tak doplatek na bydlení. Rodina si finančně polepšila zejména v souvislosti s přiznáním dávky na bydlení, která jim částečně pokrývá úhradu drahého ubytování.

Otcí rodiny bude doporučeno požádat si o výmaz z trestního rejstříku a společně sestavíme životopis. Pan Holub se neustále bránil spolupráce při vyhledávání zaměstnání, zdůvodňoval to tím, že to stejně nemá cenu. Opakovaně taktéž odmítal možnost nastoupit veřejnou službu, kterou organizuje úřad městského obvodu. Bude na něj působeno, aby tuto možnost alespoň vyzkoušel. S matkou rodiny je třeba se domluvit, aby otce přesvědčila, že péči o děti a domácnost zvládne sama a že bude lepší, aby otec rodinu finančně zajistil. Paní Holubové se taktéž doporučí, aby syna přihlásila do školní družiny, kde by si mohl psát domácí úkoly, se kterými by mu vychovatelka pomohla, taktéž i s přípravou na vyučování. Ona sama by tak měla více volného času. Rodina sepíše žádost o byt na bytovém oddělení úřadu, v případě jestliže by otec nastoupil do zaměstnání, naspořili by finance na úhradu kauce.

Současná situace:

Rodina sice stále pobírá dávky pomoci v hmotné nouzi, ale vypadá to, že situace se změní. Otce rodiny se podařilo přesvědčit a nastoupil výkon veřejné služby. Práce mu

velice pozvedla sebevědomí, je v ní spokojený, zejména s tím, že přijde do styku s jinými lidmi, než s rodinou. Je natolik motivován, že se přihlásil do výběrového řízení na veřejně prospěšné práce, bude pracovat jako zaměstnanec obce na pracovní smlouvu. Výběrovým řízením úspěšně prošel, jedná se sice o práci jen na dobu deseti měsíců, avšak otec rodiny v sobě našel vůli po seberealizaci. O výmaz z rejstříku trestů si rovněž požádal. Matka rodiny, která porodila dceru, je taktéž spokojená, že si rodina finančně polepší. Syn dochází do školní družiny, vychovatelka mu pomáhá s úkoly a může si tam pohrát se svými spolužáky. Žádost o přidělení bytu je na obci podaná, zatím však nemají dostatek finančních prostředků na úhradu kauce.

Případová práce č. 4 - Páralová

Popis výchozí situace

Výchozí situace rodiny byla velice nepříznivá. Třígenerační rodina se ocitla v situaci, kdy se museli vystěhovat z bytu pro neplacení nájmu. Jednalo se o byt ve vlastnictví soukromé osoby, nájemní smlouva nebyla prodloužená. Otec, dcera a vnuk se ocitli bez přístřeší, naštěstí měli naspořeno na kauci v ubytovně, avšak nebylo ihned volné místo. Dcera se svým synem se na přechodnou dobu ubytovala v domově pro matky s dětmi a otec přespával v azylovém domě pro muže. Otec svou dceru vychovával od batolecího věku, neboť je matka opustila. Vnučkovi bylo pouze sedm týdnů, jeho otec není uvedený v rodném listě, jednalo se o náhodnou známost. Otec s dcerou jsou na sobě citově závislí, rozhodli se zajistit ubytovnu, ve které budou bydlet opět společně. Ubytovna patří k těm lepším ve městě. Otec i dcera jsou lehkovážní, neuvažují příliš dopředu, situaci řeší, až když se vyhrotí. Taktéž účelné hospodaření s penězi nemají zažité, nedokážou posoudit, které platby jsou prioritní, čímž přišli bydlení.

Stanovení problému

Rodina si přišla požádat o dávky pomoci v hmotné nouzi v době, kdy byli vystěhovaní a čekali na volné místo na ubytovně. Otec je poživitelem invalidního důchodu v I. stupni, nebyl však v době podání žádosti o dávky evidován na úřadu práce, nepovažoval to za nutné. Bylo mu vysvětleno, že pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi je potřebné, aby se zaevidoval na úřadu práce. V opačném případě by nebyl považován za osobu v hmotné nouzi. Dcera je na rodičovské dovolené, pečuje o novorozeně, jehož otec není zapsán v rodném listě. Bude tedy nutné posoudit orgánem sociálně právní ochrany dětí, zda bude

tolerováno, že nevyužívá zvýšení příjmu vlastním přičiněním, uplatněním vyživovací povinnosti vůči dítěti dle zákona o rodině. S matkou bylo dohodnuto, že si požádá ihned po uzavření smlouvy o ubytování o dávku mimořádné okamžité pomoci na úhradu ubytovny v daném měsíci. V průběhu správního řízení ve věci přiznání dávky na živobytí se byl otec zaevidovat na úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a s rodinou byla uzavřená smlouva o ubytování.

Jedná se o dvoupokojovou ubytovací buňku, kterou si rodina vybavila vlastním nábytkem, jenž měli uložený ve sklepě v trvalém bydlišti. Základní vybavení tedy rodina měla k dispozici, scházela zde dětská postýlka, dále bylo shledáno, že chlapeček nemá dostatek ošacení. Matce bylo doporučeno požádat o dávku mimořádné okamžité pomoci k tomuto účelu. Při šetření v domácnosti otec sdělil, že mu nebyl vyplacený invalidní důchod. Následným telefonátem na okresní správu sociálního zabezpečení bylo zjištěno, že otec se měl podrobit novému posouzení zdravotního stavu, na výzvu nereagoval, neboť si nepřevzal poštu. Nikdo z rodiny si nebude moci požádat o přidělení obecního bytu, protože podmínkou pro přijetí žádosti je doložení potvrzení z předchozího bydliště, že byt nebyl zadlužený.

Rodinná anamnéza vytvořená po podání žádosti o dávky pomoci v hmotné nouzi

Otec – byl poživatelem invalidního důchodu v I. stupni, nedoložil však včas podklady pro nové posouzení zdravotního stavu a tímto mu byla výplata důchodu zastavená. Nyní je vedený v evidenci uchazečů o zaměstnání, i když nemá v úmyslu si zaměstnání hledat. Má základní vzdělání, praxi měl ve stavebnictví, ale již dlouhá léta nepracuje, vlastně si ani nepamatuje, kdy naposledy pracoval. Je velice lehkovážný, nemá smysl pro odpovědnost, neumí hospodařit s penězi. Vypadá to, že má slabost pro alkohol, při jednání je z něj občas cítit. S dcerou má však velice dobrý vztah, dokázal se o ni postarat od útlého věku.

Dcera – v současné době na rodičovské dovolené, předtím byla evidována na úřadu práce, nedoučila se za kuchařku. Vychovával ji otec, který v ní nevypestoval smysl pro zodpovědné jednání, o čemž svědčí skutečnost, že nedokončila školu a taktéž se lehkovážně zachovala v případě otce svého syna, kterého vlastně nezná a nemá na něj kontakt. Na svého otce však nedá dopustit, nepřipustila jinou možnost než, že budou bydlet společně.

Vnuk – jedná se o novorozeně, jehož otec je neznámý, není tedy uvedený v rodném listě.

Stanovení diagnózy

Rodina se ocitla v hmotné nouzi vlastní lehkovážností. Otec je zcela bez příjmu v důsledku zastavení výplaty invalidního důchodu. Přestože byl uznán jen v I. stupni, nesnaží se zlepšit finanční situaci případným vyhledáním zaměstnání. Je zcela zřejmé, že již ztratil pracovní návyky, k čemuž přispěl i jeho sklon k požívání alkoholu. Vypadá dosti zpustle a rozhodně starší, než jaký je jeho věk. Taktéž co se týká jeho schopností, nemá co nabídnout případným zaměstnavatelům. Je tedy nutné, aby si co nejdříve vyřídil veškerá zdravotní vyšetření pro nové posouzení zdravotního stavu pro invalidní důchod. Jedině takto může rodině finančně pomoci. Dcera věnuje veškerý čas péči o novorozeně, je na vše sama, otec jí mnoho nepomůže. Navíc je vidět, že je ve spousta záležitostech bezradná, neumí se rozhodnout, co je nutné zakoupit a co je méně nutné. Výchova otce se projevila taktéž v její neschopnosti efektivně hospodařit s penězi. V péči o chlapečka je však šikovná, je čistý, není zanedbaný, působí spokojeně.

Návrh na zlepšení situace

Finanční situace v rodině byla vyřešena přiznáním dávek pomoci v hmotné nouzi, příspěvku na živobytí a dávka mimořádné okamžité pomoci na úhradu ubytování byla zaslaná na účet ubytovatele.

Otci rodiny bude zdůrazněno, že se musí spojit se svou praktickou lékařkou, aby mu doporučila, která zdravotní vyšetření je nutné absolvovat. S otcem se provede pohovor o jeho konzumaci alkoholu. Měl by si uvědomit, že je bez příjmu a dcera mu nemůže přispívat na alkohol ze státních dávek anebo z dávek hmotné nouze, neboť tyto sotva vystačí na zajištění všech základních potřeb rodiny. Otci se vysvětlí, že nemusí hradit poplatky za lékařská vyšetření po doložení potvrzení o pobírání dávek pomoci v hmotné nouzi.

Dcera dostane za úkol sepsat si, jaké ošacení a potřeby potřebuje zakoupit pro chlapečka, dále pak si obejde bazary s dětským zbožím a zjistí cenu dětské postýlky. Na základě doložených údajů jí může být přiznaná dávka mimořádné okamžité pomoci. Bude s ní dohodnuto, že společně sestavíme seznam pravidelných výdajů rodiny, aby dcera měla přehled o tom, s jakými prostředky může počítat v případě nutnosti zakoupení nějakého

jednorázového výdaje. Dcera má totiž tendenci nejprve zakoupit drahé a nepříliš nutné věci, poté zjistí, že nemá dostatek peněz na pravidelné výdaje. Navrhne se jí, aby se osamostatnila, otec si půjčuje peníze od svých kamarádů a potom je musí vracet z dávek. Situace ohledně neuvedení otce do rodného listu byla orgánem sociálně právní ochrany dětí zhodnocena tak, že nebude sankcionována za nevyužití zákonných nároků dle zákona o rodině.

Současná situace

Otci byl sice již opět uznán invalidním v I. stupni, avšak výplata invalidního důchodu zatím nebyla obnovena. Při vyřizování důchodu byl velice liknavý, musel být neustále kontrolován, zda došel na potřebná lékařská vyšetření. Odeslání veškeré zdravotní dokumentace se tímto protáhlo, bylo zapotřebí neustále kontaktovat praktickou lékařku.

Rodina je neschopná dopláct náklady na ubytování, neboť dávka doplatek na bydlení sloužila pouze na jejich částečnou úhradu. Pokud nebyla včas podchycena výplata dávek, stačila je dcera utratit, a tímto se rodina zadlužila u ubytovatele, neboť namísto doplatku nákladů na ubytování utratila peníze za méně potřebné výdaje a za dluhy otce. Je s ní těžká spolupráce, nerada se podřizuje tomu, co s ní bylo dohodnuto, nedostavuje se k pravidelným kontrolám na úřad. Do rodiny je potřebné neustále docházet a zjišťovat skutečný stav věcí. Naštěstí provozní ubytovny je vstřícná, sdělila, že s dluhy posečká, až dojde k doplacení invalidního důchodu otci. Dcera nerada spolupracuje ve věcech týkajících se hospodaření s penězi. Sdělila, že je znovu těhotná, otcem očekávaného dítěte je její kamarád, neuvažuje však o společném soužití, chce nadále bydlet se svým otcem. Otcovství však přítel uzná. Rodina bude potřebovat stálý dohled, je nutné zejména dohlédnout na to, aby neuváženě neutratili doplacený invalidní důchod.

Pro vybrané rodiny je typické, že kromě toho, že je jejich příjem nedostatečný, potýkají se ještě s dalšími problémy. V první případové studii má rodina dluhy na nájmu, druhá rodina je zadlužená a má problémy s hospodařením s penězi, třetí rodina je nedostatečně motivována ke zlepšení finanční situace a čtvrtá rodina má celou řadu problémů, mezi nimiž dominuje neschopnost účelně hospodařit s finančními prostředky. Případové studie doplňují výzkumné šetření, neboť potvrzují, skutečnost, že na odděleních pomoci v hmotné nouzi jsou často řešeny sociálními pracovníky problémy s hospodařením s penězi a řádnou úhradou nájmu. Případové studie vypovídají o tom, že příčinou nedostatečné motivace rodin změnit svou situaci je v návyku na systém dávek pomoci v hmotné nouzi.

C STATISTICKÁ ANALÝZA

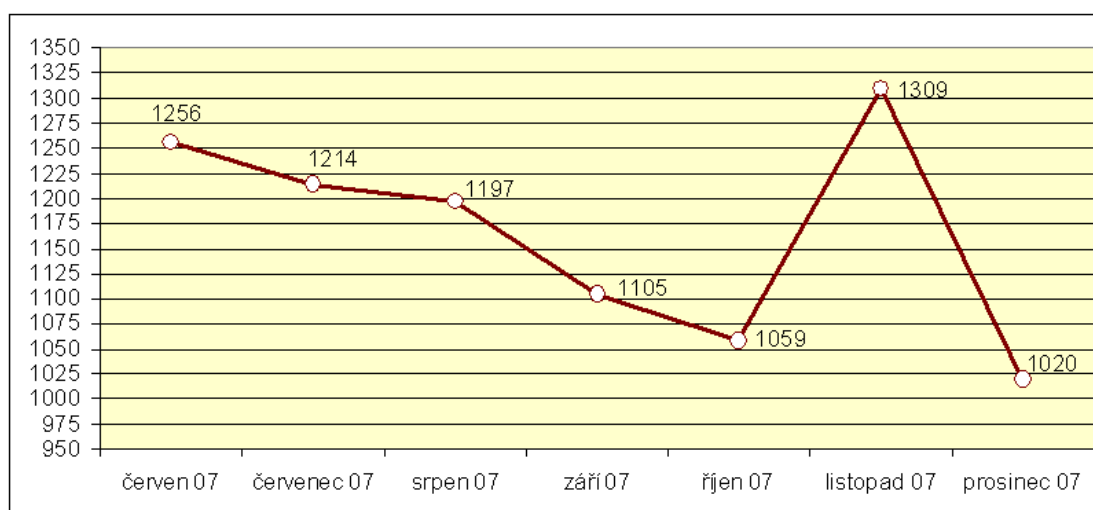
Pro dotvoření celkového obrazu o sociální práci na odděleních hmotné nouze byla vypracována statistická analýza vývoje dávek pro rodiny v hmotné nouzi od doby účinnosti Zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů do konce roku 2011. Statistická analýza byla zpracována na základě podkladů z oddělení pomoci v hmotné nouzi rodinám s dětmi Odboru sociálně právní ochrany dětí Úřadu městského obvodu Ostrava – Jih. Úřad jako jediný v Moravskoslezském kraji měl rozdělenou agendu dávek pomoci v hmotné nouzi. Oddělení pomoci v hmotné nouzi pro rodiny s dětmi Odboru sociálně právní ochrany dětí se věnovalo agendě pomoci v hmotné nouzi, určené pro rodiny s dětmi a na Odboru sociální péče se vyplácely dávky pomoci v hmotné nouzi a prováděla sociální práce pro jednotlivce anebo rodiny bez nezaopatřeného dítěte. Oba odbory si vedly samostatně statistiky o počtu příjemců dávek i o množství provedených sociálních šetření.

Městský obvod Ostrava – Jih má rozlohu 17 km² a patří k nejlidnatějším městským částem v Ostravě. Počet obyvatel obvodu je kolem 115 tisíc. Na území obvodu působí dva domovy pro seniory a dva domy s pečovatelskou službou, v roce 2007 byl otevřen Hospic sv. Lukáše. v obvodě je 20 základních škol, 29 mateřských škol a 2 základní umělecké školy.¹¹²

Na oddělení pomoci v hmotné nouzi Odboru sociálně právní ochrany dětí Úřadu městského obvodu Ostrava – Jih bylo do 31. 12. 2011 zaměstnáno dvanáct dávkových specialistů, pět sociálních pracovníků a jeden pracovník vymáhání dávek. Zákon o pomoci v hmotné nouzi měl sice účinnost od 1. 1. 2007, avšak zákon umožnil překlopení dávek do nového aplikačního programu do konce měsíce března 2007. Samostatná statistická evidence dávek na oddělení byla prováděná až od měsíce června 2007.

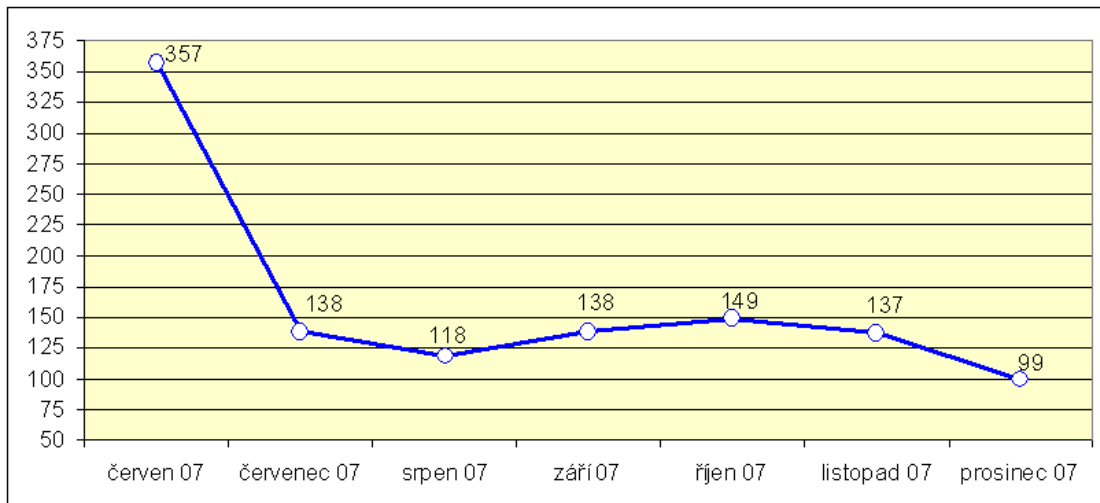
¹¹² Základní informace o městském obvodu Ostrava-Jih. *OSTRAVA !!!* [online]. 2011-09-01 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.ovajih.cz/view_list.php?section=213

Vývoj příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi a počet sociálních šetření v bydlíšti rodin od června 2007 do prosince 2007

Graf č. 25 Vývoj příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi od 6/2007 do 12/2007

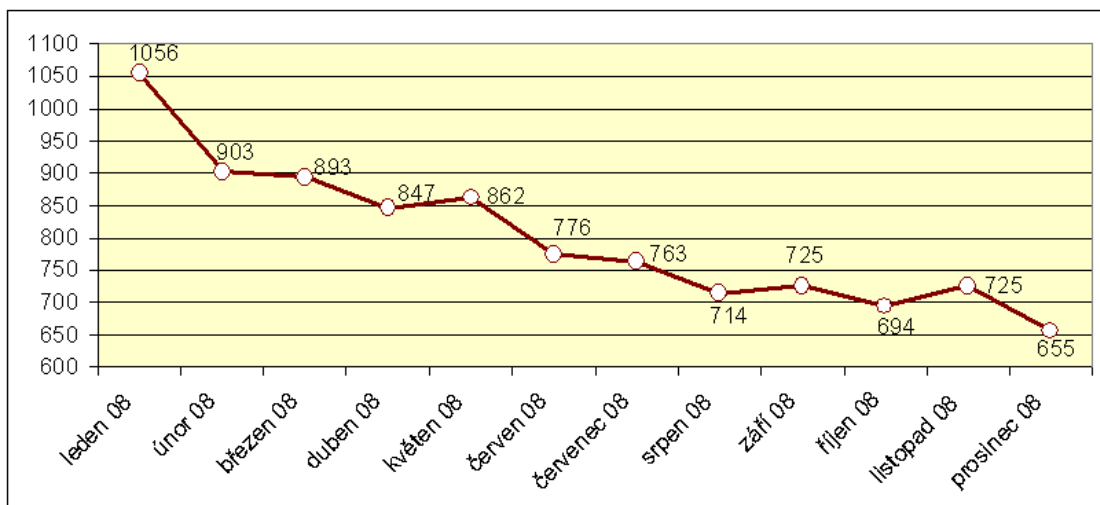
Počet příjemců dávek v měsíci červnu 2007 se ustálil na 1256 rodin. Jednalo se o období, ve kterém došlo ke značnému poklesu příjemců dávek vzhledem k tomu, že se začal nově posuzovat okruh společně posuzovaných osob. V období překlpení dávek do nového aplikačního programu OK nouze proto došlo k odejmutí dávek, které byly přiznány v době platnosti zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, ve znění pozdějších předpisů. Počet rodin začal až do konce měsíce října 2007 klesat zřejmě v důsledku zákonných změn, taktéž začala být prováděná sociální práce s rodinami a v souvislosti s tím prošetření majetkových a sociálních poměrů v rodinách, spousta rodin mělo uzavřené stavební spoření. Na konci měsíce října 2007 se tak počet příjemců dávek snížil o 197 rodin. V měsíci listopadu 2007 došlo k prudkému navýšení počtu dávek o 250 rodin. Z dostupných statistik vyplynula skutečnost, že mnohé rodiny si v tomto období opožděně vyřídily dávky státní sociální podpory, tj. přídavek na dítě a sociální příplatek, čímž si tyto rodiny měly možnost požádat o dávku s uplatněním podstatného poklesu příjmu. Tomu koresponduje pokles příjemců na původní počet v měsíci prosinci 2007, kdy státní dávky byly rodinám doplacený. Průměrný počet rodin, pobírajících dávky v období od června 2007 do konce roku byl 1166, na jednu dávkovou specialisku tak připadá 97 rodin, jedna sociální pracovnice měla na starost přibližně 233 rodin.

Graf č. 26 Počet sociálních šetření v rodinách od 6/2007 do 12/2007

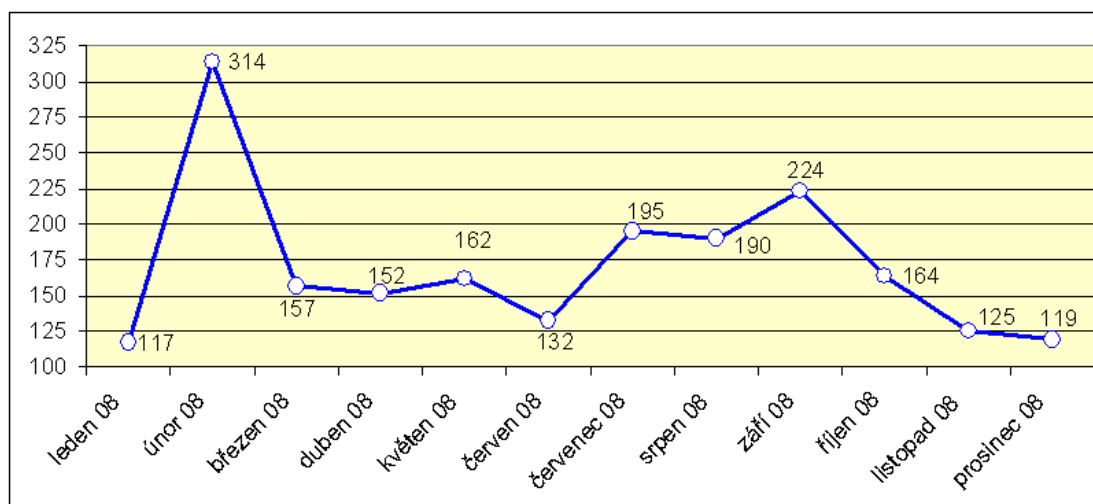
Graf naznačuje, že v měsíci červnu 2007 bylo provedeno 357 návštěv v rodinách v hmotné nouzi, což potvrzuje skutečnost, že bylo prováděno prošetření celkových majetkových a sociálních poměrů a taktéž k ověřování okruhu společně posuzovaných osob. Od měsíce července až do konce roku 2007 je počet provedených šetření vyrovnaný, nebylo zaznamenáno zvýšení v měsíci listopadu 2007, tedy v měsíci, kdy došlo k navýšení počtu rodin v hmotné nouzi. Lze předpokládat, že sociální šetření bylo prováděno především v rodinách nových žadatelů, na stávající rodiny nebyl časový prostor. Od června do konce roku 2007 bylo provedeno celkem 1136 návštěv v domácnostech rodin.

Vývoj příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi a počet sociálních šetření v bydlišti rodin v roce 2008

Graf č. 27 Vývoj příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi v průběhu roku 2008

Od ledna 2008 došlo k legislativní úpravě Zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, což se projevilo ve snížení počtu rodin od měsíce února 2008. Od 1.1.2008 došlo ke změnám ve způsobu vyplácení rodičovského příspěvku. Rodiny, které neměly nárok na peněžitou pomoc v mateřství, měly možnost zvolit si čerpání rodičovského příspěvku do 21 měsíců dítěte ve výši 7.600,- Kč. Zvýšením rodičovského příspěvku se mnoho rodin od měsíce února 2008 nenacházelo v hmotné nouzi. Došlo ke snížení počtu rodin z 1056 na 903, tj. o 153. do konce roku je patrný postupný mírný pokles rodin závislých na dávkách hmotné nouze. Je možné, že tím, že s rodinami s nezaměstnanými členy, byl pravidelně sepisován aktivizační plán, ve kterém jim byly stanovené úkoly, týkající se vyhledávání zaměstnání, došlo ke zvýšení motivace těchto osob k nalezení pracovního uplatnění. Počet rodin na konci roku poklesl na 655, což je o 401 rodin méně. Průměrný počet rodin, pobírajících dávku pomoci v hmotné nouzi v roce 2008 byl 801, což je o 365 méně, než průměrný počet rodin za období od června do prosince v roce 2007. Na jednu dávkovou pracovníci tak v tomto roce připadlo 67 rodin a na jednu sociální pracovníci 160 rodin.

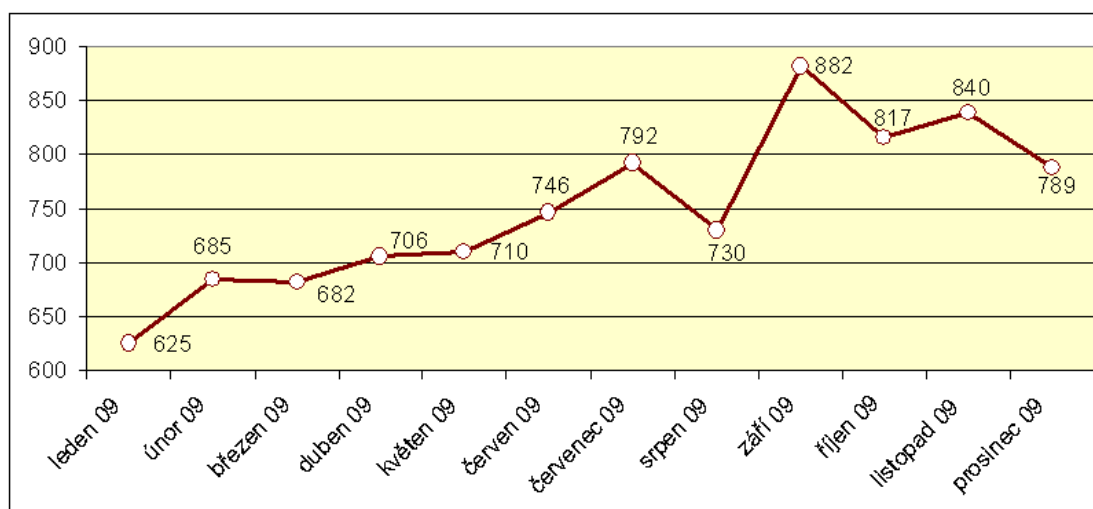

Graf č. 28 Počet sociálních šetření v rodinách v jednotlivých měsících roku 2008

Z grafu paradoxně vyplývá, že v měsíci únoru 2008, kdy došlo k poklesu příjemců dávek, byl zaznamenán nejvyšší počet sociálních šetření. Tato skutečnost je přičítána tomu, že sociální pracovníci provedli návštěvu právě v rodinách, které se již nenacházely v hmotné nouzi. Rodiny tehdy nepřišly jen o dávku na živobytí, ale i o doplatek na bydlení, což se jevílo pro ně velice nepříznivě. Počet sociálních šetření v ostatních měsících je pak stabilní,

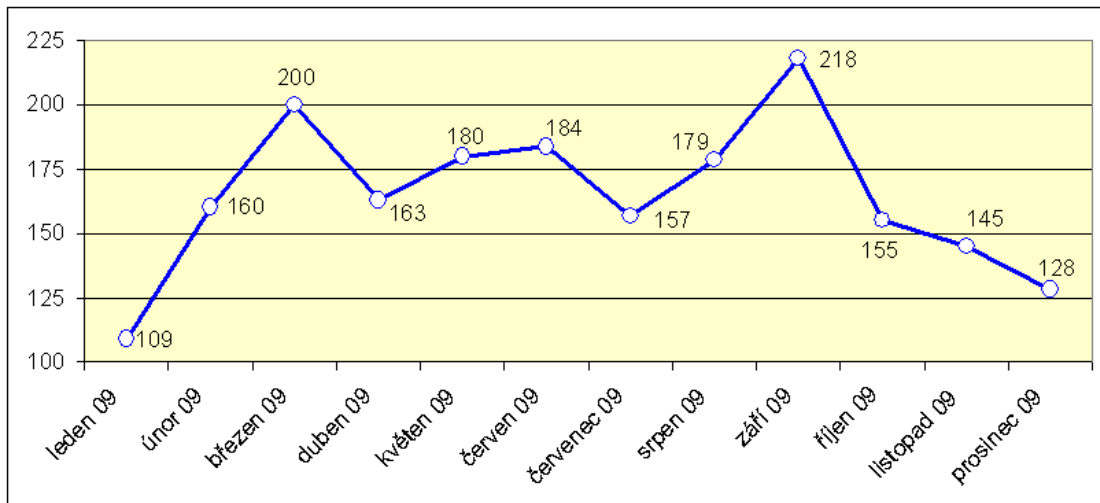
v měsíci září je o něco vyšší, zřejmě v důsledku zvýšeného počtu žádostí o dávky mimořádné okamžité pomoci rodinám v hmotné nouzi, v tomto období si rodiny žádají o výpomoc na úhradu školních potřeb pro děti. V roce 2008 bylo celkem provedeno 2051 návštěv v domácnostech rodin v hmotné nouzi.

Vývoj příjemců dávek a počet sociálních šetření v bydlišti rodin v roce 2009

Graf č. 29 Vývoj příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi v průběhu roku 2009

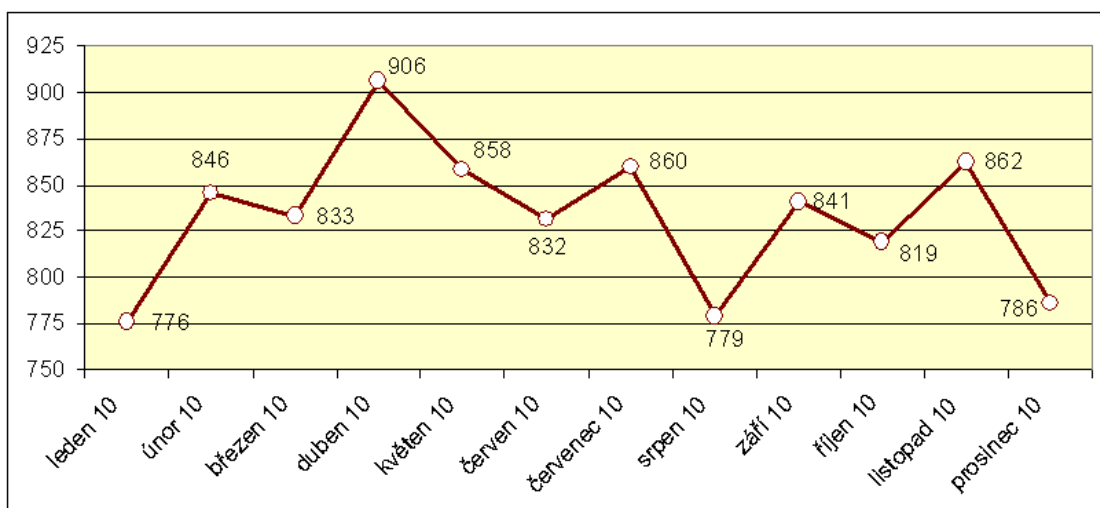
V průběhu roku 2009 dochází k postupnému navýšení příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi. Příčinou bude zřejmě zvýšení počtu nezaměstnaných v důsledku ekonomické krize. z původních 625 rodin na začátku roku došlo ke zvýšení příjemců v měsíci září na 882 rodin, tj. o 257 rodin více. Na konci roku byl zaznamenán mírný pokles na 789 rodin. Přesto počet rodin v hmotné nouzi nedosáhl jejich množství na počátku roku 2008, kdy jich bylo 1056. Průměrný počet rodin v hmotné nouzi byl 750 v roce 2009. Na jednoho dávkového specialistu průměrně připadlo 63 rodin a na jednu sociální pracovníci 150 rodin.

Graf č. 30 Počet sociálních šetření v rodinách v jednotlivých měsících roku 2009

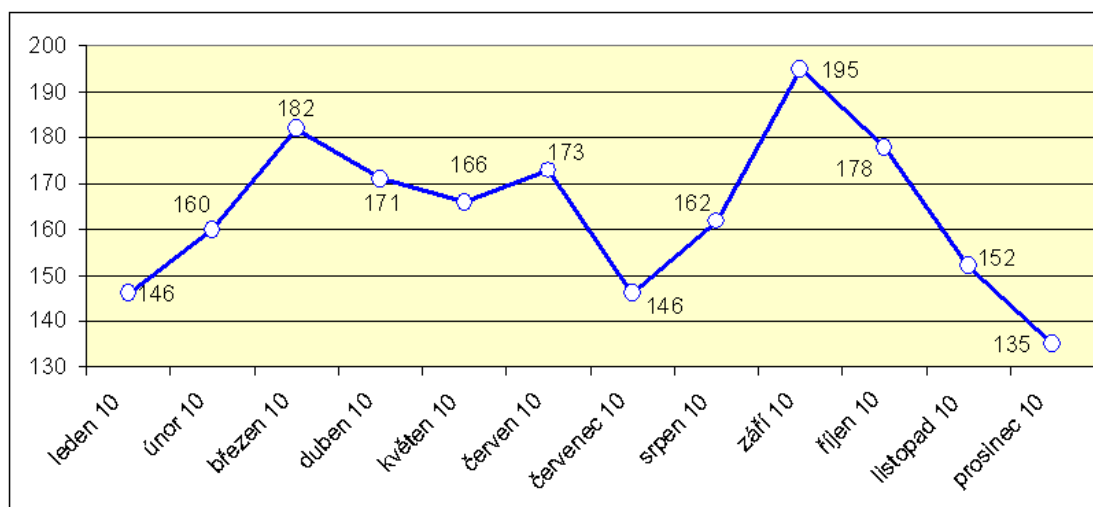
Statistické záznamy počtu návštěv v rodině tentokrát odpovídají množství rodin v hmotné nouzi v jednotlivých měsících. Nejvíce sociálních šetření bylo provedeno v měsíci září, tedy v době, kdy bylo zaznamenáno nejvíce příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi. V tomto měsíci bylo provedeno 218 návštěv v rodinách. Celkově bylo v roce 2009 provedeno 1978 šetření v domácnostech rodin, což je o pouhých 73 návštěv méně, než v roce 2008.

Vývoj příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi a počet sociálních šetření v bydlíšti rodin v roce 2010

Graf č. 31 Vývoj příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi v průběhu roku 2010

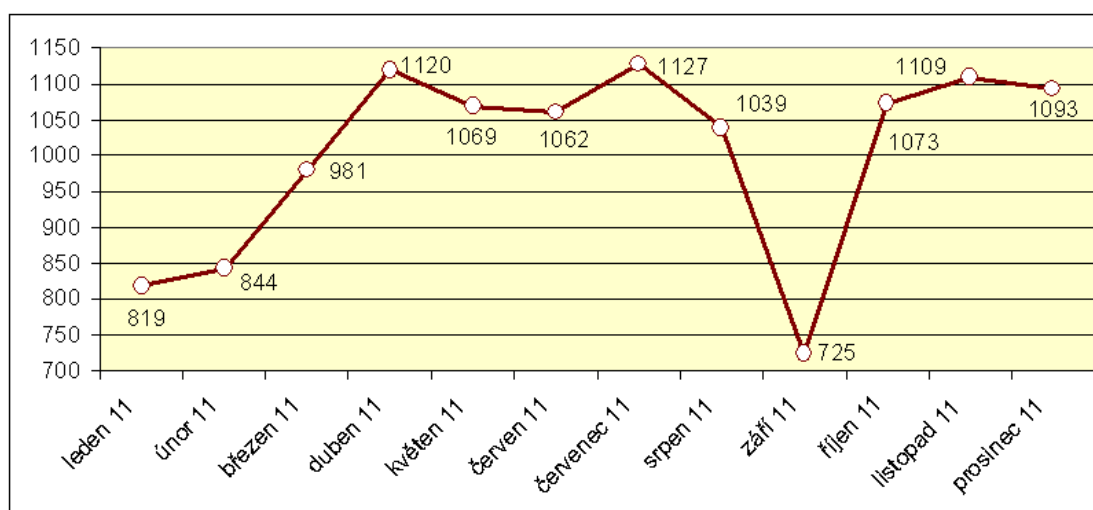
Vývoj dávek je v roce 2010 celkem stabilní, nebyly nalezeny žádné extrémní výkyvy, v tomto roce taktéž nedošlo k žádným legislativním změnám v dávkovém systému. Nárůst byl zaznamenán v měsíci dubnu, kdy se počet příjemců oproti lednu zvýšil o 130 rodin. Poté došlo k mírnému poklesu, druhé největší zvýšení bylo zaznamenáno v měsíci listopadu. V měsíci prosinci však počet rodin poklesl téměř na stejnou úroveň jako v měsíci lednu. Průměrný počet příjemců se v roce 2010 zvýšil na 833, tedy o 83 oproti roku 2009. Jedna dávková pracovnice má v roce 2010 na starost průměrně 70 rodin a jedna sociální pracovnice 167 rodin.

Graf č. 32 Počet sociálních šetření v rodinách v jednotlivých měsících roku 2010

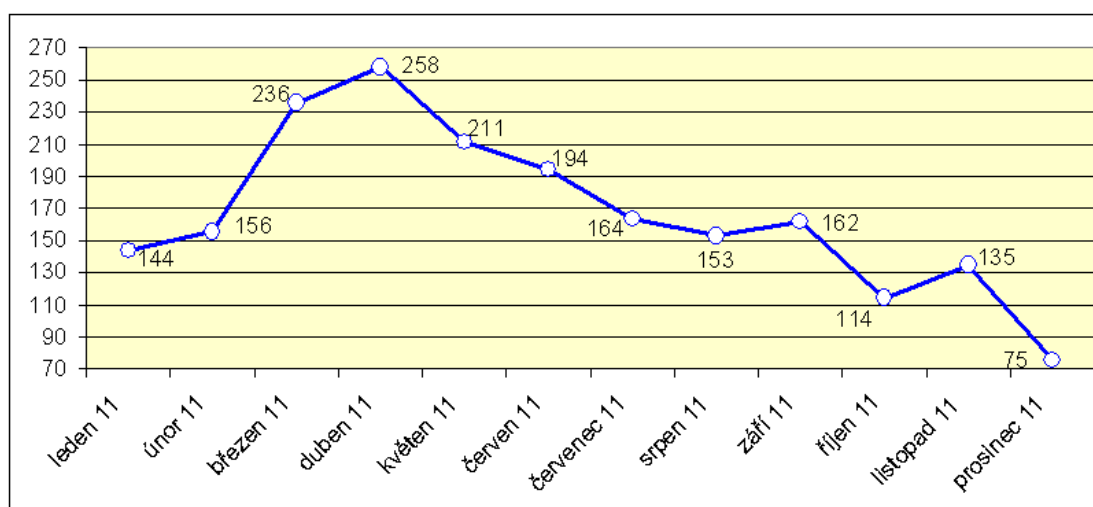
Počet provedených šetření v roce 2010 je rovněž vyrovnaný, pouze v měsících březnu a září je zaznamenán vyšší počet. V měsíci září bývá tradičně více žadatelů o dávky mimořádné okamžité pomoci, kde je nutná návštěva v domácnosti rodiny. V roce 2010 bylo celkem provedeno 1966 sociálních šetření. Je to o pouhých 12 návštěv méně, nežli v roce 2009.

Vývoj příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi a počet sociálních šetření v bydlíšti rodin v roce 2011

Graf č. 33 Vývoj příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi v průběhu roku 2011

V roce 2011 došlo k změnám ve vyplácení dávek státní sociální podpory, od 1.1.2011 došlo ke zrušení výplaty sociálního příplatku. Ten zůstal zachován pouze rodinám s dlouhodobě nemocnými a postiženými dětmi, anebo v případě postižení rodičů, pečujících o nezaopatřené děti. Tento fakt se projevil v navýšení příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi především v měsíci dubnu, kdy došlo ke snížení průměrného příjmu v rodině za poslední tři měsíce. Počet rodin závislých na dávkách pomoci v hmotné nouzi se od ledna navýšil z 819 na 1120, tj. o 301 rodin. Ke snížení počtu pak došlo v měsíci září, kdy o něco málo poklesla míra nezaměstnanosti. Od října se však počet rodin vrátil na stejnou úroveň jako v dubnu. Průměrný počet rodin v hmotné nouzi v roce 2011 se tak vyhoupl na počet 1004, tedy podobně, jako tomu bylo v roce 2007. Je to o 171 rodin více, než v roce 2010.

Graf č. 34 Počet sociálních šetření v rodinách v jednotlivých měsících roku 2011

Hodnoty zaznamenané v grafu svědčí o tom, že i v množství sociálních šetření se projevilo zvýšení počtu rodin v hmotné nouzi v měsících březnu až květnu. Poté počet provedených návštěv klesá na svou obvyklou úroveň, v měsíci prosinci 2011 se projevila skutečnost, že se i sociální pracovníci podíleli na přípravě převedení dávek pomoci v hmotné nouzi na krajské pobočky Úřadu práce. Celkový počet provedených návštěv se opět příliš neliší od předchozích let. Celkem bylo v roce 2011 provedeno 2002 sociálních šetření, což je o 36 návštěv více, než v předchozím roce.

Přestože vývoj dávek pomoci v hmotné nouzi pro rodiny s dětmi a počty sociálních šetření v rodinách se podařilo podchytit až od června 2007, statistická analýza dostatečně vypovídá o tom, že vývoj dávek hmotné nouze je ovlivněný především legislativními změnami dávkového systému státní sociální podpory. Rok 2009 je pak poznamenán zvýšením počtu nezaměstnaných v souvislosti s ekonomickou krizí. V případě provedených sociálních šetření, není jejich počet příliš ovlivněný nárůstem nebo úbytkem klientů, pobírajících dávky pomoci v hmotné nouzi. Znamená to, že sociální práce skutečně není zaměřená jen na posuzování stavu hmotné nouze, ale že rodiny jsou navštěvovány v domácnostech i v případě potřeby řešení různých problémů.

5.5 Výzkumné závěry

Výzkumným šetřením se podařilo dosáhnout naplnění hlavního cíle vyhodnotit sociální práci s rodinami v hmotné nouzi na pověřených obecních úřadech a úřadech obcí s rozšířenou působností. Celkový pohled na sociální práci byl zprostředkován prostřednictvím dotazníkového šetření, případových studií a statistické analýzy.

Dotazníkové šetření umožnilo vyhodnotit zaměření sociální práce s rodinami na odděleních pomoci v hmotné nouzi v Moravskoslezském kraji. Z odpovědí respondentů bylo zjištěno, že záznamy o prováděné sociální práci jsou většinou součástí dávkového spisu, neobsahují rodinnou anamnézu, diagnózu, stanovení cíle a kontrolu jeho plnění. Důvodem zřejmě byla skutečnost, že většina respondentů zastávala kumulované funkce dávkového specialisty a sociálního pracovníka, na úřadech v obcích s nízkým počtem obyvatel respondenti dokonce vykonávala i více činností. Dávková agenda je časově náročná na zpracování výplat a vydávání správních rozhodnutí či oznámení o výši dávky. Vypracování rodinné anamnézy, stanovení diagnózy, vytyčení cíle ve spolupráci s klientem a kontrola jeho plnění rovněž vyžaduje časový prostor. Problém je v současné době již vyřešený zřízením pracovních míst sociálních pracovníků jak na pobočkách Úřadu práce, tak na pověřených obecních úřadech a úřadech obcí s rozšířenou působností.

Potvrdil se předpoklad, že nejvíce respondentů řeší s rodinami nejčastěji problémy, týkající se oblasti financí. Rodiny v hmotné nouzi jsou především zatíženy nedostačujícím příjmem, a pokud nemají ujasněno, jaké jsou celkové výdaje rodiny a prvořadost výdajů, není v silách takových rodin plně zabezpečit chod domácnosti. Rodina neefektivním hospodařením není schopna řádně hradit veškeré náklady na provoz a upadá do dluhové pasti. Sociální pracovníci by měli tento faktor včas odhalit a preventivně upozornit rodinu na rizika, které jejich jednání přináší.

Většina respondentů hodnotila aktivitu klientů v oblasti vyhledávání pracovního uplatnění jako nedostatečnou. Znamená to, že klienti nejsou motivováni v této oblasti, příčinou mohou být platově nevýhodné pracovní nabídky v Moravskoslezském kraji. S problémem souvisí i názor většiny respondentů, že spatřují příčinu nedostatečné motivace klientů ke změně nepříznivé situace v návyku na dávkový systém. Současný dávkový systém je nastavený tak, že rodinám se neoplatí za nízké platy pracovat a využívají možnosti přivýdělku načerno. Problém by vyřešilo posílení kontrolní činnosti u zaměstnavatelů, kteří

za stávající benevolentní situace využívají pracovní síly bez uzavření pracovní smlouvy. Systém pomoci v hmotné nouzi by měl být více motivační, než dosud, zejména zvyhodňováním těch, kteří jsou zaměstnáni na zkrácené úvazky, anebo za minimální mzdu.

Respondenti uvádějí nejvyšší úspěšnost u klientů v oblasti sociálního poradenství, zaměřeného na dávkový systém. Rodiny se často obracejí na sociální pracovníky s dotazy týkající se dávkového systému, který se jim mnohdy jeví jako nepřehledný. Zejména rodiny se zdravotně znevýhodněnými dětmi mívají problémy s orientací v uplatnění nároků na dávky. Danou situaci částečně vyřešilo převedení veškeré dávkové agendy od 1. 1. 2012 na krajské pobočky Úřadu práce. V Ostravě však nadále klienti vyřizují jednotlivé dávky na různých kontaktních místech ve městě. Aby došlo ke skutečnému sjednocení dávek, je zapotřebí, aby klienti docházeli na jedno pracoviště Úřadu práce.

Většina respondentů zastává názor, že převedení agendy dávek pomoci v hmotné nouzi na krajské pobočky Úřadu práce nepřinese potřebné změny. Oprávněnost názorů však zatím nelze potvrdit, neboť k legislativní úpravě došlo teprve od ledna 2012. Bylo by dobré provést po určité době analýzu, zda změny přinesly avizované výsledky. Sociální práce na pověřených obecních úřadech a úřadech obcí s rozšířenou působností by měla směřovat k poskytování informací klientům o tom, že mají nadále možnost docházet na úřady s jejich problémy. Je důležité, aby klienti věděli, kam se mohou obrátit. Je už na sociálních pracovnících, zda si u klientů vybudují důvěru a zda klienti nebudou považovat vzájemnou spolupráci za nepříjemnou záležitost. Nedílnou součástí výkonu práce sociálního pracovníka obce by mělo být aktivní vyhledávání klientů v nepříznivé životní situaci.

Prostřednictvím čtyř případových studií bylo prokázáno, že sociální pracovníci na odděleních pomoci v hmotné nouzi poskytují rodinám poradenství především v oblasti financí. Rodiny mívají potíže s řádnou úhradou nájmu, nedokáží si ujasnit své finanční možnosti a prioritu výdajů a nejsou schopné řešit včas zadluženost. Popsaný průběh sociální práce s rodinami v hmotné nouzi naznačuje, že od nedostatečného příjmu se odvíjí ve většině případů další problémy. Mnoho rodin je odsouvá a začne se jimi zabývat pozdě, neuvědomuje si rozsah svého jednání, mnohdy jej ani nechápou. Je třeba informovat rodiny, a nejen je, o důsledcích podceňování určitých situací, například formou vytištěných letáků, vhozených do schránek. Vhodné by byly bezplatné kurzy účelného hospodaření s penězi. Případové studie vypovídají o tom, že s rodinami je nutné nadále pracovat a že sociální pracovníci na pověřených obecních úřadech a úřadech obcí s rozšířenou působností mají na co navázat.

Poslední dílčí cíl výzkumu se podařilo naplnit prostřednictvím statistické analýzy, která je zaměřená na vyobrazení vývoje dávek pomoci v hmotné nouzi a provedených návštěv v rodinách. Statistická analýza umožnila podat celistvý obraz o dávkovém systému a sociální práci s rodinami v hmotné nouzi, i přestože se jedná o statistiky jednoho úřadu. Vypovídá také o tom, že legislativní změny se promítají v počtu rodin, pobírajících dávky pomoci v hmotné nouzi. Naproti tomu množství provedených sociálních šetření není tolik ovlivněno změnami v zákonech, je stabilní, sociální práce s rodinami tedy není závislá na počtu rodin v hmotné nouzi. Rodiny se potýkají s různými problémy, aniž by pobíraly dávky pomoci v hmotné nouzi. Bylo by účelné zaznamenávat obdobné statistické údaje i po legislativních změnách.

Výsledky výzkumu by mohly být užitečné pro doporučení zaměření sociální práce s klienty v hmotné nouzi po legislativních úpravách od 1. 1. 2012.

ZÁVĚR

Hlavní i dílčí cíle diplomové práce byly naplněny. Zaměřila jsem se na rodinu, její funkce a typologii, na příčiny sociálního vyloučení, legislativní zakotvení systému péče o rodiny s dětmi a na možnosti pomoci a poradenství rodinám, včetně vzájemné spolupráce mezi jednotlivými institucemi. Poté jsem se věnovala komunitnímu plánování sociálních služeb a zmapovala zařízení sociálních služeb, poskytující sociální služby rodinám s dětmi v Moravskoslezském kraji. Popsala jsem sociální práci s rodinami v hmotné nouzi na odděleních pomoci v hmotné nouzi pověřených obecních úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností.

Výzkum je zaměřený na vyhodnocení systému sociální práce s rodinami na odděleních pomoci v hmotné nouzi pověřených obecních úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností v Moravskoslezském kraji. Výzkumné šetření jsem prováděla prostřednictvím dotazníku, který byl sestavený tak, aby byl naplněn dílčí cíl, vyhodnotit zaměření sociální práce s rodinami na odděleních pomoci v hmotné nouzi. Součástí výzkumu jsou vypracované případové studie, pomocí nichž jsem popsala fáze sociální práce s rodinami. Analýza vývoje dávek a provedených sociálních šetření v domácnostech rodin mi umožnila naplnit poslední dílčí cíl výzkumu.

Pro klienty v hmotné nouzi je po legislativních změnách pozitivní skutečnost, že se mohou nadále pro radu a pomoc obrátit na pověřené obecní úřady a úřady obcí s rozšířenou působností. Nyní je na sociálních pracovnících, aby navázali na určitě dobře „rozjetou“ práci, která byla do konce roku 2011 součástí činnosti oddělení pomoci v hmotné nouzi. Výsledky výzkumného šetření by mohly posloužit jako odrazový můstek v možnostech zaměření sociální práce s klienty v hmotné nouzi, anebo v jiné nepříznivé životní situaci na nově vytvořených odděleních úřadů. Za současné ekonomické situace bude zřejmě celá řada různorodých problémů přibývat.

Sociální práce s rodinou je velice rozmanitá, stejně jako okruh problémů, se kterými se musí mnohdy potýkat. Posláním sociální práce je podat rodině pomocnou ruku a navést ji k nejlepšímu možnému řešení. Sociální práce vyžaduje notnou dávku pochopení a empatie. Pokud sociální pracovník nedisponuje těmito vlastnostmi, nemůže jej ani jeho práce těšit.

Jak známo, že vše je v lidech, záleží tedy na samotných sociálních pracovnících, zda budou úspěšní, neboť to, jaký mají vztah ke své práci, se bude odrážet v jejich výsledcích. Přála bych všem sociálním pracovníkům, aby svou zodpovědnou prací prokázali našim zákonodárcům, že sociální práce má smysl a význam pro klienty v jakékoliv nepříznivé životní situaci.

„Pravděpodobně nejvýznamnější sociální pomoc, která může být poskytnuta kýmkoli pro tuto zemi a pro lidstvo je vytvořit rodinu.“

Georgie Bernard Shaw

SEZNAM ZKRATEK

popř.....	popřípadě
tj.....	to je
tzv.....	takzvaně
apod.	a podobně
OSN.....	Organizace spojených národů
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OSSZ	okresní správa sociálního zabezpečení

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Použitá literatura

BECHYŇOVÁ, Věra a Marta KONVIČKOVÁ. *Sanace rodiny*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-392-5.

DUNOVSKÝ, Jiří. *Dítě a poruchy rodiny*. Praha: Avicenum, 1986.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

GABURA, Ján a Jana PRUŽINSKÁ. *Poradenský proces*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-10-9.

GILLEROVÁ, Ilona, Vladimír KEBZA, Milan RYMEŠ a kolektiv. *Psychologické aspekty změn v České společnosti*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2798.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, s. 357. ISBN 80-7178-303-X.

HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1168-3.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ. *České rodinné právo*. 3., přepracované a doplněné vydání. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-192-5.

KAHOUN, Vilém a kolektiv. *Vybrané kapitoly k sociální práci: Sociální práce II*. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7387-064-5.

KRAUSOVÁ, Lucie a Věra NOVOTNÁ. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-214-1.

KREJČÍŘOVÁ, Olga a Ivana TREZNEROVÁ. *Malý lexikon sociálních služeb*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2754-6.

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.

MAREŠ, Petr. *Faktory sociálního vyloučení*. Brno: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2006. ISBN 80-87007-15-8.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. ISBN 80-04-25236-2.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Výbor z díla*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1056-6.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.

MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ (eds.). *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

MATOUŠEK, Oldřich a kolektiv. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.

MATOUŠEK, Oldřich a kolektiv. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.

MLČÁK, Zdeněk. *Vybrané Kapitoly z psychologie manželství a rodiny*. Ostrava: Repronis, 1996. ISBN 80-7042-452-4.

MÜHLPACHR, Pavel (ed.). *Sociální práce jako životní pomoc*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-86633-62-4.

NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman, 2001. ISBN 80-903070-0-0.

NOVOSAD, Libor. *Základy speciálního poradenství*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7367-174-3.

NOVOTNÁ, Věra a Vladimír FEJT. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009. ISBN 978-80-86723-77-8.

PLAŇAVA, Ivo. *Manželství a rodiny*. Praha: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-039

ROGGE, Jan-Uwe. *Výchova dětí krok za krokem*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-249-2.

ŘEZNÍČEK, Ivo. *Metody sociální práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-00-1

SATIROVÁ, Virginia. *Knih o rodině*. Praha: Práh, 2006. ISBN 80-7252-150-0.

SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 2. přepracované vydání. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-250-8.

STRAUSS, Anselm a Juliet CORBINOVÁ. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X.

ŠRAJER, Jindřich a Libor MUSIL. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. Brno: Albert, 2008. ISBN 978-80-7326-145-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-214-9.

Příspěvky ve sbornících

FRIŠTENSKÁ, Hana. Romské komunity v ČR – sociální vyloučení? In: *Sborník přednášek ze XIV. konference Společnosti sociálních pracovníků České republiky*. Praha: MPSV. 2004, s. 85 - 100. ISBN 80-86552-92-6.

GEJDOŠOVÁ, Zuzana a Angela. ALMAŠIOVÁ. Pomoc v hmotnej núdzi ako ekvivalent riešenia chudoby v SR. In: *Akční pole sociální práce IV. Odlišnost v sociální práci: Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Sborník příspěvků z vědecké konference s mezinárodní účastí*. Brno: Paido. 2010, s. 105 - 111. ISBN 978-80-7315-211-6.

JANIGOVÁ, Emilia a Irena KAMANOVÁ. Finančné poradenstvo a chudoba. In: *Akční pole sociální práce IV. Odlišnost v sociální práci: Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Sborník příspěvků z vědecké konference s mezinárodní účastí*. Brno: Paido. 2010, s 73 - 76. ISBN 978-80-7315-211-6.

PAULÍK, Karel. Psychologické poradenství a psychoterapie v sociální práci. In: *Psychologické poradenství v sociální práci*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2002. s. 26 - 46. ISBN 80-7042-615-2.

PITNEROVÁ, Dagmar. Sociální pracovník při hájení zájmů a práv dětí ohrožených sociálním vyloučením. In: *Akční pole sociální práce IV. Odlišnost v sociální práci: Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Sborník příspěvků z vědecké konference s mezinárodní účastí*. Brno: Paido. 2010, s. 119 – 125. ISBN 978-80-7315-211-6.

VAŠUTOVÁ, Maria. Dítě v poradenském systému. In: *Psychologické poradenství v sociální práci*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2002. s. 110 - 133. ISBN 80-7042-615-2.

Legislativa

ČESKO. Zákon č. 94 ze dne 13. prosince 1963 o rodině, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1963, částka 53, s. 340-350. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1232>.

ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 28. února 1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1964, částka 19, s. 201-248. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1257>.

ČESKO. Zákon č. 117 ze dne 26. května 1995 o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 31, s. 1634-1653. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2842>.

ČESKO. Zákon č. 128 ze dne 12 dubna 2000 o obcích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 38, s. 1737-1764. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3426>.

ČESKO. Zákon č. 129 ze dne 12. dubna 2000 o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 38, s. 1765-1782. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3426>.

ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 14. července 2000 o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1968 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 74, s. 3616-3621. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3462>.

ČESKO. Zákon č. 109 ze dne 5. února 2002 o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 48, s. 2978-2991. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3867>.

ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1257-1289. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>.

ČESKO. Zákon č. 110 ze dne 14. března 2006 o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1300-1304. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>.

ČESKO. Zákon č. 111 ze dne 14. března 2006 o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1305-1328. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4883>.

ČESKO. Zákon č. 73 ze dne 9. února 2011 o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 29, s. 778-798. ISSN 1211-1244. Dostupný také z <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22866>.

Ostatní prameny

BROŽ, Miroslav, Petra KINTLOVÁ, a Ladislav TOUŠEK. *Kdo drží Černého Petra*. Praha: Člověk v tísní – společnost při České televizi, 2007. ISBN 978-86961-27-9.

CERMANOVÁ, Renata, Ivana GRUNEROVÁ, Radka JANEBOVÁ, Miloslava LUKEŠOVÁ, Libor MUSIL, Ivana ŠTASTNÁ, Marek TOPOLOVSKÝ a Jan VRBICKÝ. *Sociální pracovníci Úřadu práce ČR*. Praha: MPSV, 2011.

CERMANOVÁ, Renata, Ivana GRUNEROVÁ, Radka JANEBOVÁ, Miloslava LUKEŠOVÁ, Libor MUSIL, Ivana ŠTASTNÁ, Marek TOPOLOVSKÝ, a Jan VRBICKÝ. *Vymezení sociální práce na obecní a krajské úrovni ve výkonu přenesené působnosti*. Praha: MPSV, 2011.

Internetové zdroje

Bílá kniha v sociálních službách: *Konzultační dokument. Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2003-02-01 [cit. 2011-11-16]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/736/bila_kniha.pdf

ČSÚ. *Charakteristika Moravskoslezského kraje* [online]. 2011-12-29 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/itisk/26003881AD>

Historie. *FOD* [online]. 2001-01-01 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.fod.cz/>

Metodický pokyn č. 5/2009 k sociální práci v systému pomoci v hmotné nouzi. *Jihomoravský kraj* [online]. 2009-07-08 [cit. 2012-03-16]. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=113474&TypeID=7>

Moravskoslezský kraj. *Moravskoslezský kraj* [online]. 2004-06-09 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.moravskoslezsky.kraj.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=48925&lng=&menu=>

Naše poslání. *Nadace Terezy Maxové dětem* [online]. 2010-05-01 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.terezamaxovadetem.cz/o-nadaci/nase-poslani/>

O nadaci. *Naše dítě.cz* [online]. 2009-01-01 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.nasedite.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=177>

Počet obyvatel v Moravskoslezském kraji a jeho okresech v 1.-3. čtvrtletí 2011h. *Czso* [online]. 2012-01-12 [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/B20041BCEA/\\$File/80130211q3d01.pdf](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/B20041BCEA/$File/80130211q3d01.pdf)

Registr sociálních služeb. *Portál MPSV* [online]. 2010-01-06 [cit. 2011-12-27]. Dostupné z: <http://iregistr.mpsv.cz/>

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2010 - 2014. *Moravskoslezský kraj* [online]. 22.9.2010 [cit. 2011-11-16]. Dostupné z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/soc/sprss_2010-2014.pdf

Základní informace o městském obvodu Ostrava-Jih. *OSTRAVA !!!* [online]. 2011-09-01 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.ovajih.cz/view_list.php?section=213

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Počet obyvatel v Moravskoslezském kraji a jeho okresech na konci 3. čtvrtletí roku 2011	39
Tabulka č. 2 Nejvyšší dosažené vzdělání.....	66
Tabulka č. 3 Problém s hospodařením s penězi	70
Tabulka č. 4 Problém neschopnosti úhrady nájmu	71
Tabulka č. 5 Problém neúměrné zadluženosti.....	72
Tabulka č. 6 Problém týkající se vyhledání podnájmu či ubytovny	73
Tabulka č. 7 Problém nemožnosti nalézt pracovní uplatnění.....	74
Tabulka č. 8 Problém využití dávky mimořádné okamžité pomoci.....	75
Tabulka č. 9 Spolupráce při vyhledávání zaměstnání	76
Tabulka č. 10 Příčiny nedostatečné motivace	77
Tabulka č. 11 Nejvyšší úspěšnost sociální práce	78
Tabulka č. 12 Úspory při převedení dávkové agendy.....	80
Tabulka č. 13 Posílení kontroly zneužívání dávek.....	81
Tabulka č. 14 Zvýšení motivace po omezení výplaty doplatku na bydlení	82
Tabulka č. 15 Zabránění zneužívání dávek zavedením karet sociálních systémů	83

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 Schéma rodinného systému.....	16
Obrázek č. 2 Schéma úrovně stability rodinného soužití.....	19
Obrázek č. 3 Mapka okresů v Moravskoslezském kraji.....	39
Obrázek č. 4 Členění sociálních služeb dle Zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.....	43
Obrázek č. 5 Sociální služby pro rodiny s dětmi v Moravskoslezském kraji	44

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Zastoupení služeb sociální péče v Moravskoslezském kraji v členění na služby ambulantní, pobytové, terénní a kombinované.	44
Graf č. 2 Zastoupení služeb sociální prevence v Moravskoslezském kraji v členění na služby ambulantní, pobytové, terénní a kombinované	47
Graf č. 3 Zastoupení odborného sociálního poradenství v Moravskoslezském kraji v členění na služby ambulantní a kombinované	50
Graf č. 4 Pracovní zařazení respondentů.....	64
Graf č. 5 Délka praxe	65
Graf č. 6 Obor vzdělání	65
Graf č. 7 Nejvyšší dosažené vzdělání.....	66
Graf č. 8 Spisová dokumentace	67
Graf č. 9 Obsah spisové dokumentace	68
Graf č. 10 Stanovení cíle	68
Graf č. 11 Kontrola dosažení cíle.....	69
Graf č. 12 Problém hospodaření s penězi.....	70
Graf č. 13 Problém neschopnosti úhrady nájmu	71
Graf č. 14 Problém neúměrné zadluženosti	72
Graf č. 15 Problém týkající se vyhledání podnájmu či ubytovny	73
Graf č. 16 Problém nemožnosti nalézt pracovní uplatnění	74
Graf č. 17 Problém využití dávky mimořádné okamžité pomoci	75
Graf č. 18 Spolupráce při vyhledávání zaměstnání.....	76
Graf č. 19 Příčiny nedostatečné motivace	78
Graf č. 20 Nejvyšší úspěšnost sociální práce	79
Graf č. 21 Úspory při převedení dávkové agendy.....	80
Graf č. 22 Posílení kontroly zneužívání dávek	81
Graf č. 23 Zvýšení motivace po omezení výplaty doplatku na bydlení.....	82
Graf č. 24 Zabránění zneužívání dávek zavedením karet sociálních systémů	83

Graf č. 25 Vývoj příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi od 6/2007 do 12/2007	99
Graf č. 26 Počet sociálních šetření v rodinách od 6/2007 do 12/2007.....	100
Graf č. 27 Vývoj příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi v průběhu roku 2008.....	100
Graf č. 28 Počet sociálních šetření v rodinách v jednotlivých měsících roku 2008	101
Graf č. 29 Vývoj příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi v průběhu roku 2009.....	102
Graf č. 30 Počet sociálních šetření v rodinách v jednotlivých měsících roku 2009	103
Graf č. 31 Vývoj příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi v průběhu roku 2010.....	103
Graf č. 32 Počet sociálních šetření v rodinách v jednotlivých měsících roku 2010	104
Graf č. 33 Vývoj příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi v průběhu roku 2011	105
Graf č. 34 Počet sociálních šetření v rodinách v jednotlivých měsících roku 2011	105

SEZNAM PŘÍLOH

1. Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů.
2. Příspěvkové organizace sociálních služeb, určené pro rizikové rodiny, děti a mládež, zřizované Moravskoslezským krajem.
3. Organizační struktury Odboru sociálně právní ochrany dětí a Odboru sociální péče na Úřadu městského obvodu Ostrava-Jih.
4. Dotazník.
5. Vyhodnocení otázek dotazníku.

PŘILOHY

OKRES BRUNTÁL

Služby sociální péče

↳ Ambulantní:

- ☰ Slezská Diakonie
 - 🏠 Benjamín Krnov, denní stacionář
- ☰ Spolkový dům Mariany Berlové, o.s.
 - 🏠 Dětské denní centrum Beruška

↳ Terénní

- ☰ Domov pro seniory Krnov, p.o.
 - 🏠 Středisko pečovatelské služby
- ☰ Město Bruntál
 - 🏠 Pečovatelská služba – Město Bruntál
- ☰ Sapago, p. o.
 - 🏠 Sapago, p. o., podpora samostatného bydlení
- ☰ Slezská diakonie
 - 🏠 NOE Krnov, podpora samostatného bydlení
 - 🏠 NOE Bruntál, podpora samostatného bydlení
- ☰ Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje o.s.
 - 🏠 Osobní asistence Bruntálsko
- ☰ Diakonie ČCE – středisko v Rýmařově
 - 🏠 Diankone ČCE – středisko v Rýmařově, osobní asistence

↳ Pobytové

- ☰ Harmonie, p. o.
 - 🏠 Harmonie, p. o., chráněné bydlení
 - 🏠 Harmonie, p. o., domov pro osoby se zdravotním postižením Krnov
 - 🏠 Harmonie, p. o., domov pro osoby se zdravotním postižením Město Albrechtice
- ☰ Slezská diakonie
 - 🏠 Archa Široká Niva, chráněné bydlení
- ☰ Domov Pohoda, p. o.
 - 🏠 Domov Pohoda, p. o. domov pro osoby se zdravotním postižením
- ☰ Sagapo, p. o.
 - 🏠 Sagapo- Domov pro osoby se zdravotním postižením
- ☰ Charita Ostrava
 - 🏠 Charitní dům Salvator Krnov – domov pro osoby se specifickými potřebami

Služby sociální prevence

↳ Ambulantní

- ☰ Armáda spásy v ČR, o. s.
 - ☰ Armáda spásy, Centrum sociálních služeb, noclehárna
 - ☰ Armáda spásy, Centrum sociálních služeb, nízkoprahové denní centrum
 - ☰ Armáda spásy, Sbor a komunitní centrum, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
- ☰ Krystal Help o. s.
 - ☰ Krystal Help o.s., kontaktní centrum
- ☰ Diakonie ČCE – středisko v Rýmařově
 - ☰ Sociálně terapeutická dílna
- ☰ Harmonie, p. o.
 - ☰ Harmonie, p. o., sociálně terapeutická dílna Město Albrechtice
 - ☰ Harmonie, p. o., sociálně terapeutická dílna Krnov
- ☰ Sagapo, p.o.
 - ☰ Sociálně terapeutické dílny
- ☰ Slezská diakonie
 - ☰ Effatha Krnov, sociálně terapeutické dílny
- ☰ Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, o. s.
Okresní organizace SPMP ČR v Bruntále
 - ☰ Sociálně terapeutická dílna Polárka
- ☰ Althala o. s.
 - ☰ Althala o.s. Bruntál, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
- ☰ Eurotopia Opava o. p. s.
 - ☰ Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež v Krnově – Karavan
- ☰ Charita Krnov
 - ☰ Zvídálek – středisko pro mimoškolní činnost romských dětí, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

↳ Terénní

- ☰ Krystal Help o. s.
 - ☰ Krystal Help o. s., terénní program
- ☰ Open house, o. s.
 - ☰ Služby drogové prevence Bruntál
 - ☰ Open street Bruntál
- ☰ Slezská diakonie
 - ☰ Sociální asistence Krnov
 - ☰ Sociální asistence Rýmařov
 - ☰ Sociální asistence Město Albrechtice
 - ☰ RÚT Krnov, sociální rehabilitace

Příloha číslo 1: Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů

- ☰ .Help – in, o. p. s.
🏠 Help – in, o. p. s., sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

↳ Pobytové

- ☰ Slezská diakonie
🏠 Timotei Bruntál, dům na půl cesty
- ☰ Armáda spásy v ČR, o. s.
🏠 Armáda spásy, Centrum sociálních služeb
- ☰ Slezská diakonie
🏠 Chana Bruntál, azylový dům
🏠 Bethel Bruntál, azylový dům
🏠 Bethel Rýmařov, azylový dům

↳ Kombinované – ambulantní, terénní

- ☰ Athala o. s.
🏠 Athala o. s. Bruntál, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- ☰ Fond ohrožených dětí, o. s.
🏠 Pobočka FOD a AMT centrum Krnov a Bruntál, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
🏠 Pobočka FOD a AMT centrum Bruntál, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- ☰ Liga o. s.
🏠 Integrovaná centrum – Liga o. s. Bruntál
🏠 Komunitní centrum – Liga o.s. Bruntál
- ☰ Open house, o. s.
🏠 NZDM Open house Bruntál
🏠 Open street 007 Krnov
- ☰ Slezská diakonie
🏠 RÚT Bruntál, sociální rehabilitace
🏠 Poradna rané péče Matana

Odborné sociální poradenství

↳ Ambulantní

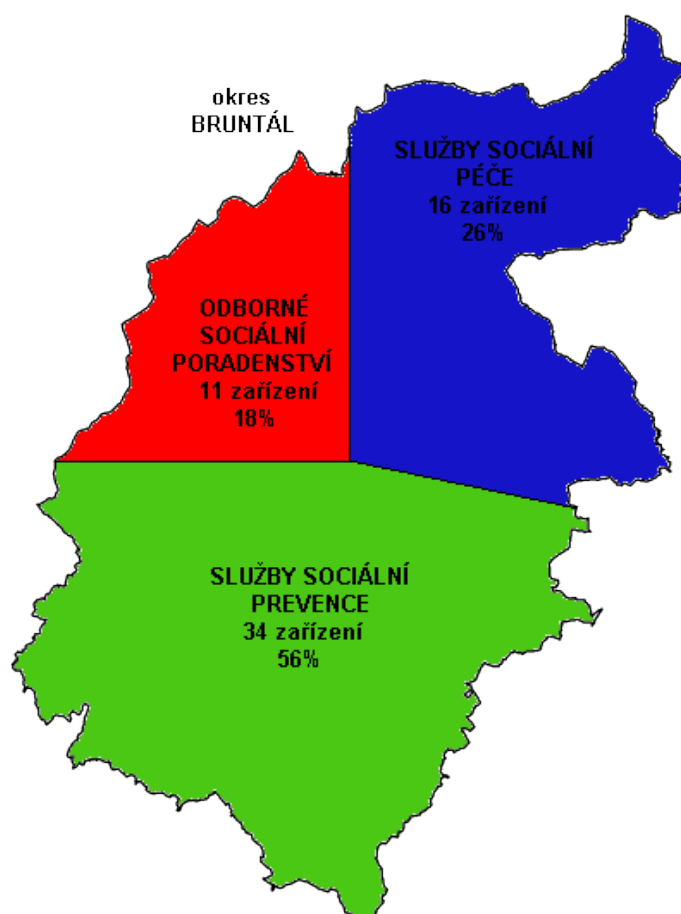
- ☰ Athaia o. s.
🏠 Athaia o. s. Bruntál
- ☰ Centrum psychologické pomoci, p. o.
🏠 Rodinná a manželská poradna Bruntál
- ☰ Help – in o. p. s.
🏠 Sociální poradna

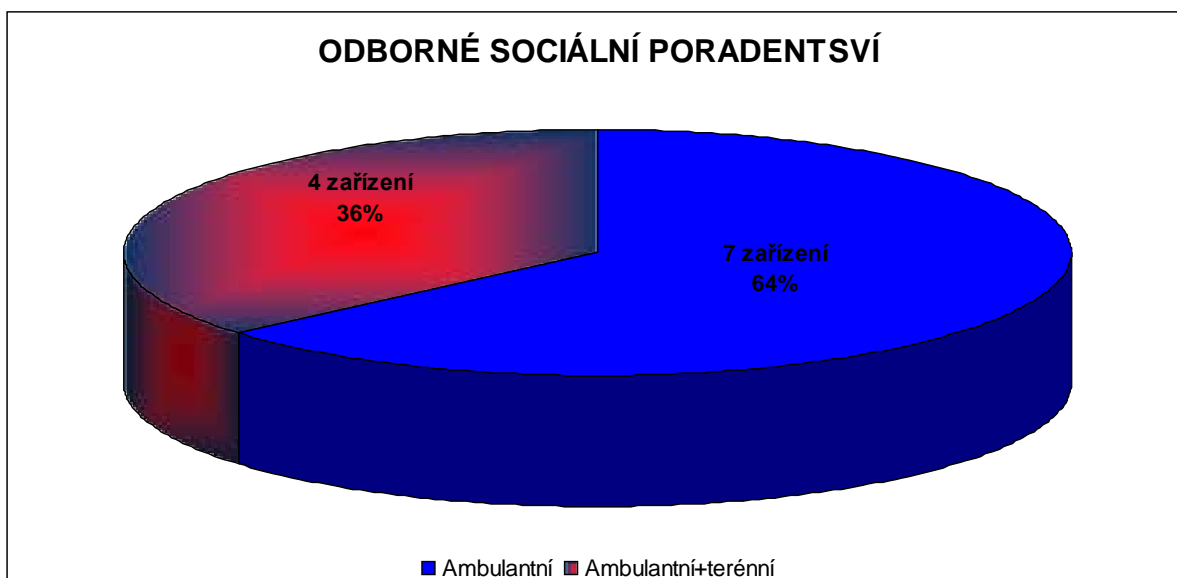
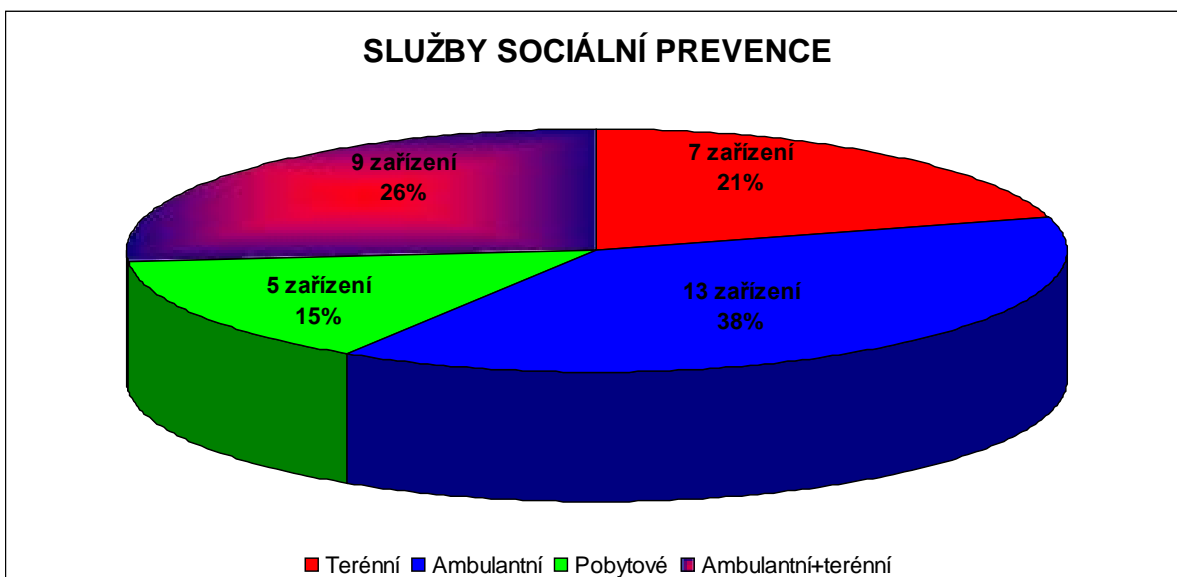
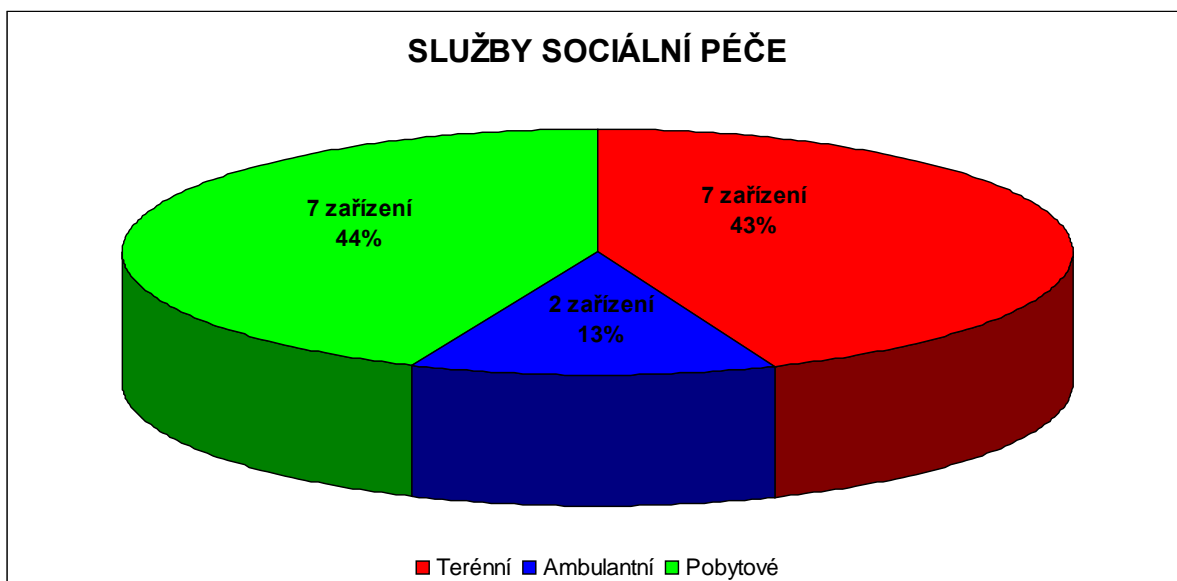
Příloha číslo 1: Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů

- ☰ Liga o. s.
 - 🏠 Integrovaná centrum – Liga o. s. Bruntál
 - 🏠 Komunitní centrum – Liga o. s. Bruntál
- ☰ Reintegra, o. s.
 - 🏠 Reintegra
- ☰ Slezská diakonie
 - 🏠 Elpis Bruntál, odborné sociální poradenství

↘ **Ambulantní, terénní**

- ☰ Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje o. s.
 - 🏠 Poradna pro osoby se zdravotním postižením Bruntál
 - 🏠 Poradna pro osoby se zdravotním postižením Bruntál, pracoviště Vrbno pod Pradědem
 - 🏠 Poradna pro osoby se zdravotním postižením Bruntál, pracoviště Rýmařov
 - 🏠 Poradna pro osoby se zdravotním postižením Bruntál, pracoviště Krnov

OKRES FRÝDEK-MÍSTEK

Služby sociální péče

↳ Ambulantní:

- ☰ Charita Frýdek - Místek
 - 🏠 Denní centrum Maják
- ☰ Sociální služby města Třince, p. o.
 - 🏠 Domovinka, centrum denních služeb
- ☰ Centrum sociální pomoci Třinec, p. o.
 - 🏠 Denní stacionář Radost
 - 🏠 Denní stacionář Paprsek
- ☰ Charita Jablunkov
 - 🏠 Denní stacionář sv. Josefa pro mladé lidi se zdravotním postižením
- ☰ Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v ČR, o. s. Škola života
 - 🏠 Denní stacionář
- ☰ Žirafa – Integrované centrum Frýdek – Místek, p. o.
 - 🏠 Denní stacionář

↳ Pobytové

- ☰ Náš svět, p. o.
 - 🏠 Náš svět, p. o., Domov pro osoby se zdravotním postižením Pržno
 - 🏠 Náš svět, p. o., Domov pro osoby se zdravotním postižením Frýdek – Místek
 - 🏠 Náš svět, p. o., Domov se zvláštním režimem Pržno
 - 🏠 Náš svět, p. o., Chráněné bydlení Pržno
 - 🏠 Slunečný domov, Frýdek – Místek, chráněné bydlení
- ☰ Slezská Diakonie
 - 🏠 Betazda Komorní Lhotka, domov pro osoby se zdravotním postižením
- ☰ Žirafa – Integrované centrum Frýdek – Místek, p. o.
 - 🏠 Žirafa - Integrované centrum Frýdek – Místek, chráněné bydlení
 - 🏠 Žirafa - Integrované centrum Frýdek – Místek, odlehčovací služby
- ☰ Centrum zdravotních a sociálních služeb Frýdek – Místek, p. o.
 - 🏠 Centrum zdravotních a sociálních služeb Frýdek – Místek, p. o., Hospic, odlehčovací služba

↳ Terénní

- ☰ Slezská Diakonie
 - 🏠 Tabita Třinec, odlehčovací služby
 - 🏠 Tabita Jablunkov, odlehčovací služby
 - 🏠 Ranč Nebory, podpora samostatného bydlení
 - 🏠 NOE Frýdek – Místek, podpora samostatného bydlení
 - 🏠 Tabita Jablunkov, osobní asistence
 - 🏠 Tabita Třinec, osobní asistence

Příloha číslo 1: Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů

- ☐ Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje o. s.
☑ Osobní asistence Frýdecko – Místeko
- ☐ Centrum sociální pomoci Třinec, p. o.
☑ Centrum sociální pomoci Třinec, osobní asistence
- ☐ Charita Třinec
☑ Charitní asistenční služba
- ☐ Podané ruce, o. s. – projekt OsA
☑ Podané ruce, o. s. – projekt OsA, osobní asistence
- ☐ Charita Frýdek – Místek
☑ Charitní pečovatelská služba
- ☐ Sociální služby města Třince, p. o.
☑ Pečovatelská služba

↘ Kombinované – ambulantní, terénní

- ☐ Centrum pečovatelské služby Frýdek – Místek, p. o.
☑ Pečovatelská služba

Služby sociální prevence

↘ Ambulantní

- ☐ Náš svět, p. o.
☑ Náš svět, p. o., sociálně terapeutické dílny
- ☐ Slezská diakonie
 - ☑ Effatha Frýdek – Místek, sociálně terapeutické dílny
 - ☑ Bethel Frýdek – Místek, nízkoprahové denní centrum
 - ☑ Bethel Třinec, nízkoprahové denní centrum
 - ☑ Sára Frýdek – Místek, Noclehárna pro ženy
 - ☑ Bethel Frýdek – Místek, noclehárna
 - ☑ Bethel Třinec – Kanada, noclehárna
 - ☑ Jordán Třinec, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením
 - ☑ Bethel Frýdek – Místek, sociální rehabilitace
- ☐ Renarkon, o. p. s.
☑ Kontaktní centrum Frýdek – Místek
- ☐ Modrý kříž v České republice o. s.
☑ Poradna Modrého kříže v ČR – Frýdek – Místek, služba následné péče
- ☐ Diakonický institut
☑ Sociální rehabilitace Třinec
- ☐ Bunkr, o. s.
 - ☑ NZDM Klub Bunkr Jablunkov
 - ☑ NZDM Klub Bunkr Třinec
- ☐ Charita Frýdek – Místek
☑ Klub Nezbeda

- ☰ Statutární město Frýdek – Místek
 - ☰ Klub Kost'á
 - ☰ Klub Prostor

↳ Terénní

- ☰ o. s. Filadelfie
 - ☰ NZDM Frýdlant nad Ostravicí
- ☰ Charita Frýdek – Místek
 - ☰ Terénní služba ZOOM
 - ☰ Terénní služba Rebel
- ☰ Bunkr, o. s.
 - ☰ Streetwork v Třinci
 - ☰ Streetwork v Jablunkově
- ☰ Labyrinth – Help Me, o. s.
 - ☰ Preventisté v terénu
- ☰ Renarkon, o. p. s.
 - ☰ Terénní program Frýdecko – Místecko
- ☰ Slezská Diakonie
 - ☰ Bethel Frýdek – Místek, terénní program
 - ☰ Bethel Třinec – Kanada, terénní program
- ☰ Statutární město Frýdek – Místek
 - ☰ Terénní program

↳ Pobytové

- ☰ Renarkon, o. p. s.
 - ☰ Terapeutická komunita pro drogově závislé Renarkon
- ☰ Centrum sociální pomoci Třinec, p. o.
 - ☰ Azylový dům pro matky
 - ☰ Dům na půl cesty
- ☰ Slezská Diakonie
 - ☰ Sára Frýdek – Místek, Azylový dům pro matky s dětmi
 - ☰ Sára Frýdek – Místek, azylový dům pro ženy
 - ☰ Sára Třinec, azylový dům
 - ☰ Sára Třinec, tréninkový byt
 - ☰ Bethel Frýdek – Místek, azylový dům
 - ☰ Bethel Třinec, azylový dům
- ☰ Bílý nosorožec, o. p. s.
 - ☰ Dům na půl cesty Frýdek – Místek

↳ Kombinované – ambulantní, terénní

- ☰ Charita Český Těšín
 - ☰ Sportovně rehabilitační centrum a společensko vzdělávací středisko Hnojník

Příloha číslo 1: Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů

- ☐ Kafira o.s.
 - ☑ Kafira o. s., středisko Frýdek – Místek, Sociální rehabilitace
- ☐ Slezská Diakonie
 - ☑ RÚT Frýdek – Místek, sociální rehabilitace
 - ☑ RÚT Třinec, sociální rehabilitace
- ☐ o. s. Filadelfie
 - ☑ Nízkoprahový klub U-kryt
- ☐ Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR, o. s.
 - ☑ SONS ČR – Frýdek – Místek
- ☐ Centrum psychologické pomoci, p. o.
 - ☑ Rodinná a manželská poradna Frýdek – Místek, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- ☐ Charita Frýdek – Místek
 - ☑ Centrum Pramínek, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- ☐ Slezská diakonie
 - ☑ Sociální asistence Frýdek – Místek, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
 - ☑ Sociální asistence Třinec, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

↘ Kombinované – pobytové, ambulantní

- ☐ Slezská diakonie
 - ☑ Bethel Třinec – Kanada, sociální rehabilitace

Odborné sociální poradenství

↘ Ambulantní

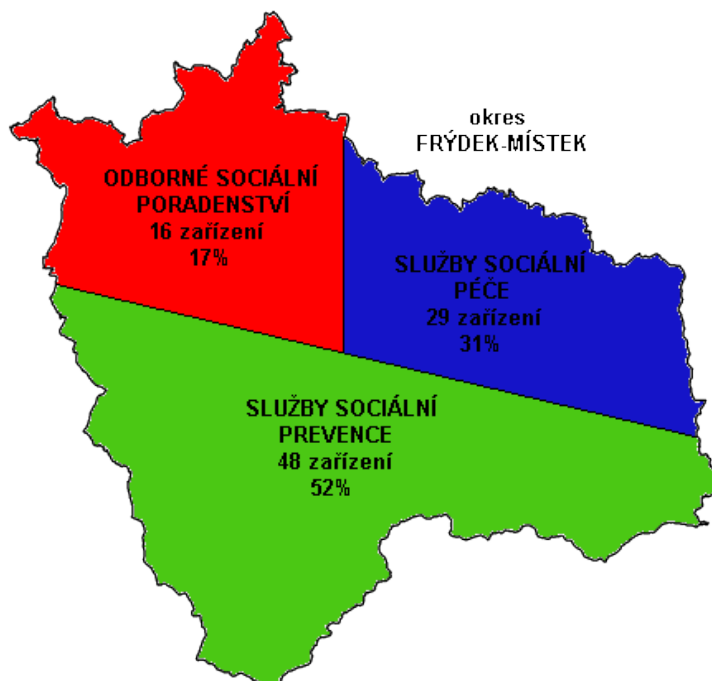
- ☐ Centrum nové naděje, o. s.
 - ☑ PON – poradna pro oběti násilí
 - ☑ Občanská poradna
- ☐ Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje o. s.
 - ☑ Poradna pro osoby se zdravotním postižením Frýdek – Místek, pracoviště Třinec
 - ☑ Poradna pro osoby se zdravotním postižením Frýdek – Místek
 - ☑ Poradna pro osoby se zdravotním postižením Frýdek – Místek, pracoviště Jablunkov
- ☐ Centrum psychologické pomoci, p. o.
 - ☑ Rodinná a manželská poradna Frýdek – Místek
 - ☑ Rodinná a manželská poradna Třinec
- ☐ Charita Frýdek – Místek
 - ☑ Poradenské centrum
- ☐ Modrý kříž v České republice o. s.
 - ☑ Poradna Modrého kříže v ČR – Frýdek – Místek

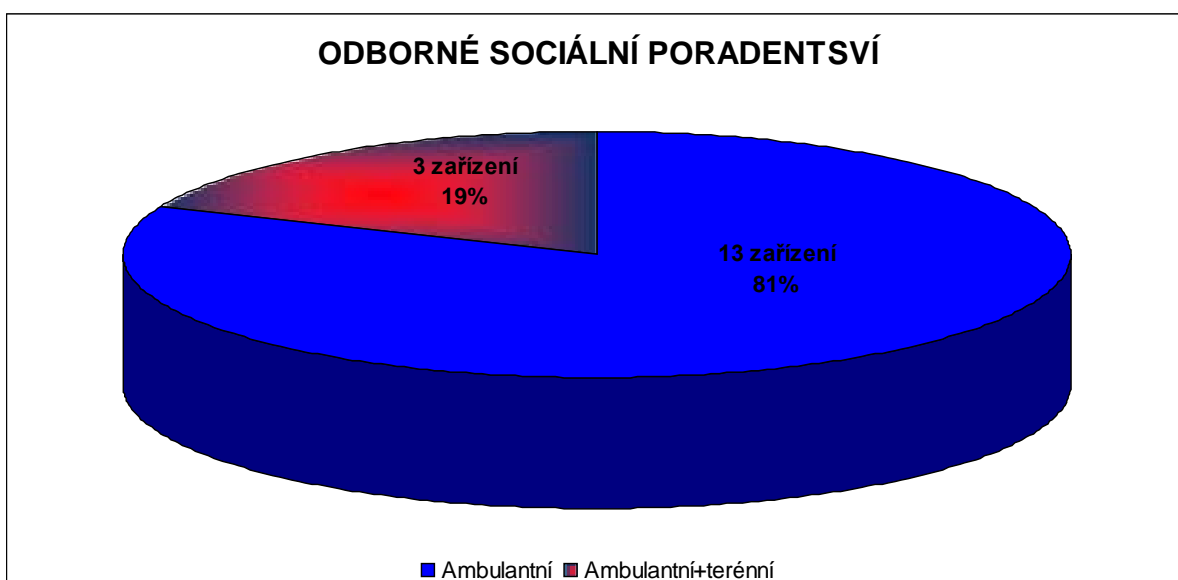
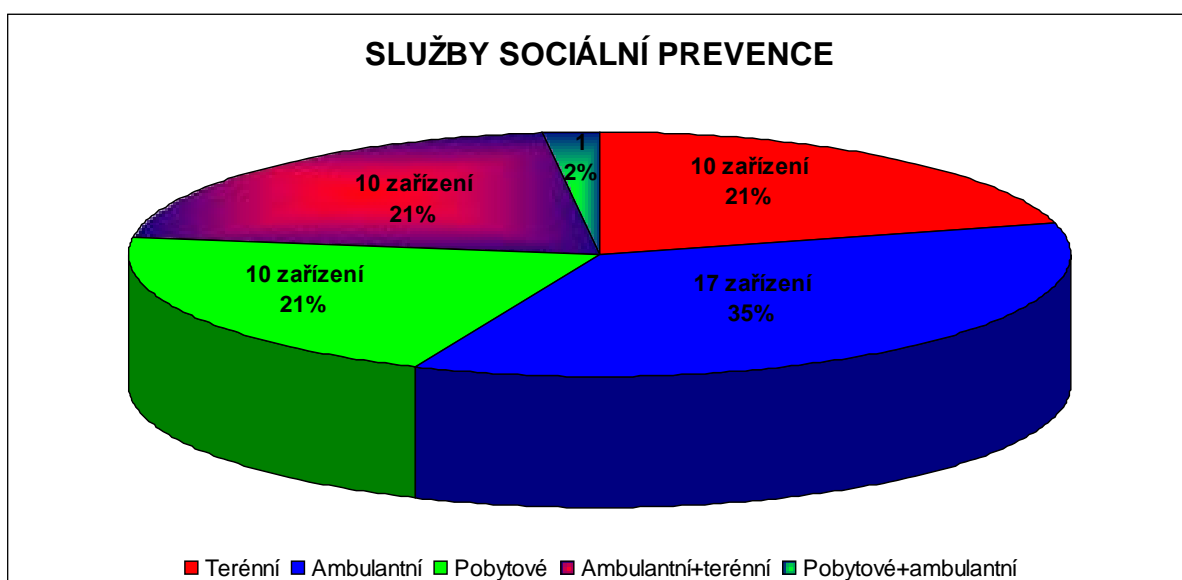
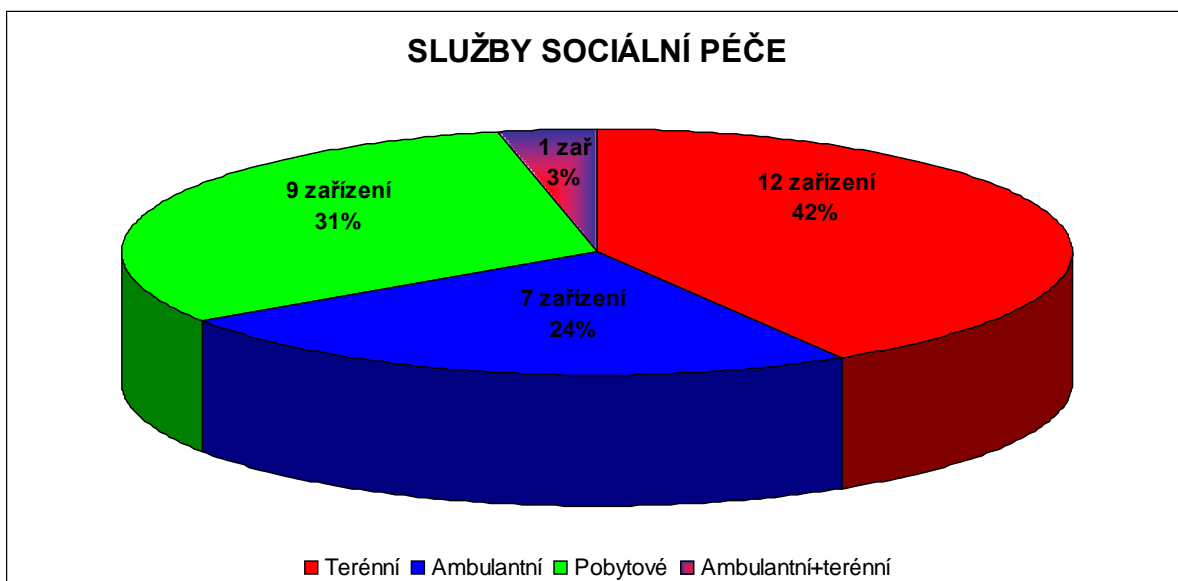
Příloha číslo 1: Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů

- ☰ Občanské sdružení ONŽ – pomoc a poradenství pro ženy a dívky
 - 🏠 Poradna pro ženy a dívky Třinec
 - 🏠 Poradna pro ženy a dívky Frýdek – Místek
- ☰ o. s. Ergon – Chráněná dílna
 - 🏠 Poradna Ergon
- ☰ Slezská diakonie
 - 🏠 Elpis Třinec, odborné sociální poradenství

↘ **Ambulantní, terénní**

- ☰ Centrum pečovatelské služby Frýdek – Místek, p. o.
 - 🏠 Sociálně právní poradna
- ☰ Kafira o. s.
 - 🏠 Kafira o. s., středisko Frýdek – Místek, Odborné sociální poradenství
- ☰ Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR, o. s.
 - 🏠 Sociální poradna SONS – Frýdek - Místek

OKRES KARVINÁ Služby sociální péče

↳ Ambulantní:

- ☰ Centrum sociálních služeb Bohumín, p. o.
☰ Centrum denních služeb Bohumín, p. o., denní stacionář
- ☰ Galaxie centrum pomoci, o. s.
☰ Galaxie centrum pomoci, o. s., denní stacionář
- ☰ Santé – centrum ambulantních a pobytových sociálních služeb, Statutární město Havířov
 - ☰ Denní stacionář
 - ☰ Mikado
- ☰ Slezská diakonie
 - ☰ Eunika Karviná, denní stacionář
 - ☰ Lydie Český Těšín, denní stacionář
 - ☰ Salome Bohumín, denní stacionář
 - ☰ Eden Český Těšín, denní stacionář
- ☰ Sociální služby Karviná, p. o.
☰ Denní stacionář
- ☰ Sociální služby města Havířova, p. o.
☰ Denní a pobytové služby pro seniory – Denní stacionář
- ☰ Nestátní denní zařízení Duha, o. p. s.
☰ Nestátní denní zařízení Duha, o. p. s., centrum denních služeb

↳ Pobytové

- ☰ Benjamín, p. o.
☰ Benjamín, p. o., domov pro osoby se zdravotním postižením
- ☰ Slezská Diakonie
 - ☰ Eben Ezer Český Těšín, domov pro osoby se zdravotním postižením
 - ☰ Hosana Karviná, domov pro osoby se zdravotním postižením
 - ☰ Eben Ezer Český Těšín, chráněné bydlení
- ☰ Domov Jistoty, p. o.
 - ☰ Domov se zvláštním režimem Bohumín
 - ☰ Chráněné bydlení Bohumín
 - ☰ Chráněné bydlení Karviná
- ☰ Santé – centrum ambulantních a pobytových služeb, Statutární město Havířov
☰ Chráněné bydlení
- ☰ Sociální služby Karviná, p. o.
☰ Chráněné bydlení
- ☰ Sociální služby města Havířova, o. s.
☰ Denní a pobytové služby pro seniory – Respitní péče, odlehčovací služba

↳ Terénní

- ☰ Centrum sociálních služeb Bohumín, p. o.
 - 🏠 Centrum sociálních služeb Bohumín, Pečovatelská služba
 - 🏠 Centrum sociálních služeb Bohumín, p. o., osobní asistence

- ☰ Charita Český Těšín
 - 🏠 Charitní pečovatelská služba

- ☰ Město Rychvald
 - 🏠 Pečovatelská služba

- ☰ Sociální služby Český Těšín, p. o.
 - 🏠 Sociální služby Český Těšín, pečovatelská služba
 - 🏠 Sociální služby Český Těšín, osobní asistence

- ☰ Sociální služby Karviná, p. o.
 - 🏠 Pečovatelská a asistenční služba

- ☰ Slezská diakonie
 - 🏠 Tabita Karviná, odlehčovací služby
 - 🏠 Tabita Český Těšín, odlehčovací služby
 - 🏠 Tabita Český Těšín, osobní asistence
 - 🏠 Tabita Karviná, osobní asistence

- ☰ Apropo, o. s.
 - 🏠 Apropo, osobní asistence

↳ Kombinované – ambulantní, terénní

- ☰ Obec Dolní Lutyně
 - 🏠 Dům s pečovatelskou službou

- ☰ Sociální služby města Havířova, p. o.
 - 🏠 Dům s pečovatelskou službou
 - 🏠 Dům zvláštního určení – bezbariérové byty
 - 🏠 Poradenské středisko pro rodinu a dítě „RaD“, odlehčovací služba

Služby sociální prevence

↳ Ambulantní

- ☰ Centrum sociálních služeb Bohumín, p. o.
 - 🏠 Centrum sociálních služeb Bohumín, p. o., Denní stacionář, sociálně terapeutická dílna

- ☰ Slezská Diakonie
 - 🏠 Hosana Karviná, sociálně terapeutické dílny
 - 🏠 Eben Ezer Český Těšín, sociálně terapeutická dílna
 - 🏠 KANAAN Bohumín, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
 - 🏠 Klub on line Karviná, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

Příloha číslo 1: Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů

- Pohoda Karviná, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
- Bethel Český Těšín, nízkoprahové denní centrum
- Bethel Český Těšín, noclehárna
- Bethel Karviná, noclehárna
- Galaxie Centrum pomoci o. s.
 - Galaxie Centrum pomoci, sociální rehabilitace
- Tyflocentrum ČR, o. p. s.
 - Tyflocentrum ČR, o. p. s., sociálně aktivizační služba pro osoby se zdravotním postižením
- Občanské sdružení NET, o. s.
 - Kontaktní centrum Karviná
- Akademie J. A. Komenského Karviná, o. s.
 - Nízkoprahové zařízení dětí a mládeže Oáza
- Armáda spásy v ČR, o. s.
 - Armáda spásy, Komunitní centrum, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
 - Armáda spásy, Azylový dům pro muže, noclehárna
- Bunkr, o.s.
 - NZDM Klub Bunkr
- Charita Český Těšín
 - Charitní středisko Kometa – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
- Klub mladých Filadelfia, o. s.
 - Nízkoprahové zařízení Fontána
- ZIP Zábava Informace Poradenství a pomoc, o. s.
 - NZDM Klub 3NYTY
 - NZDM Klub Pecka
- Charita Bohumín
 - Nízkoprahové denní centrum pro osoby bez přístřeší
 - Noclehárna sv. Martina
- Sociální služby města Havířova, o. s.
 - Nízkoprahové denní centrum pro osoby bez přístřeší
- Modrý kříž v České republice o. s.
 - Poradna Modrého kříže v ČR – Karviná, středisko následné péče
- Centrum psychologické pomoci, p. o.
 - Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi

↳ Pobytové

- Slezská diakonie
 - Bethel Karviná, sociální rehabilitace
 - Hannah Orlová, azylový dům
 - Sára Petrovice u Karviné, azylový dům
 - Bethel Karviná, azylový dům
- Občanské sdružení Heřmánek
 - Dům na půli cesty Heřmánek
 - Dům na půli cesty Heřmánek - startovací byt 1

Příloha číslo 1: Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů

- Dům na půli cesty Heřmánek – startovací byt 2
- Armáda spásy v ČR, p. o.
 - Armáda spásy, Azylový dům pro matky s dětmi
 - Armáda spásy, Azylový dům pro muže
 - Armáda spásy, Dům pod svahem
- Charita Český Těšín
 - Charitní dům pro matky v tísní
- Sociální služby Karviná, p. o.
 - Azylový dům a terénní programy

↳ Terénní

- Sociální služby města Havířova, o. s.
 - Poradenské středisko pro rodinu a dítě „RAD“, středisko rané péče
 - Linka důvěry
- Město Orlová
 - Město Orlová, terénní program
 - Terénní sociální práce v sociálně vyloučené romské lokalitě v Orlové – Porubě
- Občanské sdružení NET, o. s.
 - Kontaktní centrum Karviná
- Občanské sdružení Romodrom
 - Romodrom pro regiony – Moravskoslezský kraj, terénní program
- Slezská diakonie
 - Streetwork Havířov, terénní program
 - Bethel Český Těšín, terénní program
 - Kontakt Karviná, terénní program
 - Streetwork on line Karviná, terénní program
 - Bethel Karviná, terénní program
 - Kontakt Bohumín, terénní program
 - Sociální asistence Karviná, Orlová, sociálně aktivizační služby pro děti a mládež
 - Sociální asistence Bohumín, sociálně aktivizační služby pro děti a mládež
- Sociální služby Karviná, p. o.
 - Azylový dům a terénní programy
- Statutární město Karviná
 - Statutární město Karviná, terénní programy
- ZIP Zábava Informace Poradenství a pomoc, o. s.
 - Streetwork teens Havířov
- Centrum psychologické pomoci, p. o.
 - Linka důvěry Karviná

↳ Kombinované – ambulantní, terénní

- ☰ Slezská diakonie
 - ☒ Intervenční centrum Havířov
 - ☒ Rút Český Těšín, sociální rehabilitace
 - ☒ Poradna rané péče Eunika
 - ☒ Poradna rané péče Lydie
 - ☒ Poradna rané péče Salome
- ☰ Sociální služby města Havířova, o. s.
 - ☒ Centrum drogové pomoci, kontaktní centrum
 - ☒ Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- ☰ Sociální služby města Orlová, p. o.
 - ☒ Sociální služby města Orlová, kontaktní centrum
- ☰ Futra, o. s.
 - ☒ Futra, o. s., nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
- ☰ Občanské sdružení AVE
 - ☒ Střep – Nízkoprahové zařízení pro neorganizované děti a mládež
- ☰ Charita Český Těšín
 - ☒ Sportovně rehabilitační centrum a společensko vzdělávací středisko, sociální rehabilitace
 - ☒ Charitní dům pro matky v tísní, sociální rehabilitace
- ☰ TyfloCentrum ČR, o. p. s.
 - ☒ TyfloCentrum ČR, o. p. s., sociální rehabilitace
- ☰ Armáda spásy v ČR, o. s.
 - ☒ Armáda spásy v ČR, Sbor a komunitní centrum, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

Odborné sociální poradenství

↳ Ambulantní

- ☰ Centrum psychologické pomoci, p. o.
 - ☒ Rodinná a manželská poradna Karviná
- ☰ Charita Bohumín
 - ☒ Občanská poradna v Bohumíně
- ☰ Modrý kříž v České republice o. s.
 - ☒ Poradna Modrého kříže v ČR – Český Těšín
 - ☒ Poradna Modrého kříže v ČR - Karviná
- ☰ Slezská diakonie
 - ☒ Poradna pro rodinu Havířov
 - ☒ Občanská poradna Havířov, odborné sociální poradenství
 - ☒ Občanská poradna Karviná, odborné sociální poradenství
 - ☒ Elpis Karviná, odborné sociální poradenství
 - ☒ Elpis Havířov, odborné sociální poradenství
- ☰ Sociální služby města Havířova, o. s.
 - ☒ Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy

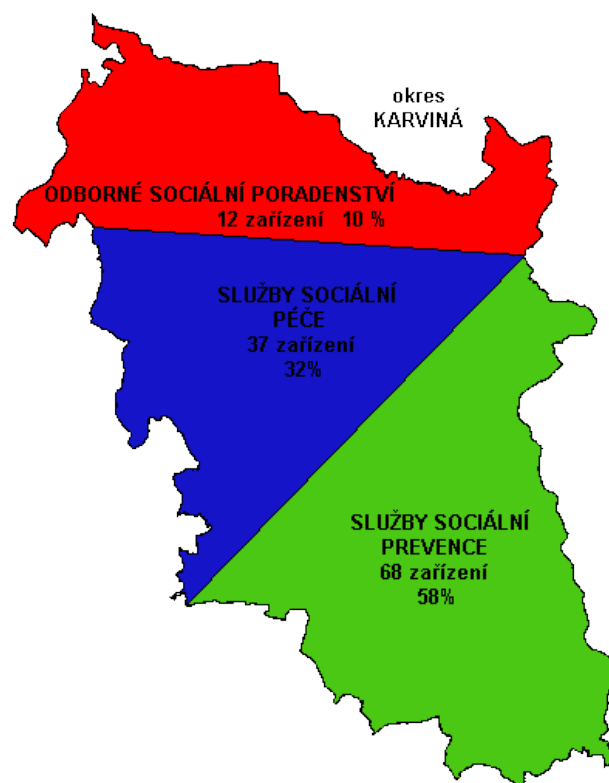
↳ Ambulantní a terénní

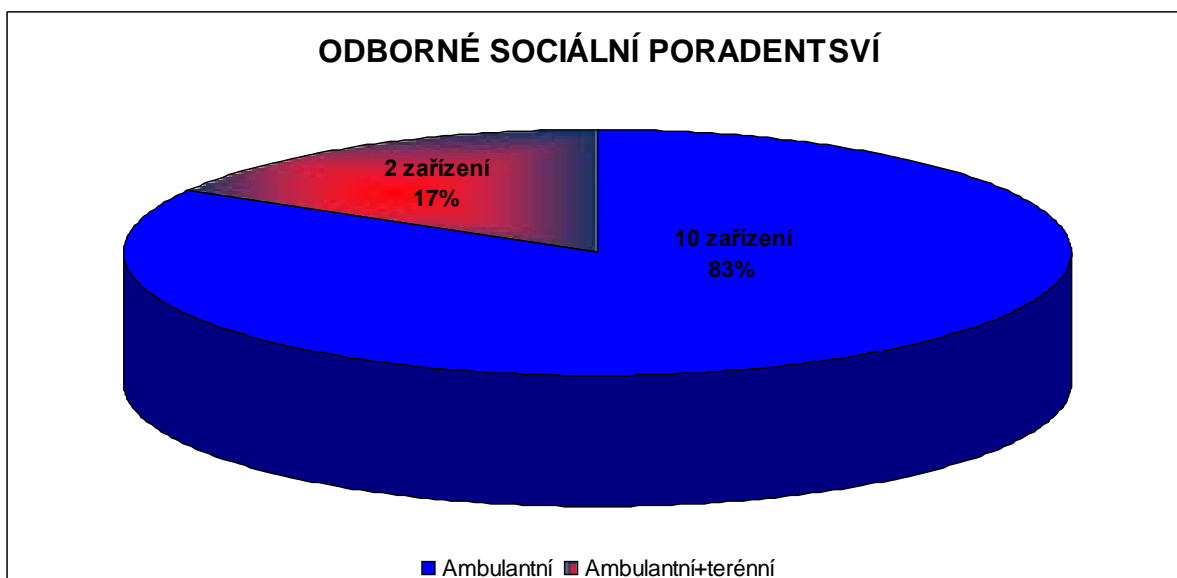
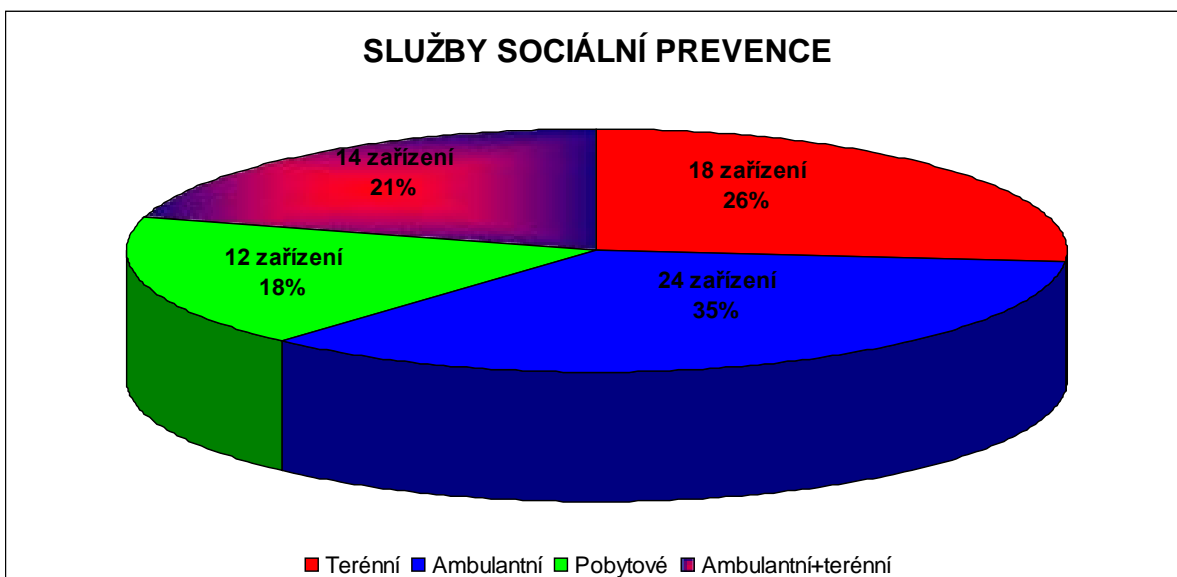
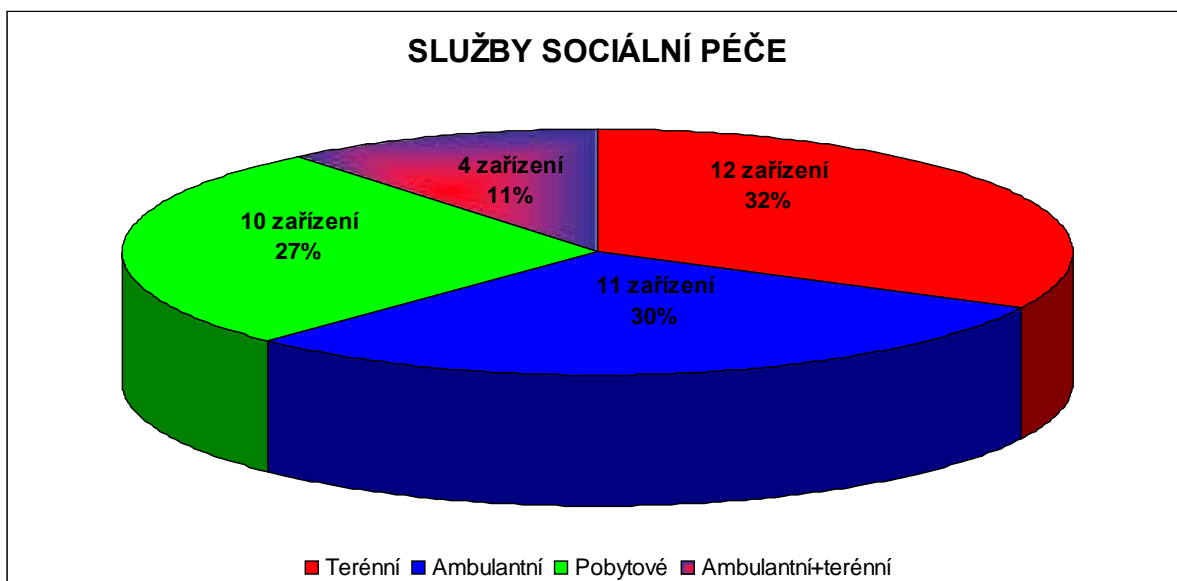

Sociální služby města Havířova

 Poradenské středisko pro rodinu a dítě „RAD“

 Poradenství pro osoby se zdravotním postižením

OKRES NOVÝ JIČÍN

Služby sociální péče

↳ Ambulantní:

- ☰ Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, o .s. Místní organizace SPMP ČR Nový Jičín – denní stacionář Škola života
 - 🏠 Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, o .s. Místní organizace SPMP ČR Nový Jičín – denní stacionář Škola života, odlehčovací služba
 - 🏠 Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, o .s. Místní organizace SPMP ČR Nový Jičín – denní stacionář Škola života
- ☰ Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, o. s. Klub Zvoneček
 - 🏠 ARPZPD v ČR, o. s. Klub Zvoneček, centrum denních služeb
- ☰ Slezská diakonie
 - 🏠 Karmel Tichá, denní stacionář
 - 🏠 Eden Nový Jičín, denní stacionář
- ☰ Středisko sociálních služeb města Kopřivnice, p. o.
 - 🏠 Denní stacionář Kopřivnice

↳ Terénní

- ☰ Charita Frenštát pod Radhoštěm
 - 🏠 Charitní pečovatelská služba
- ☰ Charita Odry
 - 🏠 Charita Odry, středisko Odry, pečovatelská služba
- ☰ Charita Studénka
 - 🏠 Charitní ošetrovatelská a pečovatelská služba
- ☰ Město Nový Jičín
 - 🏠 Dům s pečovatelskou službou
- ☰ Pečovatelská služba Oasa Nový Jičín, o. p. s.
 - 🏠 Pečovatelská služba Oasa Nový Jičín, o. p. s
- ☰ Therápon 98, a. s.
 - 🏠 Therápon 98, a. s., pečovatelská služba
- ☰ Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje o. s.
 - 🏠 Osobní asistence Kopřivnice
 - 🏠 Osobní asistence Novojičínsko

↳ Pobytové

- ☰ Slezská diakonie
 - 🏠 Karmel Tichá, domov pro osoby se zdravotním postižením
 - 🏠 Archa Nový Jičín, chráněné bydlení

↳ **Kombinované – ambulantní, terénní**

- ☰ Město Frenštát pod Radhoštěm
🏠 Pečovatelská služba

Služby sociální prevence

↳ **Ambulantní**

- ☰ Město Frenštát pod Radhoštěm
🏠 NZDM Klub Krypt
- ☰ Město Kopřivnice
🏠 Klub Kamarád, pobočka Francouzská
🏠 Klub Kamarád, pobočka Horní
- ☰ Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, o. s. Klub Zvoneček
🏠 ARPZPD v ČR, o. s. Klub Zvoneček, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- ☰ Slezská diakonie
🏠 Effatha Nový Jičín, sociálně terapeutické dílny
- ☰ Středisko sociálních služeb města Kopřivnice, p. o.
🏠 Noclehárna

↳ **Terénní**

- ☰ Salus o. p. s.
🏠 Salus o. p. s., sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- ☰ Město Frenštát pod Radhoštěm
🏠 Terénní práce
- ☰ Renarkon, o. p. s.
🏠 Terénní program na Novojičínsku

↳ **Pobytové**

- ☰ Adra, o. s.
🏠 Azylový dům Nový Jičín
- ☰ Charita Ostrava
🏠 Charitní dům bl. Matky Terezy – azylový dům Nový Jičín
- ☰ Charita Studénka
🏠 Byt pro matky v tísní
- ☰ Salus o. p. s.
🏠 Domov pro matky a děti v nouzi – Salus o. p. s.
- ☰ Středisko sociálních služeb města Kopřivnice, p. o.
🏠 Azylový dům
- ☰ Město Nový Jičín
🏠 Akutní sociální lůžko, krizová pomoc

↳ Kombinované – ambulantní, terénní

- ☰ Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR, o. s.
🏠 SONS – Nový Jičín, sociálně aktivizační služba pro seniory a osoby se zdravotním postižením
- ☰ Kafira o. s.
🏠 Kafira o. s., středisko Nový Jičín, Sociální rehabilitace
- ☰ „Máš čas?“, o. s.
🏠 Nízkoprahové denní centrum Racek

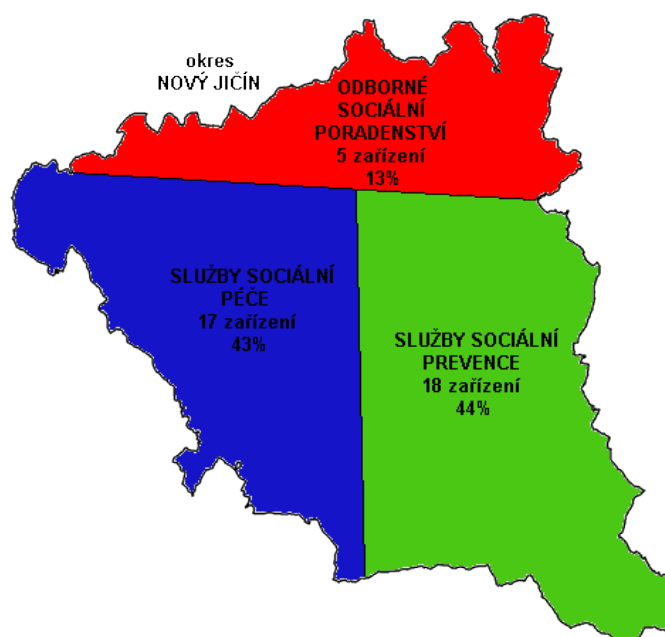
Odborné sociální poradenství

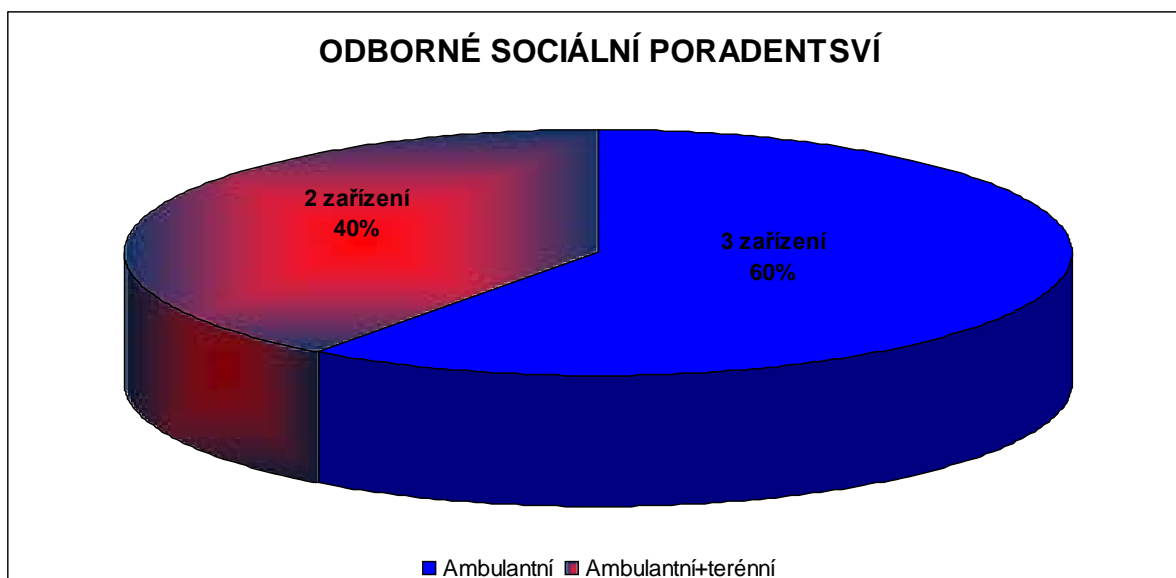
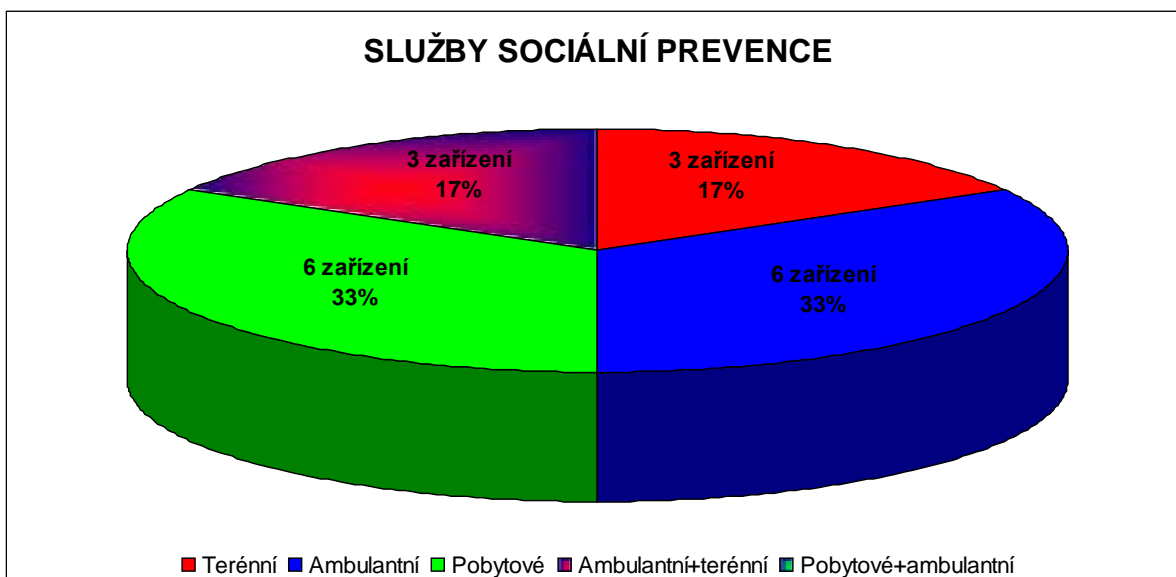
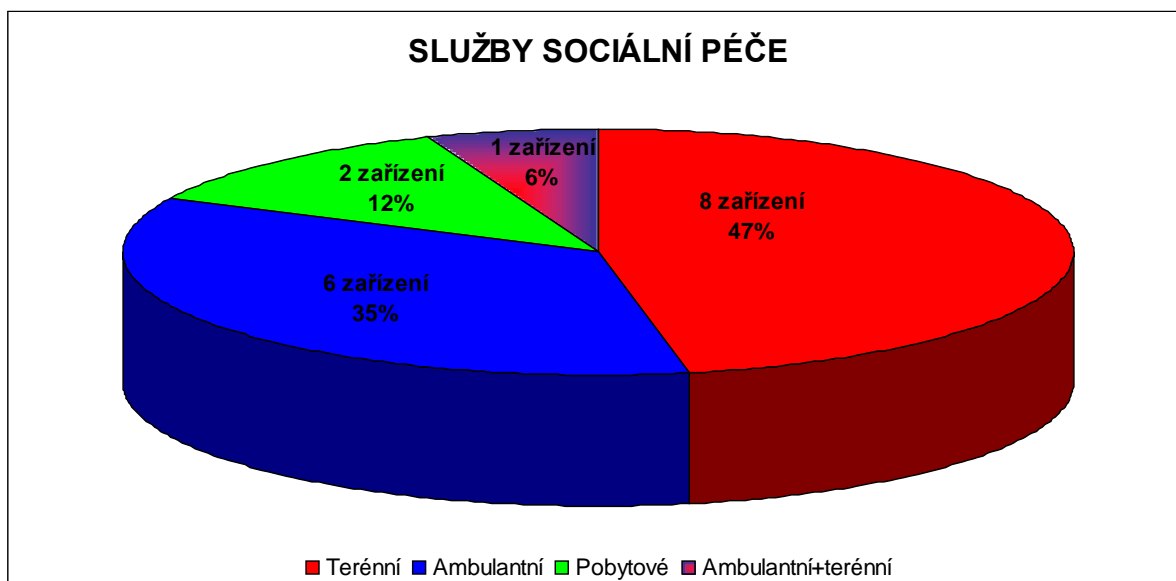
↳ Ambulantní

- ☰ Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje o. s.
🏠 Občanská poradna Nový Jičín, kontaktní místo Kopřivnice
🏠 Poradna pro osoby se zdravotním postižením Nový Jičín
- ☰ Centrum psychologické pomoci, p. o.
🏠 Rodinná a manželská poradna Nový Jičín

↳ Ambulantní, terénní

- ☰ Kafira o. s.
🏠 Kafira o. s., středisko Nový Jičín, Odborné sociální poradenství
- ☰ Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR
🏠 Sociální poradna SONS – Nový Jičín

OKRES OPAVA Služby sociální péče

↳ Ambulantní

- ☰ Marianum, p. o.
🏠 Marianum, p. o., centrum denních služeb
- ☰ Dětská rehabilitace
🏠 Dětská rehabilitace, denní stacionář
- ☰ Charita Opava
🏠 Mraveneček, denní stacionář

↳ Terénní

- ☰ Charita Odry
🏠 Charita Odry, středisko Budišov nad Budišovkou, pečovatelská služba
🏠 Charita Odry, středisko Vítkov, pečovatelská služba
- ☰ Charita Ostrava
🏠 Charitní pečovatelská služba – středisko Klára, Hrabyně
🏠 Charitní středisko sv. Anežky České – osobní asistence
- ☰ Martinková Vladimíra
🏠 Martinková Vladimíra, pečovatelská služba
🏠 Martinková Vladimíra, odlehčovací služba
🏠 Martinková Vladimíra, osobní asistence
- ☰ Pečovatelská služba Hrabyně, p. o.
🏠 Pečovatelská služba Hrabyně, p. o.
- ☰ Fokus – Opava, o. s.
🏠 Fokus – Opava, občanské sdružení, podpora samostatného bydlení
- ☰ Marianum, p. o.
🏠 Marianum, p. o., pracoviště Lepařova ulice, podpora samostatného bydlení
🏠 Marianum, p. o., pracoviště Jateční ulice, podpora samostatného bydlení
- ☰ Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje o. s.
🏠 Osobní asistence Opavsko
- ☰ Charita Hlučín
🏠 Charita Hlučín, osobní asistence

↳ Pobytové

- ☰ Ústav sociální péče pro tělesně postižené v Hrabáni, p. o.
🏠 Ústav sociální péče pro tělesně postižené v Hrabyni, odlehčovací služba
🏠 Ústav sociální péče pro tělesně postižené v Hrabyni, domov pro osoby se zdravotním postižením
- ☰ Ekipa, o. s.
🏠 Ekipa – chráněné bydlení Maják

Příloha číslo 1: Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů

- ☰ Charita Opava
 - 🏠 Chráněné a podporované bydlení pro duševně nemocné
 - 🏠 Dům sv. Cyrila a Metoděje pro zrakově postižené ve Vlastovičkách
- ☰ Marianum, p. o.
 - 🏠 Marianum, p. o., pracoviště Dostojevského ulice, chráněné bydlení
 - 🏠 Marianum, p. o., pracoviště Jakartovice Deštné, chráněné bydlení
 - 🏠 Marianum, p. o., domov pro osoby se zdravotním postižením
- ☰ Občanské sdružení Integra Opava
 - 🏠 Chráněné bydlení v sociálních bytech
 - 🏠 Chráněné bydlení v samostatných sociálních bytech
 - 🏠 Pobočka sídla sdružení – Centrum sociálních služeb Poradna, Dílna, Klub, chráněné bydlení
- ☰ Zámek Dolní Životice, p. o.
 - 🏠 Chráněné bydlení
 - 🏠 Zámek Dolní Životice, p. o. – detašované pracoviště Moravice, domov pro osoby se zdravotním postižením
 - 🏠 Zámek Dolní Životice, p. o., domov pro osoby se zdravotním postižením
- ☰ Fontána, p. o.
 - 🏠 Fontána, p. o., domov pro osoby se zdravotním postižením, Hlučín
- ☰ Síríus, p. o.
 - 🏠 Síríus, p. o., domov pro osoby se zdravotním postižením

Služby sociální prevence

↳ Ambulantní

- ☰ Elim, křesťanská společnost pro evangelizaci a diakonii Opava. o s.
 - 🏠 Nízkoprahový klub pro děti a mládež na hraně Hlučín
 - 🏠 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež klub Legal
 - 🏠 Nízkoprahové klub pro děti a mládež Magnet
- ☰ Eurotopia Opava o. p. s.
 - 🏠 Klub Modrá kočka, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
- ☰ Charita Hlučín
 - 🏠 Sociálně terapeutická dílna – Ludgeřovice
- ☰ Charita Opava
 - 🏠 Radost sociálně terapeutická dílna
 - 🏠 Naděje – středisko krizové pomoci
 - 🏠 Fénix – krizová pomoc
- ☰ Armáda spásy v ČR, o. s.
 - 🏠 Armáda spásy, Azylový dům pro matky s dětmi, noclehárna
 - 🏠 Armáda spásy, Centrum sociálních služeb Samaritán, noclehárna
 - 🏠 Armáda spásy, Centrum sociálních služeb Samaritán, sociální rehabilitace
 - 🏠 Armáda spásy, Centrum sociálních služeb Samaritán, nízkoprahové denní centrum

Příloha číslo 1: Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů

- ☰ Anima Viva o. s.
🏠 Centrum Anima Opava, sociální rehabilitace
- ☰ Ekipa, o. s.
🏠 Ekipa – sociální rehabilitace Mozaika
- ☰ Fond ohrožených dětí, o. s.
🏠 Zařízení FOD Klokánek v Dolním Benešově

↳ Terénní

- ☰ Elim, křesťanská společnost pro evangelizaci a diakonii Opava, o. s.
🏠 SAS Elim Opava, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- ☰ Eurotopia Opava o. p. s.
🏠 Eurotopia o. p. s., sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- ☰ Dživipen, o. s.
🏠 o. s. Dživipen – Život, terénní program
- ☰ Open House, o. s.
🏠 Služby drogové prevence Opava
🏠 Open street Opava

↳ Pobytové

- ☰ Elim, křesťanská společnost pro evangelizaci a diakonii Opava, o. s.
🏠 Krizové centrum Elim Opava
- ☰ Fond ohrožených dětí, o. s.
🏠 Zařízení Klokánek v Dolním Benešově, sociální rehabilitace
- ☰ Služby Dobrého Pastýře
🏠 Dům sv. Eufrazie, sociální rehabilitace
🏠 Dům sv. Eufrazie, azylový dům
- ☰ Armáda spásy v ČR, o. s.
🏠 Armáda spásy, Azylový dům pro matky s dětmi
🏠 Armáda spásy, Centrum sociálních služeb Samaritán

↳ Kombinované – ambulantní, terénní

- ☰ Fokus – Opava, o. s.
🏠 Fokus Opava, občanské sdružení, sociální rehabilitace
- ☰ Kafira o. s.
🏠 Kafira o. s., středisko Opava, Sociální rehabilitace
- ☰ Fond ohrožených dětí, o. s.
🏠 Pobočka FOD a AMT centrum Opava, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- ☰ Krizové a kontaktní centrum „Pod slunečníkem“, o. s.
🏠 Krizové a kontaktní centrum „Pod slunečníkem“

↳ Kombinované – pobytové, ambulantní

- ☰ Charita Opava
 - 🏠 Chráněné a podporované bydlení pro duševně nemocné

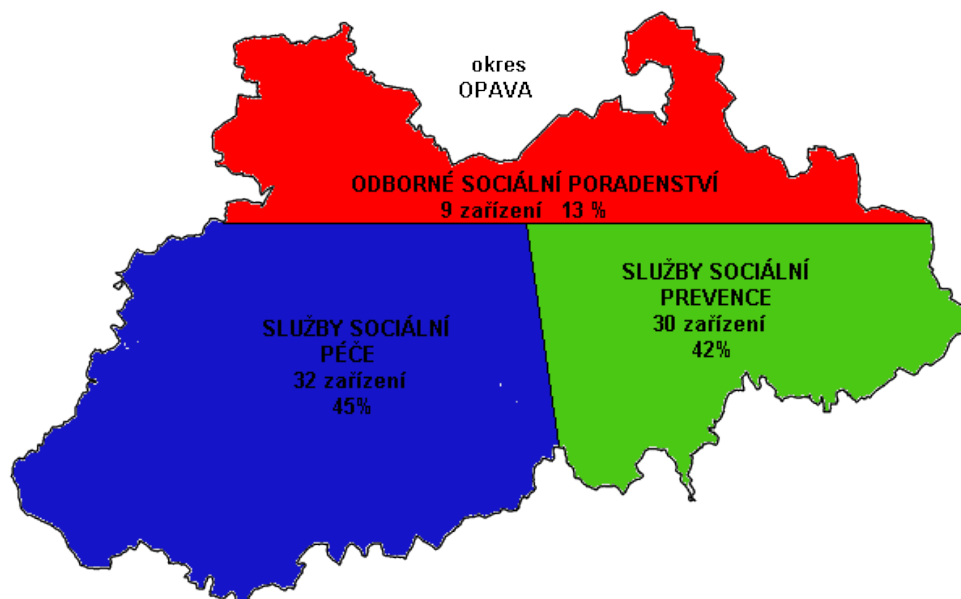
Odborné sociální poradenství

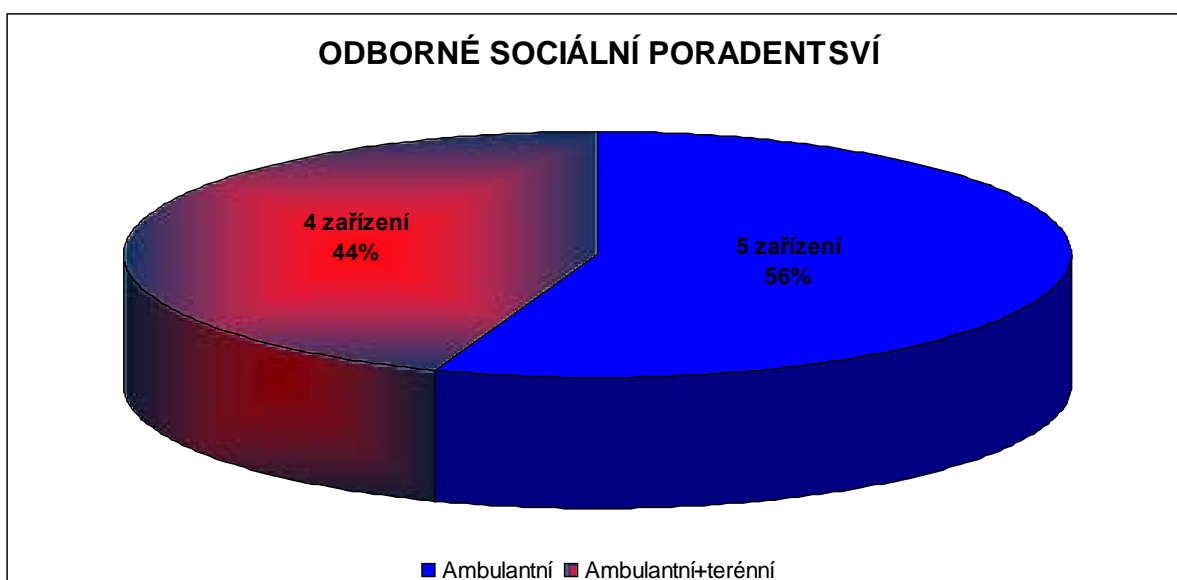
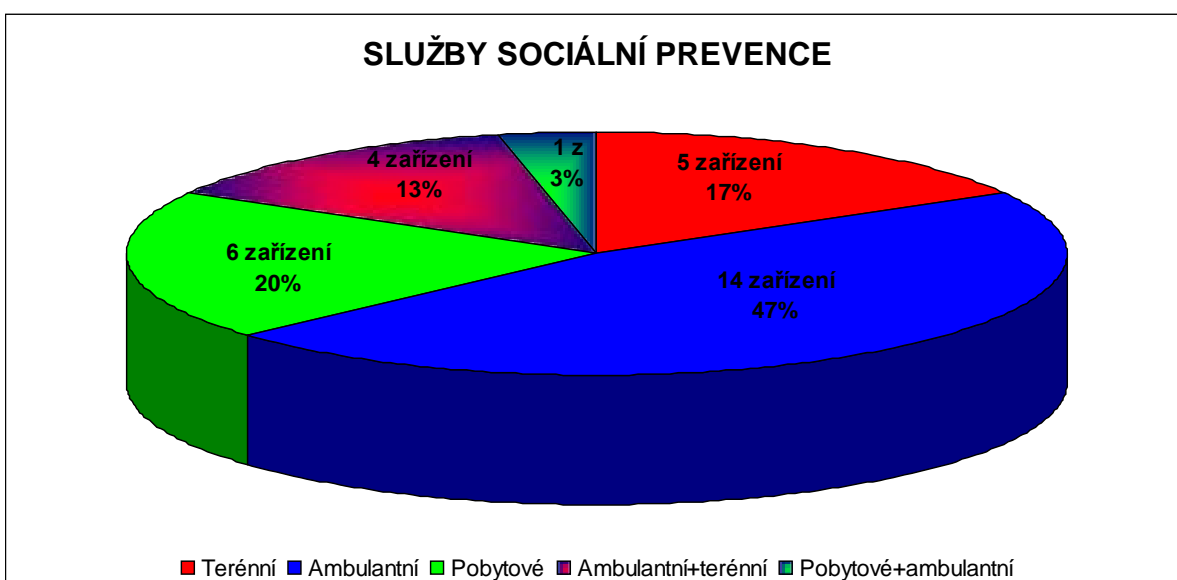
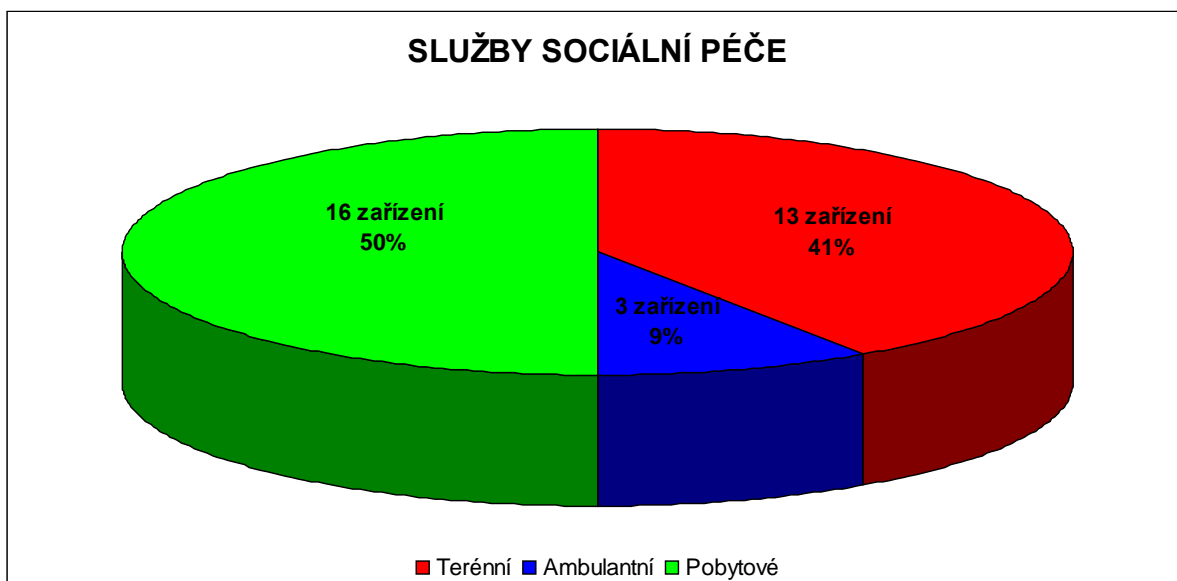
↳ Ambulantní

- ☰ Anima Viva o. s.
 - 🏠 Sociální poradna Anima Viva o. s.
- ☰ Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje o. s.
 - 🏠 Poradna pro osoby se zdravotním postižením Opava
- ☰ Centrum psychologické pomoci, p. o.
 - 🏠 Rodinná a manželská poradna Opava
- ☰ Elim, křesťanská společnost pro evangelizaci a diakonii Opava o. s.
 - 🏠 Poradna pro veřejnost
- ☰ Charita Opava
 - 🏠 Občanská poradna – Opava

↳ Ambulantní, terénní

- ☰ Eurotopia Opava o. p. s.
 - 🏠 Poradenské středisko Eurotopia
- ☰ Kafira o. s.
 - 🏠 Kafira o. s., středisko Opava, Odborné sociální poradenství
- ☰ Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR, o. s.
 - 🏠 Sociální poradna SONS, Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých
- ☰ Společnost C-M-T, o. s.
 - 🏠 Centrum sociálního poradenství pro občany s onemocněním C-M-T

OKRES OSTRAVA-MĚSTO

Služby sociální péče

↳ Ambulantní:

- ☐ Čtyřlístek – centrum pro osoby se zdravotním postižením Ostrava, p.o.
 - 🏠 Stacionář Třebovice,
 - 🏠 Centrum pracovní výchovy.
- ☐ Mikasa o.s. – volnočasové aktivity pro děti a mládež s kombinovaným postižením
 - 🏠 Denní stacionář pro děti a mládež s kombinovaným poškozením
- ☐ Středisko pracovní rehabilitace, p. o.
 - 🏠 Denní stacionář Ostrava-Poruba
- ☐ Centrum sociálních služeb Poruba, p. o.
 - 🏠 Dům s pečovatelskou službou Astra, centrum denních služeb
- ☐ Prapos, o. s.
 - 🏠 Centra denních služeb

↳ Terénní:

- ☐ Slezská diakonie
 - 🏠 Dorkas Ostrava, tísňová péče
- ☐ Centrum pro rodinu a sociální péči o.s.
 - 🏠 Projekt Výzva – služba OASA, osobní asistence
- ☐ Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje o.s.
 - 🏠 Osobní asistence ostravsko
- ☐ Město Šenov
 - 🏠 Pečovatelská služba
- ☐ Město Vratimov
 - 🏠 Pečovatelská služba
- ☐ Parýsková Ariana
 - 🏠 Agentura domácí péče, energie pomoci, pečovatelská služba
- ☐ Statutární město Ostrava
 - 🏠 Pečovatelská služba
 - 🏠 Městský obvod Ostrava – Jih, odbor sociální péče, pečovatelská služba
- ☐ Čtyřlístek – centrum pro osoby se zdravotním postižením Ostrava, p. o.
 - 🏠 Podpora samostatného bydlení
- ☐ Mens Sana o s.
 - 🏠 Sociální rehabilitace Mens Sana o s., podpora samostatného bydlení
- ☐ Centrum sociálních služeb Poruba, p. o .
 - 🏠 Dům s pečovatelskou službou Astra
 - 🏠 Pečovatelská služba
 - 🏠 Dům s pečovatelskou službou Průběžná

Příloha číslo 1: Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů

- ☰ Podané ruce, o. s. – Projekt OsA
 - 🏠 Podané ruce, o.s. – Projekt OsA, osobní asistence

↳ Pobytové

- ☰ Čtyřlístek - centrum pro osoby se zdravotním postižením Ostrava, p.o.
 - 🏠 Domov Beruška, domov pro osoby se zdravotním postižením
 - 🏠 Domov Barevný svět, domov pro osoby se zdravotním postižením
 - 🏠 Stacionář Třebovice, týdenní stacionář
- ☰ Domov Slunovrat, Ostrava – Přívoz, p. o.
 - 🏠 Domov Slunovrat, Ostrava – Přívoz, p. o., domov se zvláštním režimem
- ☰ Centrum sociálních služeb Poruba, p. o.
 - 🏠 Dům s pečovatelskou službou Astra, odlehčovací služba
- ☰ Charita Ostrava
 - 🏠 Hospic sv. Lukáše – odlehčovací služby
- ☰ Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, o.s. Okresní organizace SPMP ČR Ostrava
 - 🏠 Centrum denních služeb Žijeme – Odlehčovací služby
- ☰ Statutární město Ostrava
 - 🏠 Zařízení denního pobytu pro seniory s nepřetržitým provozem, odlehčovací služba
- ☰ Asociace Trigon, o. p. s.
 - 🏠 Chráněné bydlení
- ☰ Charita sv. Alexandra
 - 🏠 Chráněné bydlení Charita sv. Alexandra
- ☰ Slezská diakonie
 - 🏠 Archa Ostrava, chráněné bydlení

↳ Kombinované – ambulantní, terénní

- ☰ Centrum pro rodinu a sociální péči o.s.
 - 🏠 Projekt Výzva – služba respit, průvodcovská a předčitatelská služba
- ☰ TyfloCentrum Ostrava, o. p. s.
 - 🏠 TyfloCentrum Ostrava, o. p. s., průvodcovské a předčitatelské služby

Služby sociální prevence

↳ Ambulantní

- ☰ Armáda spásy v ČR, o. s.
 - 🏠 Armáda spásy – komunitní centrum, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
 - 🏠 Armáda spásy, Centrum sociálních služeb pro ženy a matky s dětmi, noclehárna
 - 🏠 Armáda spásy, Centrum sociálních služeb, noclehárna
 - 🏠 Armáda spásy, Centrum sociálních služeb, nízkoprahové denní centrum

Příloha číslo 1: Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů

- ☐ Centrom, o.s.
 - ☑ Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Radvance
 - ☑ Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Vítkovice
- ☐ Diecézní charita ostravsko-opavská – Vesnička soužití
 - ☑ Vesnička soužití, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
 - ☑ Vesnička soužití – středisko sociální aktivizace Horizont, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
- ☐ Občanské sdružení Vzájemné soužití
 - ☑ Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež - Komunitní centrum Hrušov
- ☐ Pavučina, občanské sdružení Den, pobočka Ostrava
 - ☑ Free klub, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
- ☐ SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o. s.
 - ☑ Nízkoprahové zařízení pro děti SPOLEČNĚ-JEKHETANE Poruba
 - ☑ Nízkoprahové zařízení pro děti SPOLEČNĚ-JEKHETANE Přívoz
- ☐ Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, klub Stonožka Ostrava, o. s.
 - ☑ Integrační centrum Stonožka Ostrava, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením
 - ☑ Integrační centrum Stonožka Ostrava, sociálně terapeutické dílny
- ☐ Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje o.s.
 - ☑ Sociálně aktivizační služby pro osoby se zdravotním postižením
- ☐ Renarkon o. p. s.
 - ☑ Kontaktní centrum Ostrava
- ☐ Charita Ostrava
 - ☑ Charitní dům svatého Františka, noclehárna
 - ☑ Charitní dům sv. Benedikta Labre – nízkoprahové denní centrum
- ☐ Centrum sociálních služeb Poruba, p. o.
 - ☑ Noclehárna pro lidi bez přístřeší
- ☐ Čtyřlístek – centrum pro osoby se zdravotním postižením Ostrava, p. o.
 - ☑ Centrum pracovní činnosti, sociálně terapeutická dílna
- ☐ ARKA CZ, o. s.
 - ☑ ARKA CZ, služba následné péče
- ☐ Centrum pro rozvoj péče o duševní zdraví Moravskoslezského kraje, o. s.
 - ☑ Služba následné péče „Pavučina“
- ☐ Modrý kříž v České republice o. s.
 - ☑ Poradna Modrého kříže v ČR – Ostrava, služba následné péče
- ☐ Anima Viva o. s.
 - ☑ Kafárna, Anima Viva o. s., sociální rehabilitace
 - ☑ Klub Kafe Ostrava, Anima Viva o. s., sociální rehabilitace
- ☐ Asociace Trigon, o. p. s.
 - ☑ Asociace Trigon, sociální rehabilitace
- ☐ Astrid, o. p. s.
 - ☑ Astrid, o. p. s. – Sociální rehabilitace Ostrava

↳ Terénní

- ☰ Městská nemocnice Ostrava p.o.
 - 🏠 Městská nemocnice Ostrava p. o., telefonická krizová pomoc
- ☰ ARKA CZ, o. s.
 - 🏠 ARKA CZ, terénní programy
- ☰ Armáda spásy v ČR, o. s.
 - 🏠 Armáda spásy, Prevence bezdomovectví, terénní program
- ☰ Občanské sdružení Vzájemné soužití
 - 🏠 Pomocná ruka, terénní program
 - 🏠 Terénní programy, organizační jednotky Helpale o.s. Vzájemné soužití
- ☰ Poradna pro občanství, občanská a lidská práva, o. s.
 - 🏠 Poradna pro občanství, občanská a lidská práva Ostrava, terénní program
- ☰ Renarkon o.p.s.
 - 🏠 Terénní program Ostrava
- ☰ Sdružení sociálních asistentů Ostrava, o. s.
 - 🏠 Sdružení sociálních asistentů, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- ☰ Slezská diakonie
 - 🏠 Sociální asistence Ostrava, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- ☑ Společně – Jekhetane, o. s.
 - 🏠 Terénní programy Společně - Jekhetane

↳ Pobytové

- ☰ Armáda spásy v ČR, o. s.
 - 🏠 Armáda spásy, centrum sociálních služeb pro ženy a matky s dětmi
 - 🏠 Armáda spásy, Centrum sociálních služeb, azylový dům
- ☰ Centrum sociálních služeb Ostrava, o. p. s.
 - 🏠 Domov pro matky s dětmi
 - 🏠 Azylový dům pro muže Palackého
 - 🏠 Dům na půl cesty
- ☰ Centrum sociálních služeb Poruba, p. o.
 - 🏠 Domov pro matky s dětmi
 - 🏠 Azylové zařízení
- ☰ Diakonie CČE – středisko v Ostravě
 - 🏠 Azylový dům Debora
- ☰ Charita Ostrava
 - 🏠 Charitní dům Sv. Františka – azylový dům
 - 🏠 Charitní dům Sv. Zdislavy – azylový dům pro matky s dětmi
- ☰ Statutární město Ostrava
 - 🏠 Azylový dům pro rodiny s dětmi
- ☰ Občanské sdružení Nová šance
 - 🏠 Azylový dům Nová šance

↳ Kombinované: ambulantní a terénní

- ☰ Charita Ostrava
 - 🏠 Charitní středisko Michala Magone
- ☰ Občanské sdružení Vzájemné soužití
 - 🏠 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež – Komunitní centrum Zárubek
 - 🏠 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež – Komunitní centrum Liščina
- ☰ Charita Ostrava
 - 🏠 Startovací byty, sociální rehabilitace
 - 🏠 Charitní středisko Michala Magone, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
- ☰ Kafira o .s.
 - 🏠 Středisko sociální rehabilitace Ostrava
- ☰ Mens Sana o. s.
 - 🏠 Sociální rehabilitace Mens Sana o. s.
- ☰ Tyfloservis o. p. s.
 - 🏠 Tyfloservis, o. p. s. - Krajské ambulantní středisko Ostrava, sociální rehabilitace
- ☰ Centrum pro rodinu a sociální péči o. s. – projekt Výzva
 - 🏠 Projekt Výzva - služba Brána – integrační klub, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením
- ☰ Moravskoslezská unie neslyšících, o. s.
 - 🏠 Moravskoslezská unie neslyšících, sociálně aktivizační služba pro seniory a osoby se zdravotním postižením
 - 🏠 Moravskoslezská unie neslyšících, tlumočnická služba
- ☰ Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR, o. s.
 - 🏠 SONS ČR, Ostrava, sociálně aktivizační služba pro seniory a osoby se zdravotním postižením
- ☰ TyfloCentrum Ostrava, o. p. s.
 - 🏠 Tyflocentrum Ostrava, o. p. s., sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením
- ☰ Bílý kruh bezpečí, o. s.
 - 🏠 Intervenční centrum Ostrava
- ☰ Středisko rané péče SPRP Ostrava
 - 🏠 Středisko rané péče SPRP Ostrava
- ☰ Bílý nosorožec, o.p.s.
 - 🏠 Sociálně aktivizační centrum
- ☰ CENTROM, o. s.
 - 🏠 Středisko pro rodinu s předškolními dětmi Radvanice, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
 - 🏠 Středisko pro rodinu s předškolními dětmi Vítkovice, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
 - 🏠 Bydlení s doprovodným sociálním programem, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- ☰ Centrum sociálních služeb Ostrava, o. p. s.
 - 🏠 Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

Příloha číslo 1: Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů

- ☐ Diecézní charita ostravsko-opavská
 - ☑ Šance domova – sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi
 - ☑ Středisko sociální aktivizace Horizont
 - ☑ Vesnička soužití, sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi
- ☐ Fond ohrožených dětí, o. s.
 - ☑ Centrum náhradní rodinné péče Ostrava, sociálně aktivizační služba
 - ☑ Mediační centrum pro rodinné a občanskoprávní spory, sociálně aktivizační služba
- ☐ Občanské sdružení Vzájemné soužití
 - ☑ Tým Hnízdo – Čiriklano Kher, sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi
- ☐ Poradna pro občanství, občanská a lidská práva, o. s.
 - ☑ Poradna pro občanství, občanská a lidská práva Ostrava, sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi
- ☐ Společně-jekhetane, o.s .
 - ☑ Klub-KO, sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi
- ☐ Svaz neslyšících a nedoslýchavých v ČR, o. s.
 - ☑ Spolek neslyšících Ostrava, tlumočnické služby

↳ Kombinované: pobytové a ambulantní

- ☐ Charita Ostrava
 - ☑ Charitní středisko Magone, krizová pomoc
- ☐ Krizové centrum Ostrava, o. s.
 - ☑ Krizové centrum Ostrava, krizová pomoc

Odborné sociální poradenství

↳ Ambulantní

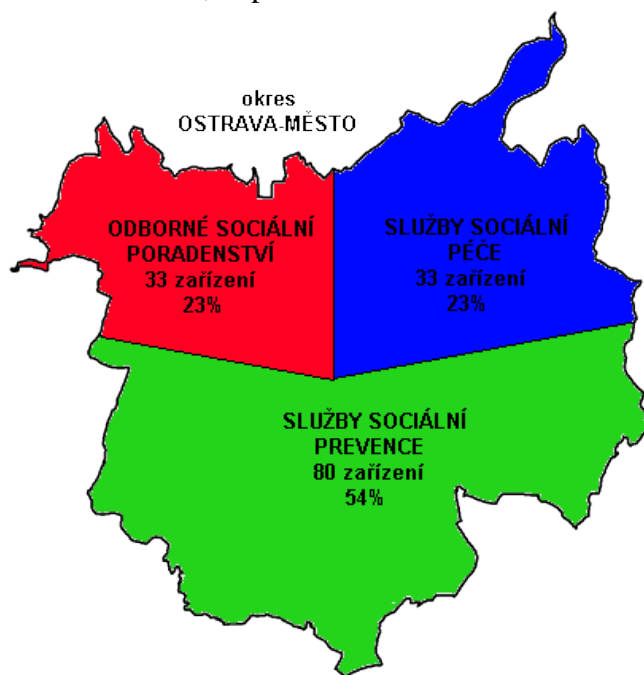
- ☐ Arka CZ, o. s.
 - ☑ Arka CZ, odborné sociální poradenství
- ☐ Bílý kruh bezpečí, o. s.
 - ☑ Poradna bílého kruhu bezpečí, o.s., Ostrava
- ☐ CENTROM, o. s.
 - ☑ Odborné sociální poradenství Radvanice
 - ☑ Odborné sociální poradenství Vítkovice
- ☐ Centrum pro rodinu a sociální péči o. s.
 - ☑ Projekt Výzva – služba Rodinný průvodce
- ☐ Centrum psychologické pomoci, p. o.
 - ☑ Poradna pro náhradní rodinnou péči
- ☐ Centrum sociálních služeb Ostrava, o. p. s.
 - ☑ Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy
 - ☑ Krizové centrum pro děti a rodinu

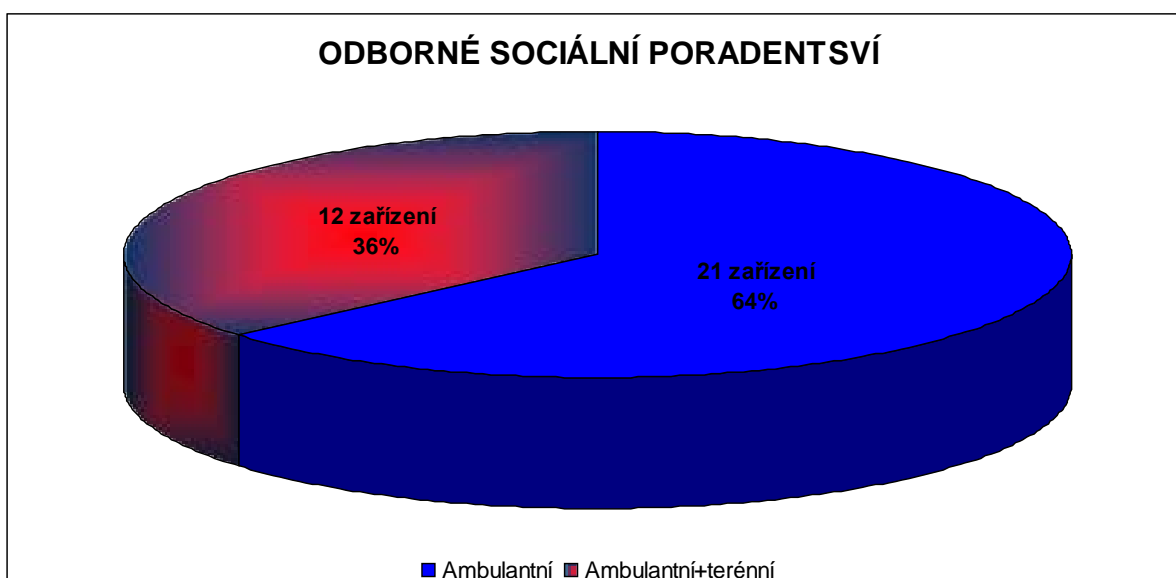
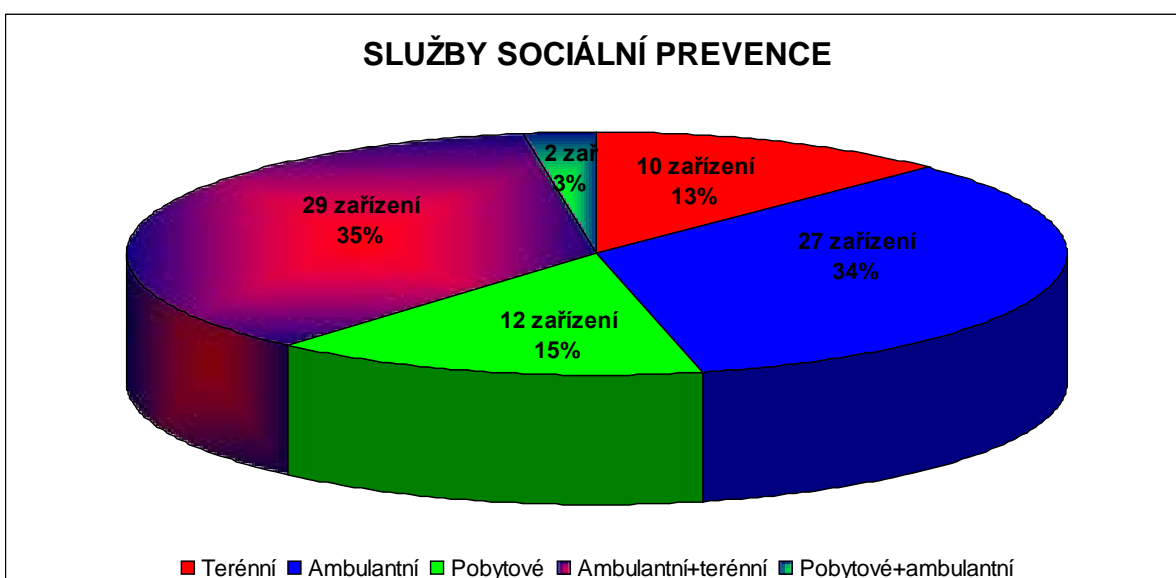
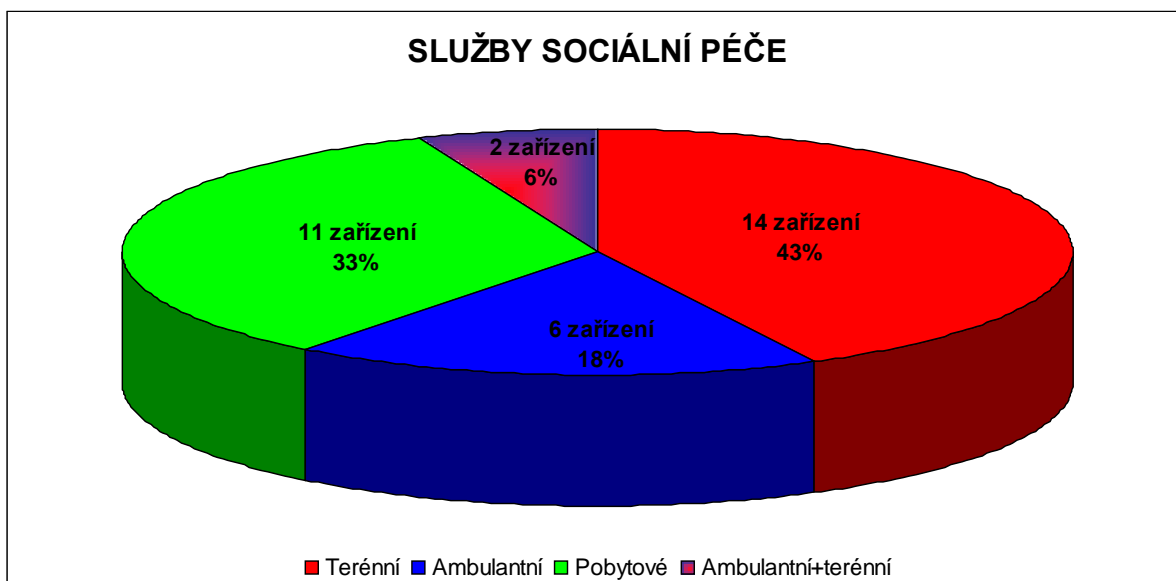
Příloha číslo 1: Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů

- ☐ Charita Ostrava
 - ☐ Charitní hospicová poradna
 - ☐ Národní rada osob se zdravotním postižením ČR o. s.
 - ☐ Poradna NRZP ČR pro MS kraj
 - ☐ Občanské sdružení Anabell
 - ☐ Kontaktní centrum Anabell Ostrava
 - ☐ Občanské sdružení Vzájemné soužití
 - ☐ Sociálně-právní poradna
 - ☐ Poradenské a informační centrum pro sluchově postižené, o. s.
 - ☐ Poradenské a informační centrum pro sluchově postižené
 - ☐ PRAPOS, o. p. s.
 - ☐ Odborné sociální poradenství
 - ☐ Renarkon o. p. s.
 - ☐ Drogová poradna Renarkon
 - ☐ Sdružení Faust, o. s.
 - ☐ Poradna sdružení Faust
 - ☐ Slezská diakonie
 - ☐ Občanská poradna Ostrava
 - ☐ Elpis Ostrava
 - ☐ Společně-Jekhetane o. s.
 - ☐ Občanská poradna
 - ☐ Modrý kříž v České republice o. s.
 - ☐ Poradna Modrého kříže v ČR – Ostrava
 - ☐ Svaz tělesně postižených v ČR, o. s. krajská organizace
 - ☐ Centrum pro sociální poradenství a vzdělávání
- ↳ Ambulantní a terénní**
- ☐ Centrum pro rodinu a sociální péči o. s.
 - ☐ Poradna pro ženy a dívky
 - ☐ Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje o. s.
 - ☐ Poradna pro osoby se zdravotním postižením Ostrava
 - ☐ Diecézní charita ostravsko-opavská
 - ☐ Poradenské a informační centrum
 - ☐ Vesnička soužití
 - ☐ Charita Ostrava
 - ☐ Poradna Charity Ostrava
 - ☐ Charita Sv. Alexandra
 - ☐ Poradna Sv. Alexandra
 - ☐ Kafira o. s.
 - ☐ Kafira o. s., středisko Ostrava, odborné sociální poradenství
 - ☐ Mobilní hospic Ondrášek, o. p. s.
 - ☐ Mobilní hospic Ondrášek, o. p. s.

Příloha číslo 1: Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů

- ☰ Moravskoslezská unie neslyšících,, o. s.
🏠 Moravskoslezská unie neslyšících
- ☰ Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR, o. s.
🏠 Sociální poradna
- ☰ Statutární město Ostrava
🏠 Odborné sociální poradenství
- ☰ Tyflocentrum Ostrava, o. p. s.
🏠 Tyflocentrum Ostrava, o. p. s.

Příloha číslo 1: Členění sociálních služeb Moravskoslezského kraje podle okresů

Použité zdroje

Registr sociálních služeb. Portál MPSV [online]. 2010-01-06 [cit. 2011-12-27]. Dostupné z: <http://iregistr.mpsv.cz/>

Příspěvkové organizace, určené pro rizikové a ohrožené rodiny, děti a mládež, zřízené Moravskoslezským krajem.

 Centrum psychologické pomoci, příspěvková organizace
Adresa: na Bělidle 815, Karviná –Fryštát 773 01
Telefon: 596 317 575
E-mail: moldrzyk@cepp.cz

 Telefonická krizová pomoc
Linka důvěry Karviná
Telefonické spojení: 596 318 080, E-mail: ld@cepp.cz

Telefonickou krizovou pomoc poskytuje nepřetržitě 24 hodin denně. Volající může zůstat v anonymitě.

Cílová skupina klientů: osoby v krizi, oběti domácího násilí, senioři, osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách a jejich blízcí, děti a mládež ohrožené společensky nežádoucími jevy, oběti trestné činnosti, osoby s chronickým duševním onemocněním, osoby se zdravotním postižením, osoby bez přístřeší, osoby komerčně zneužívané, osoby žádající informace o návazných sociálních službách. Klientem se může stát každá osoba bez omezení věku, která se ocitla v nepříznivé sociální situaci vlivem krize, obtíží v osobním nebo partnerském životě, vyžadující okamžitou pomoc v kterékoli denní i noční době.

 Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi
Adresa: Jiráskova 457, Frýdek – Místek
Telefon: 558 438 600, E-mail: fm@cepp.cz

Cílová skupina klientů: rodiny s dětmi do 18 let v péči OSPOD Frýdek-Místek

Služba nabízí. pomoc v rodině, pomoc při výchově a vzdělávání dětí a pomoc při vyřizování běžných záležitostí.

Příloha číslo 2: Příspěvkové organizace sociálních služeb, určené pro rizikové a ohrožené rodiny, děti a mládež, zřízené Moravskoslezským krajem.

 Odborné sociální poradenství

Adresy:

Poradna Bruntál, Dukelská 2, Bruntál
Rodinná a manželská poradna

Poskytuje psychologickou, psychoterapeutickou, sociálně právní a poradenskou pomoc rodinám, partnerům, ale i jednotlivcům. Zajišťuje psychologické posuzování a odbornou přípravu žadatelů o náhradní rodinnou péči.

Poradna Frýdek-Místek, Jiráskova 457, Frýdek-Místek
Rodinná a manželská poradna

Poradna nabízí odborné sociální poradenství lidem města Frýdku-Místku a širokého okolí, kteří mají problémy ve svých rodinných, manželských, partnerských a jiných mezilidských vztazích. Pomáhá hledat řešení v jejich tíživé sociální nebo životní situaci.

Poradna Karviná, na Bělidle 815, Karviná-Fryštát
Rodinná a manželská poradna

Kromě odborného sociálního poradenství se poradna v oblasti náhradní rodinné péče zabývá zajištěním podpory rodinným poradcem po přijetí dítěte, odborným psychologickým posuzováním pro účely zprostředkování osvojení a pěstounské péče a odbornou přípravou k náhradnímu rodičovství žadatelů vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny.

Poradna Nový Jičín, Štefánkova , Nový Jičín
Rodinná a manželská poradna

Poradna poskytuje odborné sociální poradenství, psychologickou diagnostiku a psychoterapii. Zprostředkovává dohody a poradenství v rozvodových a porozvodových vztahových problémech a poskytuje poradenství pro náhradní rodiny a jejich podporu.

Poradna Opava, Pekařská 4, Opava
Rodinná a manželská poradna

Poradna je zaměřená na odborné sociální poradenství v manželských, rodinných, partnerských a mezigeneračních vztazích, terapii při řešení osobních, párových a mezigeneračních vztahů a první psychologickou pomoc v krizových životních situacích

Příloha číslo 2: Příspěvkové organizace sociálních služeb, určené pro rizikové a ohrožené rodiny, děti a mládež, zřízené Moravskoslezským krajem.

Poradna Ostrava, Kratochvílova 7, Ostrava
Poradna pro náhradní rodinnou péči

Nabízí poradenství a podporu zájemcům o náhradní rodinnou péči ve všech fázích procesu – v době, kdy o NRP uvažují, v době, kdy procházejí procesem posouzení a přípravy, v době, kdy jsou zařazeni do evidence žadatelů i v době, kdy už pečují o přijaté dítě nebo děti.

Poradna Třinec, Máchova 1134, Třinec,
Rodinná a manželská poradna

Poradna nabízí odborné sociální poradenství lidem kteří mají problémy ve svých rodinných, manželských, partnerských a jiných mezilidských vztazích.

 Domov Pohoda, příspěvková organizace
Adresa: Okružní 16, Bruntál, 792 01
Telefon: 555 530 827
E-mail: Siblova@domovpohoda.cz

Posláním je zajistit zdravotní a sociální služby poživatelům starobních a invalidních důchodů závislých na pomoci druhé osoby.

Cílová skupina klientů: senioři a osoby se zdravotním postižením od 18 let se středně těžkou, těžkou nebo úplnou závislostí na péči jiné osoby.

 Harmonie, příspěvková organizace
Adresa: Chářovská 785, Krnov, pod Cvilínem, 794 01
Telefon: 554 620 035
E-mail: reditel@po-harmonie.cz

 Domov pro osoby se zdravotním postižením
Adresy:
Chářovská 85 a za Drahou 3, Krnov
B. Smetany 35, Město Albrechtice

Posláním Domova Harmonie v Krnově a Městě Albrechticích je poskytovat podporu a péči lidem s mentálním a kombinovaným postižením na základě jejich individuálních potřeb a přání.

Cílová skupina: osoby od 18 let s mentálním a kombinovaným (tělesným) postižením s různou mírou podpory.

Příloha číslo 2: Příspěvkové organizace sociálních služeb, určené pro rizikové a ohrožené rodiny, děti a mládež, zřízené Moravskoslezským krajem.

Chráněné bydlení

■
Adresy:

P. Bezruče 4, Město Albrechtice
Pod Hůrkou 26, Město Albrechtice
Opavská 40, Krnov
Krnovská 1, Město Albrechtice

Posláním chráněných bydlení je poskytovat bydlení, které se přibližuje běžnému způsobu života, s možností využívat návazné služby a začleňovat se do společnosti. Obyvatelům chráněných bydlení poskytujeme přiměřenou podporu tak, aby byli schopni samostatně žít a mohli se svobodně rozhodovat o věcech, které se jich týkají.

Cílová skupina: Osoby od 18 let s mentálním i kombinovaným postižením, které potřebují podporu, například z důvodu snížení schopností a dovedností, v oblastech bydlení, stravování, hospodaření, cestování a udržování sociálních kontaktů.

Sociálně terapeutické dílny

Adresy:
Míru 7, Město Albrechtice
Opavská 40, Krnov

Posláním sociálně terapeutické dílny je podporovat dospělé osoby s mentálním i kombinovaným postižením v pracovních aktivitách a dovednostech. Dále nabízet smysluplné a důstojné naplnění volného času osobám, které nemohou pracovat na běžném trhu práce.

Cílová skupina: dospělí lidé s mentálním i kombinovaným postižením ve věku od osmnácti let do důchodového věku, případně i déle.

Příloha číslo 2: Příspěvkové organizace sociálních služeb, určené pro rizikové a ohrožené rodiny, děti a mládež, zřízené Moravskoslezským krajem.

 Sagapo, příspěvková organizace
Adresa: Uhlířská 2, Bruntál, 791 01
Telefon: 554 719 525
E-mail: petr.konecny@sagapo.cz

 Domov pro osoby se zdravotním postižením

Posláním domova je poskytovat sociální služby domácího typu osobám, které z důvodu svého zdravotního postižení potřebují soustavnou péči druhé osoby a nemohou žít ve svém přirozeném prostředí.

Cílová skupina: osoby ve věku 6-25 a 26-60 let, ženám i mužům, s primárně mentálním postižením a přidruženými vadami nebo s poruchami autistického spektra, které jsou z důvodu svého zdravotního postižení závislé na péči jiné osoby.

 Podpora samostatného bydlení

Posláním služby je umožnit osobám s mentálním nebo kombinovaným postižením žít nezávislým způsobem života

Cílová skupina: Osoby s mentálním nebo kombinovaným tělesným postižením, starší dvaceti let. Je poskytována terénně, v nájemních nebo vlastních bytech v běžné bytové zástavbě.

 Sociálně terapeutické dílny
Adresa: Hybešova 2, Bruntál

Posláním je zlepšení nebo stabilizace pracovních návyků a dovedností prostřednictvím sociálně pracovní terapie.

Cílová skupina: osoby s mentálním postižením nebo kombinovaným postižením (mentální a tělesné) od 16 ti let do 64 let.

Příloha číslo 2: Příspěvkové organizace sociálních služeb, určené pro rizikové a ohrožené rodiny, děti a mládež, zřízené Moravskoslezským krajem.

Náš svět, příspěvková organizace

Adresa: Pržno 239, Frýdlant nad Ostravicí, 739 11

Telefon: 558 605 603

E-mail: reditel@centrumprzno.cz

Posláním je poskytování služeb sociální péče pro osoby se zdravotním a mentálním postižením. Jedná se především o osoby se sníženou soběstačností (muži i ženy) z důvodu jejich zdravotního postižení (tělesné, smyslové) nebo chronického duševního postižení včetně mentálního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby.

Domov pro osoby se zdravotním postižením

Posláním domova je poskytovat celoroční pobyt lidem s mentálním a kombinovaným postižením, podporovat jejich schopnosti a dovednosti vedoucí k samostatnosti a začlenění do běžné společnosti.

Cílová skupina: osoby s mentálním a kombinovaným postižením ve věku od 6 do 45 let. pro uživatele již umístěné není horní věková hranice stanovena.

Domov se zvláštním režimem

Posláním je zvyšování soběstačnosti a vytváření dobrých životních podmínek pro uživatele s chronickým duševním onemocněním a uživatele s mentálním postižením s poruchami chování.

Cílová skupina: osoby s mentálním postižením s poruchami chování (u nově přijímaných uživatelů osoby s lehkým a středně těžkým mentálním postižením s poruchami chování) ve věku od 18 do 45 let pro nově přijímané. pro uživatele již umístěné není horní věková hranice stanovena.

Chráněné bydlení

Posláním je poskytnout uživatelům podporu na cestě k nezávislosti a samostatnosti.

Cílová skupina: osoby s lehkým mentálním postižením, osoby s chronickým duševním onemocněním a osoby s chronickým duševním onemocněním včetně lehkého mentálního postižení ve věku 18 až 45 let. pro uživatele již umístěné není horní věková hranice stanovena.

Příloha číslo 2: Příspěvkové organizace sociálních služeb, určené pro rizikové a ohrožené rodiny, děti a mládež, zřízené Moravskoslezským krajem.

Sociálně terapeutické dílny

Posláním je vytváření a upevňování základních pracovních návyků a dovedností, zvládnutí péče o svou osobu, rozvíjení schopností klientů v oblasti kognitivní, sensorické, motorické a sociální.

Cílová skupina: osoby s mentálním postižením, osoby s chronickým duševním onemocněním a osoby s kombinovaným postižením ve věku od 16 do 64 let.

 Fontána, příspěvková organizace
Adresa: Celní 3, Hlučín, 748 01
Telefon: 595 041 143
E-mail: frejkova@seznam.cz

Posláním organizace je umožnit klientům důstojnou existenci, žít co nejvíce běžným způsobem života a vytvářet pro ně zázemí jistoty, bezpečí a důvěry.

Cílová skupina: osoby ve věku od 18 let, které vzhledem ke svému mentálnímu či kombinovanému postižení nemohou žít v přirozeném prostředí a potřebují zajistit potřeby, které jim nemohou být zajištěny členy jejich rodiny nebo jinými sociálními službami.

Domov pro osoby se zdravotním postižením

Posláním domova je lidem s mentálním nebo kombinovaným postižením pomoci uplatňovat svá práva.

Cílová skupina: ženy i muži s mentálním postižením nebo s kombinovanými vadami ve věku od 18 let

 Marianum, příspěvková organizace
Adresa: Rooseveltova 47, Opava, 746 01
Telefon: 553 608 515
E-mail: marianum.opava@worldonline.cz

Posláním je poskytovat osobám s mentálním nebo vícenásobným postižením starším 18 let sociální službu v takovém rozsahu, aby mohly žít ve společnosti obvyklý život a aby přitom byla zachována jejich práva a důstojnost.

Cílová skupina: osoby ve věku od 18 let s mentálním nebo vícenásobným postižením, které nejsou schopny žít zcela samostatně.

Příloha číslo 2: Příspěvkové organizace sociálních služeb, určené pro rizikové a ohrožené rodiny, děti a mládež, zřízené Moravskoslezským krajem.

Domov pro osoby se zdravotním postižením

Posláním je pomoci uživatelům uspokojovat jejich individuální potřeby způsobem, který využívá anebo rozvíjí jejich vlastní potenciál, respektuje jejich práva a důstojnost, a v takových podmínkách, které se co možná nejvíce blíží přirozenému sociálnímu prostředí.

Cílová skupina: ženy a muži starší 18 let s mentálním i vícenásobným handicapem.

Centrum denních služeb

Posláním je poskytovat přátelské a aktivní prostředí pro dospělé osoby s mentálním postižením. Respektovat jejich osobnost a zájmy, rozvíjet jejich sociální a praktické dovednosti. Zároveň udržovat jejich vazby na přirozené prostředí a rodinu.

Cílová skupina: ženy a muži starší 18 let s mentálním i vícenásobným handicapem.

Chráněné bydlení

Adresy:

Jakartovice-Deštné č. 68

Dostojevského 15, Opava

Posláním je poskytnout uživatelům individuálně určenou podporu a asistenci takového rozsahu, aby se v co nejvyšší míře mohli zapojit do běžného života společnosti. Služba je poskytována v podmínkách, které co možná nejvíce připomínají domácí prostředí.

Cílová skupina: ženy a muži starší 18 let s mentálním i vícenásobným handicapem.

Podpora samostatného bydlení

Adresa: Lepařova 12, Opava

Posláním je poskytnout uživatelkám nezbytnou míru asistence směřující k tomu, aby byly schopny žít v běžné domácnosti, zapojovaly se do života společnosti a dovedly přitom uplatňovat svá práva a oprávněné zájmy.

Cílová skupina: ženy ve věku od 18 let, schopným žít v samostatné domácnosti s minimální asistencí personálu.

Příloha číslo 2: Příspěvkové organizace sociálních služeb, určené pro rizikové a ohrožené rodiny, děti a mládež, zřízené Moravskoslezským krajem.

 Sírius, příspěvková organizace
Adresa: Mánesova 7, Opava, 746 01
Telefon: 553 623 173
E-mail: usp.manesovaopava@centrum.cz

 Domov pro osoby se zdravotním postižením

Posláním je pomoci dětem a mládeži s postižením prožít důstojný život.

Cílová skupina: osoby s kombinovaným postižením, osoby s mentálním postižením, osoby se zdravotním postižením ve věku od 3 do 26 let. Výjimečně dále osoby starší 26 let zcela imobilní.

 Zámek Dolní Životice
Adresa: Zámecká 1, Dolní Životice, 747 56
Telefon: 553 786 200
E-mail: dolnizivotice@email.cz

 Domov pro osoby se zdravotním postižením

Posláním je řešit nepříznivou sociální situaci dospělých mužů s mentálním, smyslovým, tělesným, resp. kombinovaným postižením formou celoroční pobytové služby s možností celodenního stravování.

Cílová skupina: muži ve věku nad 18 let se středně nebo lehce mentálním postižením.

 Chráněné bydlení
v obci Budišov nad Budišovkou

Posláním je integrace lidí s mentálním postižením do běžného života komunity, služba je poskytována jako služba sociální, výchovná – nepedagogická a obslužná.

Cílová skupina: muži nad 18 let, kteří vzhledem ke svému zdravotnímu postižení nemohou žít ve svém přirozeném prostředí.

Příloha číslo 2: Příspěvkové organizace sociálních služeb, určené pro rizikové a ohrožené rodiny, děti a mládež, zřizované Moravskoslezským krajem.

Použité zdroje:

Moravskoslezský kraj. *Příspěvkové organizace zřizované Moravskoslezským krajem*. [online]. 2012-01-06 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/soc_prispevkove_organizace.html Moravskoslezský kraj. Příspěvkové organizace zřizované Moravskoslezským krajem [online]. 2012-01-06 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/soc_prispevkove_organizace.html

Základní informace *Centrum psychologické pomoci*. [online]. 2011-10-02 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.cepp.cz/index.php>

Vítejte na stránkách Domova Pohoda, p. o. *Domov Pohoda, příspěvková organizace*. [online]. 2012-01-05 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: http://www.dd-br.ic.cz/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1

Poskytované služby *Harmonie příspěvková organizace*. [online]. 2011-05-04 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.usp-harmonie.cz/sekce/poskytovane-sluzby/3/>

Sagapo cesta k domovu. *Sagapo, příspěvková organizace* [online]. 2012-02-11 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.sagapo.cz/stranka.html>

. Poslání organizace *Fontana příspěvková organizace* [online]. 2008-04-06 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: http://www.fontana-domov.cz/poslani_organizace.html

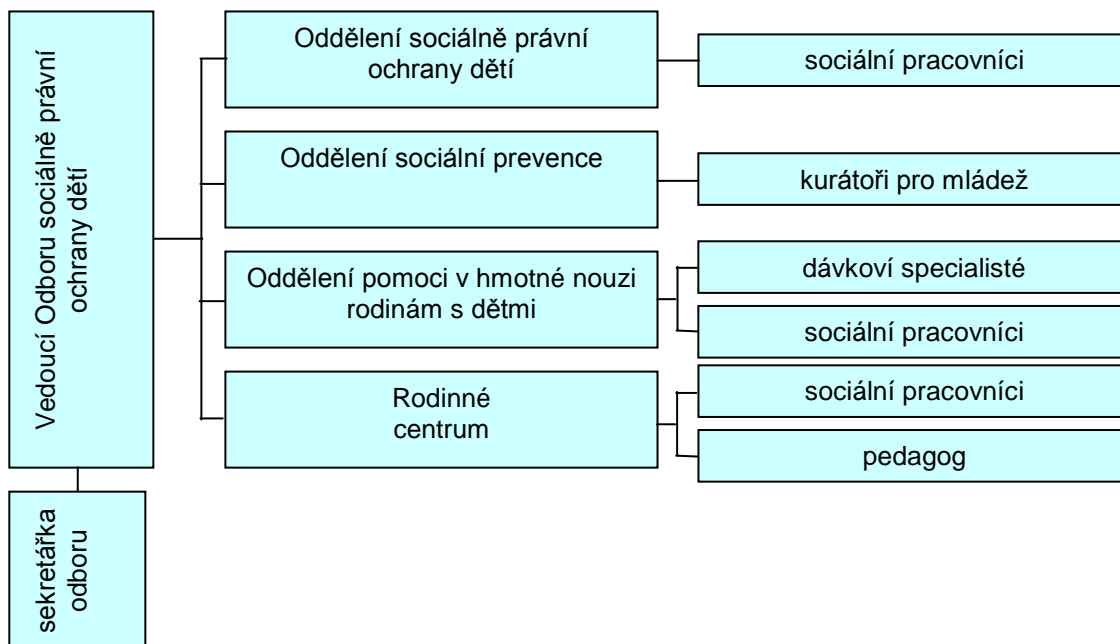
Náš svět příspěvková organizace. *Náš svět, příspěvková organizace* [online]. 2011-08-10 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.centrumprzno.cz/o-organizaci>

Marianum příspěvková organizace. *Marianum, příspěvková organizace* [online]. 2011-11-02 [cit. 2012-03-24]. Dostupné z: <http://www.marianum-opava.cz/>

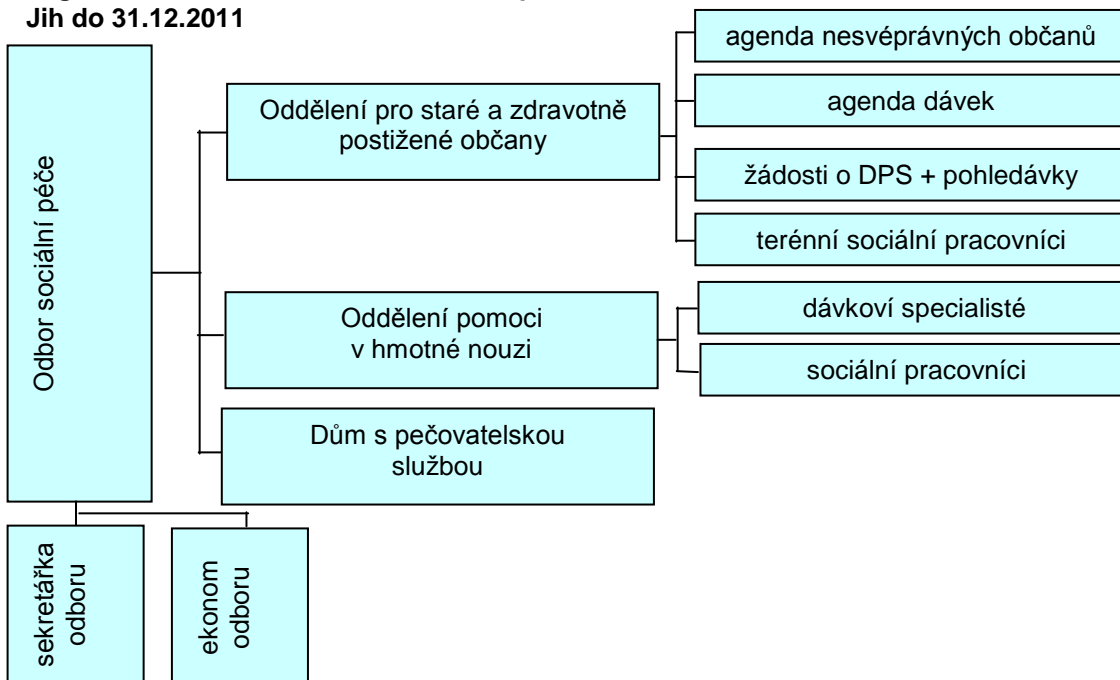
Sírius příspěvková organizace domov pro děti a mládež se zdravotním postižením. *Sírius, příspěvková organizace* [online]. 2012-01-12 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.usp-opava.cz/>

O nás *Zámek Dolní Životice, příspěvková organizace*. [online]. 2011-10-05 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.zamekdolnizivotice.cz/index2.htm#o1>

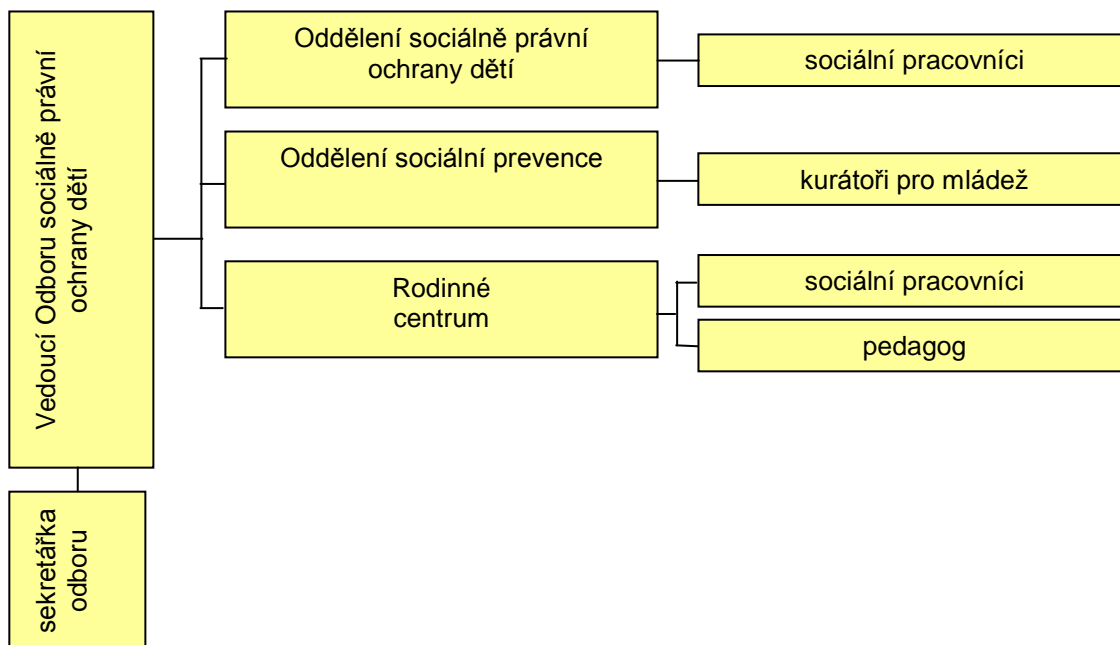
Organizační struktura Odboru sociálně právní ochrany dětí na Úřadu městského obvodu Ostrava – Jih do 31.12.2011

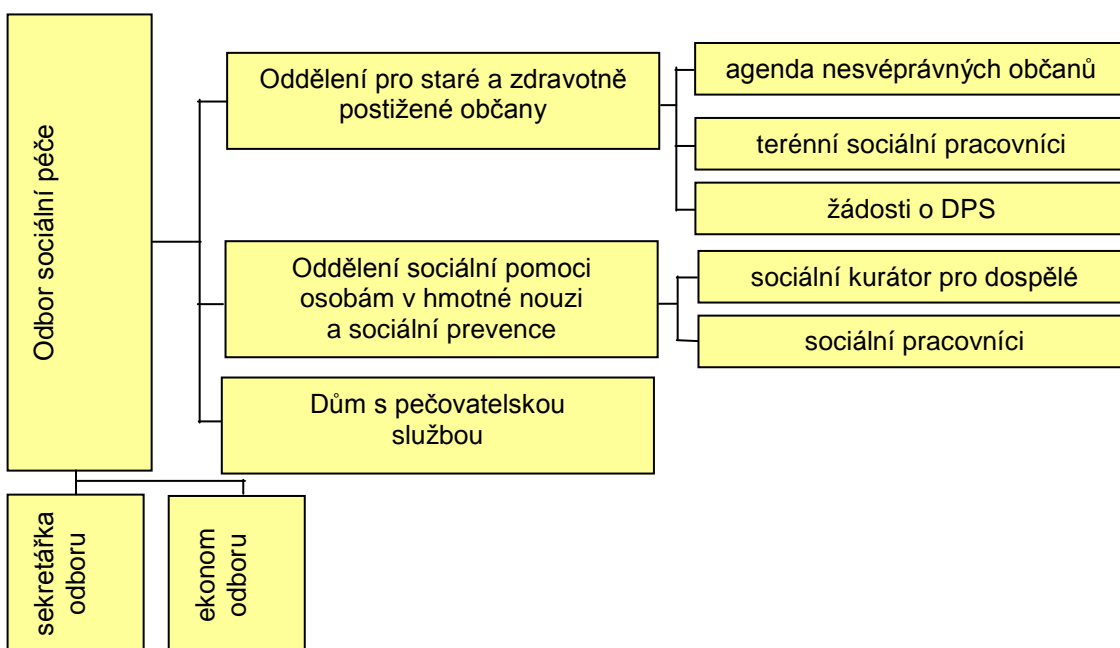
Organizační struktura Odboru sociální péče na Úřadu městského obvodu Ostrava – Jih do 31.12.2011

Organizační struktura Odboru sociálně právní ochrany dětí na Úřadu městského obvodu Ostrava – Jih od 1.1.2012

Organizační struktura Odboru sociální péče na Úřadu městského obvodu Ostrava – Jih od 1.1.2012

DOTAZNÍK

Dobrý den, jmenuji se Jana Mayerová, jsem studentkou 6. ročníku kombinovaného studia pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Cílem výzkumu, který je součástí mé diplomové práce, je vyhodnotit systém sociální práce s rodinami v hmotné nouzi na jednotlivých městských úřadech v Moravskoslezském kraji. Proto Vás prosím o vyplnění dotazníku, který mi umožní naplnění tohoto cíle. Jedná se o anonymní dotazník, jehož vyplnění Vám zabere asi 10 minut.

Mimo otázky č. 13. a č. 15. vyberte, prosím, právě jednu odpověď. v již zmíněných otázkách č. 13. a č. 15. vyberte alespoň jednu odpověď. za Vaše odpovědi předem děkuji.

1. Jsou na Vašem úřadu na oddělení pomoci v hmotné nouzi zřízená pracovní místa sociálních pracovníků?

- Ano, jsou.
- Ne, nejsou – sociální práce je prováděná jako kumulovaná funkce dávkový specialista – sociální pracovník.

2. Jak často docházíte do rodin provádět sociální šetření?

- Docházím do rodin denně mimo úřední dny.
- Nedocházím do rodin každý neúřední den.

3. Jakou dobu denně mimo úřední dny strávíte při provádění sociální práce v rodině?

- 3- 4 hodiny.
- 2 – 3 hodiny.
- 1 hodinu a méně.

4. Pro výkon sociální práce v systému pomoci v hmotné nouzi využíváte:

- Pouze metodický pokyn MPSV.
- Metodický pokyn MPSV + máme vypracovaný vnitřní předpis zaměřený na výkon sociální práce s rodinou v hmotné nouzi.

5. Vedete si spisovou dokumentaci rodiny v hmotné nouzi, do které si zakládáte záznamy o provedené sociální práci?

- Ano, zakládáme spisy pro každou rodinu, která si požádala o dávku pomoci v hmotné nouzi.
- Ne, záznamy o sociální práci jsou součástí dávkového spisu.

6. Je součástí spisové dokumentace či záznamu osobní anamnéza, rodinná anamnéza a stanovení diagnózy?

- Ano, je.
- Ne, tento druh sociální práce neprovádíme.

7. Je součástí Vaší práce s rodinou stanovení cíle, kterého chce klient dosáhnout?

- Ano, je.
- Ne, tuto sociální práci neprovádíme.

8. Pokud je stanovený cíl, kterého chce klient dosáhnout, provádíte kontrolu, zda bylo cíle dosaženo?

- Ano, provádíme.
- Cíle si sice stanovíme, avšak kontrolu jeho naplnění již neprovádíme.
- Ne, tuto sociální práci neprovádíme.

9. Rodiny v hmotné nouzi se na Vás obrazejí s problémy týkající se:

a) hospodaření s penězi:

nejčastěji	často	méně často	zřídka
☐	☐	☐	☐

b) neschopnosti řádné úhrady nájemného:

nejčastěji	často	méně často	zřídka
☐	☐	☐	☐

c) pomoci při vyhledání podnájmu či ubytovny z důvodu vystěhování:

nejčastěji	často	méně často	zřídka
☐	☐	☐	☐

d) nemožnosti nalézt vhodné pracovní uplatnění:

nejčastěji	často	méně často	zřídka
☐	☐	☐	☐

e) neúměrné zadluženosti:

nejčastěji	často	méně často	zřídka
☐	☐	☐	☐

f) možnosti využití dávky mimořádné okamžité pomoci:

nejčastěji	často	méně často	zřídka
☐	☐	☐	☐

10. Při řešení problémové situace s Vámi klienti většinou:

- Aktivně spolupracují.
- Sice spolupracují, ale mají různé výhrady.
- Nechtějí spolupracovat, je nutné je přesvědčit.
- Nespolupracují, jen si stěžují na svou situaci.

11. Při řešení problému týkajícího se vyhledávání vhodného zaměstnání se nejčastěji setkáváte :

- S aktivní spoluprací klienta.
- Spíše s neochotou klienta spolupracovat.
- S absolutním nezájmem klienta.

12. Myslíte si, že rodiny pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi jsou dostatečně motivovány k žádoucí změně:

- Ano, většina klientů chce dosáhnout změny.
- Alespoň polovina klientů chce svou situaci změnit.
- Většina klientů nechce svou situaci změnit.
- Ve své evidenci mám jen pár klientů, o kterých vím, že usilují o změnu.

13. V čem především spatřujete příčinu nedostatečné motivace ke změně finanční situace v rodině (můžete vybrat více odpovědí):

- Ve špatném nastavení systému poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi.
- V nedostatku časového prostoru pro sociální práci s rodinou.
- V neatraktivní nabídce zaměstnání s nízkým výdělkem.
- V neochotě klientů dojíždět za lépe placenou prací.
- V možnosti přivýdělku načerno.
- V návyku klientů na dávkový systém a neochotě cokoliv změnit.
- V nedostatečné informovanosti o možnostech, jak situaci změnit.

14. Máte pocit, že sociální práce s rodinami v hmotné nouzi pomáhá změnit jejich nepříznivou životní situaci?

ano	spíše ano	spíše ne	ne	nemohu posoudit
☐	☐	☐	☐	☐

15. V jaké oblasti problémů je podle Vás nejvyšší úspěšnost Vaší sociální práce? (Můžete vybrat více odpovědí).

- Při vyhledávání vhodného pracovního uplatnění.
- V pomoci při řešení bytové situace.
- V poradenství při řešení zadluženosti.
- V předávání kontaktů na různé organizace, které jsou kompetentní k řešení problému.
- V poradenství o nárocích na ostatní dávky v systému pomoci rodinám s dětmi.
- V poradenství, jak účelně hospodařit s finančními prostředky.

16. Převládá u Vás zkušenost, že rodiny Vaší pomoc či poradenství:

- Vyhledávají a využívají.
- Postupně začali vyhledávat, neboť jsem si vybuodovala u nich důvěru.
- Vyhledají, až když je situace pro ně neúnosná.
- Spíše nevyhledávají.
- Nevyhledávají.

17. Myslíte si, že převedení agendy dávek pomoci v hmotné nouzi na krajské pobočky Úřadu práce přinese státu úspory?

ano	ne	nemohu posoudit
☐	☐	☐

18. Považujete za správné, aby sociální práce zůstala zachována na pověřených obecních úřadech?

ano ne nemohu posoudit

19. Myslíte si, že převodem agendy dávek pomoci v hmotné nouzi na krajské pobočky Úřadu práce dojde k posílení kontroly jejich zneužívání?

ano ne nemohu posoudit

20. Myslíte si, že omezení výplaty doplatku na bydlení na dobu 84 měsíců zvýší motivaci rodin ke změně jejich finanční situace?

ano ne nemohu posoudit

21. Myslíte si, že zavedení karet sociálních systémů zabrání zneužívání dávek k jiným účelům, než ke kterým jsou určeny?

ano ne nemohu posoudit

Závěrečná část slouží k rozčlenění a specifikaci získaných dat, proto prosím odpovězte na následující otázky:

22. Uveďte Vaše pracovní zařazení:

- Sociální pracovník.
- Dávkový specialista – sociální pracovník.
- Jiné: _____.

23. V uvedeném pracovním zařazení působíte:

- 20 let a více,
- 10 – 19 let,
- 5 – 9 let,
- 2 – 4 roky,
- 1 rok a méně.

24. Uved'te prosím, v jakém oboru máte vzdělání:

- V sociálním oboru.
- V jiném oboru: _____
otázku č. 25 nevyplňujte

25. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání v sociálním oboru?

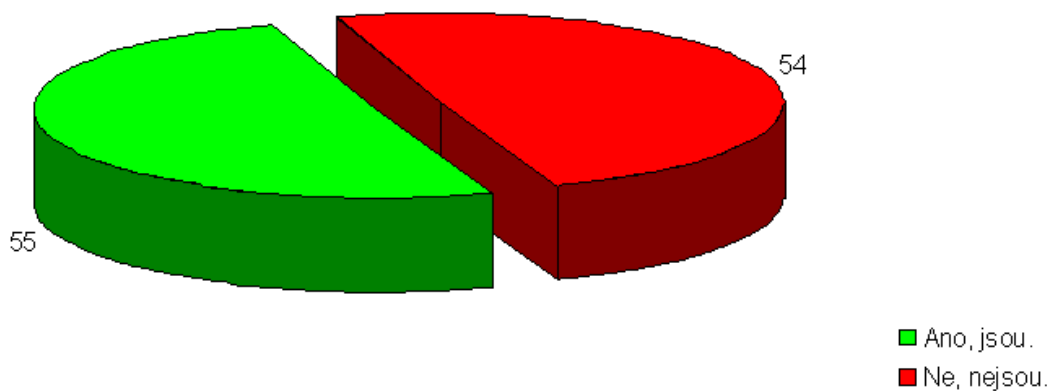
- Vyšší odborné.
- Vysokoškolské v bakalářském stupni.
- Vysokoškolské v magisterském stupni.
- Doplnuji si vzdělání na vysoké škole.
- Doplnuji si vzdělání na vyšší odborné škole.
- Jiné: _____.

Příloha číslo 5: Vyhodnocení otázek dotazníku

Příloha obsahuje vyhodnocení otázek, které se nevztahují k výzkumným předpokladům a nejsou součástí výzkumu diplomové práce.

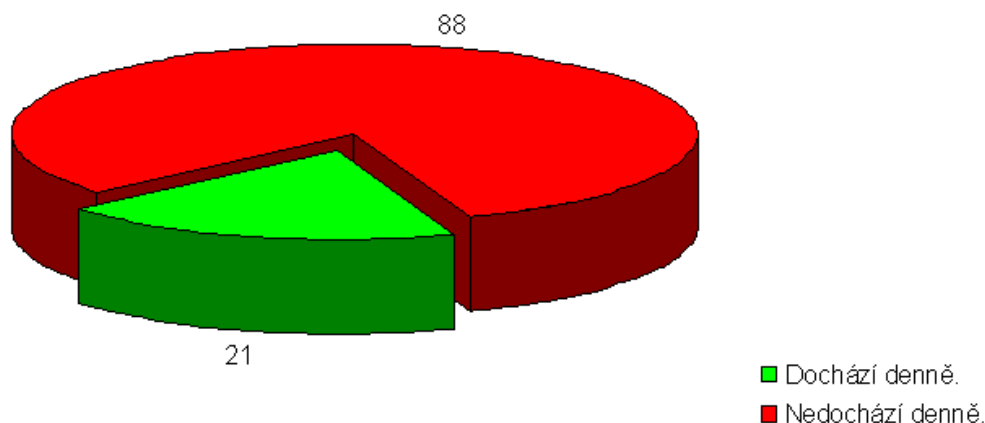
Otázka č. 1: *Jsou na Vašem úřadu na oddělení pomoci v hmotné nouzi zřízená pracovní místa sociálních pracovníků?*

Jsou na Vašem úřadu na oddělení pomoci v hmotné nouzi zřízená pracovní místa sociálních pracovníků?	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano, jsou	55	50,5 %
Ne, nejsou	54	49,5 %

Otázka č. 2: *Jak často docházíte do rodin provádět sociální šetření?*

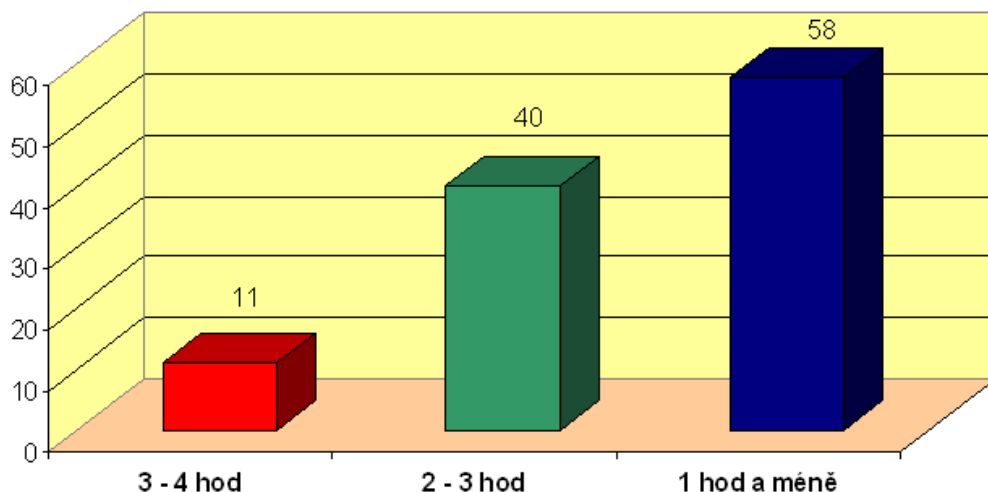
Jak často docházíte do rodin provádět sociální šetření?	Absolutní četnost	Relativní četnost
Denně mimo úřední dny	21	19,3 %
Nedocházím každý neúřední den	88	80,7 %

Na položku odpovědělo jen 21 pracovníků (19,3 %), že dochází do rodin každý neúřední den a 88 respondentů (80,7 %) uvedlo že nedochází každý neúřední den. Výsledek je překvapivý v tom smyslu, že i když téměř polovina pracovních míst byla formou samostatné funkce sociálního pracovníka, nedocházeli všichni tito pracovníci denně do rodin provádět sociální šetření. Z uvedeného vyplývá, že i když byla zřízená samostatná pracovní místa sociálních pracovníků, byli mimo úřední dny zatíženi administrativou.

Otázka č. 3: *Jakou dobu mimo úřední dny strávíte při provádění sociálního práce v rodině?*

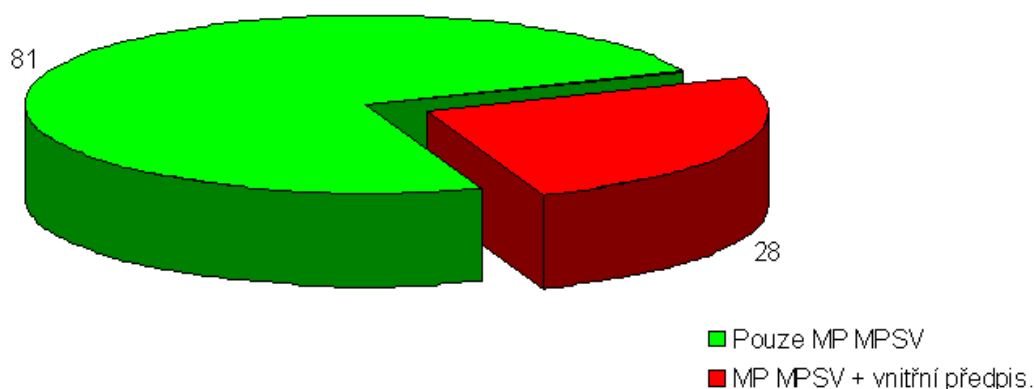
Jakou dobu mimo úřední dny strávíte při provádění sociálního šetření?	Absolutní četnost	Relativní četnost
3 – 4 hodiny	11	10,1 %
2 – 3 hodiny	40	36,7 %
1 hodinu a méně	58	53,2 %

11 respondentů (10,1 %) odpovědělo, že strávili při provádění sociálního práce mimo úřední dny 3 až 4 hodiny, 40 respondentů (36,7 %) 2 až 3 hodiny a 58 respondentů (53,2 %) provádělo sociální šetření méně než hodinu. Lze předpokládat, že v případě kumulované funkce dávkového specialisty a sociálního pracovníka nelze věnovat více času sociální práci v rodině.

Otázka č. 4.: Pro výkon sociální práce v systému pomoci v hmotné nouzi využíváte:

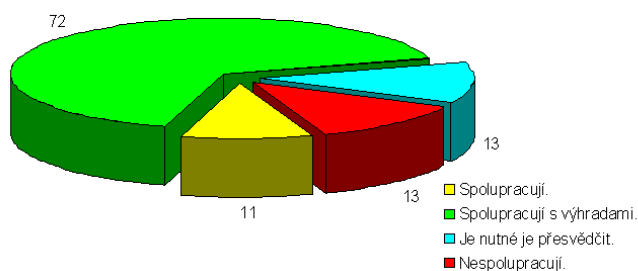
Pro výkon sociální práce v systému pomoci v hmotné nouzi využíváte:	Absolutní četnost	Relativní četnost
Pouze metodický pokyn MPSV	81	74,3 %
Metodický pokyn MPSV + máme vypracovaný vnitřní předpis	28	25,7 %

Na otázku odpovědělo 81 respondentů (74,3 %), že používali pouze metodický pokyn MPSV a jen 28 respondentů (25,7 %) uvedlo, že mají vypracovaný vnitřní předpis pro výkon sociální práce s rodinou v hmotné nouzi. Znamená to, že na většině úřadů byl metodický pokyn považován za dostačující.

Otázka č. 10: Při řešení problémové situace s Vámi klienti většinou:

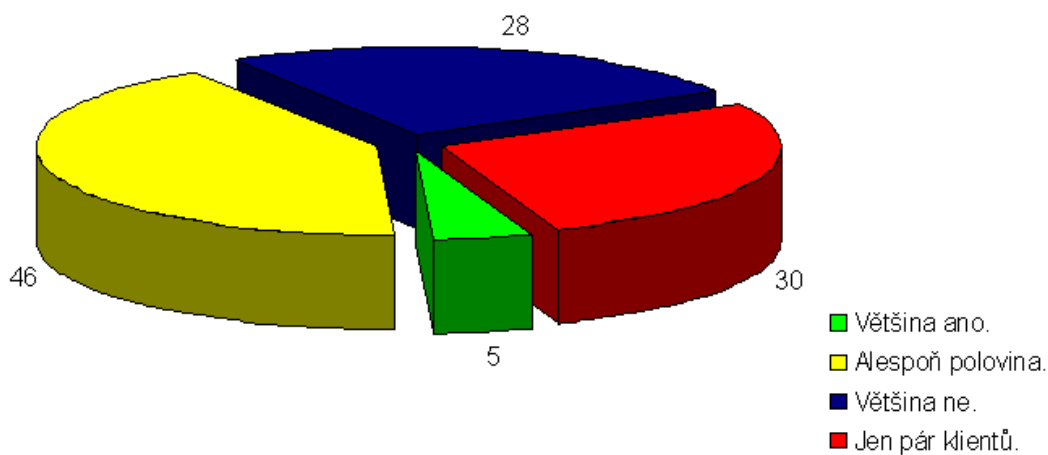
Při řešení problémové situace s Vámi klienti většinou	Absolutní četnost	Relativní četnost
Aktivně spolupracují	11	10,1 %
Sice spolupracují, ale mají různé výhrady	72	66,1 %
Nechtějí spolupracovat, je nutné je přesvědčit	13	11,9 %
Nespolupracují, jen si stěžují na svou situaci	13	11,9 %

Na otázku jednoznačně odpovědělo nejvíce respondentů, že klienti při řešení problémové situace sice spolupracují, ale mají různé výhrady. Tuto odpověď označilo 72 respondentů (66,1%). 11 respondentů (10,1%) je toho názoru, že klienti aktivně spolupracují a shodný počet respondentů, tj. 13 (11,9%) uvedlo, že klienti nechtějí spolupracovat anebo nespolupracují a jen si stěžují na svou situaci. Z uvedených odpovědí vyplývá, že klienti mají snahu řešit svou problémovou situaci.

Otázka č. 12: *Myslíte si, že rodiny pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi jsou dostatečně motivovány ke změně své nepříznivé situace?*

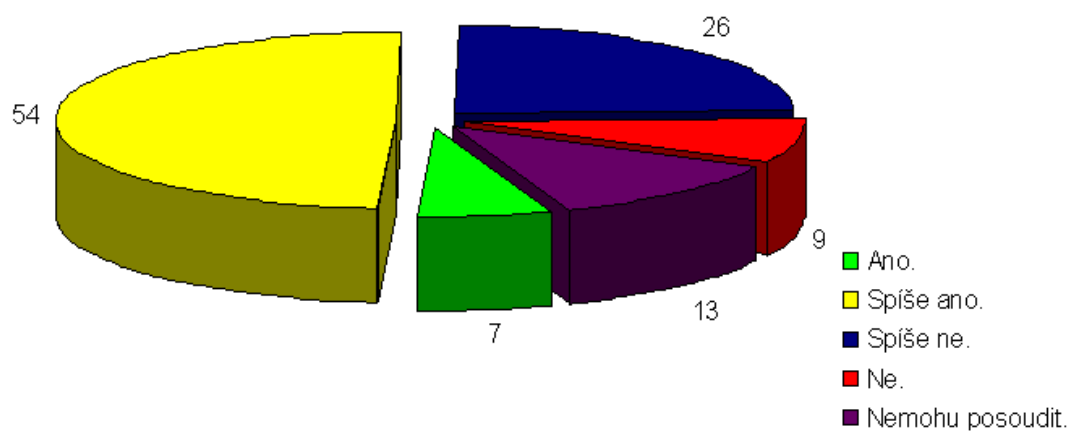
Myslíte si, že rodiny pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi jsou dostatečně motivovány ke změně své nepříznivé situace?	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano, většina klientů chce dosáhnout změny.	5	4,6 %
Alespoň polovina klientů chce svou situaci změnit.	46	42,2 %
Většina klientů nechce svou situaci změnit.	28	25,7 %
Ve své evidenci mám jen pár klientů, o kterých vím, že usilují o změnu.	30	27,5 %

Na položku nejvíce respondentů odpovědělo, že alespoň polovina klientů chce svou situaci změnit. Jedná se o 46 respondentů (42,2%). Druhá v pořadí je odpověď, že sociální pracovníci mají ve své evidenci pouze pár klientů, kteří usilují o změny. Takto odpovědělo 30 respondentů (27,5%). Na třetím místě je odpověď, že většina klientů nechce svou situaci změnit, kdy odpověď zvolilo 28 respondentů (25,7%). Jen 5 respondentů (4,6 %) si myslí, že většina klientů chce dosáhnout změny.

Otázka č. 14: *Máte pocit, že sociální práce s rodinou v hmotné nouzi pomáhá změnit jejich nepříznivou životní situaci?*

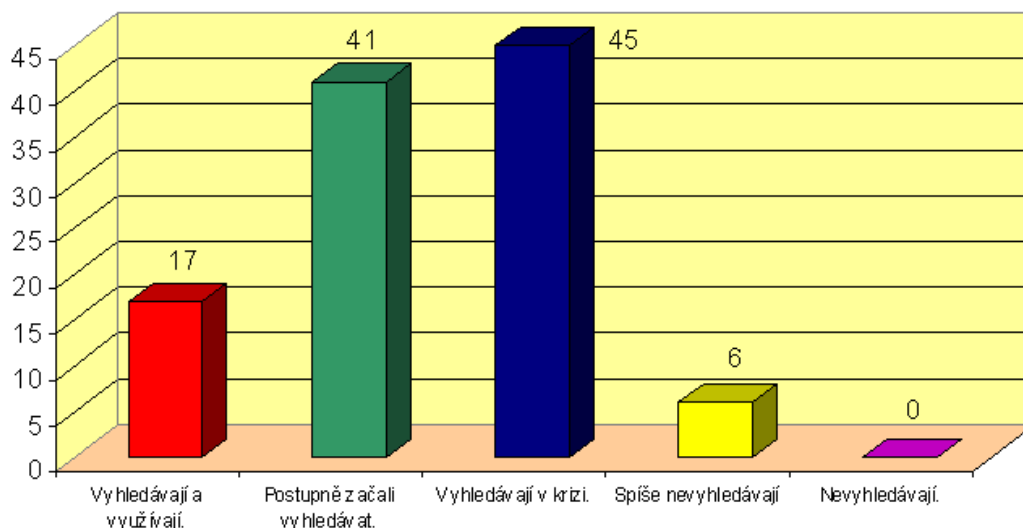
Máte pocit, že sociální práce s rodinou v hmotné nouzi pomáhá změnit jejich nepříznivou životní situaci?	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	7	6,4 %
Spíše ano	54	49,5 %
Spíše ne	26	23,9 %
Ne	9	8,3 %
Nemohu posoudit	13	11,9 %

Odpovědi na otázku jsou optimistické. 54 respondentů (49,5 %) je toho názoru, že sociální práce s rodinou v hmotné nouzi spíše pomáhá změnit jejich nepříznivou situaci. 26 respondentů (23,9 %) si myslí, že spíše ne a jen 9 respondentů (8,3 %) je toho názoru, že sociální práce nepomáhá změnit situaci. Naprosto přesvědčených, že sociální práce pomáhá, je 7 respondentů (6,4 %). 13 respondentů (11,9 %) nedokázalo situaci posoudit. Z odpovědí je vidno, že sociální pracovníci jsou často úspěšní ve změně nepříznivé životní situace v rodině.

Otázka č. 16: *Převládá u Vás zkušenost, že rodiny Vaší pomoc či poradenství:*

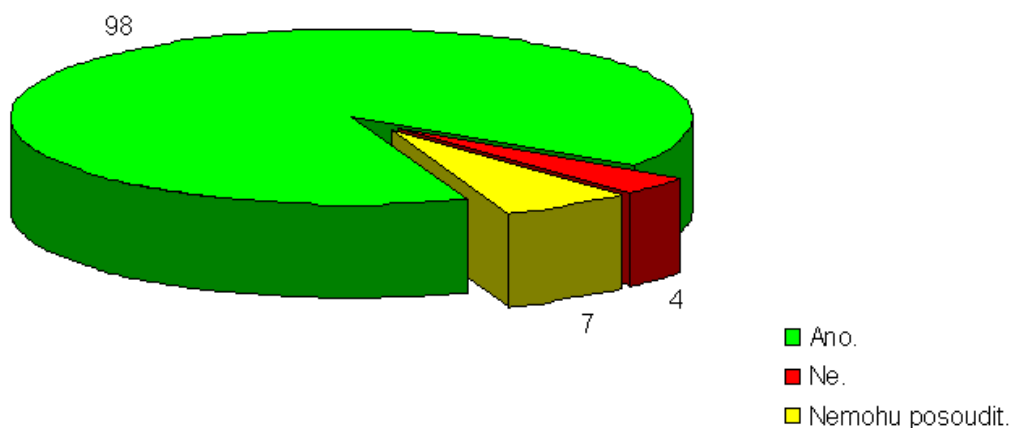
Převládá u Vás zkušenost, že rodiny Vaší pomoc či poradenství:	Absolutní četnost	Relativní četnost
Vyhledávají a využívají.	17	15,6 %
Postupně začaly vyhledávat, neboť jsem si u nich vybudoval(a) důvěru.	41	37,6 %
Vyhledávají, až když je situace pro ně neúnosná.	45	41,3 %
Spíše nevyhledávají.	6	5,5 %
Nevyhledávají.	0	0 %

Nejvíce převládá zkušenost, že rodiny pomoc či poradenství vyhledávají až, když je situace pro ně neúnosná, takto odpovědělo 45 respondentů (41,3 %). Těsně za tímto názorem v počtu 41 (37,6 %) převládá zkušenost, že rodiny začaly pomoc a poradenství postupně vyhledávat, neboť si u nich sociální pracovník vybudoval důvěru. 17 respondentů (15,6 %) uvedlo, že rodiny jejich pomoc a poradenství vyhledávají a jen 6 tázaných (5,5 %) sdělilo, že poradenství a pomoc spíše nevyhledávají. Nikdo neodpověděl, že rodiny pomoc a poradenství nevyhledávají. Odpovědi vypovídají o tom, že poradenství a sociální práce v systému pomoci v hmotné nouzi jsou potřebné.

Otázka č. 18: *Považujete za správné, aby sociální práce zůstala zachována na pověřených obecních úřadech?*

Považujete za správné, aby sociální práce zůstala zachována na pověřených obecních úřadech?	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	98	90,0 %
Ne	4	3,6 %
Nemohu posoudit	7	6,4 %

Na otázku bylo s drtivou převahou odpovězeno, že respondenti považují za správné, že sociální práce zůstala zachována na pověřených obecních úřadech. Takto odpovědělo 98 respondentů (90 %). 4 respondenti (3,6 %) tuto variantu nepovažují za správnou a 7 respondentů (6,4 %) nedokázalo správnost posoudit.